ର— ପ

ଲେଖିଛନ୍ତି—

ଅଧିକାରୀ ଶ୍ରୀ ଗୌରାଙ୍ଗ ଚରଣ ଦାଶ

ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି—

ଶ୍ରୀ ଧୋଇ ସ୍ୱାଇଁ

ମଙ୍ଗଳା ପୁସ୍ତକ ଭଣ୍ଡାର

୪୦।୪, ଷ୍ଟ୍ରାଣ୍ଡ ରୋଡ, (ତଳାତାଲ ନଙ୍ଗର ପଟି)

କଲିକତା-୧

ଛାପିଛନ୍ତି—

ଶ୍ରୀ ନୀଳମଣି ଲେଙ୍କା

ଶ୍ରୀ ମଙ୍ଗଳା ପ୍ରେସ୍

ନଂ ୫ ଏ, କେଷ୍ଟାଲକୃଷ୍ଣ ସୁର ଷ୍ଟ୍ରୀଟ୍ (କୁମାରଟୋଲି)

କଲିକତା—୫

ପରିକଳ୍ପନା କରିଛନ୍ତି—

ଶ୍ରୀ ବିଷ୍ଣୁ ଚରଣ ଦାଶ

ପ୍ରଚ୍ଛଦପଟ ଅଙ୍କିଛନ୍ତି—

ଶ୍ରୀ ଶୁଶିଲ୍ ଦାସ

ବ୍ଲକ୍ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଛନ୍ତି—

ଭଡ ଦାସ ଏଣ୍ଡ କୋଂ

ପ୍ରଥମ ଆତ୍ମ ପ୍ରକାଶ ସନ ୧୯୭୧ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦ

ପ୍ରଥମ ମୁଦ୍ରଣ ଏଗାର ଶହ

ମୂଲ୍ୟ—ଦୁଇ ଟଙ୍କା

ନେ—

ଉତ୍ସର୍ଗ

ସ୍ନେହର ସତ୍ୟଭାମା !

ଆଜକୁ ଦୀର୍ଘ ଦଶ ବର୍ଷ ଧରି ଆମ ଘରକୁ ଆସି, ମୋ'ର ସମସ୍ତ ସୁଖ ଦୁଃଖରେ ଅନୁଗାମୀ ହୋଇ, ଏହି ଅନ୍ଧକାରମୟ ଦୁନିଆର ଚଲାପଥରେ ଆଲୋକ ଧରିଛ ତମେ । ତାର ବିନିମୟରେ କିଛି ନ ଦେଇ ଥିବାରୁ, ଆଜି ଏହି "ଗୋପନ ଅଭିସାର" ଉପନ୍ୟାସ ଖଣ୍ଡି ବାଢ଼ିଦେଲି ତମରି ହାତରେ । ସାଦରେ ଗ୍ରହଣକଲେ, ବରଂ ମୁଁ ଖୁସି ହେବି, ଏବଂ ଆମର ଦାମ୍ପତ୍ୟ ଜୀବନ ମଧୁମୟ ହେବ । ଇତି ।

ମର—ମୁଁ

ନବ ଯଉବନୀ   ଶିଷ୍ଟ ଅଙ୍ଗିନୀ
କାଉଁରୀ ପରଶ ପାଇଁ
ମାଦକତା ଭରା   ଭକୁଆ ନି'ଶାରେ
ଦେଗ ହରା ହେଲା ସେହୁ ।
ଦୀର୍ଘ ପ୍ରତୀକ୍ଷାର   ଅବସାନ ହେଲା
ମରମେ ଉଛୁଳେ ପ୍ରେମ
ଆନନ୍ଦ-ସରିତେ   ଆତ୍ମହରା ହୋଇ
ଅରପିଲା ସବ ଜାଣି
ସତ୍ୟର ପ୍ରେମକୁ   ଯୋ'ର କରି କିଏ
ଦବାଇ ପାରିଛି କାହିଁ;
ଖଲ ଲୋକ ସିନା   ଦୁର୍ଗତି ଭୋଗଇ
ସତ୍ୟ ସମ୍ପୃକ୍ତ ହୋଇ ॥
ସୁଖ, ପରେ ଦୁଃଖ   ମିଳନେ ବିଚ୍ଛେଦ
ହସ କାନ୍ଦର ଜଗତ,
ଗୋପନର ଅଭି—   ସାର, ହେଲା ସାର
ବାଛି ଥିଲା ଯାକୁ ମିତ ।
ଶେଷ ପ୍ରଣୟୀରେ—   ପ୍ରଣୟିନୀ ଯେ ଦେଲା—
ଦେଲା ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଉପହାର
ଅମରତ୍ୱ ଲଭୁ   ପବିତ୍ର ବନ୍ଧନ
ମଧ୍ୟରେ ହେଉ ସଂଚର ॥

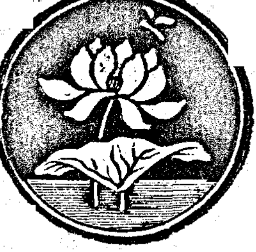

ବୟସ ମୋ'ର ସେତେବେଳକୁ ପନ୍ଦର । ମୁଁ ଗୋଟିଏ ଫୁଲ ଉଦ୍ୟାନରେ ବସିଥାଏ । ନୂଆ ବସନ୍ତ ଧୀରେ ଧୀରେ ବହୁ-ଥାଏ । ହଠାତ୍ ଅକ୍ଷି ଅଗ୍ରରେ ଗୋଲାପ ଚଧୂର ମୁକୁଳା ଗୁଚ୍ଛ ଦୋହଲିବାରୁ ମୁଁ ତନ୍ମୟ ହୋଇ ପ୍ରୀତିର ମଧୁ ପରଶ ପାଇବାପାଇଁ ଅମାନିଆଁ ହାତଟାକୁ ପଠାଇଲି—କିନ୍ତୁ ଆଉଲିଲି; ବାଦୁଆ କୋକିଲଟାର ପଞ୍ଚମତାନ; ହାତଟାକୁ ପଛରୁ ଟାଣି ଧରିଲା ।

କିନ୍ତୁ ସମୟପରେ ମନ ଭିତରୁ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠିଲା—ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ କିଏ ? ଏହି ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ! କଞ୍ଚା ବୟସ, ତମ୍ବାତାର ପରି ରଙ୍ଗ, ସୁଠାମ, ଭଦ୍ର; ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ—ଦେଖିବାକୁ ବି ସୁନ୍ଦର । ମନେପଡ଼ିଲା ତାଙ୍କର ମୋ'ର ଦେଖା । ସେ ମୋତେ ଚୁହିଁଥିଲେ । କାହିଁକି କେଜାଣି, ସେଇ ଦିନ ତାଙ୍କପ୍ରତି ମୋ'ର ମନ ଢଳି ପଡିଥିଲା ।

ଯେତେବେଳେ ଯୌବନ ଆସେ, ମନକୁ କ'ଣ ଅଧୀର କରୁ-ଥୁଏ ? କିଶୋରୀ ଜୀବନର ଚପଳତାର କଷ ଲିଭିଯାଇ ଦେହସାରା ପ୍ରେମାଙ୍ଗୀଭରା ସୁନାଗାର ଝାଣିହୋଇ ଥିବାରୁ ଦାଣ୍ଡକୁ ବାହାରିଲେ କିଏ କେତେ ରକମର କଥା କହନ୍ତି, ସେ ସବୁକୁ କାନ ନ ଦେଇ ମୋ କାମ ମୁଁ କରେ । ମୁଁ ଜାଣେ ଯୌବନ ଆସିଲେ ସମସ୍ତେ ଏହି-

ପରି କହନ୍ତି କେତେ ନବଯୁବକ ମୋ'ର କୁନ୍ଦଲାଦେହ ଦେଖି ଅଣ୍ଟ ଠାର ମାରୁଥିଲେ କିନ୍ତୁ ସେତେବେଳେ ମୁଁ କାହାରିକୁ ଧରା ଦେଇନ ଥିଲି । ସେ କଥା ମନକୁ ମୋ'ର ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ ଓ ସେ ଉତ୍ତର ଦେଇ ପାରିନି । ଯୁବକମାନେ ଯେତେବେଳେ ମୋ' ପଛରେ ଧାଉଁଥିଲେ ସେଥିରେ ବରଂ ମୋ'ର ଆନନ୍ଦ ଥିଲା । ମୁଁ ସେଇଥିପାଇଁ ନିଜ ଦେହକୁ ନିଜେ ସଜାଇବାକୁ ଖୁବ୍ ତତ୍ପର ହେଉଥିଲି ।

ଆଜି ମୁଁ ଅମୂଲ୍ୟବାବୁଙ୍କ ପାଖରେ ହା'ର ମାନିବାକୁ ଯାଉଛି ନାରୀର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସମ୍ପଦ ଟିକକ ଅଜାଡ଼ି ଦେବାପାଇଁ ସଂକଳ୍ପ କରିଛି ତାଙ୍କର ପାଦତଳେ । ଏହି ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ, ଯେତେବେଳେ ଆମ ସ୍କୁଲକୁ ପ୍ରଥମେ ଆଇଲେ ସେତେବେଳେ ମୋ' ମନଟି ତାଙ୍କପ୍ରତି ଟଳିଲି ନଥିଲା । ଆଜି ଏକି ତଫାତ୍ ! ତାଙ୍କୁ ଏବେ ଦିନେ ନ ଦେଖିଲେ ମନର ସତ୍ତା ହରେଇ ବସେ' ମନକୁ ଧିକ୍କାର କରେ ।

ପ୍ରେମ ପାଇଁ ପ୍ରେମିକ ଓ, ପ୍ରେମିକା ଆକୃଷ୍ଟ ହେବା ସ୍ୱାଭାବିକ, କିନ୍ତୁ ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ଯେପ ଏକବାରେ ବେହୁଆ କହିଲେ ବି ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହୁଏନି । ଦୁନିଆଁରେ ଅନେକ ଅଲୀଯୁକ ଲୋକ ଅଛନ୍ତି; କିନ୍ତୁ ଏଙ୍କପରି ମିଳିବା କଷ୍ଟକର । ପ୍ରଥମ ହୋଇ ବାପା; ମୋ'ର ଜନ୍ମ ଦିନ ବୋଲି ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରିଥିଲେ ଆମ ଘରକୁ ।

ବାପା ଭଲ ମନ୍ଦ କିଛି ବୁଝନ୍ତି ନି । ଯା'କୁ ତାକୁ ନେଇ ଘରେ କୌଣସି ଉତ୍ସବ ହେଲେ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରିବା ତାଙ୍କର ନିତିଦିନିଆ ଅଭ୍ୟାସ । ବାପା, ଦିନେ ବୋଉ ପାଖରେ କହୁଥିଲେ— 'ଆମ ସ୍କୁଲକୁ ଯିଏ ନୂଆ ହୋଇ ଆସିଛନ୍ତି; ସେ ଯେପରି ଭଦ୍ର ଓ ତାଙ୍କର ଚାଲିଚଳଣି ବି ଖୁବ୍ ଭଲ, କଥା ବି ଅତି ମଧୁର । ମାଷ୍ଟ୍ରଙ୍କ ମ'ର ବୋଲି କାଳେ କହନ୍ତି ନି ।'

ଲୋକଙ୍କ ଚହଟଚକ୍‌କଣି କଥାରେ ଏଡ଼ିବାରେ ସେ ଭୁଲି-ଯା'ନ୍ତି । ସେଇଥିପାଇଁ ବାପାଙ୍କ ଉପରେ ଅଧିକାଂଶ ସମୟରେ ବୋଉ ଚିଡ଼େ । କିନ୍ତୁ ବାପା ଟିକିଏ ସରଳ ପ୍ରକୃତିର ଲୋକ; ତେଣୁ ଆଗପଛ ବାଦ ବିଚାର କରିବା ତାଙ୍କର ଅଦୌ ନ ଥାଏ ।

× × × ×

ଆଜି ମୋ'ର ଜନ୍ମଦିନ । ସେଇଥିପାଇଁ କେତେଲୋକ ଆସି-ଛନ୍ତି ନିମନ୍ତ୍ରିତ ହୋଇ । ବୋଉ, ଘରକୁ ଏକା । ତେଣୁ ପିଠା ପଣା କରିବାରେ ସ୍ତତଟିକେ ବେଶୀ ହୋଇ ଯାଇଛି । ସେସେଇ ଦାସରେ ମୁଁ ଟିକେ ବୋଉକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରେ । କିନ୍ତୁ ଆଜି ମୋର ଜନ୍ମଦିନ ବୋଲି, ମୋତେ କିଛି କରେଇ ଦେଉନି । ଯା'ହେଉ ନିମନ୍ତ୍ରିତ ଲୋକଙ୍କର ଖାଇବାର ଭାର ବାପା ନିଜେ ନେଇଥିବାରୁ, ଯିତବେଶୀ, ନହେଲେବି ରାତ ଗୋଟାଏ ବାଜି ଯାଇଥିଲା ।

× × × ×

ସମସ୍ତେ ଚାଲିଯାଇଥିଲେ; କିନ୍ତୁ ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ନୂଆ ହୋଇ ଆସି-ଥିବାରୁ; ତାଙ୍କର କୌଣସିଠାରେ ରହିବା; ଖାଇବାର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ହୋଇ ନ ଥିଲା । ରହିବା ଏବଂ ଖାଇବା ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରିବେ କେବଳ ବାପା । କାରଣ ବାପା ଥିଲେ ଆମ ସ୍କୁଲର ସେକ୍ରେଟେରୀ । ବାପାଙ୍କୁ, ପାଖ ପାଞ୍ଚ ଦଶ ଖଣ୍ଡ ଗାଁରେ ଭଲକରି ଚିହ୍ନନ୍ତି, ତାଙ୍କର ଭରଣ ସୁନାମ ମଧ୍ୟ ଅଛି । ଗାଁର କଳି ତକରାଳ ହେଲେ; ବାପା ତାସବୁ ସହଜରେ ମେଣ୍ଟେଇ ଦିଅନ୍ତି । ସେଇଥିପାଇଁ ନନ୍ଦପୁର ଗାଁର ଅଧିକାଂଶ ଲୋକ ଯାଜପୁର କଚେରୀ ମାଡ଼ି ନାହାନ୍ତି ବୋଲି କହିଲେ ଚଳେ । ଘର ପଇସା, ଗାଁର ପଇସା ଅଯଥା ବାହାରେ ଅଣ୍ଟ ନଷ୍ଟ କରିବାପାଇଁ ସେ ଘୃଣାବୋଧ କରନ୍ତି । ବଡ଼ ବଡ଼ ପାରେ ନି । ଲୋକ ହାତରେ ମେଣ୍ଟେଇ; ଗାଁକୁ ବଡ଼ ଅସିଲେ ତାଙ୍କ କଲି । ମୋତେ

ଚନ୍ଦା ନେଇ; ଗାଁରେ ଅଜି ଏଲ୍; ପି; ଠାରୁ ହାଇସ୍କୁଲ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମଧ୍ୟ କରି ପାରିଛନ୍ତି ।

ଦାଣ୍ଡଘର ମେଲାଣରେ ବୋଉ, ଅମୂଲ୍ୟବାବୁଙ୍କ ପାଇଁ ବଛଣା କରି ମୋତେ ଡାକି କହିଲା—'ବଦୁ ! ମାଷ୍ଟ୍ରେ ଶୋଇବାକୁ ଗଲେଣି ତାଙ୍କୁ ପାନ ଦି'ଖଣ୍ଡ ଦିଆସିଲାଇଟା ଦେଇ ଆସିବୁଟି । ମୋତେ ଭୋକ କଲଣି ମୁଁ ଯାଉଚି ଖାଇବି ।'

ଏହାକହି ବୋଉ ଖାଇବାକୁ ଗଲା । ବୋଉର ବି ଟିକିଏ ଲାଜସରମ ନାହିଁ । ନୂଆହୋଇ ମାଷ୍ଟ୍ରେ; ଆମ ଘରକୁ ଅସିଛନ୍ତି, ମୁଁ କେମିତି ପାନ ଦେବାକୁ ଯିବି ? ଘରୁ ପାନଆଣି ମୁଁ ସେଇ ଦୁଆର ମୁହଁରେ କିଛିକ୍ଷଣ ଠିଆହେବା ପରେ ପାନ ଦି'ଖଣ୍ଡି ତାଙ୍କ ହାତକୁ ବଢ଼ାଇଦେଇ ଚାଲିଆସିଲି ।

ବୋଉ ଖାଇବା ପାଖରେ କହିଲା—'ବଦୁ ! ସିଗାରେଟ୍‌ଟିଏ ଘରେ ଟ୍ରଙ୍କ ଉପରେ ଅଛି କହିବାକୁ ଭୁଲି ଯାଇଛି ଯା', ଦେଇ ଅସିବୁ ।

ବୋଉ ପାଖରେ କିଛିକ୍ଷଣ ଠିଆହେବାପରେ ମନେ ପଡ଼ିଲା ଦିଆଶିଲି କଥା । ବୋଉ କହିଲା ମୁଁ ଭୁଲ୍‌ରେ ଦେଇନି, ସେତେବେଳକୁ ସିଗାରେଟ ଓ ଦିଆଶିଲାଇଟି ନେଇ କବାଟ ପାଖରେ ଠିଆହେଲି । ସେ କବାଟ ବନ୍ଦ କରି ସାରିଥିଲେ ସେତେବେଳକୁ । କ'ଣ କହିବି କିଛି ଭାବି ପାରିଲିନାହିଁ । ମୁଁ କବାଟ ପାଖରେ ଥିରି ଥିରି କରି ଡାକିଲି—'ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ! ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ! !'

କଥାରେ ଅଛି—'ଚେଇଁ ଶୋଇଛି ଯିଏ; ତାକୁ ଉଠାଇବ କିଏ ।' ସେ ନିଶ୍ଚୟ ଚେଇଁ ଶୋଇଛନ୍ତି; ତା ନ ହୋଇଥିଲେ; ତାଙ୍କର ଚାଲିଯାଇବାକୁ ଯାଇଁ ଏତେ ଶୀଘ୍ର ଶୋଇପଡ଼ିଲେ । ନା, ନା ନ'ର ବୋଲି କି ମୋଟେ ଶୋଇନାହାନ୍ତି । ପୁଣି ଡାକିଲି—'ଅମୂଲ୍ୟ

ବାବୁ ! ଶୋଇଲଣି ନା କ'ଣ ମ ?'

ତାଙ୍କ ମନରେ ଏତେବେଳକୁ ଦୟାଭାବ ଆସିଲା ବୋଧହୁଏ । ସେ ଉଠି କବାଟଟି ଖୋଲିଦେଇ କହିଲେ—'ପୁଣି କ'ଣ ନେଇ ଆସିଲ କି ?' ତାଙ୍କ କଥାରେ କୌଣସି ଉତ୍ତର ନ ଦେଇ ନେଇ-ଥିବା ସିଗାରେଟ୍ ଓ ଦିଆସିଲାଇଟି ବଢ଼ାଇଦେଲି । ସେଇସମୟରେ ମୋ ଅଙ୍ଗୁଳିଟିକୁ ଧରିକରି ସେ ଚିପିଦେଇ ସିଗାରେଟଟି ନେଲେ । ମୁଁ ଚାଲି ଆସିଲାବେଳେ ମୋ' ଲୁଗା ଫେରଟା ଧରି, କହିଲେ—'ଚାଲିଯିବ ନା କ'ଣ ?' ମୁଁ କିଛି ନ କହି ଲୁଗା ଫେରଟା ତାଙ୍କ ହାତରୁ ଛଡ଼ାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକଲି । କିନ୍ତୁ ପାରିଲିନି । ତାପରେ ସେ କହିଲେ—କଥା କହିଲେ ଯାଇଁ ଛାଡ଼ିବି—ନଚେତ୍...

ମନରେ ଭାବିଲି—'ଏଙ୍କର ତ କମ୍ ସାହାସ ନୁହଁ; ନୂଆହୋଇ ଆସି—। କିନ୍ତୁ କହିବାକୁ ଇଚ୍ଛାଥିଲେ ବି ପାଟିରୁ କଥା, ବାହାରିଲା ନାହିଁ । ଲୁଗା କାନିଟା ଛାଡ଼ିଦେଇ, ହାତଟିକୁ ଧରି ପାଖକୁ ଟାଣି ନେଇ କହିଲେ—କି; ବନ୍ଧୁ ! କଥା କୁହ; ଲାଜ ଲାଜ ଲ'ଗେ କରୁଛ ? ଏହାକହି ପାଖକୁ ଟାଣିନେଲେ ।

ତାଙ୍କ କର ପରଶରେ ମୋ' ଦେହସାରା ଏକ ଅପୂର୍ବ ଶିହରଣ ଖେଳିଗଲା । ନରମା ପ୍ରାଣରେ ଗୁପ୍ତ ଭାବରେ ବିରହବେଦନାର ତୋଫାନ ସୃଷ୍ଟି ହେବାରୁ ମୁଁ କହିଲି—ବୋଉ ଦେଖିବ; ମୋତେ ଛାଡ଼ିଦିଅ । ଏହାକହି ଛାଟିପିଟି ପଳେଇ ଆସିଲି ମୋ ଶୋଇବା ଘରକୁ । ସେତେବେଳେ ମୋ ଦେହ ଖାଲି ଥରୁଥାଏ...।

କେତେବେଳପରେ ବୋଉ ଆସି ଶୋଇଲା । ମୁଁ ମଧ୍ୟ କବା-ଟଟି ଦେଇ, ଶୋଇବାପରେ ତାଙ୍କର କଥାକୁ ହିଁ ଭାବୁଛି । ଆଖି ଆଗରେ ଲୋଭନୀୟ ଜିନିଷ ଦେଖିଲେ ଦେହ ସହି ପାରେ ନା । ଏ କଥାଟି ଠିକ ସତ । ମୁଁ ସେଇପରି ଅନୁଭବ କଲି । ମୋତେ

ଯେପରି ଲାଗିଲା, ମୋ' ମୁଣ୍ଡ କ'ଣ ହୋଇଯାଉଛି । ମୋ'ର ଆଜି ଏ ଅକସ୍ମାତ୍ ଘଟଣା ଘଟିବା ପ୍ରଥମ । ଯୌବନର ପହିଲି ପରଶ ଯେତେବେଳେ କାଉଁରିକାଠି ପରି ଛୁଇଁ ଦେଇଯାଏ; ମନଟା କେମିତି କେମିତି ହୋଇଉଠେ । କାହିଁ ଆଗେ ତ ମୋ'ର ଏପରି ନ ଥିଲା । ଆଜି ପୁରାପୁରି ବଦଳି ଯାଇଛି, ମନେହେଉଛି ଯେପରି ମୋ' କାନରେ ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ଆଜି ପ୍ରେମ-ମନ୍ତ୍ର ଫୁଙ୍କି ଦେଲେ । ସେଇ କ୍ଷଣିକ ଦେଖାରେ କାହିଁକି ବିଭୋର ହୋଇ ପଡ଼ିଲି । ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ଏଇନେ ଚବିଶ୍, ପଚିଶ୍ ବର୍ଷର ଯୁବକ; ଗୋରା ତକ ତକ ଦେହ, ମୁହଁଟି ଚନ୍ଦ୍ରମାପରି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ, ଖଣ୍ଡାଦାଢ଼ପରି ନାକ; ଓସାରିଆ ଛାତି । ତାହାସଙ୍ଗେ କୁଞ୍ଚୁ କୁଞ୍ଚୁ କଳା କେଶ ଗୁଡ଼ିକ ବି ବେଶ୍ ମନୋହରୁଛି । ଠିକ୍ ରଜାଘର କୁମରପରି ଦେଖା ଯାଉଛନ୍ତି, ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଆଖି ଯୋଡ଼ିକ ଭିତରେ ରହିଛି ଯେପରି ଯୁବତୀ ଭୁଲା ଘଟେ ଇଲା ଲାଖି ରହିଛି । ଏହାଭାବି ଗୋଟିଏ ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସ ମାରି ଅସି ଶୋଇ ପଡ଼ିଲି ପଲଙ୍କରେ ।

ହଠାତ୍ କାହାର ଫିସ୍, ଫିସ୍ ଡାକରେ ମୋ' ଘୁମନିଦ ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ନିଶ୍ଚୟ ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ହେବେ ବୋଧହୁଏ ।

ପ୍ରତ୍ୟେକ ଯୁବତୀଙ୍କର ତରଳ ପ୍ରାଣରେ ଉଚ୍ଛୁଳା ପ୍ରେମର ସୁଅ ଛୁଟେ । ସୁନ୍ଦର ନୂଆ—ଯୁବକ ପାଖରେ ଏକୁଟିଆ ରହି ରାତିଟି ବିତେଇବାକୁ କାହାର ବା ଇଚ୍ଛା ନ ହୁଏ ? ମନରେ ଜାଗିଉଠେ—କେତେ ରକମର ଲାଳସା ।

କବାଟଟି ଖୋଲିଦେଇ ଟିକିଏ ଠିଆହେଲି । କାହାରି ମୁହଁରେ କଥା ନାହିଁ । ଶବ୍ଦ ନାହିଁ; ପରିଚୟ ନାହିଁ, ପାଟିରୁ କିପରି କଥା ବାହାରିବ ? ଝରକାଆଡ଼େ କାନ ପାରିଲି—ବାପା, ବୋଉ ଶୋଇ ସାରିଛନ୍ତି । ଚାହିଁଲି—ଠିଆହେଲ କାହିଁକି

ଆସ; ଘରକୁ ଆସ, ତୁମ ସରଳ ପ୍ରକୃତି ଏବେ ଜଣାଗଲାଟି ! ତୁମେ ଏଣ୍ଡି ଶାନ୍ତ; ଶିଷ୍ଟ; ଭଦ୍ରଘରର ପିଲା ବୋଲି ବାପାଙ୍କଠାରୁ ଶୁଣିଥିଲି—ଏଣୁ ଦିନକରେ ସବୁ···।

ଏ କଥା ପଦକରେ ବୋଧହୁଏ ତାଙ୍କ ମନରେ ହତାଶା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଗଲା—। ଅବସ୍ଥାଟାକୁ ସମ୍ଭାଳି ନେବାପାଇଁ ତାଙ୍କ ହାତଧରି ଟାଣିନେଲି ଘର ଭିତରକୁ । ସେତେବେଳେ ତାଙ୍କ ଦେହ ଥରୁଥିଲା—।

ସେ ମୋ' ତରଙ୍ଗିଆ କେଶ ସାଉଁଳୁ ସାଉଁଳୁ କହିଲେ—'ବନ୍ଧୁ ! ତେବେ କ'ଣ ମୋ' ବ୍ୟବହାରରେ ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ ?'

—ନା ବୋଲି କହି ପକାଇଲି ସେତେବେଳେ । ତାପରେ ସେ ମୋତେ ତାଙ୍କ ଛାତି ପାଖକୁ ଅଉଜେଇ ନେଲେ । ମୁଁ ତାଙ୍କର ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ ରହିଥାଏ । ତାପରେ ମୋ'ର ନାଲିଆ ଓଠକୁ ଥରେ ହଲାଇଦେଇ ମଧୁ ଚୁମ୍ବିବାକୁ ଲାଗିଲେ ଅଧରରୁ । ସେତେବେଳେ ମୁଁ ନିଜକୁ ଭୁଲିଯାଇ ତାଙ୍କୁ ଭିଡ଼ିଧରିଲି । ତାହାର କିଛି କ୍ଷଣ ପରେ ବିନା ପ୍ରତିବାଦରେ; ପନ୍ଦର ବର୍ଷର ସାଇତି ରଖିଥିବା କୁମାରୀତ୍ୱଟି ହରେଇ ବସିଲି କ୍ଷଣିକ ଦେଖାରେ ।

ରାତି ପାହି ସକାଳ ହେଲା । କୁଆଗୁଡ଼ାକ କା'କା' ରବକରି ଉଡ଼ି ଚାଲିଲେ । ମୁଁ ବିଛଣାରୁ ସହଳ ସହଳ ଉଠି ଗାଧୁଆ ସାରି, ବାପା ଓ ଅମୂଲ୍ୟବାବୁଙ୍କ ପାଇଁ ଚାପିଠାକରି ଖାଇବାକୁ ଦେଲି । ନିଜେ ମଧ୍ୟ କ'ଣ ଏଣ୍ଣୁ ତେଣ୍ଣୁ ଖାଇ ପଲଙ୍କ ଉପରେ ବସି ଭାବିବାକୁ ଲାଗିଲି—ସମୟ ଏପରି ଆସେ ଯେ, ମଣିଷ ତାକୁ ଆୟତ୍ତ କରିବା କଷ୍ଟ । ସବୁ ସୁଖ, ସବୁ ସୌଭାଗ୍ୟ ପୋଡ଼ି ପାଉଁଶ ହୋଇଯାଏ କ୍ଷଣିକ ଭିତରେ । ନାରୀ ଜନ୍ମଟା ବୋଧହୁଏ ବିପଦ ଆଉ ମଧ୍ୟ ବିଧାତାର ବିଧାନରୁ ବାହାର । ଦୁଃଖ କ'ଣ କେବଳ ନାରୀ ପାଇଁ ? ପୁରୁଷ କ'ଣ ଭୋଗ କରେନି ? କ୍ଷଣିକ ସୁଖରେ ନିଜସ୍ୱକୁ ହରାଇ ନାରୀ ତା'ର ନାରୀତ୍ୱର ଅବମାନନା କରେ, ପୁରୁଷ ଯେ କେତେ ହୃଦୟହୀନତା ଅବର୍ଣ୍ଣନୀୟ । ପ୍ରକୃତରେ ନାରୀ ବିଶ୍ୱାସ ରଖେ ପୁରୁଷ ଉପରେ; ସେ ଭାବେ—ମୁଁ ଲତାପରି ବେଷ୍ଟିତ ହୋଇ ସବୁବେଳେ ଜଡ଼ିରହିଥିବି । ମଧୁଲୋଭୀ ଭ୍ରମର ବୋଲି ପୁରୁଷକୁ କେବେହେଲେ ତା'ର ଅନ୍ତରରେ ସ୍ଥାନ ଦିଏନି । ସେ ଆଶା ଓ ବିଶ୍ୱାସ ରଖିଥାଏ । ମୁଁ ଯେତିକି ତାଙ୍କୁ ଭଲପାଏ କିନ୍ତୁ କାହିଁ ସେ ବହୁ ଦୂରରେ । ନିଜକୁ ଅନୁତାପ କରିବାକୁ ହେଉଛି । ଗୋଡ଼ ଖସିଗଲେ ଯା' ହୁଏ; ତାହାହିଁ ମୋ'ର ଘଟିଛି ! ହେଉ କିଏ କ'ଣ କରିବ; ନିଆଁ ଲଗା କପାଳ [illegible] ସମସ୍ତେ ପ୍ରାୟ ଏଇପରି ହୋଇ ଥା'ନ୍ତି ନଚେତ ହୋଇ ଶୋଇ [illegible]

ଆଜି ସ୍ଥାଣୁ ପାଲଟିଛି; ମୁଁ ଆଜି ପ୍ରେମପାଗଳିନୀ ।

ସେଇଥିପାଇଁ ମୋ' ମନ ଆଜି ଭଲ ଲାଗୁନି; କେବଳ ତାଙ୍କର ସେଇ ଲାବଣ୍ୟ ରୂପଟି ମୋ' ଆଖି ଆଗରେ ଚଳଚିତ୍ରପରି ଭାସି-ଯାଉଛି—ସେ କି ସୁନ୍ଦର; କି କମନୀୟ ! କାହିଁ ସେ କେତେଦୂରେ; କିଛି ଭାବିପାରୁନି, ଭାବିଲାବେଳକୁ ମୁଣ୍ଡ କ'ଣ ହୋଇ ଯାଉଛି । ସେ କିଏ ? ତାଙ୍କର ଘରକେଉଁଠି ?? ବିବାହିତ କି ନା ମୁଁ ନ ବୁଝି ମୋ'ର ମନପ୍ରାଣ ତାଙ୍କଠାରେ କ୍ଷଣିକ ଦେଖାରେ ବିକିସାରିଛି । ସତେକ'ଣ ସେ ମୋତେ ଗ୍ରହଣ କରିବେ । ଆମେ ଯେ ଗରିବ··· । ସେ କ'ଣ ଗରିବ ଘରେ ବିବାହ କରି ସୁଖିହେବେ ?

ବାପା ସେଦିନ କହୁଥିଲେ 'ସେ କୁଆଡ଼େ ଖୁବ୍ ବଡ଼ଲୋକ; ତାଙ୍କର ଜମିଦାରି ଅଛି, ପାଖରେ ପଇସା ବି ଅଛି । ସେଇଥିପାଇଁ ବି,ଏ ପାଶ କରି ପାରିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ଘରକୁ କେବଳ ବାପା ଓ ବୋଉ । ଗୋଟିଏ ପୁଅବୋଲି ଅତିବ ଯତ୍ନରେ ବଢ଼େଇଛନ୍ତି । ଅମୂଲ୍ୟବାବୁଙ୍କ ଆଠ ଦଶ ଦିନ ରହଣି ମଧ୍ୟରେ ତାଙ୍କବାପା ଆମ ଗାଁ କୁ ଆସି ଦିନେରହି ପୁଅକୁ ଦେଖି ଗଲେଣି । ବାପାଙ୍କୁ ବି କେତେକରି ସେ କହି ଯାଇଛନ୍ତି, ତାଙ୍କ ପୁଅର ଖାଇବା ରହିବାର ସମସ୍ତ ଯତ୍ନ ନେବାକୁ ।

ବେଳ ଅନେକ ହେବାରୁ ବୋଉ କହିଲା, ଗାଧୋଇ ଆସି ଭାତ ଦି'ଟା ବସେଇବାକୁ । ଅମୁଲ୍ୟବାବୁ ମଧ୍ୟ ଗାଧୁଆବେଳେ ଆମଘରକୁ ଖାଇବାକୁ ଆସିବେ ବୋଲି ମଧ୍ୟ ଶୁଣିଲି । ମନ ମଧ୍ୟରେ ଆନନ୍ଦର ଢେଉ ଖେଳିଲାପରି ଲାଗିଲା; ଶନିବାର ଥାଏ ତେଣୁ ଶୀଘ୍ର ସ୍କୁଲ୍ ବନ୍ଦ ହୋଇଯିବ ଜାଣି ସେତେବେଳେ ଆରମ୍ଭ କରିଛନ୍ତି। ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ମନେ ମନେ ଭାବିଲି; କ'ଣ ଦି'ଖଣ୍ଡ ପିଠା ଖାଇ... । କିନ୍ତୁ ଏହି ସାଉ...

ଆସିବା ଶୁଣି; ମନେ ହେଉ ଥାଏ ଅଶାର ବୈତରଣୀ ନଦୀ ଉଚ୍ଛଳା ତରଙ୍ଗରେ ଛୁଟି ଆସୁଛି ମୋ ଶୁଷ୍କ ଜର୍ଜ୍ଜ ଅନ୍ତରକୁ ।

ମନ ପ୍ରାଣ ଦେଇ ଭାତ; ଡାଲି; ତରକାରି, କେତେ କ'ଣ ରାନ୍ଧିଲି । ମୁଁ ଭାରି ଅଳସେଇ, ଆଜି ମୋ'ର ଅଳସସ୍ୱଭାବ ଚହଲା କେଉଁଠି ? ନା, ଆଜି ମୋ'ର ମନର ଦେବତା ଆସିବେ, ଆନ-ନ୍ଦରେ ମନ କୁତୁଳି ଉଠୁଛି । ମୁଁ ନିଜର ମନକୁ ଅସ୍ଥିକରି ପାରୁନି; କେବଳ ତାଙ୍କରି ପାଇଁ ।

ରୋଷେଇ ସରିଯିବାରୁ ଘଡ଼ିକୁ ଯାଇଁ ଦେଖିଲି ଦିନ ବାରଟା ବାଜିଗଲାଣି । ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ କେତେବେଳେ ଆସିବେ କି ? ଏହାଭାବି ପଲଙ୍କ ଉପରେ ଶୋଇ ପଡ଼ିଲି ।

ପୂର୍ବ ରାତିଟିରେ ଅନିଦ୍ରା ହୋଇଥିବାରୁ ଅମାନିଆଁ ଆଖିକୁ ନିଦ ଆସିଯାଇଥିଲା । ବୋଉ ବୋଧହୁଏ ଘରେ ନଥିଲା । ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ଆସି ମୋ' ପାଖରେ ବସି ମୋ' ମୁଣ୍ଡର ଫେର ଲୁଗା ଟାକୁ ମୁହଁରେ ଦେଇ ଚୁପିଧରିଲେ । ତାଙ୍କର ସେଇ ଚୁପରେ ଏପାଖ ସେପାଖ ହୋଇ ପାରିଲି ନାହିଁ । ତଥାପି ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ବୋଲି ଯାଣିଥିଲେହେଁ ସାହ-ସର କିଛୁ କହିପାରୁନି । ମୁଁ ଆଉ ସମ୍ଭାଳି ରହି ପାରିଲି ନାହିଁ । ସାରାଦେହରେ ବିଜୁଳିର କରେଣ୍ଟ ମାରିଗଲା ପରି ମନେହେଲା । ସେ ମୋ ମୁହଁରୁ ହାତ କାଢିଦେଇ ମୋ' ପୁରିଲା ଗାଲରେ ଅଙ୍କି-ଦେଲେ ଗୋଟିଏ ଚୁମ୍ବନ ।

—'ଧେତ୍, ଏ କ'ଣ ହେଉଛି; କହି ଉଠିବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକଲି । କିନ୍ତୁ ପାରିଲି ନି । ସେ ପୁଣି ମୋତେ ଚୁପିଦେଇ: ହସି ହସି କହିଲେ—ଭୟ ନାହିଁ, ମାଉସୀ ନାହାନ୍ତି ଯେ ।

ବୋଉ ଶୋଇ ଥାଉ ଦୁଇଟିକୁ ମୋ'ର ଶେଷ ଜୋ'ର ଟିକକ ନଦଇ

ଝାଣିଧରେ, ସେଇପରି ମୋତେ ଧରିଥା'ନ୍ତି ସେ । ମୁଁ କହିଲି—ଠିକିଏ ଗୁଡ଼ଲ—। ବୋଉର ତେଣେ ଦାଣ୍ଡ କବାଟ ପାଖରୁ କାହା ସଙ୍ଗରେ କଥା କହୁଥିବାର ଜାଣି ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ତାଙ୍କ ବାହୁପାଶ ଖୋଲିଦେଇ, ଆଲମାରି ଉପରୁ ଖଣ୍ଡିଏ ବହି ଆଣି ଦୁଆର ମୁହଁକୁ ଚାଲିଗଲେ । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ମିଛି ମିଛିକା ପଲଙ୍କ ଉପରେ ଶୋଇପଡ଼ିଲି ।

ବୋଉ ଆସି; ଅମୂଲ୍ୟବାବୁଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ କଥା ଛନ୍ଦିଲା—। କେତେବେଳୁ ଆସିଲଣି ପଚାରିଲା । ଠିକ୍ ତାଙ୍କରି ଉତ୍ତର ଦେବା କଥାକୁ ଶୁଣିବାପାଇଁ କାନ ପାରିଥିଲି—କ'ଣ ବୋଲି କ'ଣ ପଦ କହିଦଅନ୍ତି ତାହେଲେ—।

ବୋଉ ଆଉ ତାଙ୍କର ଉତ୍ତରକୁ ଅପେକ୍ଷା ନ କରି ହାଣ୍ଡି-ଶାଳକୁ ପଶିଯାଇଁ, ମୁହଁ ହାତ ଧୋଇବାକୁ ପାଣି ଦେଲା । ତା ପରେ ମୋ'ରି ଶୋଇବା ଘରରେ ଜାଗା କରିଦେଇ; ଭାତ ଆଣି ଥୋଇ ଥୋଇ କହିଲା—ବାପା ! ଆସିବା ଏତେ ଡେରି ହେଲା । କ'ଣ ଭାତ ଗଣ୍ଡେ କେତେବେଳରୁ ବାଢ଼ି; ଘୋଡ଼ାଦେଇ ଶୋଇ ପଡ଼ିଛି । ଭାତ ଦଠା ବି ଶୁଖି ଭୁଜା ହେଲାଣି । ଅମୂଲ୍ୟ-ବାବୁ ଭାତ ଗୁଣ୍ଡାଟି ପାଟିକୁ ନେଇ ନେଇ କହିଲେ—'ନା ମାଉସୀ, ଭାତ ଶୁଖିନାହିଁ, ଚଳିଯିବ ।'

ବୋଉ, ତାଙ୍କରି ପାଖରେ ଠିଆହୋଇ ପଚାରିଲା—ତରକାରି ପନି, ସବୁ ଭଲ ହୋଇଛିତ ? ଝୁମ୍ପୁ ସାହାଟ ବାରି କାଲି । ପରିବା ସେପରି କିଛି ଘରେ ନ ଥିଲା । ଯା, ଯେମିତି ହେଉ ବାବୁ ଆମର ସକାଳୁ ଯୋଗାଡ଼ କରିନେଇ; ଷ୍ଟେସନ କରିବାର ଭା'ର ନେବାରୁ; ଗତଦିନ ସାତର ହାଣ୍ଡି; କଡ଼ା ଗୁଡ଼ାକ ସବୁ ମଞ୍ଜି ପାରିଲି । ବୋଉର କଥା ଶେଷ ହେବାରୁ, ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ କହିଲେ—'ହଁ ମାଉସୀ; ସବୁ ଭଲହୋଇଛି । କିନ୍ତୁ ଏହି ସାତ

ରକମ ତରକାରି ମଧ୍ୟରୁ, ଚାରି ରକମ ଲୁଣିଆ ହୋଇଛି ।

ତରକାରି ସବୁ ଲୁଣିଆ ହୋଇଥିବାରୁ ମନବଡ଼ କଷ୍ଟହେଲା ସତ କି ମିଛ ପଚାରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ଥିଲେମଧ୍ୟ, ବୋଉ ଥିବାରୁ ପଚାରି-ବାକୁ ସାହସ ହେଲାନି ।

ଖାଇସାରିବାପରେ; ପାନ ହାତରୁ ନେବାବେଳେ କହିଲେ; ମାଉସୀ ! ଆଜି ରାତିରେ ଆସିବି ନି; ଘରକୁ ଯିବି । ସୋମବାର ସକାଳେ ଆସି ପହଞ୍ଚିବି । ଉଠିପଡ଼ି ମନା କରିବି ମନେହେଲା-ଉଠୁଛିବା କେତେବେଳେ । ବୋଉ ଅଗରେ ଯେ ଧରାପଡ଼ିଯିବି ସେ ଚାଲି ଯାଉଛନ୍ତି, ତାଙ୍କ ପଛେ ପଛେ ବୋଉଗଲା । ଛାତି ଥରି ଉଠିଲା ମୋ'ର ପ୍ରକୃତରେ ସେ ମୋତେ କେତେଭଲ ପାଆନ୍ତି ଆଉ ମୁଁ ମଧ୍ୟ.. ଯଦି ମାପକାଠି ଧରି ମପାଯାଏ—ତା ହେଲେ ତାଙ୍କର ସ୍ଥାନ ହିମା-ଳୟର ଏଭରେଷ୍ଟ ଶୃଙ୍ଗଉପରେ ଆଉ ମୁଁ—ବାମନ ହୋଇ ଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ହାତ ବଢ଼ାଉ ନାହିଁ ତ ?

ବୋଉ ଆସି ଡାକିଲା ଖାଇବାପାଇଁ । ନିଦ ମଳ ମଳ ଆଖିପରି ଉଠିମୁହଁ ହାତଧୋଇ ଖାଇବାକୁ ଗଲି ଦେଖିଲି ଗୋଟିଏ ତର୍କାରି ଲୁଣ ଯାଗାରେ—ପାଞ୍ଚୋଟି ତର୍କାରି ମଧ୍ୟ ଲୁଣ ହୋଇ ଯାଇଛି' କ'ଣ କମିତ ହେଲା କିଛି ଜାଣି ପାରିଲି ନାହିଁ । ମନେ ମନେ ଦୁଃଖ କଲି, ସେ କ'ଣ ମନରେ ଭାବିଥିବେ' ।

ସୋମବାର ଦିନ ସଂଧ୍ୟା ସମୟ । ମନହେଲା ଟିକେ କୁଆଡ଼େ ବୁଲିଆସିବା ପାଇଁ । ଦିନର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଧୀରେ ଧୀରେ ମଳିନ ହୋଇ ଆସିଲାଣି । ବୋଉକୁ କହିଲି—ସେ ମୋ' ମୁଣ୍ଡ-ଟିକୁ କୁଣ୍ଡେଇଦେଲା । ଗୋଟିଏ ବେଙ୍ଗଲ ଜର୍ଜେଟ୍ ଶାଢ଼ୀ ପିନ୍ଧିଲି, ମୁହଁରେ ଟିକିଏ ସ୍ନୋ ମାରିଦେଲି, ସ୍ଲେଟ ରଙ୍ଗ ଟୋପାଟିଏ ଦୁଇ ଭୂଲତା ମଝିରେ ମାରିଲି; କାଠ ଚଂପାଫୁଲ ଦି'ଟା ବାଡିରୁ ଆଣି ଖୋସାରେ ଖୋସିଦେଇ; ଅଇନାଟିଏ ଆଣି ଗୋଡ଼ଠାରୁ ମୁଣ୍ଡ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦେଖିନେଲି—ଦରଖସା ଲୁଗାକାନିଟିକୁ ପୁଣିଥରେ ସଜାଡି ନେଇ; କାନ୍ଧରେ ପକାଇଲି । ମନଟି ଫୁର୍ତ୍ତି ପରି ଲାଗିଲା—ଆରେ ମୁଁ କେଡ଼େଟିଏ ହୋଇଗଲିଣି ? ଏହି କମନୀୟ ରୂପ ଦେଖି ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ କ'ଣ; କେତେ ମୁନି ଋଷିମାନେ ଓ ପଥଭ୍ର ହେବେ ? ବାସ୍ତବିକ୍ ଏ ହଳଦିଆ ଦେହରେ ଜର୍ଜେଟ୍ ଶାଢ଼ୀ ବେଶ୍ ସୁନ୍ଦର ଦିଶେ ।

ସଂଜ ହେଲାଣି । କେମିତି ଏକୁଟିଆ ବାହାରକୁ ଯିବି ? ଏ କଥା ବସି ଭାବୁଛି—ଏହି ସବୁ ଭାବନା ମଝିରେ ନିଅଁ ଲଗା ବର୍ଷାଟା ମଧ୍ୟ ଦାଉ ସାଧିଲା—ଅନ୍ଧାର କରି ଆସିଲା । ଦାନ୍ତ ମଝିରେ ଗୁଳିଲା ଅଠୁଁ ଆଣି ପାଣି । ବର୍ଷା ପାଣିରେ ଯେପରି ପାଣି ଫୋଟକା ହୋଇ ପାଣିରେ ମିଳାଇଯାଏ—ମୋ'ର ସେଇପରି ସବୁ ଆଶା ଆଶାରେହିଁ ମିଳାଇଗଲା ମନରେ । ଯୌବନ ଭରା ଜୀବନଟିକୁ ସାନ୍ତ୍ୱନା

ଦେଇ ନ ପାରିବାରୁ ମନର ଗତିକୁ ବଦଳେଇବାପାଇଁ ହାରମୋନିୟମ ଧରି ପଲଙ୍କ ଉପରେ ବସି ପଡ଼ିଲି—।

ସ୍ଥିର ନିଶିରେ   ’ଗ ଫୁଲ ସମ
ନିତ ନିତ ଝୁରେ ହେ ପ୍ରିୟତମ,
ମୋ ନୟନ କୋଣେ   ସାଇତି ଯତନେ
ବିରହର ବାରି ଝରେ ନିଶି ଦିନ । ୧ ।
ଏକେଲେ ରାତି ଜାଗି   ବସି ତବ ଲାଗି
ନ ପାଇଲି ତବ ଦରଶନ,
କେତେ ଦୂରେ ଅଛ   ମନର ଦେବତା
ନ ପଡ଼େ କି ମନେ   ସେ ଦିନର କଥା
ଦାସୀ ପ୍ରତି ନିରମମ । ୨ ।
ସପନ ଦେଖେ ମୁଁ   ଚନ୍ଦ୍ର ମୁଖ ତବ
ମୃଗାତୃଷ୍ଣା ଆଶା ଆଶାରେ ରହିବ
ଚାନ୍ଦନୀ ରାତ୍ରିରେ   ବଞ୍ଚେ କି ଯୁବତୀ
ବ ବନେ ମାରେ କାମ । ୩ ।

ଗୀତ ପଦକୁ ଅନେଇ ଚମକି ପଡ଼ିଲି—ଗୋଟାଏ ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସ ବାହାରିଗଲା ମୋର । ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ଆସି ଘରର ଦୁଆରେ ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି । ଏ କଣ ବର୍ଷାରେ ତିନ୍ତିଛ ଯେ ? କେମିତି କ’ଣ ମୋ ପାଟିରୁ ଏଇ ପଦକ ବାହାରି ପଡ଼ିଲା ମୁଁ ଯାଇ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଠିଆହୋଇ କ’ଣ ପଚାରିବାକୁ ଯାଉଥିବା ସମୟରେ ବୋଉ କହିଲା ଚୁଣ୍ଡିଟା ଠିଆହୋଇ କ’ଣ ଦେଖୁଛୁ । ସେ ଘରୁ ବାପାଙ୍କ ପିନ୍ଧିବା ଲୁଗାଟି ଆଣି ପୁଅକୁ ଦେ ସେ ପାଲଟି ପକାନ୍ତୁ ! ମୁଁ ତରବରରେ ସେ ଘରୁ ଲୁଗା ଆଣିଦେଲି । ସେ ଲୁଗା ପାଲଟୁଥା’ନ୍ତି, ମଝିରେ ମଝିରେ ମୋ’ ଆଡ଼କୁ ଚାହୁଁଥାଆନ୍ତି । ସେତେବେଳକୁ ବୋଉ

ଯାଇ ସାରିଥିଲି ରୋଷେଇ ଘରକୁ । ମୁଁ ତାଙ୍କୁ କହିଲି—ସେତିକି ରସିକ ଗୃହିଣୀ ଥାଉ, ଆଗ ଲୁଗାଟି ପାଲଟି ସାର ! ସେ ଧୀରେ ଧୀରେ କହିଲେ ରସବତୀଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ ରସିକ ଗୃହିଣୀ ଆପେ ଆପେ ପଶି ଆସେ । ତାଙ୍କ ସେତିକି କଥାରେ ମୁଁ କହିଲି ହେଉ ଏ ଲେକ୍‌ଚର୍‌ଟି ସ୍କୁଲରେ ପଢ଼ିବେ ଦେବ, କିନ୍ତୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ଲୁଗା ପାଲଟି ଘରଭିତରକୁ ଆସ । ସେତେବେଳକୁ ଲୁଗା ପାଲଟି ସାରିଥିଲେ ! ଓଦାଲୁଗାଟି ତାଙ୍କ ହାତରୁ ଛଡ଼ାଇ ଆଣିଲା ବେଳେ ସେ ବାଧା ଦେଇ କହିଲେ ମୁଁ ଶପୁଡ଼ି ଦେବ ଯେ, ତୁମେ··· । ଜୋରକରି ତାଙ୍କ ହାତରୁ ଲୁଗାଟି ଆଣି ଶପୁଡ଼ି ଦାଣ୍ଡ ଘର ଛାତ ଉପରେ ପକାଇ ଦେଇ ରୋଷେଇ ଘରକୁ ଚାଲିଗଲି । ସେତେ-ବେଳକୁ ବୋଉ ଚୂଲ୍ହା କରିସାରିଥିଲା । ମୋତେ ଦେଖି କହିଲା—ତୁ ଏଡ଼େ ଭେଲ୍‌କୁଟାଏ, ଯେଉଁଠି ଟିଅ ହୋଇଥିବୁ ସେଇଠି । ସେ ପୁଅ ପଶି କେତେବେଳୁ ବର୍ଷା ପାଣିରେ ଭିଜି ଭିଜି ଆସିଛନ୍ତି; ଶୀଘ୍ର ତାଙ୍କୁ ଜଳଖିଆ, ଚୂଲ୍ହା ଦେଇ ପଛେ ଯା କରିବୁ କର ।

ପୁ, ଜଳଖିଆ ଖାଇ ସାରିଲା ପରେ ବାପାଙ୍କର ଓ ତାଙ୍କର ଆସ ସ୍କୁଲ ବିଷୟ ନେଇ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଲେ ।

× × × ×

ମୋ' ମନରେ ଅସରନ୍ତି ଆନନ୍ଦ, ଶୀଘ୍ର କିପରି ରୋଷେଇ ିବ ବୋଲି ବୋଉ ସଂଗରେ ଖୁବ୍ ବ୍ୟସ୍ତ ଥାଏଁ ।

ରୋଷେଇ ସରିବାପରେ ଖାଇବାପାଇଁ ଜାଗା କରିଦେଲି । ବୋଉ କହିଲା—'ବଦୁ ! ଯା' ବାପା ହେତିକାଙ୍କୁ ଖାଇବାକୁ ଡାକେ ।' ମୁଁ ଦୁଆର ମୁହଁ ବନ୍ଧ ପାଖରେ ଲାଜ ଲାଜ ହୋଇ ଛିଡ଼ା ହେବାରୁ, ବାପା କହିଲେ—'ରୋଷେଇ ସରିଗଲାଣି; ବଦୁ ଛିଡ଼ା ହୋଇଛି ଆସ ମାଷ୍ଟ୍ରେ ଖାଇବା ।'

ବାପା, ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ଖାଇବସିଲେ । ମୁଁ ଲେଖିଣିପାଣ୍ଡି ପରିକ୍ଷା ପରୀକ୍ଷାରେ ଖୁବ୍ ବ୍ୟସ୍ତଥାଏ । କିଛି ସମୟ ପରେ ବାହାରକୁ ଆସି ବୋଉ କହିବାନୁଯାୟୀ ଦାଣ୍ଡଘରେ ବିଛଣା କରିଦେଇ ଆସିଲି—। ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ଶୋଇବାକୁ ଗଲାରୁ; ବୋଉ ମୁଁ ଖାଇ ବସିଲୁ । ସେଇ ଖାଇବା ସମୟରେ ବୋଉ; ଖାଲି ଅମୂଲ୍ୟବାବୁଙ୍କ କଥା କହିବାକୁ ଲାଗିଲା; ସେ କେତେ ଭଲଲୋକ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କେତେ କଥା ।

ଖିଆପିଆ ସରିବାପରେ ମୁଁ ଯାଇଁ ପଲଙ୍କିରେ ଶୋଇ ପଡ଼ିଲି । ଆଖିକୁ ନିଦ ଆସୁ ନ ଥାଏ । ବାହାରକୁ ଧୀରେ ଧୀରେ ଆସି; ବାପାଙ୍କ ଶୋଇବା କାନ ପାରିଲି—ସେତେବେଳେ ଖାଲି ଶୁଣିବାକୁ ପାଇଲି—ବାପାଙ୍କୁ ବୋଉ କହୁଛି—'ଆମ ବବୁ ପାଇଁ ଯଦି ଅମୂଲ୍ୟପରି ପାତ୍ରଟି ହୁଅନ୍ତା, ତାହେଲେ·····। ଆଉ କିଛି ଶୁଭିଲା ନି । କିଛିକ୍ଷଣ ଠିଆହୋଇ ଅଛି ଦେଖିଲି—ଅମୂଲ୍ୟବାବୁଙ୍କ ଘରେ ଲଣ୍ଠଣଟି ଦପ ଦପ ହୋଇ ଜଳୁଛି । ଆକାଶକୁ ଚାହିଁଦେଲି । ମେଘ ମଳେଇ ଫାଙ୍କରେ ଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ଝାପ୍‌ସା କିରଣ ଟିକେ ଟିକେ ଆମ ଅଗଣାରେ ପଡ଼ି ଯାଉଛି । ମନଟା କେମିତି ହେବାକୁ ଲାଗିଲା—ଦେହ ଭିତରେ ସେ' ଦିନର ଭାବ ଖେଳିଗଲା—ଗୋଡ଼ ଟିପି ଟିପି ତାଙ୍କ ଘରକୁ ଗଲି, ଲଣ୍ଠଣଟି ଲିଭାଇ ଦେଇ ଦେହରେ ଟିକେ ହାତ ମାରିଦେଇ ଚୁପ ଗଳାରେ ଡାକିଲି—ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ! ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ! !

ସେ ମୋ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର, କିଛି ନ ଦେଇ ଟାଣିନେଲେ ତାଙ୍କ କୋଳକୁ । ଥରି ଥରି କାନ ପାଖରେ କହିଲେ—'ବାପା, ବୋଉ ଶୋଇ ସାରିଲେଣି ତ ? ଆସିଲାବେଳେ ଦେଖିକରି ଆସିଛ' କହିବାରୁ ନିଃସଂକୋଚ ହୋଇ ମୋ ମୁହଁ ପାଖରେ ମୁହଁ ରଖି ପଚ୍ଚ

ଉଠିଲେ—'ସତରେ; ତୁମେ କ'ଣ ମୋତେ ଭଲପାଅ ?'

ତାଙ୍କ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଚଟ୍‌କରି ଦେଇ ପାରିଲି ନି ମୁଁ। ମୋ ମନକଥା ଜାଣି କହିଲେ—'ଅଚ୍ଛା ବନ୍ଧୁ ! ତୁମେ କୁହତ ମୁଁ କ'ଣ ତୁମକୁ ଆଜି ଦିନ ପରି ସବୁଦିନ ପାଇଁ ବାନ୍ଧି ରଖି ପାରିବି ?' — —ଏ ହତଭାଗୀ କପାଳରେ ତାହା ଘୁଞ୍ଚିବ କି ନା····· ତୁମେ ହୁଏତ ଭୁଲିଯିବ ଆଉ ଗୋଟିଏ·····।

—"ଛି, ବନ୍ଧୁ ! କ'ଣ କହୁଛ, ତମର ମୋର ଯେଉଁ ନିବିଡ଼ ବନ୍ଧନ ତାହା କି ଛିନ୍ନ ହେବ ?"

—'କିଏ ଜାଣେ; ତୁମେ ଯେ ପୁରୁଷ···।'

—ଜାଣିନି ବନ୍ଧୁ ! ମୁଁ କାହିଁକି ତମ ପାଖରେ; କ୍ଷଣିକ ଦେଖାରେ ନିଜସ୍ୱ ହରାଇ ବସିଲି—। କଲେଜରେ ପଢ଼ିଲାବେଳେ କେତେ ଯେ ଯୁବତୀ ଆଖିଠାର ମାରିଥିଲେ—ମୁଁ ହୁଏତ ଭଲ ପାଇ ବସି ଥା'ନ୍ତି। କିନ୍ତୁ ବହୁ ଚେଷ୍ଟା କରି ସୁଦ୍ଧା ସେମାନେ ଫଳବତୀ ହୋଇ ପାରି ନାହାନ୍ତି। ତଥାପି ତୁମର କି ମୋହିନୀ ଶକ୍ତି ଥିଲା କେ[illegible] ସେଠି ଘରକୁ ଯିବାଟା ସମ୍ଭବପର ହେବନି । ତାଙ୍କୁ ଟିକେ ଅଙ୍କ ଓ ଇଂଲିସ୍ ପଢ଼ାନ୍ତୁ; ସେ ଅଙ୍କ ଓ ଇଂଲିସ୍‌ରେ ବଡ଼ ଦୁର୍ବଳ ।

କଥାରେ ଅଛି—'ରୋଗୀ ଖୋଜୁଥିଲା ଯାହା; ବଇଦ ବତେଇଲା ତାହା ।' ଏ କଥାରେ କୌଣସି ପ୍ରତିବାଦ ନ କରି ପଢ଼ାଇବା ପାଇଁ ରାଜି ହୋଇଗଲେ ।

ଆମର ମଧ୍ୟ ଅବସ୍ଥା ସେତେ ଭଲ ନୁହେଁ । ଘରକୁ ବାପା, ବୋଉ ଏବଂ ମୁଁ । ଜମି ଚାରି ଏକର ବା ପାଞ୍ଚ ଏକର ଭିତରେ । ପୁରାପୁରି ତାରି ଉପରେ ଚଳିବା ମଧ୍ୟ କଷ୍ଟକର । ବାପା ଚାକିରି କରି ପାରିଥା'ନ୍ତେ କିନ୍ତୁ ଆଜିକାଲି ଚାକିରି ମୁଲିଆଙ୍କ ଉପରେ ପ୍ରଶ୍ନ-

—ମୁଁ କହୁଛି ବନ୍ଧୁ ! ଏହି ଚନ୍ଦ୍ରକୁ ଚାହିଁ ଶପଥ କରୁଛି; ତୁମ ଛଡ଼ା କେବେହେଲେ ଅନ୍ୟ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ସ୍ପର୍ଶ କରିବି ନାହିଁ ।

ଏହାକହି ତାଙ୍କ ବିଶାଳ ବାହୁ ଦ୍ୱୟରେ ବାନ୍ଧି ପକେଇ ଘନ ଘନ ଚୁମ୍ବନ ଦେବାକୁ ଲାଗିଲେ—ମୁଁ ଧୀରେ ଧୀରେ ତାଙ୍କ ଓସାରିଆ ଛାତି ଭିତରେ ମୁହଁଟିକୁ ଲୁଚେଇ ଦେଲି । ତାପରେ କହିଲେ—ଆଚ୍ଛା ବନ୍ଧୁ ! ମୋ' ବ୍ୟବହାରରେ ମନ ଦୁଃଖ କରୁନାହଁ ତ ?

ତାଙ୍କର କଥା ଶୁଣି ଫିକ୍ କିନା ହସିଦେଇ ତାଙ୍କ ଗଳାରେ ଦୁଇହାତ ଛନ୍ଦିଦେଲି—। ମୋର ଅଳିଆ ବାଳ ଗୁଡ଼ିକ ସଜାଡ଼ି ମୁହଁଟିକୁ ଟେକି ଧରି କହିଲେ—ବାଃ, ତୁମେ ସତେ କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ?

ମୁଁ ଲାଜ ଲାଜ ହୋଇ କହିଲି—ତୁମଠୁଁ ବେଶୀ ସୁନ୍ଦର ବୋଲି କାହିଁକି ମୋ'ର ମନେ ହୁଏନା ?

କିଛି ଉତ୍ତର ନ ଦେଇ, ଛାତିରେ ଛାତି ମିଳାଇ ଭିଡ଼ି ଧରିଲେ । ମୁଁ ତାଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଅବାକ୍ ହୋଇ ଚାହିଁ ରହିଥିଲି—ହସ ହସ ମୁହଁ ଦେଖି ତାଙ୍କର ଶେଷ ଅନୁରୋଧଟି ଏଡ଼ାଇ ପାରିଲି ନାହିଁ ।

ଦେଲି । ମେଘ ମଳେଇ [illegible]

ଟିକେ ଟିକେ ଆମ ଅଗଣାରେ ପଡ଼ି ଯାଉଛି । ମନଟା କେମିତି ଲାଗିଲା—ଦେହ ଭିତରେ ସେ' ଦିନର ଭାବ ଖେଳିଗଲା—। ଗୋଡ଼ ଟିପି ଟିପି ତାଙ୍କ ଘରକୁ ଗଲି, ଲଣ୍ଠଣଟି ଲିଭାଇ ଦେଇ ଦେହରେ ଟିକେ ହାତ ମାରିଦେଇ ଚୁପ୍ ଗଳାରେ ଡାକିଲି—ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ! ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ! !

ସେ ମୋ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର କିଛି ନ ଦେଇ ଟାଣିନେଲେ ତାଙ୍କ କୋଳକୁ । ଥରି ଥରି କାନ ପାଖରେ କହିଲେ—'ବାପା, ବୋଉ ଶୋଇ ସାରିଲେଣି ତ ? ଆସିଲାବେଳେ ଦେଖିକରି ଆସିଛୁ କହିବାରୁ ନିଃସଙ୍କୋଚ ହୋଇ ମୋ ମୁହଁ ପାଖରେ ମୁହଁ ରଖି ପଚ୍-

ମୋ'ର ବର୍ତ୍ତମାନ ପନ୍ଦର ପୂରି ଷୋହଳ ଚାଲିଲା; ମୋ' ସାଙ୍ଗ ଝିଅ ଊଷା, ମେନକା ଏମାନେ ତା' ହୋଇ ଶାଶୁଘରକୁ ଗଲେଣି । ମୋ'ରି ସାଙ୍ଗ ଝିଅ ମାନଙ୍କ କୋଳରେ ପୁଅ । କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ସୁନ୍ଦର ହୋଇଛନ୍ତି । ସତେ କ'ଣ ବିବାହପରେ ମନୁଷ୍ୟର ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇଯାଏ ? ମୁଁ ତ ବଧୂ ହେବି, ସଂସାର ବାନ୍ଧିବି; କୋଳରେ ପୁଅ ଧରି ସ୍ନେହ କରିବି—। ଏମିତି କେତେ କ'ଣ···। ଯେତେବେଳେ ବୋଉ ବୋଉ ଡାକିବ, ସେତେବେଳେ କି ଆନନ୍ଦ, କି ସୁଖ । ବୋଉ ଡାକଠାରୁ ଦୁନିଆରେ ଆଉ ବଡ ପଦାର୍ଥ କ'ଣ ଥାଇପାରେ ।

ଏମିତି କେତେ କ'ଣ ଭାବୁଥିଲି—ଏହି ସମୟରେ ବାପା ଅମୂଲ୍ୟବାବୁଙ୍କୁ ସଙ୍ଗରେ ନେଇ ଆସି, ମୋତେ ଡାକି ଚାହା କରିବାକୁ କହିଲେ । ଚା' ଓ ଜଳଖିଆ ଖାଇଲାବେଳେ, ବାପା ତାଙ୍କୁ କହିଲେ—'ଆମ ବିନୁ ସପ୍ତମ ଶ୍ରେଣୀ ପଢିଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ସୁଦ୍ଧା ଆପଣଙ୍କର ରହିବା ଓ ଖାଇବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କେଉଁଠାରେ ହୋଇ ପାରିନାହିଁ । ରୋଜ ରୋଜ ଘରକୁ ଫିରିବାଟା ସମ୍ଭବପର ହେବନି । ତାକୁ ଟିକେ ଅଙ୍କ ଓ ଇଂଲିସ୍ ପଢ଼ାନ୍ତୁ; ସେ ଅଙ୍କ ଓ ଇଂଲିସ୍‌ରେ ବଡ଼ ଦୁର୍ବଳ ।

କଥାରେ ଅଛି—'ରୋଗୀ ଖୋଜୁଥିଲା ଯାହା; ବଇଦ ବତେଇଲା ତାହା ।' ଏ କଥାରେ କୌଣସି ପ୍ରତିବାଦ ନ କରି ପଢ଼ାଇବା ପାଇଁ ରାଜି ହୋଇଗଲେ ।

ଆମର ମଧ୍ୟ ଅବସ୍ଥା ସେତେ ଭଲ ନୁହେ । ଘରକୁ ବାପା, ବୋଉ ଏବଂ ମୁଁ । ଜମି ଚାରି ଏକର ବା ପାଞ୍ଚ ଏକର ଭିତରେ । ପୁରପୁରି ତାରି ଉପରେ ଚଳିବା ମଧ୍ୟ କଷ୍ଟକର । ବାପା ଚାକିରି କରି ପାରିଥା'ନ୍ତେ କିନ୍ତୁ ଆଜିକାଲି ଗାଁରେ ପିଲାଙ୍କ ଜମିରେ ମନ-

ପୂରି ନିର୍ଭର କରି ଚଳିହେବନି । ବାପା ନିଜେ କିଛି ନ ପାରିଲେ ମଧ୍ୟ ମୂଲିଆମାନଙ୍କୁ ନେଇ କାମ କରେଇବାରେ ଖୁବ୍ ଅଭିଜ୍ଞତା ଅଛି । ଆମ ଏପାଖର ଯେଉଁ ସବୁ ଜମି, ଗୋଟାଏ ଫସଲ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ କିଛି ହୁଏନା । ମୁଗ କରିବାକୁ ମଧ୍ୟ ଜମିର ସୁବିଧା ନାହିଁ । ମଝିରେ ମଝିରେ ଅଭାବ ଦେଖା ଦେଉଥାଏ । ବେଶୀ କିଛି ପଢି-ବାକୁ ମନ ଥିଲେଉ ଆମ ଗାଁରେ ସେତେବେଳେ ହାଇସ୍କୁଲଟିଏ ନ ଥିଲା । ଦୂର ଗାଁ ସ୍କୁଲରେ ମୋ ନାଁ ଲେଖାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରି-ଥିଲେ କିନ୍ତୁ ଆମ ଗାଁର କେତେକ ମରହଟ୍ଟୀ ବୁଢ଼ୀ ନାକ ଟେକିବାରୁ ବୋଉ, ବାପାଙ୍କୁ କହିଲା—'ଆମ ବିନ୍ଦୁ ଯେତିକି ପଢିଲା ସେତିକି, ମାଇକିନିଆ ଝିଅ ଯେତେ ପଢ଼ିଲେ ହାଣ୍ଡିଶାଳକୁ ଯୋଗ୍ୟ ।

ଯା ହେଉ; ବହୁତ ଦାଉଁ ଦେବତା ମନାସି, ପୁଅ ବଦ-ଳରେ ମୋତେ ପାଇଥିବାରୁ ସେ ବେଶ୍ ଖୁସି ଅଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଆମର ଭବିଷ୍ୟତ ଚିନ୍ତା କରିଲେ; ମନରେ ବଡ଼ ଆଘାତ ଲାଗେ । ଝିଅ ଜନ୍ମ ହେଲେ ଦିନେ ନା ଦିନେ ପରଘରକୁ ଯିବ । ମୁଁ ବି ଦିନେ ଯିବି । ଏମାନେ କ'ଣ କରିବେ, ଏମାନଙ୍କୁ ବା କିଏ । ଦେଖିବ; ଦେହ ମନ୍ଦ ହେଲେ କଣ କରିବେ; ମୁଁ କ'ଣ ଏମାନଙ୍କ ସୁଖ ଦୁଃଖରେ ଭାଗି ହେବ ? ବେଳେ ବେଳେ ଭାବେ—ନା ମୁଁ ମୋ' ବୋଉକୁ ଛାଡ଼ି କେଉଁଠାକୁ ଯାଇ ପାରିବି ନାହିଁ; ଏଇଠି ଜନ୍ମ ହୋଇଛି ଏଇଠି ମରିବି ।

ସେପେଇ ସରିଥିବାରୁ ବୋଉ ଡାକିଲା ଖାଇବାପାଇଁ । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଆସନ ପକେଇ ଜାଗା କରିଦେଲି—ଅମୂଲ୍ୟବାବୁଙ୍କ ଦେହ ଭଲ ନ ଥିବାରୁ ସେ ମନା କରୁଥିଲେ ଖାଇବାକୁ । ବାପା ତାଙ୍କୁ କହିଲେ—ଦି'ଟା ଖାଇ ଦେଇ ପାଣି ଟୋପେ ପିଇ ଶୁଅ, ଖାଲି ପେଟରେ ନିଦ ପଡ଼ି ହେବନି ।

ତାଙ୍କ ଦେହ ଭଲ ନ ଥିବାରୁ ମୋ' ମନଟି ବଡ଼ ଦୁଃଖହେଲା । ଭାତରେ ହାତ ମାରିଛନ୍ତି କି ନାହିଁ, ଉଠିଗଲେ ମୁହଁ ଧୋଇବାକୁ । ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମଧ୍ୟ ବାନ୍ତି ହୋଇଗଲା । ଲେମ୍ବୁ ସର୍ବତ କରି-ଦେବାକୁ ବାପା କହିଲେ—ମୁଁ ତରବରରେ ଯାଇଁ ସର୍ବତ ଆଣି ଦେଲି । ସେ ବାପାଙ୍କ ପାଖରେ ବସିଲେ । ତାଙ୍କ ଥାଳିରେ ଭାତ ଥିବାରୁ ବୋଉ କହିଲା—ସେଇ ଥାଳିରେ ବସିବାପାଇଁ । ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ସେଇଠାରେ ବସି ବାପାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଗପ କରୁଥିବାରୁ ଲାଜ ଲାଜ ଲାଗୁଥାଏ—ଦେହ ଭଲନାହିଁ, ଟିକେ ଶୋଇ ପଡ଼ିଲେ କ'ଣ ହୁଅନ୍ତା ନାହିଁ ନା ? ତାଙ୍କ ଆଗରେ ଖାଇବା ମୋ'ର ଏହି ପ୍ରଥମ । ବାପାଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ କଥା କହୁଥାନ୍ତି । ମଝିରେ ମଝିରେ ବି ମୋ' ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ; ଚୋର ଚାହାଣୀ ବା କେଣେଇ ଚାହୁଁଥାନ୍ତି । ସେତେବେଳକୁ ମୁଁ ଲାଜରେ ଏକବାର ସରିଗଲିଣି । ତାଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଆଉ ଚାହିଁ ପାରିଲିନି । ପେଟ ନ ପୂରି ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଉଠି ଆସିଲି ମୁହଁ ଧୋଇବାକୁ ।

ତାଙ୍କ ପାଇଁ ବୋଉ ଆଗରୁ ବିଛଣା କରିଥିବାରୁ, ସେ ଶୋଇ-ବାକୁ ଗଲେ । କିଛି ସମୟପରେ ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଶୋଇବାକୁ ଗଲି । ଅମୂଲ୍ୟବାବୁଙ୍କ ଦେହ ଭଲନାହିଁ ବୋଲି ମନଟା ଅସ୍ଥିର ହୋଇ ଉଠିଲା—ତାଙ୍କୁ ଦେଖିବାର ଆଶା ନଦୀ କୂଳ ଅକୂଳ ମାଡ଼ିଚାଲିଲା । ମୁଁ ତ ତାଙ୍କୁ ସବୁ ଦେଇ ସାରିଛି । ଯାହା କିଛି ପ୍ରଥମ; ଯାହା କିଛି ଅନ୍ତିମ, ତାଙ୍କରି ପାଦତଳେ ଅକାତରେ ମୁଁ ମୋ'ର ସର୍ବସ୍ୱ ଅଜାଡ଼ି ଦେଇଛି । ଅମୂଲ୍ୟବାବୁଙ୍କୁ ଭୁଲି ପାରିବିନି । ମୋର ହୃଦୟକୁ ଯେପରି ଭାବରେ ପରାଜୟ କରିଛନ୍ତି ସେପାଇଁ ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ବିଦ୍ରୋହ କରିବାର ଶକ୍ତି ମୋର ଆଦୌ ନାହିଁ । ତାଙ୍କର ସ୍ମୃତି ଏତେ ଗାଢ଼, ଏତେ କଠିନ; ତାଙ୍କ ପାଖରେ

ମୋର ହୃଦୟକୁ ଉତ୍ସର୍ଗ କରି ଦେଇଛନ୍ତି—ତାଙ୍କପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଏ ପୋଡ଼ା ପ୍ରାଣଟା କାନ୍ଦ ଉଠେ । ଖାଲି ଚୁହିଁ ରହେ ଅକାଶକୁ ଶୂନ୍ୟ ମନରେ । ଭଗବାନଙ୍କୁ ପ୍ରାର୍ଥନା କଲି—ତାଙ୍କ ଦେହ ଭଲ ହେବା ପାଇଁ । ପର ପୁଅ ତଥାପି ତାଙ୍କ ପାଇଁ ପ୍ରାଣ କାନ୍ଦ ଉଠିଲା— ମନେ ମନେ ଭାବିଲି—ଏ ମାୟାଜାଲ ଛିଣ୍ଡାଇଦେବି; କିନ୍ତୁ ସାହସ ହେଲାନାହିଁ । ଦାଣ୍ଡେ ଥକ୍କା ମାରି ଉଠି ଠିଆ ହୋଇଗଲି ।

ଅପରାଧୀଙ୍କ ପରି ଧୀରେ ଧୀରେ କବାଟ ଖୋଲି ତାଙ୍କର ଶୋଇବା ଘର ଦରଜା ପାଖରେ ଠିଆହେଲି—ଜାଣିବାକୁ କିଛି ବାକି ରହିଲାନି । ବୋଧହୁଏ ଜ୍ୱରର ପ୍ରକୋପ ବଢ଼ିଛି—ହୃଦୟ ମୋ'ର ହୋଇ ଉଠିଲା ଚଞ୍ଚଳ—ଘର ଝଞ୍ଜା ଆଡ଼େ ଥରେ ଆଖି ଫେରେଇ ନେଇ ପଶିଗଲି ଘରକୁ । ଅନୁମାନ ମୋ'ର ଅଡ଼େ ଅନେଇ ରହିଥିଲେ । ଦକା ଦକା ହୋଇ ଜଳୁଥିବା ଲଣ୍ଠଣଟି ଲିଭାଇ ଦେଇ; ବସି ପଡ଼ିଲି ତାଙ୍କର ପାଖରେ । ଦେହର ଜ୍ୱର ତାଡ଼, କଥା କହି ପାରୁନାହାନ୍ତି । କେତେବେଳକେ ଡାକିଲେ—ବିଦୁ !

—'ଉଁ...'

—'ତୁମେ ଆସିଛ ?'

—ତୁମ ଦେହରେ ଜର, ମୁଁ କ'ଣ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ହୋଇ ଶୋଇ ପାରିଥା'ନ୍ତି ?

—ମୋତେ ତ...।

—ହଁ, ବୁଝିଲି; ସତ କଥାଟା କହିବାକୁ ବୋଧହୁଏ ଡର ମାଡୁଛି; ଆଉ ଲୁଚେଇବାକୁ ହେବନି ।

ଏହା କହି ମୋ' ଶୋଇବା ଘରକୁ ଯାଇଁ ଏନାସିନ୍‌ଟିଏ ଆଣି ନିଜ ହାତରେ ଖୋଇଦେଲାବେଳେ ସେ ମୋ' ଆଙ୍ଗୁଳିଟିକୁ ଥରେ କରି କାମୁଡ଼ ଦେଇ, ପାଖକୁ ନେଇ କହିଲେ—

ଆଉ ବେଶୀ ସମୟ ସେଠାରେ ରହି ପାରିଲି ନାହିଁ । ତାଙ୍କୁ ଆଉଥରେ ସେଇ ଅଶ୍ରୁଳ ନୟନରେ ଶେଷ ବିଦାୟ ଦେଇ ତାଙ୍କ ପାଦରେ ମୁଣ୍ଡ ରଖି ନମସ୍କାର କଲି—ଯାଅ ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ! ଭୁଲି ଯିବନି ଏ ଅଭାଗିନୀକୁ । ଆଉ କିଛି କହି ନ ପାରି; ଦୁଃଖଭାରା କ୍ଲାନ୍ତରେ ଭାବନା; ମୁହଁରେ ପରିସ୍ଫୁଟ କରି ମତେ ତାଙ୍କର ବକ୍ଷ ଦେଶକୁ ଆଉଜେଇ ନେଇ, ମୋ' ମୁହଁରେ ଶେଷଥରପାଇଁ ସ୍ମୃତିର ଏକ ମଧୁର ଚୁମ୍ବନ ଆଙ୍କି ଘରୁ ବାହାରିଗଲେ ।

ରବିବାରଟିଏ ବିତି ଯାଇଛି । ଏହା ଭିତରେ ଅମୂଲ୍ୟ-ବାବୁଙ୍କର ଦେଖା ନାହିଁ । ମୁଁ ଜାଣେ ପାଖରେ ଥିଲେ ସମସ୍ତେ ନିଜର କରି ଗଣନ୍ତି—ଦୂରେଇଗଲେ କେହି କାହାର ନୁହଁନ୍ତି ।

ଏହି ସମୟରେ ବୋଉ ଆଣି ଖଣ୍ଡେ ଗୋଲାପି ଲଫାପା ମୋ' ହାତକୁ ବଢ଼େଇ ଦେଇ କହିଲା—'ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ, ତାଙ୍କ ଗାଁର ଜଣେ ଲୋକ ହାତରେ ଏ ଚିଠି ଖଣ୍ଡିକ ପଠେଇଛନ୍ତି ।' ସତେ ସେ କେତେ ଭଲଲୋକ ? ମୁଁ ଭାବିଥିଲି—ଆମଘରୁ ଯିବାପରେ ନିଶ୍ଚୟ ଭୁଲିଯିବେ ଆମମାନଙ୍କୁ । ହଁ ତାପରେ ମଧ୍ୟ କହି ପଠେଇଛନ୍ତି, ରବିବାରଦିନ ଆମ ଘରକୁ ଆସିବେ ।

ବୋଉ ଗଲାରୁ; ମନେ ମନେ ଖୁସିଟାଏ ହେଲି । ମୋ'

ହୃଦୟ ଗୋପନ କୋଣରେ ଆନନ୍ଦର ଫଲ୍‌ଗୁ ଖେଳି ବୁଲିଲା—ମୁଁ ଏହି ଚିଠିଟି ପାଇଁ ଯେପରି ଅସ୍ଥିର ହୋଇ ରହିଁ ରହିଥିଲି—।

ଚିଠି ଖଣ୍ଡି ଖୋଲି ପଢ଼ିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲି—

"ପ୍ରିୟତମା ମୋ'ର"

ଅନ୍ତର ଭିତରୁ ସ୍ନେହ ନେବ ।

ମୁଁ ଏଠାକୁ ଆସି କିପରି ଯେ ଦିନ ଗୁଡ଼ିକ ଅତି-ବାହିତ କରୁଛି; ତା ଶୁଣିଲେ ତୁମକୁ ସବୁ ଗପ ପରି ଲାଗିବ । ଆସିଲା ଦିନଠାରୁ ତମକୁ ଆଦୌ ଭୁଲି ପାରୁନି; ହୃଦ ମନ୍ଦିରରେ ତୁମକୁ ଆଶାର ପୂଜାରିଣୀ କରିରଖିଛି—ମନଭିତରେ ତମରି ସଜଫୁଟା ରଙ୍ଗିନ୍ ଅଧରଟି ସବୁବେଳପାଇଁ ଉଙ୍କି ମାରୁଛି···ଟିକିଏ ହେଲେ ଭୁଲି ପାରୁନି ମନରୁ । ତଥାପି ଯନ୍ତ୍ର ଗ୍ରହିଲା ପରି ଦିନ ବିତି ଗ୍ରହିଛି । ଖାଲି ସବୁବେଳେ ତୁମରି କଥାନେଇ···।

ଏଠାରେ ଆସି ଅଠଦିନ ରହିଲିଣି—ଟିକେହେଲେ······। ସତେ ତମେ କି ସୁନ୍ଦର ! ସବୁବେଳେ ତମର ମୁହଁ ଦେଖାଯାଉଛି; ଇଚ୍ଛା ହେଉଛି—ସଜଫୁଟା ଦେହଟିକୁ କୋଳକୁ ଟାଣିଆଣି ଗୋଲାପି ଗାଲରେ ସରୁ ଚୁମାଟିଏ ଆଙ୍କି ଦିଅନ୍ତି, ହେଲେ ଉପଯୁକ୍ତ ଡଙ୍ଗାର କାଉ ଖୋଜି ପାଉନି । କେବଳ ଜାଣି ଅଜାଣାରେ କେତୋଟି ହତାଶିଆ ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ ପକାଏ । ଏ' ପୋଡ଼ା ପ୍ରାଣ ଧିବାଯାଏ କେବେହେଲେ ଭୁଲି ପାରିବନି ତମକୁ । କ'ଣ ବା କରିବି କିଛି ବୁଦ୍ଧି ବାଟ ଖୋଜି ପାଉନି । ରବିବାର ଦିନ ଗଲେ ସମସ୍ତ ସାକ୍ଷା-ତରେ । ହଁ, ଆଉ ଗୋଟିଏ କଥା, ଦୂରରେ ଅଛି ଭୁଲି ଯିବନିତ ? ତମ କଥା ଭାବି ରାତରେ ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଯାଏ—ଖୋଜେ କିନ୍ତୁ···।

ବିଶେଷ କିଛି ଲେଖିବାକୁ ହାତ ଚଳୁନି । କାରଣ ଏ ଚିଠି ଖଣ୍ଡି ପ୍ରଥମ; ଜାଣେନା ଏ ତମଠାରେ ପହଞ୍ଚି ପାରିବ କି' ନା ।

ଭଗବାନଙ୍କ ଇଚ୍ଛା ଯେ କଣ, ମନୁଷ୍ୟ ବା କ'ଣ ବୁଝିବ । କିନ୍ତୁ ମନରେ କିଛି ଭାବବନି । ମନେ ରଖିଥିବ ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ଅତି ଆପଣାର । ଆଜି ଏତିକିରେ ରହିଲି—ଚିଠି ଖଣ୍ଡିଏ ଦେବ । ଶେଷରେ ମୋ'ର........ନେବ । ଇତି ।

ତୁମର—

ଅତିଆପଣାର-କେହି ଜଣେ·

ଚିଠିଟି ଯେମିତି ପଢିସାରିଛି—ମୋର ପୁଲକିତ ନବ ଅଙ୍ଗରେ ସ୍ପନ୍ଦନର ବିଦ୍ୟୁତ ରେଖା ଖେଳିଗଲା—ପ୍ରଫୁଲ୍ଲିତ ଅଧର ମଧୁରେ ହାଇ ଆସି ଓଠରୁ ଉପରେ ଗୁପ୍ତ ଇଙ୍ଗିତ ନାଚି ଉଠିଲା—।

ଖିଆ ପିଆ ସରି ଯିବାପରେ, ମୁଁ ମୋ' ଶୋଇବା ଘରକୁ ଯାଇଁ ଚିଠି ଖଣ୍ଡିଏ ଅମୂଲ୍ୟବାବୁଙ୍କ ପାଖକୁ ଲେଖି ବସିଲି—

"ପ୍ରିୟତମ ମୋ'ର"

ଦେଇଥିବା ପତ୍ରଖଣ୍ଡି ପାଇ ମୋ' ମନରାଇଜରେ କେତେ ଯେ ସୁଖର ଢେଉ ଖେଳି ଯାଇଛି—ତା ଭାଷାରେ ଲେଖି ପାରୁନି । ତୁମକୁ ଟିକିଏ ନ ଦେଖିଲେ, ତୁମଠୁଁ ପଦେ କଥା ନ ଶୁଣିଲେ ଏ ପ୍ରାଣ ଖାଲି ଛଟପଟ ହୁଏ । ହେ ମୋ'ର ନୟନର ମଣି ! କିମିତି ଭୁଲିବ କହିଲ ?

ତୁମକୁ ପାଇବାପାଇଁ ମୋ ଅନ୍ତର କିପରି ଯେ ହେଉଛି, ତୁମେ ମିନା ଏଠାରେ ମୋତେ ଏକଲା ଛାଡ଼ିଗଲ, ମୁଁ କିପରି ଯେ ଦିନ-ଗୁଡିକ ଅତିବାହିତ କରିବି ତା ଆଜି ଭାବିଲେ ଦୁଃଖଲାଗେ । ମୁଁ ଆଜି ତୁମକୁ ଭଲ ପାଇଛି; ମୋ'ର ଯା'କିଛି ନିଜସ୍ୱ·ତା· ହସି ହସି ତୁମର ପାଦପଦ୍ମରେ ଅର୍ପଣ କରୁଛି—। ସତେ 'ଣ ତୁମେଭୁଲିଯିବ । ପ୍ରତିକ୍ଷଣରେ ଆଖିରେ ଭାସିଯାଏ, ତୁମର ହସ ହସ ମୁହଁଟି । ଗୁଡ଼ିକନା ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଯାଏ—କିନ୍ତୁ ସେତେବେଳେ

ଖୋଜି ପାଏନା ।

ତୁମେ ଶିକ୍ଷିତ, ମୁଁ ତ ସେମିତି କିଛି ପଢ଼ିନି; ତେଣୁ ମୋ' ଭାଷା ଯେ କିପରି ଲାଗିବ ତା ମୁଁ ଜାଣେନା । ଭୁଲ୍‌ଥିଲେ କ୍ଷମା ଦେବ । ତୁମେ ଯେ କ'ଣ ମନରେ ଭାବିବ; ସେ ପାଇଁ ଲାଜଲାଜ ଲାଗୁଛି । ହଁ ଆଉ ଗୋଟିଏ କଥା; ତୁମେ ଯେଉଁ ଚିଠିଟି ଦେଇ-ଥିଲ୍ ତା ମୋତେ ଯେ କିପରି ଭଲ୍ ଲାଗିଲା; ତାହା ଭାଷାରେ ଫୁଟାଇ ପାରୁନି । ସେଇ ଚିଠିଟି ବର୍ତ୍ତମାନ ମୋ'ର ସ୍ଥାନ ପାଇଛି—ମୋ ହତାଶିଆ ବୁକୁ ତଳେ ।

ଆପଣ ଗଲାଦିନରୁ ଟିକେ ହେଲେ ଭଲ ଲାଗୁନି ମୋତେ । ଯା ମଧ୍ୟ କରିବାକୁ ଯାଉଛି ଦେଖିବାକୁ ପାଏଁ ତୁମର ପ୍ରତିବିମ୍ବ । ଏପରିକି ଖାଇବାରେ ଓ ମୋର ତୃପ୍ତି ଆସୁନି । ସତେ ତୁମେକି କୁହୁକ ଜାଣି—କେବଳ ଭାବୁଛି ତୁମରି କଥା ।

ଆଜି ଏତିକିରେ ରହୁଛି, ଏ ଚିଠିଖଣ୍ଡି ପଢ଼ି ଶୀଘ୍ର ଚିରିଦେବ । ଭୁଲି ଯିବନି । ଯଦି ଭୁଲରେ କେଉଁଠାରେ ପକାଇଦିଅ, ତା ଯଦି କେହି ଜାଣେ ବା ଦେଖେ ତାହେଲେ ମୋ ଅବସ୍ଥା ଅତିରେ ଦାରୁଣ ହୋଇ ପଡ଼ିବ, ସେତେବେଳେ ମୁହଁ ଦେଖାଇ ପାରିବିନି ଏହି ଦୁନିଆ ଦରବାରରେ ।

ହେଉ ନିଦ ଆସିଲାଣି, ଶୋଇବ ଯାଉଛି । ରବିବାର ଦିନ ନିଶ୍ଚୟ ଆସିବ ହଁ ମନେ ରଖିବ ବିରହର ଜ୍ୱାଳା କି କଷ୍ଟ ଓ ଯନ୍ତ୍ରଣା ସହିବା ମୋ ପକ୍ଷେ କଷ୍ଟକର ହେଲାଣି । ଆଜି ଏତିକିରେ ରହିଲି । ଚରଣରେ ମୋର ପ୍ରଣାମ ନେବ । ଇତି । ସ୍ନେହର—

"........."।

ଚିଠିଟି ଲେଖିସାରି ଘଡ଼ିଟା ଦେଖିବାରୁ ରାତି ବାରଟାରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ହୋଇ ଯାଇଛି । ଆଖିକି ନିଦ ମାତ୍ର ଆସୁନି । ଗୋଟିଏ ଗୋଲାପି

ଖାଟ୍‌ରେ ମୁଣ୍ଡ ତକିଆ ତଳେ ରଖି, ଖୋଲା ଝରକା ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ରହିଲି । କେତେବେଳକେ ଥଣ୍ଡା ପବନ ବାଜିବାରୁ ବଡ଼ ଅବଶ ଲାଗିଲା । ସେତେବେଳେ ଖାଲି ଅମୂଲ୍ୟବାବୁଙ୍କ ରୂପ ମୋ ଆଖି ଆଗରେ ନାଚିବାକୁ ଲାଗିଲା; ମନେହେଲା, ସତେ ଯେପରି ଅମୂଲ୍ୟ-ବାବୁଙ୍କ ରୂପକୁ ମୋ ହୃଦୟପଟରେ କିଏ ଆଙ୍କି ଦେଇଛି ।

ତହିଁ ଆରଦିନ ସକାଳେ ଚିଠିଟିକୁ ଅମୂଲ୍ୟବାବୁଙ୍କ ପାଖକୁ ପଠାଇ ଦେଲି । ମନରେ ସୁଖ ନ ଥାଏ । ସେତେବେଳକୁ ଆହୁରି ଦୁଇଦିନ ବାକି ।

ସେଦିନ ସକାଳ ହେବାମାତ୍ରେ ମନରେ ଖାଲି ଆଶାର ଦୀପ ଜଳି ଉଠିଲା— । ମୁଁ ଖାଲି ତାଙ୍କରି କଥାହିଁ ଭାବିବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ ରହିଲି । କେମିତି ଆଜି ଭେଟିବି; କି ଦେଇ ତାଙ୍କୁ ପୂଜା କରିବି । ଏମିତି କେତେ କ'ଣ ଭାବନା ଆସି ମୋ ମନରେ ଉଙ୍କି ମାରିଲା ।

ଅଇନାଟିଏ ଆଣିଲି । ଉତ୍କଳ ଆମଲାରେ ଆଗେ କେଶ ବିନ୍ୟାସ କରି ନେଲି । କାରଣ ସେ ତେଲଟିର ବାସନାରେ ଯୁବକ ଓ ଯୁବତୀମାନଙ୍କ ମନକୁ ଭୁଲାଇବାରେ ସେ ଅଦ୍ୱିତୀୟ । ତାପରେ ଆଖିରେ ଦେଲି କଜ୍ଜଳ, ବାଡ଼ି କୁଅମୂଲ ପାଖରେ ନିଜ ହାତରେ

ଲଗାଇଥିବା ଗଛରେ କେତୋଟି ମଲ୍ଲିଫୁଲ ଫୁଟିଥିଲା । ଆଣି ଖୋସାରେ କେତେଟା ଖୋସିଦେଲି; ଅଗପାଖ ବୁଲକୁ ଟିକେ ହାତରେ ଥାପି ଦେଲି । ମଙ୍ଗଳା ମୋରୁ ଟିକିଏ ଅଣି ମୁହରେ ମାରିଦେଇ ବଡ଼ ଅଇନା ପାଖକୁ ଯାଇଁ ଗୋଡ଼ଠାରୁ ମୁଣ୍ଡ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦେଖିନେଲି । ଭାବିଲି—ଆଜ ଅମୂଲ୍ୟବାବୁଙ୍କଠାରେ ଗ୍ରହଣୀୟ ହୋଇ ପାରିବ କି ନା । ସୁଆଡ଼େ ଗୃହିଁଲି, ଅମୂଲ୍ୟବାବୁଙ୍କ ବଦଳରେ ଖାଲି ଦେଖି-ବାକୁ ପାଇଲି ଘନ ଅନ୍ଧକାର......।

ଯାହାକୁ ନେଇ ଗଢିପାରିବ ଏ ସୁଖର ସଂସାର, ତାଙ୍କରି ହାତ ଧରି ପାରିହେବ ଏ ସଂସାର ରୂପୀ ମହା ସାଗରକୁ । ଛାତିରେ ଛାତି ମିଶାଇ ପୁହାଇବ ଏ କିଟିକିଟିଆ ଅମା ଅନ୍ଧାର; ଅଭିମଧ ହେବ ପ୍ରେମର ମିଳନ । ତାଙ୍କ ଛାତିରେ ମୁଣ୍ଡ ରଖି କେତେ ରକମର ନୂଆ ଜିନିଷ ପାଇଁ ଅଳିକରିବ । ଆଶା କରିବ ଭବିଷ୍ୟତ ସନ୍ତାନ ସନ୍ତତି ପାଇଁ । ଷୋଳଟି ବସନ୍ତ ଛୁଇଁ ଦେଇ ଗଲାଣି, ଏହାକୁ ଉପଭୋଗ କରିବାପାଇଁ କେବଳ ମନେ ମନେ ଠିକ୍ କରିଛି ମୁଁ ଅମୂଲ୍ୟବାବୁଙ୍କୁ । ସତେ କ'ଣ ସେ' ମୋତେ ଗ୍ରହଣ କରିବେ । ଏକଥା ଭାବିବା ମୋର ଅନ୍ୟାୟ, ସେ' ଯେ ଶପଥକରି କହିଛନ୍ତି ଯେତେ ବାଧା ବିଘ୍ନ ଆସିଲେ ମଧ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରିନେବେ ବୋଲି ।

× × × ×

ସଂଧ୍ୟା ହେବାରୁ ନୀଳ ଆକାଶରୁ କେତେ ଗୁଡ଼ିଏ ତାରକାର ରଶ୍ମି ପୃଥିବୀରେ ପଡ଼ିଲାଣି । ନାନାଦ ପକ୍ଷୀମାନେ ଉଡ଼ି ଗ୍ଲିଛନ୍ତି ବସାକୁ । ଗାଈଅଳ ପିଲାମାନେ ଗୋରୁପଲ ଅଡ଼ାଇ ଆସିଲେଣି ଗାଁକୁ । କେନାଲ କିଆବାଡ଼ ପାଖରୁ ହୁରି ଛାଡ଼ୁଛନ୍ତି ବିଲୁଆମାନେ । ଢଙ୍ଗ, କୁଞ୍ଜବିହାରିଜୀଉଙ୍କ ମନ୍ଦିରରୁ ବାଜି ଉଠିଲା, ଘଣ୍ଟ ଘଣ୍ଟା । ଦକ୍ଷିଣଚଣ୍ଡୀଙ୍କ ପାଖରୁ ବୋହି ଆସୁଛି, ଧୂପଝୁଣାର ପବିତ୍ର ମହକ ।

ସଂଜ ଦେବାପାଇଁ; ବୋଉ ଡାକିଲା । ବୃନ୍ଦାବତୀଙ୍କ ପାଖରେ ସଞ୍ଜ ଦେଇ; ମନେ ମନେ ଅମୂଲ୍ୟବାବୁଙ୍କ ପାଇଁ, ଶୁଭ ମନାସି କେତେ କ'ଣ କହି ଦଣ୍ଡବତ କଲି ।

ଚାହୁଁ ଚାହୁଁ ରାତ ଆସି ଦୁଇପ୍ରହର ହେଲା । ସମସ୍ତ ନିସ୍ତବ୍ଧ । ଅଖିଆ ଅପିଆ ଶୋଇ ପଡିଥିଲି । ବୋଉ ଆସି ଡାକିଲା, ଖାଇବା ପାଇଁ । କପାଳରେ ହାତ ଲଗାଇଲା, ମୁଣ୍ଡଟା ଛଟପଟ ହେଉଛି, ଝାଳ ମଧ୍ୟ ବୋହି ଯାଉଛି ଦେହରୁ । ଗଳାଟା ଖାଲି ପଡୁଛି ଉଠୁଛି । ବୋଉ କହିଲା—'ତୋ ଦେହ କ'ଣ ଭଲ ନାହିଁ କି ?' ନା, କହି ବୋଉକୁ ଉତ୍ତର ଦେଲି । ଆଖିରୁ ଦୁଇଧାର ଲୁହ ସେତେବେଳକୁ ବୋହି ଆସିଥିଲା—ବୋଉକୁ ଲୁଚାଇ ଲୁହ ପୋଛିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା-କଲି କିନ୍ତୁ ପାରିଲି ନି । ସେ ଠିକ୍ ଦେଖିପାରିଲା । କିଛିକ୍ଷଣ ମୌନ ରହି କହିଲା—'ବାବୁ ! ତୁ କାନ୍ଦୁଛୁ ?' ମୁଁ ଜାଣେ, ଆଜି କାହିଁକି ଶରଦାନପାଇଁ ଓ ଅମୂଲ୍ୟ ଆସିବନି । ସେ' ତ ବଡ଼ଲୋକ; ଏଗରିବ ଘରେ ଗୋଡ ଦେବ କାହିଁକି ? ଗରିବ ପରା ବଡ଼ଲୋକଙ୍କଠାରେ ଘୃଣ୍ୟ, ପାଖରେ ଥିଲେ ବୋଲି ମମତା ଲଗାଇ ନାଜର କରିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ସେ ଦୂରେଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ସେ' କ'ଣ ଆଉ ଆସିବେ ? ଛିଃ ମା' କାନ୍ଦେନା । ଯଦି କାଲି ନନ୍ଦଆ ବୋଉ ଆସେ ତା ହାତରେ ଖବର ପଠେଇବ ଅସିବାକୁ । ଉଠ ମା' ଚାଲେ ଗଣ୍ଡେ ଖାଇବୁ ।

ମୁଁ କିଛି ନ କହି ଉଠିଗଲି ଖାଇବାକୁ । ବୋଉ ସାଗରେ ଖାଉଥିବା ସମୟରେ ନାନାଦି ଅଡୁଆ, ଭାବନାରେ ଜଡ଼ ରହିଥିଲି ସେତେବେଳେ ।

ଦି'ଟା କ'ଣ ଖାଇଦେଇ ଅସି ଶୋଇ, ମନେ ମନେ ଭାବିବା ହେଲି—ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ସତରେ ବଡ଼ଲୋକ; ବଡ଼କଥା । ଯାହାଙ୍କ

ପାଇଁ ଘଣ୍ଟା ଘଣ୍ଟା ଧରି ଲୁଗା ବଦଳେଇ ଗୃହ ରହିଥିଲି ତା ଅଜି ସବୁ ମୋର ବୃଥା ହେଲା । ମନ କଥା ମନରେ ମରିଗଲା । ମୁହଁମାଡ଼ି ଶୋଇ ପୂର୍ବ କଥା ମାନ ମନେ ପଡ଼ିଲା, ଯାହାଙ୍କୁ ଜୀବନ ଦେଇ ଭଲ ପାଇଥିଲି, ସେ କ'ଣ ଏତେ ନିଷ୍ଠୁର; ଏତେ ନିର୍ମମ । ସେ' ତ ମୋ ଭଲପାଇବାର ମୂଲ୍ୟ ବୁଝି ପାରିଲେନି । ପୁରୁଷର ଇଚ୍ଛା କ'ଣ ସରଳା ନାରୀକୁ ଠକାଇବା ପାଇଁ ?

ଏହି ସବୁ କଥା ନେଇ ଅଧୀରା ହୋଇ ପଡ଼ିଲି । ଆଖି କୋଣରୁ ଲୋହ ଆସିଲା ବାରି—ମନ ଭିତରେ ବୈଶାଖର ଝଣି ଝଂଜା । ଅଜି ପ୍ରେମ ପାଇଁ ପାଗଳୀ ହୋଇଛି, ଅଥବା ମନକୁ ବୁଝିବାଠ କରେଇ ପାରିଲି ନାହିଁ । ବାଡ଼ି ଦୁଆର ଓ ଦାଣ୍ଡଦୁଆର ଖୋଲିବାକୁ ଗଲି; ହତାଶିଆ ମନରେ ଫେରିଆସି ବସିପଡ଼ିଲି ।

ସେତେବେଳେ ରାତି ପ୍ରାୟ ଦଶଟା ହେବ । ଚଉକିଆର କୁହାଠରେ ଚମକି ପଡ଼ିଲି—ସେତେବେଳେ ମୁଁ ତ ଜାଳି ଉଠୁଛି ତ ପଡୁଛି ।

ମନେ ମନେ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଗାଳିଦେଲି । କିନ୍ତୁ ଭଗବାନ ନିଷ୍ଠୁର; ଅବୁଝା, ସେ ପାଷାଣ । ମୋ' ଅନ୍ତର ବେଦନା ବୁଝିଲି ନାହିଁ । ଯାହାକୁ ଭୋକକରେ ତାକୁ ଖାଇବାକୁ ଦଅନା । ଯା'କୁ ଭୋକ କରେନା, ତାକୁଇ ଖାଇବାକୁ ଦଅ; ଏଇୟା କ'ଣ ତୁମର ନୀତି ? ହେ ଭଗବାନ ! ଏଇୟା କ'ଣ ତୁମେ ବୁଝ ? ?

ନିଯୁତିର ରାତି, ବଚନ ଧରଣୀର । ତା'ର ନିୟମକୁ ବଦଳେଇ ଦେବାପାଇଁ ସାଧ୍ୟ ବା କାହାର ? ଏ ନିର୍ଜନ ରାତି; ଥଣ୍ଡା ପବନରେ ଦେହ ଶୀତେଇ ଉଠୁଛି । ମଣିଷ ଯଦି ଭୁଲ୍ ରେ କା ପ୍ରେମରେ ପଡ଼େ, ଇମିତ ଅଳ ହେବାକୁ ହୁଏ । ସେ ସମୟରେ ମଣିଷର ଅତୀତ ଭବିଷ୍ୟତ ବିଚାର ନ ଥାଏ । ନାରୀ ପୁରୁଷର ଓ

ପୁରୁଷ ନାଗର ! ଏ କଥାଟି ସତ; କିନ୍ତୁ ଦେହର ଭୋଗ କରିବାର ନିଶା ଥିବାଯାଏ ଆଦରକରି କୋଳକୁ ଟାଣି ନିଅନ୍ତି । ଯେତେ-ବେଳେ ଉତ୍ତେଜନା ବା ନିଶା ଟିକକ ଛାଡ଼ିଯାଏ, ସେତେବେଳେ କେହି କାହାର ନୁହନ୍ତି । ପୁରୁଷ ତା'ର କାମଟିକକ ହାସଲକରି ଦୂରେଇ ଯାଏ ଦୂରକୁ । ଏହା ନା ହେଉଛି କୃତ୍ରିମ ପ୍ରେମ । ଅମୂଲ୍ୟ-ବାବୁଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ପ୍ରେମ କଲେ ନ ମିଳିବ ଶାନ୍ତି; ଖାଲି ଯୌବନ ଉତ୍ତେଜନାରେ ଛଟପଟ ହୋଇ ମରିବାହିଁ ହେବ ସାର ।

ବର୍ତ୍ତମାନ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କ'ଣ ତାହା ଭାବି ସ୍ଥିର କରିପାରିଲି ନାହିଁ । ମନ; ପ୍ରାଣ; ଜୀବନ ଯୌବନ ଯାହାକିଛି ସବୁ ଅମୂଲ୍ୟବାବୁଙ୍କୁ ଦେଇ ସାରିଛି; ଆଉ କ'ଣ ଫେରିବ । ଥରକ ପାଇଁ ଯାହାକୁ ଭଲ ପାଇ ଶିଖିଛି, ସତେ କ'ଣ ଆଉ ଫେରିବ ? ଶତଚେଷ୍ଟା କଲେମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟକୁ ଭଲ ପାଇ ହେବନି ।

ମନର କୋହ ଗୁପିରଖି ହେଲା ନାହିଁ । କହିଁ କହିଁ ହୋଇ କାନ୍ଦି ଉଠିଲି—। ଏଇଥିପାଇଁ ଲୋକେ କୁହନ୍ତି, ନ ବୁଝି ନ ସୁଝି ଜଣେ ଜଣକୁ ଭଲ ପାଇଲେ ଏହାର ପରିଣାମ ଅତି ଅସହ୍ୟ ହୁଏ ।

ଅମାନିଆଁ ଆଖିକୁ ନିଦ ନ ଆସିବାରୁ ଏବଂ ଭଙ୍ଗାମନର ସର-ସତା ଆଣିବାକୁ ଧୀରେ ଧୀରେ ଗୀତଟିଏ ତାଙ୍କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ଗାଇଲି—।

କା' ରୂପ ମାଧୁରୀ ନ...ୟନ କୋ...ଣେ ମୋ'
ନାଚିଯାଏ ଅହି ମରମ ଘା...ଟେ
କା' ଅଳକା ସ୍ମୃତି, ଜାଗଇ ପ୍ରା...ଣେ
ଯା'ର ବୀଣା ବାଜେ ମରମ ଘା...ରେ (ପଦ)
ମଳୟ ରଥେ ଚାହିଁ ଯାଉଛି ବାହି
ଆଶା-ଦୀପ ଜାଳେ ମୁଁ ବିରହ ପାଇଁ

ଆସନ୍ତେ ମୋ' ଧନ ଧରି ଶ୍ରୀ ଚ···ରଣ
ଖଟନ୍ତି ମୁଁ 'ଦାସୀ ହରଷ···ଭରେ ।୧।
ଡୁଅଁସ ଗତେ ଗନ୍ଧ ଡଇଁବ ସତେ
ନାଦାଢେ ବସନ୍ତେ ହରଷ ଚିତ୍ତେ
(ମୁଁ) ସଜାଡ଼ି ରଖିଛି ସ···ରମର ବୀଣା
ତାଙ୍କରି ବନ୍ଦନା ଗାଇବ ବା···ରେ ।୨।
ପହିଲି ଦେଖା ପୁଣି ସେ ମଧୁ ଚଖା
ବରହିଣୀ ମରମେ ହୋଇଲା ଅଙ୍କା
ଯଉବନ ଫୁଲେ ଗୁନ୍ଥିଛି ଯେ ମା···ଳା
ଶୁଖିଗଲା ଗୁହିଁ ଲୋତକ ଝରେ ।୩।

ତହିଁ ଆରଦିନ ସକାଳେ ବାପା, ବୋଉକୁ ଡାକି କହିଲେ—କାଲି ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ସ୍କୁଲରୁ ଫେରିଲା ବେଳେ ରାସ୍ତାରେ ପଡ଼ିଯାଇଁ ତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ଫାଟି ଯାଇଛି । ତାଙ୍କର ହୋସ୍ ଆସିନାହିଁ । ସେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଯାଜପୁର ବଡ଼ ଡାକ୍ତରଖାନାରେ ଅଛନ୍ତି । ଗୋପାଳବାବୁ ଓ ବୀଣାଦେବୀ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ମଧ୍ୟ ଅଛନ୍ତି । ଗୋଟିଏ ପୁଅ ବୋଲି ବୀଣାଦେବୀ କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ଦୁଇଥର ମୂର୍ଚ୍ଛା ଗଲେଣି ।

ବାପାଙ୍କଠାରୁ ଏତକ ଶୁଣି; ମୋ' ମୁଣ୍ଡରେ ବଜ୍ରାଘାତ ହେଲା-

ପରି ଲାଗିଲା । ଅଜାଣତରେ ଝରି ପଡ଼ିଲା ଦୁଇଟୋପା ଲୁହ ମୋ’ ଆଖି କୋଣରୁ । ନୀରବ ହୋଇ ବସି ରହିଲି କିଛି କ୍ଷଣ । ବସ୍ତୁଟିର ଆଧିକ୍ୟ ପାଇଁ କାନ୍ଦି ପାରୁ ନ ଥିଲି ।

ଲୋକ ଯା ଭାବେ ତା କରି ପାରେ ନା । ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ପଳେଇ ଯିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହୁଏ; କିନ୍ତୁ ମନ କଥା ମନରେ ଛପିରହେ । ବାପା ବୋଉ ନ ହୋଇଥିଲେ, କେଜାଣି କିମିତି କହି ପାରିଥା’ନ୍ତି । ବୋଉକୁ ମଧ୍ୟ ଅନୁରୋଧ କଲି, ବାପାଙ୍କୁ କହି ପଠେଇବାପାଇଁ ।

ବାପା କିନ୍ତୁ ଯା’ ବୁଝିଥିବେ ସେଇଯା । ଆମ ସ୍କୁଲରେ ନ ରହିଲେ ବୋଲି, ବାପାଙ୍କର ତାଙ୍କ ଉପରେ ଟିକେ ରାଗ ଥିବାରୁ ଗଲେ ନାହିଁ ! ବୋଉ ମୋ’ ମନକଥା ଠିକ୍ ବୁଝେ, ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଭଲ ପାଉଛି ବୋଲି ସେ ମଧ୍ୟ ଜାଣେ । ମୋ ମନ ଦୁଃଖ ପାଇଁ କେତେ ବୁଝାଏ । ମନ କ’ଣ ବୁଝିବ । ବୋଉର ଶତଚେଷ୍ଟା ଓ ବିଫଳ ହୁଏ । ତାଙ୍କର ପାଇଁ କୋହ ସମ୍ଭାଳି ନ ପାରି ବୋଉ ପାଖରେ ଭିଁ ଭିଁ ହୋଇ କେତେ କାନ୍ଦିଛି ।

× × × ×

ଲୁଣ ଖାଏ ହାଣ୍ଡି; ଚିନ୍ତା ଖାଏ ଗଣ୍ଡି । ଏହାହିଁ ସତ କଥା । ଅମୂଲ୍ୟବାବୁଙ୍କ ପାଇଁ ଚିନ୍ତାକରି ଦେହ ମୋ’ର କ୍ଷୀଣ ହୋଇ ଗଲାଣି । ଖାଇବାକୁ ଭୋକ କରୁନି; ଆଖିକି ମଧ୍ୟ ନିଦ ଆସୁନି । ସବୁବେଳେ ଖାଲି ତାଙ୍କର ଚିନ୍ତା ନେଇ ବୁଡ଼ି ରହୁଛି—। ସେ’ ବା କ’ଣ ଭାବୁଥିବେ । ବାପା ଗଲେନି, ଆମର କ’ଣ ସେ କିଛି ଉପକାର କରି ନାହାନ୍ତି ? ଆମ ଗାଁରେ ଥିଲାବେଳେ ଲାଇବ୍ରେରୀ ଶିଶୁମଙ୍ଗଳ କେନ୍ଦ୍ର ଓ ନାରୀମଙ୍ଗଳ କେନ୍ଦ୍ର, ଏସବୁ ଯେଉଁ ହୋଇଛି କେବଳ ତାଙ୍କରି ପାଇଁ । ଯଦି ଆମ ଗାଁରେ ଆଉ କିଛି ଦିନ ରହିଥାନ୍ତେ, ତାହାହେଲେ, ଅନେକ କିଛି ଆହୁରି ଉନ୍ନତି କରି

ପାରି ାରେ ବାପା; ରାଗ କରିବା ଅଯୁକ୍ତ କର ନୁହେଁକି ? ଏସବୁ ପାଇଁ ବାପାଙ୍କୁ ଉଚିତମତ ଉତ୍ତର ଦେବାକୁ ଇଚ୍ଛା ଥିଲେହେଁ; ବିବେକ ଓଟାରି ଧରିଲା ପଛରୁ ।

× × × ×

ଅଜାଙ୍କ ଦୁଇଦିନ ହେଲା ଜ୍ୱର । ଏକଥା ବୋଉକୁ ମଧ୍ୟ କହି ପାରୁନି । ଯା ଯେମିତି ପାରୁଛି; ଘରର କାମ କରି ଚାଲିଛି । ନ କଲେ ହେବନି, ବୋଉ ତ ଘରକୁ ଏକା, ହଇରାଣ ହେବ ସେ । ଦିନେ ଅଧେ ବା ବୋଉକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରି କ'ଣ ହେବ; ଅଜା ଅଛି; କାଲି ଚାଲିଯିବ ପର ଘରକୁ । ବର୍ତ୍ତମାନ ବୋଉର ସିନା ବଳବୟସ ଅଛି; ଏପରି ସମୟ ଆସିବ ପାଣି ଠୋପେ ମୁହଁରେ ଦେବାପାଇଁ କେହି ନ ଥିବେ ।

ବାପା ଅନେକଥର କହିଛନ୍ତି ଗୋଟିଏ ଲୋକ ରଖିବା ପାଇଁ । ଘରର ସମସ୍ତ କାମ କରିବ ! କିନ୍ତୁ ବୋଉ ଏ ସବୁରେ ମୋଟେ ରାଜି ହୁଏନା । କୁହେ, ଆମର ଯେ କେଉଁ ରୋଜଗାରିଆ ପୁଅ ଅଛି ଯେ; ରୋଜଗାର କରି ପଇସା ଦେବ । ଯା କିଛି ଜମିରେ ଗଣ୍ଡିଏ ଧାନ ହୁଏ; ତାକୁଇ ନିର୍ଭର କରି ଚଳିବା କଥା । ଘରେ ଯଦି ଜଣେ ଅଧିକା ହୁଏ, ତା ପିଛେ କ'ଣ ଖର୍ଚ୍ଚ ନାହିଁ ? ଗୋଟିଏ ମଣିଷ ପୋଷିବା ଯା; ଗୋଟିଏ ହାତୀ ପୋଷିବା ମଧ୍ୟ ସେଇଆ । ଏଥର ବନ୍ୟା ଫଳରେ ଜମିରେ ସେପରି ମଧ୍ୟ ଭଲ ଧାନ ହୋଇନି । ମୁଗ କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ ଫସଲର ସେପରି କିଛି ସୁବିଧା ଦେଖା ଯାଉନି । ଅସନ୍ତା ବର୍ଷକୁ ନିଶ୍ଚୟ ହଇରାଣ ହେବାକୁ ହେବ । ବାଡ଼ିଘର ସେମିତି କିଛି ନାହିଁ ଯେ ପନି ଫସଲ କରି, ଝୁମ୍ପୁରି ହାଟ ଯେମିତି ପାଖ । ଝୁମ୍ପୁରି ହାଟକୁ ନେବା ଦୂରେ ଥାଉ; ଭସାଙ୍ଗ ପଡ଼ିଥିବୁ ଓ କିଛି ଫେରିବନି । କାରଣ ସେ ଗାଁ ଟିର ଲୋକମାନେ ଖଟିବାକୁ

ଅଡ଼ୌ ଭଲ ପାଉନ୍ତିନି । ସଦାବେଳେ ବଡ଼ଦେଶ ପଇସାକୁ ନଜର କରି ବସିଥା'ନ୍ତି । ଖଜଣାଗ ଅଣାରେ ଗୁଡ଼ିଗଛ ହେଲେ ଓ ସେ ପଡ଼ିଅଛୁ ବେଳେ ଫେରିବନି । ସେଇ ଗାଁ ଖଣ୍ଡିକ ପାଇଁ ସେ ପଡ଼ିଆଛି ମଧ୍ୟ ଚ୍ଛେଟ ବଜାଣ ପରି ପରିଣତ ହେବାକୁ ବସିଲାଣି ।

ଏହାପରେ ମୋ: ଚନ୍ଦ୍ରା ଟିକଲ ବାପା ବୋଉଙ୍କୁ ଚନ୍ତାଗ୍ରସ୍ତ କରି ଦେଇଛୁ । ପାଖରେ ଗୋଟିଏ ବୋଲି ପଇସା ନାହିଁ । ଯା ହେଲା ପେଟକୁ ସବୁ ଲଅଣ୍ଟ । ମୋରି ପାଇଁ ମୋ' ଅଜଣାରେ କେତେଅଡ଼େ ପାନ ଖୋଜିଲେଣି—କିଏ କହୁଛି, ଢଙ୍ଗ ସାଇକେଲ ଓ ସୁନା କୋଡ଼ିଏ ଭରି ତହିଁ ସଙ୍ଗେ ପାଠ ପଢ଼ା ଖର୍ଚ୍ଚ ବହନ କରିବାକୁ ହେବ । ଏସବୁ ଦେବାପାଇଁ ତ ଆମର ଶକ୍ତି ନ ଥାଏ । ବାପା ଏ ସମସ୍ତ ଶୁଣିଲା ପରେ ନିରସ ମନ ନେଇ ଫେରି ଆସନ୍ତି ଘରକୁ । କ'ଣ ହେଲା ବୋଲି ବୋଉ ପ୍ରଶ୍ନକଲେ, ଉତ୍ତର ଦେବାକୁ ବାପାଙ୍କ ପାଟିରେ କଥା ନ ଥାଏ । ଏ ଗୁଡ଼ିକ ଯେଉଁଠାରେ ଦେବାକୁ ନ ପଡ଼ିବ, ସେଠାରେ ବା କିପରି କରିବେ । ଘରେ ସିନା ଧନ ନାହିଁ, ବାହାରେ ମାନ୍ ଟିକକ ଅଛି । ଏ ସମସ୍ତ ନେଇ ମନେ ମନେ ଠିକ୍ କରିଛନ୍ତି; ଜମି କିଛି ବନ୍ଧା କରି ମୋ' ଝିଅଘରଟା ଏହି ବର୍ଷ କରିଦେବେ ।

ମୁଁ ଶୁଣିଛି ମୋ' ସା'ନ୍ତ ଯେତେବେଳେ ଥିଲେ ସେତେବେଳେ ଧାନ କୁହ, ଟଙ୍କା କୁହ କୌଣସି ଅଭାବ ନ ଥିଲା । ସା'ନ୍ତଙ୍କ ଶେଷ ବେଳକୁ କେତେ ଜଣ ଟାଉଟରିଆଙ୍କ ବୁଦ୍ଧିରେ ପଡ଼ି; ଗୁଡ଼ାଏ ଅପବ୍ୟୟ କରି ପକାଇଲେ । ସା'ନ୍ତଙ୍କ ଅନ୍ତେ ଅନାଦରେ ବାପା ବି ସଂସାର ଚଳେଇ ନେଇଥିଲେ । ଯେଉଁଦିନୁ ଜମିଦାରୀ ଉଠିଗଲାଣି, ସେଇଦିନଠାରୁ ଆମ ଅବସ୍ଥା ଖରାପ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି । ସହଜେ ତ ମହାନ୍ତିଘର । କର୍ପୂର ସିନା ଉଡ଼ିଗଲା; କନା ଖଣ୍ଡିକ

ତ ଅଛୁ ।

ବଡ଼ ବୀ ଧନୀ ଘରେ ବିବାହ ହୋଇ ସୁଖ ଶାନ୍ତିରେ ବୁଡ଼ି ରହିବ; ଏଣେ ବାପା ବୋଉଙ୍କ ଅବସ୍ଥା ଯେ କ'ଣ ହେବ ? ମୁଁ ଏଇନେ ଯଦି ମରିଯା'ନ୍ତି; ବାପା ବୋଉଙ୍କୁ ଏତେ ମୋ ବିଷୟ ଭାବିବାକୁ ଦିଅନ୍ତି ନି । ସେମାନଙ୍କୁ ମୋ ନେଇ ଚିନ୍ତା କରିବାକୁ ହୁଅନ୍ତାନି କିମ୍ବା ଜମି ବିକିବାକୁ ପଡ଼ନ୍ତାନି ।

ଆଉ ଗୋଟିଏ କଥା; ଭଗବାନଙ୍କର ଦୟା ନ ହେଲେ ମନୁଷ୍ୟ କେବେ ମରି ପାରେନି, ଶତଚେଷ୍ଟା ତା'ର ବିଫଳ ହୁଏ ।

ଶୋଇବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହେଲେ ବି ଶୋଇ ପାରୁନି, ଜ୍ୱରର ଗତି ବଢୁଛି— । ବୋଉ ପାଖରେ ଆଉ ନ କହି ରହି ପାରିଲି ନାହିଁ । ବାପା ଯାଇଁ ଆମ ଗାଁରେ ଥିବା କୈଳାଶ ବୈଦ୍ୟଙ୍କୁ ଡାକି ଆଣିଲେ । ତାଙ୍କ ହାତଟି ଭଲ ବୋଲି, ପାଖ ଅଞ୍ଚଳରେ ବେଶ୍ ସୁନାମ ଅର୍ଜନ କରି ପାରିଛନ୍ତି ସେ । କାହାର ଯଦି ଟିକିଏ କିଛି ହୁଏ ତାଙ୍କୁ ଆଗେ ଲୋଡ଼ା ।

ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ତଳର କଥା । ବାପାଙ୍କୁ ଖୁବ୍ ଜର ହୋଇଥାଏ— ଯେତେ ଡାକ୍ତର ଆସିଲେ, କେହି ଭଲ କରିବା ଦୂରେ ଥାଉ ଜର ଛାଡ଼ି ପାରି ଔଷଧ ଦେଇ ପାରିଲେ ନାହିଁ । ବଡ଼ ବଡ଼ ଡାକ୍ତର ମଧ୍ୟ ନିରାଶ ବାଣୀ ଶୁଣାଇ ଦେଇଥିଲେ । ଯା ହେଉ ଏହି କୈଳାଶ ବୈଦ୍ୟଙ୍କ ଔଷଧରେ ବାପା ଭଲ ହୋଇ, ଫେରି ଆସିଥିଲେ ମରଣ ମୁହଁରୁ । ସେଇଥିପାଇଁ ବାପା ଡାକି ଆଣିଛନ୍ତି ତାଙ୍କୁ । ମୋତେ ଦେଖି ଔଷଧ ଦେବେ । ତାଙ୍କ ବିଧି ଅନୁଯାୟୀ କେତେ ପ୍ରକାରର ଔଷଧ ତିଆରି ହେଲା । ଔଷଧ ଖାଇବା ଆଠଦିନ ପରେ ନିଜେ ଭଲ ହୋଇଛି କି ନା କିଛି ଜାଣି ପାରିଲି ନାହିଁ । ବାପା ବୋଉ ପଚାରନ୍ତି— 'ବିନ୍ଦୁ ! ଦେହ କିପରି ଲାଗୁଛି ?' ଭଲ

ବୋଲି କହେ । ଭଲ ନ କହିଲେ ଚଳିବନି । କାରଣ ଅଜକୁ ପାଞ୍ଚ ଦିନ ହେଲା ବୋଉ ରାତିରେ ଆଖିପତା ମୁଦି ନାହିଁ, ମୋ'ରି ପାଖରେ ବସି ଖିଅ ଗୁଡିକୁ ବିଡ଼ୋଉଛି ।

ମୋତେ କାହିଁକି ଯେ ଜର ହେଲା, ଏ କଥା ବାପା କିମ୍ବା ବୋଉ ବୁଝିନ୍ତିନି । ନିଜ କଥା ନିଜ ଛଡ଼ା କିଏ ବା ବୁଝିବ । ଡାକ୍ତରଖାନାରେ, ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ଯେ କ'ଣ ବସି ଭାବୁଥିବେ; ତାଙ୍କର ଦେହଟା କପରି ଅଛି । ଏହିପରି ନାନାଦି ଅଡୁଆ ଭାବନାରେ ପଡି ଖାଲି ଛଟପଟ ହୁଏ । ଭାବେ—'ବର୍ତ୍ତମାନ ଯଦି ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ଆସନ୍ତେ ତାହେଲେ ବିନା ଡାକ୍ତର କବିରାଜରେ ନିଶ୍ଚୟ ଜର ଛାଡ଼ି ଯା'ନ୍ତା ।'

ଦିନ ଯାଏ; ରାତି ଆସେ । ମୋ'ର ଆଉ ଭାବନା ଶେଷ ହୁଏନା । ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ, ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ କହି କେତେଥର ଲଜ୍ୟା ସଂକୋଚକୁ ଭୁଲିଯାଇ ଡାକି ସାରିଲିଣି । ବୋଉ ମଧ୍ୟ ଶୁଣିଛି । ଅନ୍ୟ କେହି ହୋଇଥିଲେ, ଏତେବେଳକୁ ଦାଣ୍ଡରେ, ଗଡ଼ିଆ କୂଳେ, କୂଅ ପାଖରେ ତୁମ୍ଭର ଚାପର ହୁଅନ୍ତାଣି ।

ମୁଁ ବା କ'ଣ କରିବି; ଶତଚେଷ୍ଟା କଲେ ବି ତାଙ୍କୁ ଭୁଲି ପାରୁନି । ଶୋଇଲାବେଳେ, ବସିଲାବେଳେ ଖାଲି ତାଙ୍କର ରୂପ

ଆଖି ଆଗରେ ନାଚି ଯାଉନ୍ତି—। ରାତିରେ ଟିକିଏ ନିଦ ଆସିଲେ ତାଙ୍କୁ ସ୍ୱପନ ଦେଖିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତାଙ୍କର ସାଙ୍ଗରେ ପ୍ରେମ ରାଇଜ ସାରା ବୁଲି ବୁଲେ । ହସେ, କାନ୍ଦେ, ପୁଣି ଢଳି ପଡ଼େ ତାଙ୍କରି କୋଳରେ । ବାହୁ ବେଷ୍ଟନ ମଧ୍ୟରେ ବାନ୍ଧି ମୃଦୁ ଚୁମ୍ବନ ଦିଅନ୍ତି—ତେଣିକି……।

ରୁଞ୍ଜିକିନା ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଯାଏ—ଉଠିବସି ଦେଖେ; ପାଖରେ କେହି ନାହିଁ । ସେତେବେଳେ ବୋଉ; ଆଉଁସି ଦିଏ । ଆଖିରୁ ମୋ'ର ତଳିଲା ଲୁହ ଗଡ଼ି ପଡ଼େ । ସ୍ୱପନ କଥା ଭାବି ଗରମ ଦେହଟି, ଗରମ ହୁଏ ବେଶୀ । ନିଜକୁ ନିଜେ ଧିକ୍-କାର କରେ—ଭୁଲି ଯିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରେ; କିନ୍ତୁ ପାରେନା । ଚଳଚିତ୍ର ପରି ଭାସିଯାଏ—ଅମୂଲ୍ୟବାବୁଙ୍କ ରୂପ ।

× × × ×

ଠିକ୍ ପନ୍ଦର ଦିନ ପରେ ଅମୂଲ୍ୟବାବୁଙ୍କର ଖଣ୍ଡିଏ ଚିଠି ବୋଉ ଆଣି ଦେଲା । ଚିଠି ଖଣ୍ଡିକ ଶୋଇଥିବା ଅବସ୍ଥାରେ ପଢ଼ିଲି—

ପ୍ରାଣର ମାନସୀ ମୋ'ର !

ଆଜକୁ ତିନିଦିନ ହେଲା ଡାକ୍ତରଖାନାରୁ ଆସି ଘରେ ପହଞ୍ଚିଛି । ମୋ'ର ଅବସ୍ଥା ନିଶ୍ଚୟ ତୁମେ ଜାଣିଥିବ । ଭଗ-ବାନଙ୍କ ଦୟାରୁ ଫେରି ଆସି ପାରିଛି ଘରକୁ । ମରିଥିଲେ କେତେ ଦିନ ହୁଅନ୍ତା...

ଗତ କଥା ଭାବି ବା ଲାଭ କ'ଣ । ଭାଗ୍ୟରେ ଯାହା ଥିଲା ତା ହୋଇଯାଇଛି । ତମକୁ କେତେଦିନ ହେଲା ଦେଖି ନ ଥିବାରୁ ମୋ' ମନରେ ଯେଉଁ ଦୁଃଖର ଝଙ୍କା ବହୁଛି—ମୁଁ ଏ ସାମାନ୍ୟ ଚିଠିରେ ଲେଖି ପାରୁନି ।

ସତେ; ତମେ ମୋତେ କେତେ ଭଲ ପାଅ ? ତମେ [ତମ

ଘରେ ସୁଖ ସ୍ୱପ୍ନରେ ଥାଇ ସୁଦ୍ଧା ନିଶ୍ଚୟ ମନେ ପକାଇ କାନ୍ଦୁଥିବ ! ଭଗବାନ ମୋତେ ଦୂରରେ ରଖିଲେ; ମୁଁ ଗର୍ବ କରି କହି ପାରେ, ମୋର ସାମାନ୍ୟ କିଛି ବ୍ୟବହାରରେ ନିଶ୍ଚୟ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇପାରନ୍ତ । ନିୟତିର ଗତି ବଚନ ଧରଣରେ, ମନୁଷ୍ୟ ବା କ'ଣ କରିବ ?

ତମ ଚିଠିଟି ପାଇ ଚିଠି ଦେଇ ପାରି ନ ଥିଲି; ମନେ ମନେ ନିଶ୍ଚୟ ମୋ' ଉପରେ ଅଭିମାନର ପଶରା ଓଜାଡ଼ି ଦେଉଥିବ । ମୁଁ କାହିଁକି ଅଜ୍ଞ ଯାଇପାରିନି, ଏ କଥା ତମର ମନକୁ ପଚାରି ଉତ୍ତର ନେବ । ଅତ ଅଭିମାନର କଡ଼ା ଦୃଷ୍ଟି ମୋ ଉପରେ ଯଦିବା ପକାଇଥାଅ; ତାହା ନିଜେ ଭୁଲି ଯିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିବ । ମନେ ଅଛି, ସେ ଦିନ ବର୍ଷା ହେଉଥାଏ, ହାରମନିୟମ ଧରି ଯେଉଁ ଗୀତଟି ଗାଉଥିଲ ମୋତେ ହିଁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି—।

ଛି, ସେପରି ଭାବିବ ନି; ଏତେ ଶୀଘ୍ର ଏ ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ଭୁଲି ଯିବେନି । ମୁଁ ଅଜ୍ଞ ତମକୁ ଭଲ ପାଉଛି; ତମକୁ·····। ପ୍ରତି-କ୍ଷଣରେ ଭାସିଯାଏ, ସେଇ ଗୀତଟିର ସ୍ୱର—। ଡାକ୍ତରଖାନାରେ ଥିଲାବେଳେ ତମ କଥାହିଁ ଭାବୁଥିଲି—ଠିକ୍ ସେଦିନ ଏନାସିନ୍ ଖୋଇ ଦେବା ମନେ ପଡୁଥିଲା ମୋର । ତମର ହାତର ପରଶ ଯଦି ମୋ ଦେହରେ ଲାଗିଥା'ନ୍ତା; ଡାକ୍ତରଖାନାକୁ ନ ଯାଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଭଲ ହୋଇ ପାରିଥାନ୍ତି । ମୁଁ ଦୂରରେ ଅଛି ବୋଲି ଭୁଲି ଯିବ ଏକଥା କେବେ ମନରେ ଭାବିବନି । ଜାଣ ତ; ଭଞ୍ଜ ଲେଖିଛନ୍ତି—

ଦୂରେ ଥିଲେ ପାଖେ ଅଛି ଏହା ଥିବୁ ଘେନି
କେତେ ଦୂରେ ଚନ୍ଦ୍ର କେତେ ଦୂରେ କୁମୁଦିନୀ
ପ୍ରୀତି ଅଭେଦ ତାଙ୍କର
କେତେ ଦୂରେ ଥିଲେ ଯେ ଯାହାର ସେ ତାହାର ।

ସତ କହୁଛି ମାଲ ! ମୁଁ ଆଜ୍ଞ ଏତେ ଭଲ ପାଉଛି; ତାହା ଏ ଚିଠିଟି ପ୍ରକାଶ କରି ପାରିବ ନାହିଁ । ଅନ୍ତରରେ ତମ ପାଇଁ ଭଲ ପାଇବାର ଯେଉଁ ସ୍ରୋତ ଗ୍ଲୁଲିଛି—ତାହା ଲେଖିବାଇ ଆଣିବାର ଶକ୍ତି ଆଉ ମୋ'ର ନାହିଁ ।

ବିଶେଷ କିଛି ଲେଖି ପାରୁନି, ନିକଟରେ ଦେଖା ହେବ । ଆଜ୍ଞ ଏତିକିରେ ରହୁଛି—ଶେଷରେ ମୋର ସ୍ନେହ ନେବ ।

। ଇତି ।

ତମର—

ପ୍ରିୟତମ

ଏକା ନିଶ୍ୱାସରେ ଚିଠିଟିକୁ ପଢିଗଲି—।ଚିଠିକୁ ଛାତିରେ ଚୁପି ଧରି କାନ୍ଦି ଉଠିଲି—। ବୋଉ; ପଚାରିଲା—ଅମୂଲ୍ୟ କ'ଣ ସବୁ ଲେଖିଛି ? ଧୀର କଣ୍ଠରେ କହିଲି—ସେ' ଡାକ୍ତରଖାନାରୁ ଆସି-ଲେଣି, ଆମ ଘରକୁ ଆସିବେ ବୋଲି ଲେଖିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଆସିବା କଥା ଶୁଣି, ବୋଉ ମୁହଁରେ ହସର ରେଖା ଖେଳିଗଲା—।

ତାଙ୍କ ଚିଠିଟି ପାଇଲାଠାରୁ ମୋର ଶତ ସିଂହର ବଳହେଲା । ଉଠିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରି, ଉଠି ପାରିଲି ନାହିଁ । ଶୋଇ କରି ମନେ ମନେ ତାଙ୍କୁ ଜପାମାଳି କଲି । ତାଙ୍କର ବିଷୟ ନେଇ ଚିନ୍ତା କରି-ବାକୁ ମୋତେ ଆନନ୍ଦ ଲାଗିଲା ସେତେବେଳେ । ଆହାଃ, ଅମୂଲ୍ୟ-ବାବୁ କେତେ ସୁନ୍ଦର ! କେତେ ଭଦ୍ର ; ତାଙ୍କ ମନ ଖୁସି କରିବାକୁ ମୁଁ କଣ•••।

ତାଙ୍କୁ ମନରୁ ଭୁଲି ହୁଏନା; ଭୁଲି ହେବନି ମଧ୍ୟ । ମୁଁ ଅନ୍ତର ଦେଇ ଭଲ ପାଇଛି; ସେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ଅନ୍ତର ଦେଇ•••। ଏ ଭଲ ପାଇବାର କ'ଣ ଦୋଷ ଅଛି ? ଆଗ ଯୁଗରେ ପରା ନଳରାଜା ଦମୟନ୍ତୀଙ୍କ ପ୍ରେମରେ ପଡି ହଂସକୁ ଦୂତ କରି ବିଦର୍ଭ ରାଜକୁମାରୀଙ୍କ

ପାଖକୁ ପଠେଇଥିଲେ । ଦୁଷ୍ମନ୍ତ ମଧ୍ୟ ଶକୁନ୍ତଳାଙ୍କ ରୂପଗୁଣରେ କ୍ଷଣିକ ଦେଖାରେ ମୁଗ୍ଧ ହୋଇ ଗନ୍ଧର୍ବ ମତେ ବିବାହ କରି ପବିତ୍ର ପ୍ରଣୟସୂତ୍ରରେ ଆବଦ୍ଧ ହେବାକୁ ପଛେଇ ନ ଥିଲେ । ଆଉ ମଧ୍ୟ କେଦାର ଗୌରୀଙ୍କର ଅକାଟ୍ୟ ପ୍ରଣୟ ଏଡ଼ାଇ ନ ପାରି ଚାଲି ଯାଇ-ଥିଲେ ସେ ପୁରକୁ ।

ମୋର ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଶ୍ୱାସ, ସେ' ମୋତେ ହତାଦର କରି ଦୂରକୁ ଫିଙ୍ଗି ଦେବେନି । ଏ ପ୍ରେମ ପବିତ୍ର; ମହାନ୍ ।

ବୋଉ; ହଠାତ୍ ଘରକୁ ପଶିଆସି ବାର୍ଲି ଖାଇବାକୁ ଦେଲା । ଅମୂଲ୍ୟବାବୁଙ୍କର ଚିଠିଟି ପାଇଲାଠାରୁ ଭୋକ ଲାଗୁଥିଲା । ଢକଢ଼କ କରି ବାର୍ଲି ତକ ପିଇଦେଇ ଶାନ୍ତିରେ ନିଶ୍ୱାସ ମାରିଲି । ବୋଉକୁ କହିଲି—ବୋଉ; ଆଜି ମୋ ଦେହ ଟିକେ ଭଲ ଲାଗୁଚି, ତୁ ଟିକେ ଶୋଇପଡ; ଅନିଦ୍ରା ଆଉ ଅଜି ହ ନା । କେତେଦିନହେଲା ଅନିଦ୍ରା ହୋଇ ଦେହକୁ କ'ଣ କଲୁଣି; ସେ ପ୍ରତି ନଜର ରଖୁ-ଚୁଟି ? ବୋଉ ଆଉ କିଛି ନ କହି; ଲଣ୍ଠଣଟି କମେଇ ଦେଇ ଶୋଇଲା । ଖାଲି ଏତକ କହିଲା—ଦରକାର ହେଲେ ମୋତେ ଡାକିବୁ ।

ମୋ' ଦେହ ଅଜି ଭଲଅଛି ବୋଲି; ବୋଉ ବେଶ୍ ଶାନ୍ତିରେ ଶୋଇ ଘୁଙ୍ଗୁଡ଼ି ମାରୁଛି । କେତେ ଦିନ ହେଲା ଅନିଦ୍ରା ଥିବାରୁ ଆଖିକୁ ନିଦ ଆସି ଯାଇଛି ।

ଅମୂଲ୍ୟବାବୁଙ୍କ ପାଖକୁ ମୋ ଦେହ ବିଷୟ ନେଇ ଚିଠି ଖଣ୍ଡିଏ ଲେଖିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କଲି—। ଦୁର୍ବଳ ପାଇଁ ହାତ ଥରୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ କାଗଜ କଲମ ଆଣି ଦୁଇ ଚାରିଧାଡ଼ି ଲେଖିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲି—।

ହୃଦୟର ଦେବତା !

ତମ ଚିଠିଟି ଅଜି ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳେ ପାଇଲି । ଦୀର୍ଘ

କେତେ ଦିନ ପରେ ତୁମଠାରୁ ଏ ଚିଠିଟି ପାଇବି ବୋଲି ମନରେ କଳ୍ପନା କରି ନ ଥିଲି । ତୁମେ ଲେଖିଥିଲ, ରବିବାର ଦିନ ଆସିବା ପାଇଁ, କିନ୍ତୁ ସେଇଦିନଟି ମୋର ଚିର ଦିନ ପାଇଁ ସ୍ମୃତି ସ୍ୱରୂପ ଏହି ହୃଦୟରେ ଅଙ୍କି ହୋଇ ରହିଛି ଓ ରହିବ । ଖୁବ୍ ରାଗ ହୋଇଥିଲା ତୁମ ଉପରେ । ସେ ଦିନ ରାତିଟି ଖାଲି ତୁମରି କଥାହିଁ ଭାବିବାରେ ରହି; ରାତିଟି କଟାଇଲି । ଯେତେବେଳେ ତା ପରଦିନ ଶୁଣିଲି—ତୁମ କଥା । ମନ କଲି ଧାଇଁ ଯିବାକୁ ତୁମ ପାଖକୁ । କିନ୍ତୁ ନିରୁପାୟ । ବାପା ମଧ୍ୟ ଚିଠିକେ ଗଲେନି; ସେଇଦିନଠାରୁ ମୋ'ର ଅବସ୍ଥା ଯେ କିପରି ହୋଇଛି ତାହା ଆସିଲେ ନିଜ ଆଖିରେ ଦେଖି ପାରିବ ।

ମୋତେ ଏପରି ରୋଗ ଧରିଛି ଯେ; ଯେତେ ଡାକ୍ତର ବୈଦ୍ୟ ଆସି ମଧ୍ୟ ଭଲ କରି ପାରି ନାହାନ୍ତି । ଜ୍ୱର ଓହ୍ଲାଇ ନ ଥିଲା । ଆଜି ତୁମର ଚିଠିଟି ଅଧାଅଧି ଜ୍ୱର ପ୍ରକୋପ କମେଇ ପାରିଛି । ତୁମର ପରଶ ପାଇଲେ ପୁଣିପୂର୍ବ ଭଳି ହୋଇଯିବି ବୋଲି ମୋର ପୂରା ବିଶ୍ୱାସ ।

ନିଶ୍ଚୟ ଆସିବ; ଅନାଇ ରହିଲି ତୁମର ଆସିବା ବାଟକୁ । ହଁ ନିରାଶ ଯେପରି ନ କର ? ଶେଷରେ ମୋ'ର ଷଣ ରହିଲା—। ଆସିଲା ପରେ ସବୁ ଦେଖିବ ଯେ ? ଯଦି ଆସ ତାହେଲେ ସଂଧ୍ୟା ସମୟରେ ଆସିବ; ଏବଂ ଆମ ଘରେ ରାତିଟି ରହିବ ।

ହାତ ଥରୁଥିବାରୁ; ଅକ୍ଷର ଭଲ ହୋଇନି, ଏ ପାଇଁ କିଛି ଭାବିବନି । ଶେଷରେ ମୋର ପ୍ରଣାମ ନେବ । । ଇତି ।

ତୁମର—ସ୍ନେହର
ବନ୍ଧୁ

ବିଶେଷ କିଛି ଲେଖିବାକୁ ଇଚ୍ଛାଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ବୋଉ ଡାକିଲେ

ଉଠେଇ; ତେଣୁ ଚିଠିଟିକୁ ଶୀଘ୍ର ଗୋଟିଏ ଖାମ୍‌ରେ ରଖି ବନ୍ଦ କରି-ଦେଇ, ତକିଆ ତଳେ ରଖିଦେଲି । ମନ ଟିକେ ଭଲ ଲାଗିବାରୁ ଭଲଭାବରେ ନିଦ ଆସିଗଲା—।

× × × ×

ଠିକ୍ ଦୁଇଦିନ ପରେ ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ଆମ ଘରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ । ବାପା; ସେତେବେଳକୁ ଘରେ ନ ଥିଲେ । ବୋଉକୁ ଆଗେ ପ୍ରଣାମ କରି ମୋ' ଶୋଇଥିବା ଘରକୁ ଆସିଲେ । ମୋର ଅବସ୍ଥା ଦେଖି ତାଙ୍କ ଦେହ ସହିଲା ନାହିଁ । ଦୁଇ ଟୋପା ଲୁହ ମଧ୍ୟ ଗଡ଼ି ପଡ଼ିଲା ଆଖିରୁ । ସେ' ମୋ ପାଖରେ ବସି; ମୋ ହାତ ଧରି ଡାକିବାରୁ; ଉଠି ତାଙ୍କ ପାଦରେ ମୁଣ୍ଡ ରଖି ପ୍ରଣାମ କଲି—। ମୋ ମୁହଁଟିକୁ ଦେଖି ଅବାକ୍ ହୋଇଗଲେ । ମୋ'ର ଅବସ୍ଥା ସବୁ ବୋଉ ପାଖରୁ ଗୋଟି ଗୋଟି ଶୁଣିଲେ ।

ରାତରେ ଆମ ଘରେ ରହିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ଥିଲାକି ନା; ମୋ ଅବସ୍ଥା ଦୃଷ୍ଟେ ରହିଲେ । ଅନେକ ଦିନ ପରେ ଆସିଥିବାରୁ, ବୋଉ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଭଲଭାବରେ ରୋଷେଇ କରି ଖାଇବାକୁ ଦେଲା । ଯଥା ସମୟରେ ଖିଆପିଆ ସରିବା ପରେ; ସେ' ଆସି ମୋ ପାଖରେ ବସିଲେ ।

ତାଙ୍କର ପରଶ ପାଇବା ପାଇଁ ବଡ ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲି । ମୋ'ର ମୁଣ୍ଡଟିକୁ ତାଙ୍କ ଜଙ୍ଘ ଉପରେ ରଖି ପଚାରିଲେ—'ତୁମର ଦେହର ଅବସ୍ଥା ବର୍ତ୍ତମାନ କିପରି ଅଛି ?

ତାଙ୍କ କଥାରେ ଉତ୍ତର ନ ଦେଇ ତଳକୁ ମୁହଁ ଗୁଞ୍ଜି ଖାଲି କାନ୍ଦିବାକୁ ଲାଗିଲି । ଲୁହ ପୋଛିଦେଇ ମୋ' ମୁହଁ ପାଖରେ 'ମୁହଁ ରଖି କହିଲେ—ପାଗିଳୀ ! ମୁଁ ତମକୁ ବହୁତ ଦୁଃଖ ଦେଲି; ଜାଣେ ନ ଆସି ପାରିଥିବାରୁ ଏ ଅବସ୍ଥା ଆଜ ତୁମର । ତମ

ମନରେ ତୁମୁଳ ଝଡ଼ ସୃଷ୍ଟି କରିଛି କେବଳ ମୁଁ । ସେଇ ଝଡରେ ଆଜି ତମେ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିଛ । ସେଇଥିପାଇଁ ନିଜକୁ ନିଜେ ଆଜି ଅନୁତପ୍ତ । ଘରେ ଏପରି ଭାବରେ ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ପଡ଼ିଲା; ଯଦ୍ଵାରା ଆସିବା ମୋ' ପକ୍ଷରେ ସମ୍ଭବପର ହେଲାନି ।

ଏହା କହି ମୋ'ର ଅର୍ଦ୍ଧଲଗ୍ନ ଦେହଟାକୁ ଆଉଁସିଦେଲେ । କଥା କହିବାକୁ ଶକ୍ତି ନ ଥାଏ ମୋର । ଝଙ୍କି ଝଙ୍କି ହୋଇ କହିଲି; ନା ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ! ସେ ତୁମର ଦୋଷ ନୁହେଁ; ସେ ସବୁ ମୋ'ର ଦୁର୍ବଳତାର ପରିଚୟ । ମୁଁ ଜାଣେ ଦୁନିଆଁରେ ସମସ୍ତେ ପ୍ରାୟ ପ୍ରେମ କରି ଥାଆନ୍ତି, ଆମେ ନୂଆ ନୁହେଁ । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ପ୍ରେମ ଆଉ ଆମ ପ୍ରେମ ବହୁତ ତଫାତ୍ । ଏହି କେତୋଟି ଦିନ ମାତ୍ର ଭୁଲି ପାରିଲି ନାହିଁ । ତୁମେ ଗଲାପରଠୁଁ ଆସିଲା ମୋର ମନରେ ଅସଂଖ୍ୟ ଭାବନା—ସେ ଭାବନା ଟିକେହେଲେ ଶେଷ ହେଲାନାହିଁ, ଖାଲି ତୁମରି ରୂପକୁ ନେଇ ଭାବିବାକୁ ଲାଗିଲି—ଖାଇଲେ ଭୋକ କଲାନି; ଶୋଇଲେ ନିଦ ହେଲା ନି । ବୋଉ କେବଳ ମନର କଥା ଜାଣି, ମୋତେ କେତେ ରକମର ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦିଏ । ମୁଁ କ'ଣ କୁଆ ହୋଇଛି ଯେ ବୁଝାଇ ଦେଲେ ମନ ବୁଝିଯିବ ।

ସେ ଯାହେଉ; ତୁମେ ସିନା ନିଷ୍ଠୁର ହୋଇ ଛାଡ଼ି ଚାଲିଗଲ; ଦିନେ ହେଲେ ମନରେ କଳ୍ପନା କରି ନ ଥିଲି ବା ସ୍ୱପ୍ନରେ ଭାବି ନଥିଲି, ତୁମେ ଗଲା ପରଠୁଁ ପ୍ରେମର ଅସହ୍ୟ ଯାତନା ସହିବାକୁ ପଡ଼ିବ ଓ ନିଶିଥ ସ୍ୱପ୍ନରେ ଭୁଜ ବନ୍ଧନ ପାଇଁ ଲାଳାୟିତ ହେବି । ଏହି ସବୁ ବିଷୟ ନେଇ ମନେ ମନେ ଠିକ୍ କରିଥିଲି, ଆତ୍ମା ବିସର୍ଜନ କରି ଦେବାକୁ ।

ମୋ' ଠାରୁ ଏତିକି ଶୁଣି ପାଟିରେ ହାତ ଦେଇ କହିଲେ—ଏସବୁ କ'ଣ କହୁଛ ବନ୍ଧୁ ! ତମ ପାଟିରେ ଏପରି କଥା ଆସୁଛି ?

ତମ ମନ ଏତେ ଦୁର୍ବଳ, କ୍ଷଣିକ ଦୁଃଖରେ ଜୀବନଟିକୁ ଜଳାଞ୍ଜଳି ଦେବାକୁ ବସିଥିଲ ? ଯାର ଶେଷ ପରିଣାମ ବିଚାର କରିବା କ'ଣ ତୁମର ଉଚିତ ନୁହେଁ ? ? ଯଦି ମୋ ପ୍ରତି ତମର ମମତା ଥାଏ; ତା ହେଲେ ଆଉ ଦିନେ ଏପରି ନୀଚ ଧାରଣା କେବେ କରିବନି, ଯଦି କର, ସେ ପାଇଁ ମୋ ନିୟମ ରହିଲା ।

ମୁଁ ଉଠିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲାରୁ, ମୋତେ ନେଇ ତାଙ୍କ କୋଳକୁ ଆଉଜେଇ ନେଲେ । ତାଙ୍କ ଦେହରେ ମିଶିବାପାଇଁ ଢଳି ପଡ଼ିଲି—ତାଙ୍କ କୋଳରେ । କଥା କହିବାକୁ କଷ୍ଟ ହେଉଥାଏ ବୋଲି; କଥା କହି ଦେଲେନି ।

ଠିକ୍ ତାଙ୍କ ଯିବା ଦଶଦିନ ପରେ, ତାଙ୍କଠାରୁ ଖଣ୍ଡିଏ ଚିଠି ପାଇଲି । ଏକା ନିଶ୍ୱାସରେ ସେ ଚିଠି ଖଣ୍ଡି ପଢିଗଲି—।

ସହସ୍ର ବନ୍ଧନର ବନ୍ଧୁ ମୋ'ର !

କ'ଣ ବା ଲେଖିବି ଭାବି ପାରୁନି । ତମେ ପ୍ରକୃତିରେ କି ମାୟା ଲଗାଇଛ, ଛଡ଼ାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକଲେ ଓ ଛାଡୁନି । ଦିନେ ରାତିରେ ଶୋଇଥିଲି । ଦିନବେଳା ଟିକେ ପରିଶ୍ରମ ହୋଇଥିବାରୁ, ନିଦ ଆସି ଯାଇଥିଲା । ସେତେବେଳକୁ ରାତି ବେଶି ନ ଥାଏ; ପାହାନ୍ତା ପ୍ରହର ହୋଇ ଆସିଲାଣି । ଦେଖିବାକୁ ପାଇଲି—ଠିକ୍

ଆମର ଘରେ ତୁମେ କାନ୍ଦୁଛ । ମୋତେ ଖୁବ୍ ଦୁଃଖ ଲାଗିଲା । ଆଖିରୁ ତମର ଲୁହ ପୋଛି ଦେଇ କହିଲି—ଛି, ରାଣୀଟି ମୋର ! ତମେ କାନ୍ଦୁଛ ? ସେତେବେଳେ ତମେ ମୋର କୌଣସି କଥା ଶୁଣିଲ ନାହିଁ; ଖାଲି କାନ୍ଦିବାକୁ ଲାଗିଲ । ବୋଉ ଆସି ଡାକିବାରୁ ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ସ୍ୱପ୍ନ କଥା ଯଦି ସତ ହୁଏ; ତାହେଲେ······। କହନ୍ତି; ପାହାନ୍ତିଆ ସ୍ୱପ୍ନ ସତ ହୁଏ ବୋଲି ।

ସେଇଦିନଠାରୁ ମୋ ମନରେ କେତେ ରକମର ପାପ ଛୁଇଁଛି, କାହିଁ କି ଅଜ୍ଞ ମୁଁ ଭାଙ୍ଗି ପଡୁଛି । ଭଗବାନ କ'ଣ ଆମର ଏ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟକୁ ଭାଙ୍ଗି ଚୂରମାର କରିଦେବେ ? ନା ନା ସେ' ଏତେ ନିଷ୍ଠୁର ନୁହନ୍ତି, ସେ ସମସ୍ତଙ୍କର ଦୁଃଖ ବୁଝନ୍ତି । ତମର ମୋର ଯେଉଁ ଭଲ ପାଇବା ତା କ'ଣ ତାଙ୍କୁ ଅଜଣା, ମୁଁ ସବୁବେଳେ ତାଙ୍କୁ ହିଁ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କରି ପ୍ରଣାମ କରୁଛି, ସେ ଯେପରି ଆମର ଏ ଖେଳଘରକୁ ଭାଙ୍ଗି ଧୂଳିରେ ନ ମିଶାନ୍ତୁ ।

ଏ ଚିଠି ଖଣ୍ଡି ପାଇ, ମନରେ ନିଶ୍ଚୟ ଦୁଃଖ ହେବ । ଦୁଃଖ କରି ବା ଲାଭ କ'ଣ ହୋଇପାରେ । ଭଗବାନଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପାଖରେ ମନୁଷ୍ୟର କ୍ଷମତା ଟିକକ କି କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେବ ? ତଥାପି ଆଶା ଓ ବିଶ୍ୱାସ ରଖି; ତାଙ୍କୁଇ ସ୍ମରଣ କରିବା, ସେ ନିଶ୍ଚୟ ଆମ ଦୁଃଖ ଶୁଣିବେ ।

ଏତିକିରେ ରହିଲି, ଆସନ୍ତା ରବିବାରଦିନ ଯିବି, ଗଲେ ସମସ୍ତ କଥାବାର୍ତ୍ତା । ହଁ, ଗୋଟିଏ ସୁବିଧା ହୋଇଛି, ଆମ ଗ୍ରାମର ଯେଉଁ ନନ୍ଦଆବୋଉ, ସେ ନିତି ତମ ଗାଁକୁ ଯାଏ । ଖୁବ୍ ଭଲ ଲୋକ ସେ । ବିଚାରି ଗରିବ ହେଲେ ଓ ତା'ଠି ମନୁଷ୍ୟତା ଅଛି; ତା ମୁହଁରେ ପାଣି ଟୋପାଏ ଦେବାକୁ କେହି ନାହିଁ । ଚଳିବାପାଇଁ ଛନୋଟି ଗାଈ ପାଳିଛି; ତାହାହିଁ ତାର ସମ୍ବଳ । ଦୁଧ ଦହି ବିକି

କରି ସେ ବଚେଇ ଚାଲିଯାଏ । ତା'ର ପୂର୍ବକଥା ଭାବିଲେ ନ କାନ୍ଦି ରହି ପାରିବ ନାହିଁ । ବେଶି ନୁହେଁ; ଏହି ପାଞ୍ଚ ଛଅ ବର୍ଷ ତଳର କଥା, ତା ସ୍ୱାମୀ ମୋ ପାପାଙ୍କଠାରୁ କିଛି ଟଙ୍କା ନେଇଥିଲେ, ତା ପୁଅ ନନ୍ଦଆର ବିଭାଘରକୁ, ଜମି ଦୁଇ ଏକର ବନ୍ଧା ଦେଇ ।

ଯଥା ସମୟରେ ନ ଦେଇ ପାରିବାରୁ ସେ ଜମିତକ ଆମର ହସ୍ତଗତ କରିନେଲେ । ଠିକ୍ ଜମିତକ ଚାଲିଯିବା ମାସକପରେ ଆମ ଗାଁରେ ସେତେବେଳେ ଖୁବ୍ ହଇଜାଲାଗିଥାଏ । ସେଇ ବଲେଇରେ ତାର ସ୍ୱାମୀ, ପୁଅ, ବୋହୂ ଚାଲିଗଲେ । କେବଳ ଏ ରହିଲା ଏକା । ଲୋକ ନିଜର ସୁବିଧା ନେଇ ଚାଲିଗଲେ ତାଙ୍କ ଘରକୁ । ଏ କିନ୍ତୁ ନିଜର ସୁବିଧା କିଛି କରି ପାରିଲା ନାହିଁ ॥

ଘରତଳ ଖଣ୍ଡିକ ବା ଯିଏ ଥିଲା, ତାକୁ ଆମ ଘରକୁ ବିକ୍ରୀକରି ସେମାନଙ୍କର ଶୁଦ୍ଧି କ୍ରିୟା ମଧ୍ୟ କରିଥିଲା । ବାପାଙ୍କଠାରେ ମୁଁ ତା ବିଷୟ ନେଇ ଅନୁରୋଧ କରିଛି—ତାଙ୍କ ଜମି ଅନ୍ୟାୟରେ ଆଣିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । ଦୁଇ ତିନିଶ ଟଙ୍କା ବିନିମୟରେ ଦୁଇ ଏକରରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଜମି କରଗତ କରିବା ଠିକ୍ ନୁହେଁ ବୋଲି ବାପାଙ୍କୁ କହିଲି; ସେ ବା କାହିଁକି ମୋ' କଥା ଶୁଣିବେ । ବୋଉକୁ କହିଲି । କେହି ଶୁଣିଲେ ନାହିଁ ମୋ'ର ସେତେବେଳର କଥାକୁ ।

ବାପା ଆମର ଯେଉଁ ଜମି କିଛି ସଂଗ୍ରହ କରି ଧନୀ ବୋଲାଉଛନ୍ତି, ସେ ସବୁ ଗରିବମାନଙ୍କର ତଣ୍ଟି ଚିପି କରାଯାଇଛି । କିଏ ଯଦି ଅଫିମ ଖୋର ହେଲା; ତାକୁ କିଛି ଅଫିମ ଖୋଇ ଟିପ ଗଡ଼େଇ ନିଅନ୍ତି, ଏହାହିଁ ତାଙ୍କର ନିତି । ସେ ଧନ କ'ଣ ରହିବ; ପରର ଧନରେ ଯେଉଁ କୋଠା କରିଛନ୍ତି, ସେ ଦିନେନା ଦିନେ ଭାଙ୍ଗି ପଡିବ ; ଏ ସବୁ କେତେ ଦିନ ।

ବୋଉକୁ କହିବାରୁ ସେ ଲୁଚାଇ ନନ୍ଦଆ ବୋଉକୁ କିଛି

ଥେଙ୍ଗା ଦେଉଛନ୍ତି । ସେଇ ଥେଙ୍ଗାରେ ଡନୋଟି ଗାନ୍ଧ କାଣି ଯା ଯେପରି ଦୁଃଖ କଷ୍ଟରେ ଚଳି ଯାଉଛି । ସେ କେଉଁ ମହାଜନ ପାଖରେ ହାତ ପତାଉନି କି ଅନ୍ୟ କା ଉପରେ ମହାଜନଗିରି କରୁନି । ସେ କାନୁ ବିଶ୍ୱାସୀ ଲୋକ ମୋ'ର । ତା'ରି ହାତରେ ଚିଠିଦେଲେ ମୁଁ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ପାଇବ । ଆଉମଧ୍ୟ ଆମର ଯେଉଁ ଗୁପ୍ତ କଥା ତା ସମସ୍ତ ସେ ଜାଣେ । ହେଉ ଅଜି ଏତିକିରେ ରହିଲି । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସବୁ ଦେଖା ସାକ୍ଷାତରେ । । ଇତି ।

ତମର—

ଶୁଭାକାଂକ୍ଷୀ

ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ

ଚିଠି ଖଣ୍ଡି ପଢିଗଲା ପରେ; ମନଟା ମୋର ଲ୍ଲୋଟ ହୋଇଗଲା । ସ୍ୱପ୍ନଟା ସତ ହୁଏ ବୋଲି ସମସ୍ତେ କୁହନ୍ତି; ସହଜେ ପାହାନ୍ତିଆ ସ୍ୱପ୍ନ । ଯଦି ସତ ହୁଏ, ମୋତେ କ'ଣ କାନ୍ଦିବାକୁ ହେବ ? କିଏ ଜାଣେ ନିୟତିର ଗତି ଯେ ବିଚିତ୍ର ଧରଣର ।

ମନଟା ଖାଲି ଧାଣ୍ଡି ଚକିତ ହେଲା—ଆଖିରୁ ଝରିଲା; ତତଲା ଲୁହ—।

କିଛି ସମୟ ପରେ, ବୋଉ ଡାକିବାରୁ; ଲୁହ ପୋଛିଦେଇ ଉଠିଗଲି । ତଥାପି ଅମାନିଆଁ ଲୁହ ବନ୍ଦ ହେଲାନି । ମୋତେ କ'ଣ କାମ ବରାଦ କରିବ ବୋଲି ଡାକୁଥିଲା, କାନ୍ଦବାଟି ବେଶ୍ ତା ଆଖିରେ ହଠାତ୍ ପଡିବାରୁ, ସେ କିଛି କହି ନ ପାରି କାନ୍ଦି ଉଠିଲା—। ବଦୁ ! ତୁ ଯାହାକୁ ଅଜି ମନ ପ୍ରାଣ ଦେଇ ଭଲ ପାଇ ଆସିଛୁ, ତାଙ୍କୁ କ'ଣ ନିଜର କରି ପାରିବୁ ? ଆମର କ'ଣ ସେ ସୌଭାଗ୍ୟ ଘଟିବ ଯେ ଅମୂଲ୍ୟ ପରି ମଣିଷ ପାଇବା ?

ତଥାପି ମୁଁ ଜାଣେ ସେ ନିରାଶ କରିବେନି । ଗୋବିନ୍ଦାବୋଉ

ଠାରୁ ଶୁଣିଛି; ତାଙ୍କ ବାପା ଦୁଷ୍ଟ ପ୍ରକୃତିର ଲୋକ; ଯା କରିବାକୁ କହିଥିବେ, ତାହାହିଁ କରିବେ । ବଡ଼ଲୋକ, ବଡ଼ଘରେ ବନ୍ଧୁ ବାନ୍ଧବେ; କେତେ ଧନ ଦରବ ଆଣିବେ, ପାଠୋଇ ବୋହୂ ମଧ୍ୟ ପାଇବେ । ତାଙ୍କର କେଉଁ କଥା ଅଭାବ ଅଛି ଯେ...। ଭଗବାନ କ'ଣ ସତରେ ଆମର ଏ ଦୁଃଖ ଶୁଣିବେ—କେଜାଣି କାହିଁକି ବିଶ୍ୱାସ ଆସୁନି ମନରେ । ଏହା କହି ବୋଉ, ଖାଲି କାନ୍ଦିଲା—।

ବୋଉକୁ କହିଲି—ନା ବୋଉ ! ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ କ'ଣ ଆମକୁ ହତାଦାର କରିବେ; ସେମିତି ନୁହେଁ, ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଭଲକରି ଜାଣେ ।

ତଥାପି କହିଲି—ଏତେ ବଡ଼ ଆଶା କରିବା ଆମର କ'ଣ ଭୁଲ ନୁହେଁକି ? ବାମନ ହୋଇ ଚନ୍ଦ୍ରକୁ ହାତ ବଢ଼େଇବା କ'ଣ ସୁନ୍ଦର ପାଇବ । ଭାଗ୍ୟରେ ଯା ଥିବ ତାହାହିଁ ହେବ । ମୁଁ ପଷ୍ଟ ଆଗରୁ କହୁଛି—ମୁଁ ବିଭା ହେବିନି, ତୋତେ ମଧ୍ୟ ଛାଡ଼ି କେଉଁଆଡ଼େ ଯିବି ନାହିଁ, ତୋ'ରି ପାଖରେ ରହିବି । ଏଇଠି ଜନ୍ମ ହୋଇଛି, ଏଇଠି ହିଁ ମରିବି ।

× × × ×

ସନ୍ଧ୍ୟା ହେବାରୁ, ବୋଉ ଗଲା ସେତେବେଳ ବାସର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା ପାଇଁ । ଅମୂଲ୍ୟବାବୁଙ୍କ ଚିଠିଟି ପାଇଲାଠାରୁ ମନ ଭଲ ଲାଗୁ ନ ଥିଲା । ମନକୁ ସରସତା କରିବାପାଇଁ, ହାରମୋନିୟମ ଆଣି ରେକର୍ଡ ଗୀତଟିଏ ଗାଇଲି—

ଆଉ କେତେ ଦିନ ରହିବ ପ୍ରିୟ
ତୁମ ଆଶା ପଥ ଚାହିଁ ।
ଚାହିଁ ଚାହିଁ ନୟନ ମୋର ଅନ୍ଧ ହେଲା ଗୋ
ନିମ ଗଲା ବହି ॥

ଆସୁଛି କହି ଗଲା ଚାଲି
ଆଶା ମୋତେ ଦେଇ ।
ମୋର ହୃଦୟ କୁସୁମ ହାର
ଗଲା ବାସି ହୋଇ ॥
ଚାତକ ରହିଲା ମେଘ ଆଶାରେ
ମେଘ ଅଡ଼େ ଚାହିଁ ।
ଜଳ ବିହୁନେ ଚାତକ ମରେ—
କାନ୍ଦେ ରହି ରହି ।
କଟିକିଟିଆ କଳା ବଉଦରେ
ଆକାଶ ଗଲା ଛାଇ
ଏକାକୀ ମୁଁ କିପରି ଯିବି
ଅଜଣା ବାଟ ଦେଇ ॥

ଗୀତଟି ଗାଇ ସାରି ଢଳି ପଡ଼ିଥିଲି; ସେଇ ହାରମୋନିୟମ ଉପରେ । ବୋଉ ଡାକିଲା ଖାଇବାପାଇଁ । ବୋଉ ମୁଁ ଖାଇ-ବସିଥିଲାବେଳେ ବୋଉ କହିଲା—ଆଜ ଅମୂଲ୍ୟ ପାଖକୁ ଚିଠି ଖଣ୍ଡିଏ ଲେଖେ ? କାଲି ନନ୍ଦଅବୋଉ ଆସିଲେ ତା ହାତରେ ପଠାଇଦେବୁ ।

ଶୋଇବାପାଇଁ ଘରକୁ ଆସିବାରୁ, ନିରୋଳା ପାଇଲି । କାଗଜ କଲମ ଆଣି ଚିଠି ଲେଖି ବସିଲି—

ପ୍ରେମର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ କୁମାର !
. ମୋର ପ୍ରଣାମ ନେବେ ।

ଦେଇଥିବା ପତ୍ରଖଣ୍ଡି, ପଢିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମନ ଭିତରେ ଦୁଃଖର ଢେଉ ଖେଳିଗଲା······। ରୋଜି ହେଲାନି ସେତେବେଳେ । ସ୍ୱପ୍ନ ! ହଁ ଏଇ ସ୍ୱପ୍ନ ଯଦି ସତ ହୁଏ, ତା ହେଲେ

ମୋତେ କ'ଣ କାନ୍ଦିବାକୁ ହେବ ? କିଏ କହିପାରେ ନିୟତିର ଶକ୍ତିକୁ ରୋଧିବାର ଶକ୍ତି କାହାର ଥାଏକି ?? ସ୍ୱପ୍ନ ବିଷୟ ଭାବି ଅଳ୍ପଠାରୁ ମନରେ ଦୁଃଖ ଆଣିବା ଉଚିତ ବୋଲି ମନେ ହୁଏନା ।

ଆଶା କରି ବସିଚି ତୁମକୁ । ତୁମକୁ ହିଁ ଚିରଦିନ ପାଇଁ ସ୍ମୃତି ମନ୍ଦିରରେ ପୂଜା କରିବି । ମନ; ପ୍ରାଣ; ଜୀବନ ଓ ଯୌବନ ଦେଇ ଭଲ ପାଇଛି । ତୁମକୁ ନେଇ······।

ତୁମେ ଏପରି ଠକାଅ କାହିଁକି ? ସେ ଦିନ ଆସିବ ବୋଲି ପରା କହିଥିଲ; ତୁମପାଇଁ କେତେ ରାତି ଉଜାଗର ହେଲିଣି ତା ଭାବୁଛଟି ?? କି ଦୋଷ କରିଛି ଏ ଦାସୀ ତୁମର ???

ଛି, ସୁନାଟି ପରା, ଯଦି କିଛି ଦୋଷ କରି ବସିଥାଏ; ମୋତେ କ'ଣ କ୍ଷମା ଦେବନି ? ଯୌବନର ଉଚ୍ଛୁଳା ଗତିକୁ ରୋଧି ପାରିବା, ମୋ' ପକ୍ଷେ କଷ୍ଟକର ହୋଇ ପଡିଲାଣି । ସତକଥା ଲେଖିଲି ବୋଲି; ମନରେ କିଛି ଭାବିବକି ? ଲାଜ ସରମ ନାହିଁ ବୋଲି କହିବ, ଏଇଆତ ?? ଲାଜ ବା କରିବି କା ପାଖରେ; ତୁମ ପାଖରେ ତ ନୁହେଁ ???

ଏ ଯେଉଁ ବିରହ ଜ୍ୱାଳା, ଆଗରୁତ ମୋତେ ବାଧୁ ନ ଥିଲା । ଏବେ ସେ ସବୁ ହାଡ଼େ ହାଡ଼େ ଅନୁଭବ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଲାଣି । ଯଦି ଏଥିରେ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼େ; ଯଦି ପ୍ରେମ ପାଇଁ ଏ ହତାଶିଆ ଜୀବନଟି ନଷ୍ଟ ହୁଏ, ଏ ପାଇଁ ତୁମେ କ'ଣ ଦାୟୀ ନୁହଁ ? ତୃଷାର୍ତ୍ତିକୁ ପାଣି ଜଳ ଦେବା ନିୟମ; ଏ କଥା କ'ଣ ଜାଣନି ତୁମେ ।

ମଝିରେ ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ ରବିବାର ଗଲାଣି । ଆସନ୍ତା ରବିବାର ଦିନ ନିଶ୍ଚୟ ଆସିବ । ନିନ୍ଦଅବୋଉ କଥା ଲେଖିଥିବାରୁ ମୁଁ ଆଉ ସତ କଥା ଲେଖିବାକୁ ଭୟ କରୁନି । କାରଣ ମୋ ହାତରୁ ଚିଠି ତୁମ ହାତରେ ପଡ଼ିବ ।

ଦୁଇଦିନ ଆଗେ ତୁମର ସ୍ନେହ ମନରେ ପଡିବାରୁ ବସି କାନ୍ଦୁଥିଲି—ଠିକ୍ ଏହି ସମୟରେ ବୋଉ ଜାଣି ପାରି, ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେବା ଛଳରେ କହିଲା—ଅମୂଲ୍ୟବାବୁଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇଛୁ; ସେ କ'ଣ ତୋତେ ଭଲ ପାଇ ପାରିବେ ? ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ପରା ବଡ଼ ଲୋକ; ତାଙ୍କର ପରା ଟଙ୍କା ଅଛି । ତଥାପି ଟଙ୍କା ଥିବା ଲୋକର ବେଶୀ ଲୋଭ ଦେଖା ଦେଇଥାଏ । ଯେଉଁଠି ଧନ ପାଇବେ, ସେଇଠି ମୁହଁ ବଙ୍କା ହୋଇଯିବ, ସେତେବେଳେ କ'ଣ······!

ହଁ; ତୁମର ବାପା କାଳେ ଜିଦ୍‌ଖୋର ଲୋକ ? ଯାହା ଜିଗର ଧରିଥିବେ ତାହାହିଁ କରିବେ । ଆମ କଥା ନେଇ ଯଦି କୌଣସି ପ୍ରତିବାଦ କରନ୍ତି ତାହେଲେ ତୁମେ କ'ଣ······।

ଜ୍ୱର ହୋଇଥିଲା, ଯେଉଁ ଆଶା ନେଇ ଆସିଥିଲି; ତା ପୂରଣ କରିନପାରିବାରୁ ନିଜକୁ ନିଜେ ଦୁଃଖିତ । ନିରୁପାୟ ଥିଲି ସେତେ-ବେଳେ । ସେ ଦିନ ମନରେ ନିଶ୍ଚୟ ଦୁଃଖ କରିଥିବ; ମନେ ମନେ କେତେ ଗାଳି ଦେଇ ନାହିଁ ତ ?

ହେଉ ଆଜି ଏତିକିରେ ରହିଲି—ରାତି ଅନେକ ହେଲାଣି । ବିଦାୟ ସଂଗେ ସଂଗେ, ପ୍ରଣାମ ରହିଲା । ମିଳନରେ ସବୁ କଥାବାର୍ତ୍ତା । ଇ ।

ତୁମର—ପ୍ରେମର
ବକୁଳତା

ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଚନ୍ଦ୍ରର ଜ୍ୟୋସ୍ନାର ପ୍ଲାବନେ ଭାସି ଯାଉଛି ନୀଳ ଆକାଶେ । ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ତାରକା ଯୋଗୁ ଆକାଶଟି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ହୋଇ ଉଠିଛି । ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ରାତକୁ ଚାହିଁଲି, ମନେ ପଡ଼ିଗଲା—ବିଗତ ଦିନଗୁଡ଼ି । ପୂର୍ଣ୍ଣିମାର ଫୁଟା ଜହ୍ନର ଶୀତଳ କିରଣ ଯୋଗୁ ପ୍ରାଣରେ କିମିତ ଗୋଟାଏ ମାଦକତା ଖେଳାଉଥାଏ—ଆମେ ଦୁହେଁ ଗୋଟିଏ ଜାଗାରେ ବସିଥାଉଁ । କେତେବେଳକେ ମୁଁ ତାଙ୍କ ଛାତି ଉପରକୁ ଆଉଜି ପଡ଼ିଥିଲି—ତାଙ୍କ ଛାତିର ତାତକୁ ମୁଁ ବେଶ୍ ଅନୁଭବ କରୁଥାଏ—ସେତେବେଳେ କାହାରି ମୁହଁରେ ଭାଷା ନ ଥାଏ । ସେ ମୋ' ଚୂର୍ଣ୍ଣ କୁନ୍ତଳକୁ ନିଜ ହାତରେ ସଜାଡୁଥିଲେ । ସେଇ ଦିନର ସେଇ ମହକ ଆଉ କ'ଣ ଦ୍ୱିତୀୟ ଥର ପାଇଁ କେବେ ଆସିବ ।

ଆଜି ଏକାକି ସାଥୀହରା ଜୀବନରେ ପଡି ରହିଛି; ବେଦନାର ବିଷ ମଧ୍ୟ ଚରିଯାଇଛି—ପ୍ରତି ଲୋମେ ଲୋମେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଯଦି ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ଆସନ୍ତେ ଆ……।

ଶୋଇକରି ମନେ ମନେ ଭାବିଲି—ଏଇନେ ଯଦି ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ଆସନ୍ତେ ମୁଁ ମୋଟେ କଥା କହନ୍ତିନି ତାଙ୍କୁ । ଅଭିମାନ କଲାପରି ବସି ରହନ୍ତି ମୌନ ହୋଇ । ସେ କେତେ ଥଟ୍ଟା ପରିହାସ କରି କୋଳକୁ ଟାଣି ନିଅନ୍ତେ—ତା ପରେ……।

ନିଦଘୋର ନିଦରେ ଶୋଇ ପଡ଼ିଥିଲି—ଝରକା କବାଟଟି

ଖୋଲିଥିଲା, ବନ୍ଦ କରିବାକୁ ମନେ ନ ଥିଲା ମୋ'ର । ଘରଭିତରେ ସୁନ୍ଦର ସଫା ଆଲୁଅ ପଡ଼ୁଥାଏ । ଜର୍ଜେଟ ଶାଢ଼ୀ ଖଣ୍ଡିକ ଜହ୍ନ ଆଲୁଅରେ ଖୁବ୍ ସୁନ୍ଦର ଦିଶୁଥାଏ । ଦେହରେ ସୁନାହାର; ହାତରେ ସୁନା ଚୂଡ଼ି ଝଟକି ଉଠୁଥାଏ । ମୁହଁରେ ସ୍ନୋର ପ୍ରଲେପ, ଓଷ୍ଠରେ ଲିପ୍‌ଷ୍ଟିକ୍, ଆଖିରେ କଜ୍ୱଳ; ଖୋସାରେ ମଲ୍ଲିଫୁଲ ହାର ଏବଂ ଦୁଇ ପାଦରେ ଅଳତା । ଏସବୁ ମୁଁ ଆଦୌ ଚାହିଁ ନ ଥିଲି । ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ଆସିବାଠାରୁ; ବେଶ୍ ଚାହାଁଇ ଦେଇଛନ୍ତି ସେ । ବୋଉ ମଧ ନିଜ ହାତରେ ସଜାଇ ଦିଏ । ଅଜି କାହିଁକି କେଜାଣି ପରିପାଟି ହେବାପାଇଁ ଖୁବ୍ ତତ୍ପର ଥିଲି; ଅଜି ତ ରବିବାର ନୁହେଁ । ନିଜକୁ ତଥାପି କାହିଁକି ସଜାଇଥିଲି ଜାଣେ ନା ।

ରାତି ଦୁଇ ପ୍ରହରରୁ ବେଶୀ ହେବ; ନିଦ କାହିଁକି ହଠାତ୍ ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ମନଟା ଖାଲି ଛଟପଟ ହେଲା; ଅମୂଲ୍ୟବାବୁଙ୍କୁ ଦେଖି-ବାକୁ ମନ ବ୍ୟାକୁଳ ହେଲା । ମନଟିକୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବାକୁ ଗୁଣୁ ଗୁଣୁ ହୋଇ ଗୀତଟିଏଗାଇଲି—

ଏ ଶୁଭ ଲଗନେ ମୋ ପରାଣି ଧନ
ଆସିବାକୁ କହିଥିରେ···
ନୋହିଲା ସେ ବନ୍ଧୁଆରେ
ମଳୟ ବସନ୍ତ ଓଁ··· ବହଇ ଧୀରେ
ପଣତ ନିଏ ଓଟାରି,
ମୁଁ ଲାଜକୁଳୀ ମରଇ ଲାଜେ
ଜାଳି ଆଶା ଦୀପାଳୀ
ଅମାନିଆଁ ମନ ହୁଏ ଛନ ଛନ
ପୀରତି ଦଗା ଦିଅରେ···! ୧ ।

କାହାର ଫୁସ୍ ଫୁସ୍ ଡାକରେ ମୋ' ଗୀତ ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା ।

ଗୃହିଅଡ଼କୁ ଥରେ ଆଖି ବୁଲେଇ ନେଲି—କେହି କୁଆଡ଼େ ନାହାନ୍ତି । ଝରକା ଖୋଲା ଥିବାରୁ; ମନଟା ଛଟପଟ ହେଲା । ନିଜ ଦେହକୁ ଥରେ ଅନାଇଦେଲି । ଅର୍ଦ୍ଧଲଗ୍ନ ଦେହ; ଦେହ ମୁଣ୍ଡରେ ଲୁଗା ନାହିଁ; ରାସ୍ତାର ଗଲା ଅଇଲା ଲୋକ ଯଦି କେହି ଦେଖି ପାରିଥିବେ; କ'ଣ ଭାବିଥିବେ । ମନଟା ମୋ'ର ଗ୍ଲାନି ହୋଇଗଲା । ଭାବିଲି—କେଡ଼େ ଅଲାଜୁକ ମୁଁ ।

ଉଠି ପଡ଼ିଲି, ଲୁଗା କାନିଟା ତଳେ ଲୋଟୁଛି; ଗଭା ମଧ୍ୟ ଫିଟି ଅଲଗା ହୋଇଛି । ଝରକା କବାଟଟି ବନ୍ଦ କରିବାକୁ ଗଲି । ଯାହା ଦେଖିଲି, ବିଶ୍ୱାସ କରି ପାରିଲି ନାହିଁ । ସ୍ୱପ୍ନ ନା ସତ୍ୟ । ଆଜି ହରେଇଥିବା ଧନକୁ ସତେ କ'ଣ ଫେରି ପାଇଛୁ ।

—'ଏଁ ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ! ଏତେ ରାତିରେ ତୁମେ······।'

ସେ କିଛି ନ କହି କବାଟ ଖୋଲିବାକୁ ଇଙ୍ଗିତ ଦେଲେ—। ଦେହ ମୁଣ୍ଡରେ ଅମାନିଆଁ ଲୁଗାଟାକୁ ସଜାଡ଼ି ନେଲି । ଯାହାଙ୍କ ପାଇଁ ରାତି ରାତି ଉଜାଗର ହେବା; ଦିନରେ ଥର ଥର ଲୁଗା ବଦଳେଇବା, ଘଣ୍ଟା ଘଣ୍ଟା ଧରି ଅଇନା ପାଖରେ ମୁହଁ ଦେଖିବା—। ସେ' ଆଜି ରାତି ଦ୍ୱିପ୍ରହରବେଳେ କେତେ କଷ୍ଟ କରି ଆସିଛନ୍ତି । ମୁଁ ସତ୍ୟାନାଶୀ ! ଜାଣି ପାରୁନାହିଁ ଆସିଛନ୍ତି ବୋଲି ।

ଘର ଭିତରୁ ଯାଇଁ କବାଟ ଖୋଲି ଦେଇ ଦୁଆର ମୁହଁରେ ଠିଆହେଲି । କାହାନ୍ତି; ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ କ'ଣ ଅଭିମାନ କରି ଫେରି ଗଲେ ନା କ'ଣ ? ନିଜକୁ ନିଜେ ଧିକ୍କାର କଲି—ମୁଁ ଚଣ୍ଡାଳୀ ! କଳଙ୍କିନୀ । କ'ଣ ନ କଲି । ନିଶୁଣିଆ ରାତି ଭୟଭୀତ ନ କରି ଏତେ ବାଟ ଧାଇଁ ଆସିଥିଲେ—କାହିଁ ରାମବାଗ, କାହିଁ ନନ୍ଦପୁର । ଯେଉଁ ଆଶା ନେଇ ଆସିଥିଲେ, ତା ପୁଣି ନେଇ ଫେରିଗଲେ ।

ଦେହ ଥରୁଥାଏ; ତଥାପି ପଦାକୁ ବାହାରିଲି—ଦେଖିଲି

ନଡ଼ିଆ ଗଛ ମୂଳରେ ଠିଆ ହୋଇ ହସୁଛନ୍ତି । ମୋ'ର ରାଗ ହେଲା । ରାତି ଅଧି ପାହିବାକୁ ବସିଲାଣି, ପଦା ଯାଗାଟାରେ ଏପରି ହସିବା ଯଦି କେହି ଦେଖିପାରେ···।

ତଥାପି ଡାକିଲି—ସେ' ଶୁଣିଲେନି । ମୁଁ କହିଲି—କ'ଣ ଶୁଣିବ ନାହିଁ ? ନା କହିଲେନି କି ହଁ କହିଲେ ନି ।

ମୁଁ ଫେରି ଆସିଲାବେଳେ; ମୋ ହାତଟିକୁ ଧରି ନେଇଗଲେ ଆମ ବାଡି ଅମ୍ବ ଗଛ ମୂଳକୁ । ଦୁହେଁ ସେହି ଗଛମୂଳେ ବସିଲୁ । କିଛିସମୟ ମୌନ ହୋଇ ବସିଲାପରେ; ମୋ କାନ୍ଧ ଉପରେ ହାତ ପକେଇ କହିଲେ—ମୁଁ ପରା ତମକୁ ଡରାଇବା ପାଇଁ ନଡିଆ ଗଛ ମୂଳେ ଲୁଚିଥିଲି । ଯେତେବେଳେ ଦେଖିଲି, ଭୟ କରିବା ଦୂରେ ଥାଉ ଅଭିମାନ କରି ଫେରିଗଲ ଘରକୁ । ନହେଲେ···।

ତଥାପି କିଛି କହିଲିନି, ଭାବିଲି—ମୋତେ କାହିଁକି ଦହଗଞ୍ଜ କରି ମାରୁଛନ୍ତି, ମୁଁ ଆଜି ତାଙ୍କୁ ହଇରାଣ କରି ଫେରେଇ ଦେଇ ଭାବ; ଚୁପ୍ ହୋଇ ବସି କେତେ କ'ଣ ଭାବିବାକୁ ଲାଗିଲି—।

ମୁରୁକି ହସ ହସି କହିଲେ—ଦେଖୁଛି ଆଜି ତୁମ ଭାବନାର ଶେଷ ବା ଅନ୍ତ ନାହିଁ ?

ତାଙ୍କ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଦେଇ କହିଲି—ପ୍ରିୟତମ ପ୍ରେମ ପ୍ରୀତିରେ ଯାହାକି ଆନନ୍ଦ ଉପଭୋଗ କରେ ମନୁଷ୍ୟ କିନ୍ତୁ···।

ଏତିକି କହି, ଉଠି ଠିଆ ହେଲି । ତାଙ୍କ ମୁହଁଟିକୁ ଥରେ ଚାହିଁ ଦେଇ; ହାତଟିକୁ ଧରି ପାଞ୍ଛୋଟି ଆଣିଲି ଘରକୁ ।

କାମନାର ପୁଲକ ମୋ ଦେହସାରା ଖେଳିଗଲା···। ଝଞ୍ଜାରେ ସବୁ ଶୁନ୍‌ସାନ୍ । ନିର୍ଜନ ରାତି; ନିରୋଳା ତେଣୁ ମିଳନ ପାଇଁ ଶିହରି ଉଠିବା ଦେହ ସ୍ୱାଭାବିକ ।

ପଲଙ୍କ ଉପରେ ବସି ମୋ ହାତଟିକୁ ଟାଣି ନେଇ ପାଖରେ

ବସାଇଲେ । କୋଳକରି ପାଖକୁ ଯେତେବେଳେ ଟାଣିନେଲେ ସରମରେ ଏକବାରେ ସଢିଗଲି । ଲାଜକୁଳି ଗଛକୁ ଛୁଇଁଲେ ଯେପରି ଝାଉଁଳି ପଡ଼େ; ଠିକ୍ ସେହିପରି । ଲାଜରେ ମୁହଁଟେକି କଥା କହି ପାରୁ ନ ଥାଏ ।

ମୁହଁ ତଳିକାଲ ମୋ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ, ମୋ' ଦରହସିଲା ମୁହଁ ଦେଖି ନିଜକୁ ସେ ଭୁଲିଗଲେ । ଟିକିଏ ହସି କହିଲେ—'ସତେ ବନ୍ଧୁ ! ତମେ କୁହତ; ମୁଁ ତମକୁ ଯେତେ ଦେଖିଲେ ବି ସେତେ ନୂଆ ପରି ଲାଗୁଚି । ତଥାପି ତୃପ୍ତି ଆସୁନି । ତୁମେଇ କହିଲ ? ତୁମେ କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର; ତୁମକୁ ଯଦି ନ ପାଏ ତାହେଲେ ଝୁରି ଝୁରି ମରିଯିବ । ସତେ କ'ଣ ଚିରଦିନ ପାଇଁ ଅମେ ଏହିପରି ବାନ୍ଧି ହୋଇ ରହି ପାରିବା ?

ମୁହଁ ଶୁଖେଇ କହିଲି—ଯେତେ ବାଧା ବିଘ୍ନ ଅସିଲେ ବି ଅମେ ମୁଣ୍ଡ ପାତି ସହ୍ୟ କରିନେବା । ଅମର ଏ ସତ୍ୟ ପ୍ରେମ, ଏହାକୁ ଦବେଇବାର ସାହାସ କାହାରି ନାହିଁ । ଯେତେ ଘାତ ପ୍ରତିଘାତ ଅସିଲେ ମଧ୍ୟ; ଅମେ ଛାତିକୁ ପଥର କରି...।

ଏତକ କହି ମୁଁ ତାଙ୍କ ପାଖରୁ ଉଠି ଆସିଲି । ସେ ମୋ' ଲୁଗା କାନିଟା ଧରି ଟାଣି ନେଲେ । ସହଜେ ତ ଜର୍ଜେଟ୍ ଶାଢ଼ୀ, ଦେହରୁ ଅଧେଟା ବାହାରି ଅଲଗା ହୋଇଗଲା ।

—"କିଏ ଦେଖିବ; ଝରକା କବାଟଟି ପରା ଖୋଲା ଅଛି ?'

—ଆଉ ! ଯତ କ'ଣ, ଅମେ ତ ଚୋରି କରି ନାହାନ୍ତି । ଭୟ କରିବାର କିଛି ନାହିଁ ତ ।

—"ଏ ଚୋରି ନୁହେଁତ.....।"

କିଛି ନ କହି ଝରକା କବାଟଟି ବନ୍ଦ କଲେ । ତା ପରେ ମୋ ମନ କଥା ବୁଝି ପାରି, ଅଗେଇ ଅସି ହାତଟି ଧରି, ବାହୁ ଦୟରେ

ଛନ୍ଦ ଦେଇ, ମୋର ଗୋଲାପି ଗାଲରେ ଅଙ୍କିଦେଲେ ଗୋଟିଏ ଚୁମ୍ବନ । ଲାଜରେ ତାଙ୍କ ପାଖରୁ ଘୁଞ୍ଚି ଗଲି ।

କହିଁ ଲେଇ କହିଲେ—ରାଗ କଲ ନା କ'ଣମ ?

ଏ କ'ଣ କହୁଛ ? ତୁମ ଉପରେ ରାଗିବତ; ବଞ୍ଚିକରି ରହିବ କାହା ପାଇଁ । ମୁଁ ପରା ତୁମଙ୍କୁ ଆସିବାପାଇଁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ ପଠାଇଥିଲି—ସେ କଥା କ'ଣ ଭୁଲିଗଲ ? ତୁମେ ନିଷ୍ଠୁର, ତୁମ ହୃଦୟ ପଥରରେ ଗଢ଼ା, ନ ହେଲେ ଦୀର୍ଘ ଦିନପରେ ଆଜି ପାଖରେ ପାଇ ପାରିଥା'ନ୍ତି କି ? ତୁମେ ଜାଣିନା, ତୁମକୁ ନ ପାଇ ମୋ' ଅନ୍ତର ଦହଗଞ୍ଜରେ ପୋଡ଼ି ଯାଉଛି—ଯଦି ମୋ'ର ସେ କ୍ଷମତା ଟିକିଏ ଥା'ନ୍ତା, ତା ହେଲେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଚିରି ଦେଖେଇ ଦିଅନ୍ତି; ଏ ବୁକୁ ଭିତରେ କା ପାଇଁ ଆସନ ପାତି ରହିଁ ଅଛି । ତୁମେ ଯଦି ହତାଦର କରିବ, ଦୂରକୁ ଠେଲିଦେବ; ତେବେ ମୁଁ କାହାର ହେବ କୁହତ ?

ଏ ସବୁ କ'ଣ କହୁଛ ବଦୁ ? ଦେଖୁଛି ତମେ ପାଗଲୀ ହୋଇ ଗଲଣି । ତମେ ଯେଉଁ ସ୍ନେହର ଡୋରରେ ବାନ୍ଧି ରଖିଛ, ମୋ'ର କ'ଣ ଶକ୍ତି ଅଛି ଛିଡ଼ାଇ ଦେଇ ଚାଲି ଯିବାକୁ ।

ସେତେବେଳେ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ନିକଟରେ ପାଇ ନିଜକୁ ଗର୍ବ କରୁଥିଲି—। ସବୁବେଳେ ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ମୋ' ନିକଟରେ ଏହିପରି ରହନ୍ତେ କି । ସକାଳେ ସଙ୍ଗେ ବୁଲିବାକୁ ଯା'ନ୍ତୁ; ଏକ ସଙ୍ଗରେ ସାଙ୍ଗ ହୋଇ ଖା'ନ୍ତୁ; ରାତିରେ ଜୋଡ଼ ,ଜାଉଁଳି ପରି ପଲଙ୍କରେ ଶୁଅନ୍ତୁ; କେତେ ରକମର କେତେ ରଜାଘର ରାଜକୁମାର ରାଜକୁମାରୀଙ୍କର ଗପ କହନ୍ତେ । ମୁଁ ସେ ସବୁ ଗପ ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ ହୁଁ ତୁଁ ମାରୁ ଥା'ନ୍ତି । ରାଜକୁମାର ଓ ରାଜକୁମାରୀଙ୍କ ଗଳ୍ପ ଶୁଣିଲାବେଳେ କହନ୍ତି—ସେ' ରାଜକୁମାର ରାଜକୁମାରୀ ଠିକ୍ ଆମରି ପରିକାତ ? ଏକଥା ଶୁଣି ଉତ୍ତର ଦେବା ଆଗରୁ; ତାଙ୍କ ବେକରେ ହାତ ଛନ୍ଦ

ଦେଇ, ନିଜର ହସିଲା ଓଠ ନେଇ ତାଙ୍କ ଓଠ ସନ୍ଧରେ ଭରି ରଖିନ୍ତି—।

ଯାହାଙ୍କ ପାଇଁ ଏତେ କଳ୍ପନା କରି ଗ୍ଲଲଛି; ସେ' ବା ମୋର କିଏ, ପରପୁଅ, ତାଙ୍କଠାରେ ମୋର ବା କି ଅଧିକାର ଅଛି । ଦିନେ ହେଲେ କା ଠାରୁ ସ୍ନେହ ସୋହାଗ ପାଇ ନ ଥିଲି; ଆଜ ତାହା ଅକାତ କଣ୍ଠରେ ଅଜାଡ଼ି ଦେଇଛନ୍ତି ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ।

ଆଉ କିଛି ନ ଭାବି, ତାଙ୍କୁ କହିଲି ଶୋଇବା ପାଇଁ ।

—ମୁଁ ଏକା ଶୋଇବନା—ସାଙ୍ଗ ପରି ଜଣେ ଦର୍କାର ବୋଲି କହିଲେ ।

—"କେଉଁ ପରି ସାଙ୍ଗ ଦର୍କାର ?"

—"ଠିକ୍ ତମରି ପରି···ମାନେ ତମେ ନୁହଁ ।'

ମୁଁ ନୁହେଁତ—ଏହା କହି ତଳକୁ ଓହ୍ଲାଉଥିବାବେଳେ ମୋ ହାତଧରି ଟାଣିନେଇ ଶୁଆଇ ଦେଲେ । ନିଜେ ମଧ୍ୟ ଲମ୍ବ ହୋଇ ଶୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ମୋ' ମୁହଁକୁ ଗ୍ଲହିଁ ଭ୍ରୂଲତା ସାଉଁଳି ଦେଲେ । ଏକନ୍ଦ ଶୋଇବାକୁ ସେତେବେଳେ ଭାରି ଭଲ ଲାଗୁଥିଲା—ମନେ କଲି କୁମାରୀ ଜୀବନଟି ଆଜ ସାର୍ଥକ ହୋଇଛି ।

ଘର ଭିତରଟା ବିଲ୍‌କୁଲ୍ ଅନ୍ଧାର ହୋଇଥାଏ—ତାଙ୍କର ସ୍ପର୍ଶରେ ଦେହରେ ଏକ ଅପୂର୍ବ ଶିହରଣ ଖେଳିଗଲା··· । ମନ ଓହ୍ଲାଇ ଆସିଲା ତଳକୁ । ସମସ୍ତ ନିନ୍ଦା ଅପବାଦକୁ ପଛକରି ଯୌବନର ଉତ୍ତେଜନା ପାଇଁ ଅଗଭର ହେଲି ସେତେବେଳେ ।

ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ବାହୁବେଷ୍ଟନରେ ରଖି ଶତ ଶତ ଚୁମ୍ବନର ରେଖା ଟାଣିବାକୁ ଲାଗିଲେ—।

କିଛି ସମୟ ନୀରବ ରହିବାପରେ; ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ନିଜ ହାତରେ ବନ୍ଧା ହୋଇଥିବା ଘଣ୍ଟାଟା ଦେଖି ବଡ଼ ବିବ୍ରତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ ।

ସେତେବେଳକୁ ରାତି ମାତ୍ର ଘଣ୍ଟାଏ ବାକି ଥାଏ । ମନେହେଲା— ଅଳ୍ପ ରାତିଟି ଯଦି ସାତ ରାତିରେ ପରିଣତ ହୁଅନ୍ତା; ତାହେଲେ···।

ମନର କୋହ ଚାପି ରଖି ହେଲାନାହିଁ । ଆଖିରୁ ଲୁହ ଧାର ଧାର ହୋଇ ଛୁଟିଲା—। ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ନିଜ ଲୁଗାରେ ଲୁହ ପୋଛି ଦେଲେ । ମନର ଗତିକୁ ବଦଳେଇବା ପାଇଁ ବହୁ ଚେଷ୍ଟା କଲେ, କିନ୍ତୁ ପାରିଲେନି । ଶେଷ ଚୁମ୍ବନଟି ଦେଇ ଘରୁ ବାହାରି ଗଲେ ।

ସେ ଯିବାପରେ ଧୀରେ ଧୀରେ ଯାଇଁ ଦାଣ୍ଡ କବାଟ ପାଖରେ ଠିଆହୋଇ ଅନାଇ ରହିଲି ତାଙ୍କର ଯିବା ପଥକୁ । ଯେତେବେଳେ ମୋ' ଆଖି ଆଗରୁ ତାଙ୍କର ରୂପ ଲୁଚି ଆସିଲା; କବାଟ ଦେଇ ପଲଙ୍କରେ ଶୋଇ ପଡ଼ିଲି—।

ଦୁନିଆଁରୁ କଳା ପରଦା ଅପସରି ଗଲାଣି । ଦିନର ଆଲୋକ ଧୀରି ପଟ୍ଟ ପରିକା ଉଇଁ ଆସିଲେଣି ପୂରୁବ ଦିଗରୁ । ଅଳସ ଭାଙ୍ଗି, ଭିଡ଼ିମୋଡ଼ି ହୋଇ ନିଦଭରା ଆଖିରେ ଉଠି ବାଡ଼ି ଆଡକୁ ଗଲି । ମୁହଁଟିକୁ ଧୋଇ ନେଇ ଘରକୁ ଆସିଲି—।

ଚୁଆଙ୍କ ଖାଇଲାବେଳ ହୋଇ ଯାଇଥାଏ । କେଶ ଗୁଡ଼ି ଅଲରା ହୋଇ ପଡ଼ିଥାଏ । ତେଲ ଟିକିଏ ଦିହ ହାତରେ ମାରି କୂଅ ପାଖକୁ ଗାଧୋଇବାକୁ ଗଲି ।

ଗାଧୋଇ ସାରିବା ପରେ; ମୋ'ର ଗୋଟିଏ ବଡ଼ କାମ ଥାଏ ବାପାଙ୍କ ପାଇଁ ଗୁହା କରିବା ।

ବାପା; ଗୁ' ଜଳଖିଆ ଖାଇସାରି ବାପରେ ବଲଅଡ଼କୁ ଗଲେ । ମୁଁ ଯାଇଁ ଅଇନା ପାଖରେ ଠିଆହୋଇ ମୁଣ୍ଡକୁ ଅଞ୍ଜୁଡ଼ି ନେଲି । ନିଜ ମୁହଁକୁ ଓ ନିଜ ଦେହକୁ ଦେଖି ଖୁବ୍ ଲାଜ ଲାଗିଲା — ।

ତଥାପି ଆଜ ମନଟା ଫୁର୍ତ୍ତି ଥାଏ । ଜଳଖିଆ ଖାଇସାରି; ପ୍ରଣୟ-ମାଧୁରୀ ଉପନ୍ୟାସ ଖଣ୍ଡି ପଢ଼ିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲି— ପ୍ରଣୟର ମାଧୁରୀ ସଙ୍ଗରେ ପ୍ରଥମେ ଯେଉଁ ପ୍ରେମର ତାଜମହଲ ଗଢ଼ି-ଥିଲେ; ତା ନାୟକର ଚକ୍ରାନ୍ତରେ ପଡ଼ି, ମଝିରେ ବହୁତ ଦୁଃଖ କଷ୍ଟ ଓ ଝଡ଼ଝଞ୍ଜା ତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ଦେଇ ବହି ଯାଇଥିଲା—ସେଥିରେ ଯଦି ସେମାନେ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିଥା'ନ୍ତେ, ଶେଷରେ କେହି କାହାରିକୁ ପାଇ ପାରି ନ ଥା'ନ୍ତେ । ବହିଟିର ବିଶେଷତ୍ୱ ଏହି ଯେ ସତ୍ୟର ପ୍ରେମକୁ କେହି ଜୋର ଯବରଦସ୍ତି ଦବେଇ ଦେଇ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ଝିରଣା ମଝିରେ ବହୁତ ଚକ୍ରାନ୍ତ କରି ସୁଦ୍ଧା, ଫଳରେ ଓଲଟା ହେଲା । ପ୍ରଣୟ ମାଧୁରୀ ବହିଟି ପଢ଼ିଲେ; ଶେଷ ନ କଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରହି ହେବନି । ବହିଟିର ଭାଷା ଓ ବିଷୟବସ୍ତୁ ସରଳଥିବାରୁ ଖୁବ୍ ଭଲ ଲାଗୁଥିଲା ମୋତେ ।

ଘରଖଞ୍ଜା ଅଡେ ଗୁହିଲି—ବୋଉ ଘରେ ନ ଥାଏ । ହାର-ମୋନିୟମ ଆଣି ଗତଦିନ ଗୀତଟି ଗାଇବିବୋଲି ମନେ କଲି କିନ୍ତୁ ତନ୍ଦ୍ରାର ଜାଲରେ ଛନ୍ଦି ହୋଇ ନିଦ୍ରାଦେବୀ କୋଳରେ ଆଶ୍ରୟ ନେଲି ।

× × × ×

ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ଯେତେଥର ଆମ ଘରକୁ ଆସିଛନ୍ତି; କାଲି ଆସିବା ଏବଂ ତାଙ୍କର ସାନ୍ନିଧ୍ୟ ଟିକିକ ଖୁବ୍ ଭଲ ଲାଗୁଥିଲାବୋଲି;

ଆଜି ତାଙ୍କ ଅସିବା ବାଟକୁ ଚାହିଁ ରହିଲି—।

ଗତକାଲି ରାତି ପରି ଯଥା ସମୟରେ ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ଆସିଥିଲେ । ମୁଁ ବି ଚାହିଁ ରହିଥିଲି ଅସିବା ବାଟକୁ । ପୂର୍ବ ପରି ଝରକାଟି ଖୋଲିଥିଲି । ସେଇ ଝରକା ପାଖରେ ହାତ ବଢ଼େଇ; ମୋ' ଉପ-ରକୁ କେତୋଟି ଫୁଲ ପକାଇ ନିଦ ଭାଙ୍ଗି; ବାହାରକୁ ଯିବାପାଇଁ ଇଙ୍ଗିତ ଦେଇଥିଲେ । ଅମେ ଦୁହେଁ ଯାଇଁ ସେଇ ଅମ୍ବଗଛ ମୂଳେ ବସିଲୁ । ସେ ମୋ' ଚିବୁକ ଧରି ପ୍ରଥମେ ପ୍ରଶ୍ନକଲେ—ପୂର୍ବ ଦିନର ଇତିହାସ । ମତେ କହିଲେ; ଯଦି ବାପା କିମ୍ବା ବୋଉ ଜାଣି ପାରି ଥା'ନ୍ତେ, ତାହେଲେ ଅମର ଏହି "ଗୋପନ ଅଭିସାର" ଟି କ'ଣ ହୋଇଥା'ନ୍ତା କହିଲ ଦେଖି ?

ତାଙ୍କ ମୁହଁ ପାଖରେ ମୁହଁ ରଖି କହିଲି—ତୁମ ପାଖରେ ଥିଲା-ବେଳେ ମୁଁ କୌଣସି ବିପଦକୁ ଭୟ କରେନା । କାରଣ ମନ; ପ୍ରାଣ ଦେଇ ତୁମକୁ ଅକାତ କଣ୍ଠରେ ଭଲ ପାଇଛି, ଯଦି ମୋ'ର ଭୟ ଥା'ନ୍ତା ତା ହେଲେ କ୍ଷଣିକ ଦେଖାରେ ଭବିଷ୍ୟତ ଭୁଲିଗଲି କାହିଁକି ? ବୋଉ ପାଇଁ ଚିନ୍ତା ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ବାପା·····। ତଥାପି ତାଙ୍କୁ ଭୟ କରି ହେବନି । ସଫା ସଫା ଦରକାର ହେଲେ ଖୋଲି କହିବାକୁ ପଛେଇବି ନାହିଁ ।

—ତଥାପି ତୁମେ ନାରୀ; ଲଜ୍ୟା ତୁମର ଭୂଷଣ । ଏ କଥା ବାପାଙ୍କୁ ଖୋଲି କହି ପାରିବତ ? ହଁ ବନ୍ଧୁ ! ଯଦି ତୁମ ବାପା··। ମନା କରିବେ ? ସେ ପାଇଁ ତ ମୋ'ର ଚିନ୍ତା ନାହିଁ । ନିଜର ଜୀବନଟିକୁ ଜଳାଞ୍ଜଳି ଦେବା ଅପେକ୍ଷା ଲାଜ ସରମକୁ ଛାଡ଼ି କହିବା କ'ଣ ଉଚିତ ନୁହେଁ ? ଅମ ଗାଁରେ ନରହରି ଦାସ । ତାଙ୍କର ଖୁବ୍ ସଂପତ୍ତି ଥିଲା । ବଡ଼ଲୋକ କହିଲେବି ଚଳେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ସିନା ଜମିଦାରୀ ଗଲା; କିନ୍ତୁ ଅଗରେ ଖୁବ୍ ବଡ଼ଲୋକ ବୋଲି କହିଲେ

ହେବ । ତାଙ୍କର ଗୋଟିଏ ଝିଅ ଲୀଲା ବୋଲି ଥିଲା । ଦେଖିବାକୁ ଯେପରି ସ୍ୱର୍ଗର ଅପ୍ସରା; ଗୁଣରେ ମଧ୍ୟ ପରି ପୂର୍ଣ୍ଣ । ଆମ ଗାଁରେ ନୂଆହୋଇ ସେ ଆଗେ ଝିଅଙ୍କ ଭିତରେ ମାଇନର ପାଶ୍ କରିଥିଲା । ଶ୍ୟାମବାଗ ହାଇସ୍କୁଲରେ ନାମ ଲେଖାଇବାର କଥା, କିନ୍ତୁ କେତେକ ମରହଟ୍ଟି ଲୋକଙ୍କ ନାକଟେକାରେ ସେ ପଢି ପାରିଲା ନାହିଁ । ବଢ଼ିଲା ଝିଅକୁ ଘରେ ରଖିବା ବିପଦ ବୋଲି କେତେ ଲୋକ କହିବାରୁ ବିବାହ ଯୋଗାଡ଼ରେ ରହିଲେ । ବିବାହ ଦେଇ ବାପା ତାର ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ହେବେ । ନିଜେ ନ ଦେଖି ନ ଶୁଣି ଗୋଟିଏ ଠାକୁରଙ୍କ ଘରଭଙ୍ଗା ବୁଦ୍ଧିରେ ପଡଗଲେ । ଧନ୍ୟ ଠାକୁରିଆ ବୁଦ୍ଧି; ଠାକୁରମାନେ କ'ଣ ବା ନ କରି ପାରନ୍ତି ? ଲୀଲାର ବାପା ଠାକୁରାଣୀଙ୍କ ପେଞ୍ଚରେ ପଡ଼ି ଲୀଲାକୁ ଛନ୍ଦି ଦେଇଥିଲେ ଗୋଟିଏ ଦରବୁଢ଼ା ସହିତ । ବୟସ ଚାଳିଶ୍‌ରୁ ବେଶୀ ହେବ । ତା'ର ଭାଇ ଅଜୟ ମଧ୍ୟ ଯଥାସାଧ୍ୟ ବୁଦ୍ଧି ଖଟେଇ କରି ପ୍ରସ୍ତାବକୁ ଭାଙ୍ଗିଦେବ ବୋଲି ବହୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଥିଲା, କିନ୍ତୁ ପାରିଲାନି । ବାପା ତାଙ୍କର କହିଲେ—'ବର ତରିଶା; କନିଆଁ ଦଶା ।' ଏ କଥା ପୂର୍ବରୁ ଅଛି; ଆଜି ନ ହେବ ବା କାହିଁକି

ପନ୍ଦର ବରଷର ଝିଅକୁ ଯେତେବେଳେ ତା'ର ବାପା ବିବାହ ଦେଲେ ଗୋଟିଏ ଦରବୁଢ଼ା ସହିତ, ସେତେବେଳେ କ'ଣ ଆପତ୍ତି କରିଥିଲେ ହୋଇ ନ ଥା'ନ୍ତା । ଠିକ୍ ଲୀଲା ଶାଶୁଘରକୁ ଯିବା ଦୁଇବରଷ ପରେ ନାରୀର ଯେଉଁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସିନ୍ଦୂର ଟୋପା; ଚିରଦିନ ପାଇଁ ପୋଛି ଦେଇଥିଲା ନିଜ ଦୋଷରୁ । ଠାକୁରାଣୀଙ୍କ ବୁଦ୍ଧିରେ ପଡ଼ି ନରହରି ଦାସ ପାଗଳ ହୋଇ; ଝିଅକୁ ମଧ୍ୟ ଚିରଦିନପାଇଁ ପାଗଳୀ ସଜେଇ ଦେଲେ ।

ଏହାକୁ କ'ଣ ବାପ କୁହନ୍ତି ? ଯିଏ ପର ବୁଦ୍ଧିରେ ପଡ଼ି

ଝିଅକୁ ଗ୍ରହଣ କରିପାରେ······??

ଏ ଯଦି ଦେଖିଥାନ୍ତି ସ୍ୱାମୀ ବାଛି ନେଇଥା'ନ୍ତା ତାହେଲେ ତାକୁ ଆଉ ନିର୍ଯ୍ୟାତନା ଭୋଗ କରିବାକୁ ପଡ଼ି ନ ଥା'ନ୍ତା । ଏଥିରେ ଲୋକେ ପୁଣି କହିବେ କ'ଣ କି ? ତା ଭାଗ୍ୟ ଦୋଷରୁ ହେଲା । ଏ ସବୁ ଅନ୍ଧ ବିଶ୍ୱାସ; ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବି ଦୁନିଆଁରେ ଘନୀଭୂତ ହୋଇ ରହିଛି ।

ସେଇପରି ବାପା ଯଦି ଅନ୍ୟ କେଉଁଠାରେ ମୋର ବିବାହ ପ୍ରସ୍ତାବ ଉଠାନ୍ତି—ମୁଁ ଏହାର ପ୍ରତିବାଦ କରିବି । ଶରଦିନପାଇଁ ମୁଁ ବାଛି ନେଇଛି; ମୋର ଖେଳର ସାଥୀ । ତାଙ୍କୁ ନେଇ ମନ ଭରି ଖେଳ ଖେଳିବି । କାହିଁକି ସେ ମନା କରିବେ ?

ସେ ମୋ' କଥାକୁ କାନ ଦେଇ ସବୁ ଶୁଣି; ଟିକିଏ ହସି ହସି ପାଖକୁ ଟାଣିନେଲେ । କ'ଣ ଗୋଟେ ଖସ୍ ଖସ୍ ହେବାରୁ ଡର ଲାଗିଲା—ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଭିଡ଼ି ଧରି କହିଲି—'ଭୟ ଲାଗୁଚି, ଚାଲ ଘରକୁ ।'

ମୋ ଥରିଲା ଓଠଟି ଧରି କହିଲେ—'ସମୟ ଅନେକ ହେଲାଣି ଆଉ ରାତି ବେଶୀ ନାହିଁ ମୁଁ ଯାଉଛି ।

ଏଇନେ ତ ଅସିଲ; ଉଚ୍ଛନ୍ନ ହେଲଣି ଯିବାପାଇଁ ? ସାଇକେଲ୍ ତ ଅଛି; କେତେ ସମୟ ଅବା ଲାଗିବ ??

ବାଡ଼ି କବାଟଟି ଦେଇ ଘରକୁ ଗଲୁ । ସେତେବେଳେ ଯେଉଁ ଆନନ୍ଦ ତା ଭାଷାରେ କହି ହେଉନି । ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ କ କୁହନ୍ତ କଲେ କେଜାଣି ତାଙ୍କ ବିନା ଘଡ଼ିଏ ବଞ୍ଚି ପାରିବାର ଆଶା ଆଦୌ ନାହିଁ ।

ତାଙ୍କୁ ଟିକିଏ ନିଦ ଆସିଥିଲା—ମୋ' ହାତର ପରଶ ପାଇ ସେ ଚମକି ଉଠି କହିଲେ—'କ'ଣ କହୁଛ ବିନ୍ଦୁ ?'

—'ଶୋଇଲଣି ନା କ'ଣ ?'

କାଲି ସ୍କୁଲରେ ଅତିରିକ୍ତ ପରିଶ୍ରମ ହୋଇଥିଲା । ତେଣୁ ଦେହ ଭଲଲାଗୁନି, ମୁଣ୍ଡଟା ବନ୍ଧୁଛି ବୋଲି କହିଲେ ।

ଅମୃତାଞ୍ଜନ ଟିକିଏ ଅଣି ମାରି ଦେଇଥାନ୍ତି; କିନ୍ତୁ ସକାଳେ ବୋଉର ମୁଣ୍ଡ ବନ୍ଧୁଥିବାରୁ; ତା ଶୋଇବା ଘରେ ରଖି ଦେଇଥିଲା; ଅଣିବା ସମ୍ଭବ ହେଲାନି ।

ନିଜ ହାତରେ ତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡକୁ ଧୀରେ ଧୀରେ ଚିପି ଦେବାରୁ, ଆରାମ ଲାଗିଲା—ସେ ଆଖି ବୁଜିଲେ ।

କେତେ ସମୟ ଧରି ମୁଣ୍ଡଟିକୁ ଚିପିବାପରେ; ତାଙ୍କ ହାତର ଘଣ୍ଟାଟା ଦେଖିଲି—ସେତେବେଳକୁ ରାତି ଶାଢ଼େ ଚାରିଟା । ଧୀରେ ଧୀରେ ଆସି ଝରକା ଖୋଲି ପଦାକୁ ଚାହିଁଲି—ଫର୍ଚ୍ଚା ଦେଖା ଗଲାଣି । ଅମୂଲ୍ୟବାବୁଙ୍କୁ ଉଠାଇ ଦେଇ କାନ ପାତିଲି—ବୋଉ ବାଡ଼ି କବାଟ ଖୋଲି ବାଡ଼ିକୁ ଗଲା । ଅମୂଲ୍ୟବାବୁଙ୍କୁ କହିଲି—ରାତି ପାହିଲାଣି; ବୋଉ ମଧ୍ୟ ଉଠିଲାଣି । ସେ କିଛି ନ କହିବା ଆଗରୁ କହିଲି—ଆଜି ଆସିବତ ?

—ହିଁ ବୋଲି କହି; ସାଇକେଲରେ ଚାଲିଗଲେ । ମୁଁ ତାଙ୍କ ସାଇକେଲ ପଛକୁ ଚାହିଁ ରହିଲି—।

ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ଏହା ଭିତରେ ଅସିବା ଅଠଦିନରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ହୋଇ ଯାଇଛି । ନନ୍ଦଅବୋଉ ହାତରେ ଚିଠି ଦେଇଥିଲି, ତାର ମଧ୍ୟ ଉତ୍ତର ପାଇନି । ମନଟା ଖାଲି ଛଟପଟ ହେଉଛି । ସେଦିନ ମୁଣ୍ଡ ବିନ୍ଧୁଥିଲା; କାଲେ-କିଛି... । ଏଇପରି ନାନାଦି ଅଡୁଆ ଭାବନା ଆସି ମନ ଭଲ ଲାଗିଲା ନାହିଁ ।

ନନ୍ଦଅବୋଉ ଆସି ପହଞ୍ଚିବାରୁ, ଅମୂଲ୍ୟବାବୁଙ୍କ କଥା ପଚାରିବାରୁ କହିଲା—ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ଛ' ଦିନ ହେଲା; ଜମିବାଡ଼ି ବିଷୟ ନେଇ କଟକ ଯାଇଛନ୍ତି, ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବି ଫେରି ନାହାନ୍ତି । ହଁ ସେ ଦିନ ତାଙ୍କ ବୋଉ କହୁଥିଲେ ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ କଟକରେ ଚାକିରି କରିବେ ।

ନନ୍ଦଅବୋଉ କଥା ଶୁଣି ମୋ' ମୁଣ୍ଡ ଗୋଳମାଳ ହୋଇଗଲା । ସତେ କ'ଣ ସେ କଟକରେ ଚାକିରି କରିବେ, ମୋତେ କ'ଣ ଭୁଲି ରହିବେ । ଏହିପରି ମନରେ କେତେ ରକମର ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠିଲା— ଯଦି କଟକ ଯିବାର କଥାଥିଲା, କାହିଁ ଦିନେହେଲେ ତ ମୋତେ କହି ନ ଥିଲେ । ଅନ୍ତତଃ ଯଦି ତାଙ୍କ ଠିକଣାଟି ଜାଣି ପାରିଥା'ନ୍ତି, ତାହେଲେ ଚିଠି ଖଣ୍ଡିଏ ଲେଖି ପଠାନ୍ତି ।

× × × ×

ଖିଆ ପିଆ ସରିବା ପରେ, ଲୀଳା ଆସି ଡାକିଲା—ତାଙ୍କ ଘରକୁ । ମୋ' ଠାରୁ ବୟସରେ ବଡ଼ ହେଲେ ବି ମୋ ପାଖରେ

କୌଣସି କଥା ଲୁଚୁଏନା । ମୁ ମଧ୍ୟ ତା ପାଖରେ•••।

ତାଙ୍କ ଘରକୁ ଯାଉଥିବାବେଳେ ସେ କହିଲା—'ବଦୁ ! ଅଜ୍ଜ କାହିଁକି ତୋ ମନ ଭଲ ନାହିଁ ?' ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ କ'ଣ ରାତରେ ସଂକେତ ସ୍ଥାନକୁ ଆସୁନାହାନ୍ତି କି ?'

—'ନା ସେ ପରା କଟକରେ ଚାକିରି କରିବେ ବୋଲି ଠିକ୍ କରି ସାରିଛନ୍ତି । ମୋ କଥା କ'ଣ ଅଉ ମନରେ ଅଛି ।'

ଏହା ଭିତରେ କଟକ ଯାଇ ସାରିଲେଣି, ତଥାପି ଦିନେ ନା ଦିନେ କହି ନାହାନ୍ତି ସେ•••।

ମୋ ପାଟିରୁ କଥା ଛଡ଼େଇ ନେଇ କହିଲା—'ନାଲୋ ବଦୁ ! ସେ କ'ଣ ? ପୁରୁଷ ଜାତଟା ସେଇପରି । ଆମର ଶରୀରର ସୌଷ୍ଠବତା ଭିତରେ ଯେତେବେଳେ ନୂଆ ବସନ୍ତର ଆଗମନରେ କଳି ଫୁଟେ, ସେତେବେଳେ ଆମକୁ ପୁରୁଷମାନେ ଆଦର ସୋହାଗ ଦେଇ ଟାଣି ନିଅନ୍ତି ପାଖକୁ । ସେତେବେଳେ ଆମର ଭବିଷ୍ୟତ ବୁଝନ୍ତିନି । ଖାଲି ସେ ନାରୀକୁ ନେଇ ଖେଳ ଖେଳିବାକୁ ଚାହାନ୍ତି । ସେ ବୁଝନ୍ତିନି ନାରୀର ଅନ୍ତର କଥା । ନିଜର କାମ ଠିକକ ହାସଲ ହୋଇଗଲେ ଦୂରେଇ ଯାଆନ୍ତି—ଠିକ୍ ପୁରୁଷ ଜାତଟା ଭ୍ରମର ସଦୃଶ, ଏ ଫୁଲରୁ ମଧୁ ଚୁମ୍ବି ସେ ଫୁଲକୁ ଧାଇଁଯାଏ । ପୁରୁଷ ଅଉ ଭ୍ରମରକୁ ତୁଳନା କଲେ କେହି ଫରକ ହେବନି ।

—ମୁଁ କହିଲି—'ଭଉଣୀ ! ତୁ କ'ଣ ମୋ'ପରି କେଉଁ ପୁରୁଷକୁ ଭଲ ପାଇଲୁଣି ନା କ'ଣ ?'

—ନା ଲୋ ବଦୁ ! ମୁଁ ମୋ କଥା କହୁନି । ଏଇପରି କେତେଅଡ଼େ କେତେ ଖବର ଶୁଣୁଛି—କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଜାଣେ ତୁ ଯେଉଁ ଅମୂଲ୍ୟବାବୁଙ୍କୁ ପତି ରୂପରେ ବରଣ କରିନେବାପାଇଁ ବସିଛୁ ସେ କେବେହେଲେ ହତାଦର କରିଦେବେନି । କାହିଁକିନା; ସେ ଆମ

ଗାରେ ଥିଲାବେଳେ ତାଙ୍କ ଚାଲିଚଳଣ ଢଙ୍ଗଢାଙ୍ଗକୁ ବେଶ୍ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଛୁ, ସେ ତୋତେ ଖୁବ୍ ଭଲପାଆନ୍ତି । ତେବେ ଆଉ ଗୋଟିଏ କଥା ଭଉଣୀ ! ଯେତେହେଲେ ସେ ବଡ଼ ଲୋକ ଏ ଗରିବ ଘରେ......।

ଅଜୟ ଭାଇଙ୍କୁ ଠିକ୍ ସାମନାରେ ଦେଖି; ଲୀଳାର କଥା ଅଟକି ଗଲା । ଅଜୟ ଲୀଳାର ବଡ଼ଭାଇ, ଆଇ, ଏସ୍; ସି ପାଶ୍ କରି ବର୍ତ୍ତମାନ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ଚାକିରି କରୁଛନ୍ତି । ଏଇ ଗଲା ଫଗୁଣରେ ତାଙ୍କର ବାହାଘର ହୋଇଯାଇଛି ଆମ ଗାଁର ଠିକ୍ ଦୁଇ ମାଇଲ ଦୂର କୁଆଁରପୁର ଗାଁରେ । ନୂଆବୋହୂଟି ଖୁବ୍ ଭଲଲୋକ । ଅଧିକାଂଶ ସମୟରେ ମୁଁ ତାଙ୍କ ଘରକୁ ତାସ୍ ଖେଳିବାକୁ ଯାଏ । ଯଦି ଦୁଇ ଚାରି ଦିନ ଡେରି ହୋଇଯାଏ, ଡକାଇ ନେଇ କେତେ ଆଉ କେତେ ରକମର ଅଭିମାନ ଭାଷାରେ ଛୋହି ଠାପରା କରନ୍ତି । ସେ ବା କିପରି ଜାଣନ୍ତେ, ବୋଧହୁଏ ଲୀଳା ସବୁ ମୋ କଥା କହିଛି ।

ଅଜୟଭାଇ ମନଲାଖି ପାଇଛନ୍ତି ନୂଆବୋହୂଙ୍କୁ । ଦୁଇ ଜଣ ଯଦି ଏକ ସଙ୍ଗରେ କେଉଁଠି ବସିଥିବେ; ରାଧାକୃଷ୍ଣ ଯୁଗଳ ମୂର୍ତ୍ତି ପରି ଦେଖାଯାଆନ୍ତି । ଅଜୟଭାଇ ବଟନେଶ୍ୱରରୁ ଆସିଛନ୍ତି ନୂଆ-ବୋହୂଙ୍କୁ ନେଇଯିବେ ବୋଲି । ଲୀଳା ମୋତେ କହୁଥିଲା । ନୂଆବୋହୂଙ୍କ ଦେହ ଖରାପ । ଏଠାରେ ଆଦୌ ଭଲ ହେଉନାହିଁ । ଗାଁ ମାଇପଙ୍କର ଗଡ଼ିଆ କୂଳେ, ନଈ ତୁଠରେ କେତେ ରକମର କଥା ପଡ଼ିଲାଣି । ଆମ ଗାଁରେ ଦାସ୍ତା ମା; ଅଞ୍ଜଦନା ମା । ଏ ଦୁଇ ଜଣ ଦୁନିଆଁରୁ ବାହାର । ଏ ଦୁଇଜଣ ଯାକ ଯେତେବେଳେ ଗୋଟିଏ ଯାଗାରେ ଏକାଠି ବସିଯିବେ; ସେଇଠି ବସେ ଏମାନଙ୍କର ପାର୍ଲିଆମେଣ୍ଟ । ଗାଁରେ କିଏ ପାଡ଼ିଲା କିଏ ଛିଙ୍କିଲା ଏସବୁ ହେଲା

ଏମାନଙ୍କର କାଉଦଳନାଅଁ କାମ । ଏସବୁ ଆଲୋଚନା ଯଦି ନ ହୋଇ ପାରିଥାଏ ସେ ଦିନ ଅଉ ଏ ଦୁଇଜଣଙ୍କର ଭାତ ହଜମ ହୁଏନାହିଁ । ପୋଖରୀ କୂଳେ ବସି; ଦିନାମା, ଦନାମା ମୁହଁ ପାଖରେ ମୁହଁ ରଖି କହୁଥିଲା—ବାହାଘର ବର୍ଷେ ନ (ଣୁ; ମାଇପକୁ ନେବବୋଲି ଅଜୟ ଆସିଛି । ଏ କି କାଳ ତ । ଲୋ ମା ? ଏ ଯୁଗ ରହି-ବଉଦତେ?? ’ ଆମେ ନ ଦେ(ଛ ??? ଅଗ ଦଗ ଯୁଗ ଗଲା କୁ ଆଉଡ଼ । ଆମେ ସବୁ ବୁଢ଼ୀ ହେଲୁଣି, ଗଣ୍ଡେ ଛ’ଚାରେ ମା’ ହୋଇ ସୁଦ୍ଧା ଗେରସ୍ତ ଆଗରେ ମୁଣ୍ଡ ଟେକି ଭଲରେ ମନ୍ଦରେ ଯଦେ ହେଲେ କଥା କହିନୁ । ତୁ ତ ନାନୀ ! ଜାଣୁ ? ଦିନାବାପ ତିନିକୋଡ଼ି ଦ’ ବର୍ଷରେ ମଲା; ବୁଢ଼ା ବୁଢ଼ୀ ହୋଇଥିଲୁ ଅସି, ଦିନବେଳା ପଦେହେଲେ ମୁହଁ ଟେକି କଥା କହିବା ଦେଖିଛ ?

ଦିନା ମା ଅଉ କ’ଣ କହିଥା’ନ୍ତା; ‘ଦୟାମା, କଥାରେ ବାଧା ଦେଇ ଆରମ୍ଭକଲା—ଅଜିକାଲି ତାଙ୍କ ଢଙ୍ଗ ଦେଖିଲେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଲାଗୁଛି ପରା । ଏବକୁ ସବୁ ଦେଖିବୁ, କ’ଣ ? ମୁଣ୍ଡରେ ଲୁଗା ନାହାନ୍ତି । ଏବେ ମଧ୍ୟ କି ଫେସନ ଉଠିଲା ଯେ ସେ,ନୋ ପାଉଡ଼ର, ପାନ ଖିଆ ଛାଡ଼ି ପାଟିକୁ ରଙ୍ଗ କରିବାପାଇଁ ଓଠରେ ଲିପିଟିକ୍ । ଏସବୁ କ’ଣ ଲୋ; ମୋ ପାଟିରେ ପଶୁନି । ଜୋତା ନ ହେଲେ ବ ପଦାକୁ ବାହାରିବେ ନାହିଁ । ସବୁବେଳେ ଝାଳି ବହି ଧରି ଦିନ ସାରା ବସିଥିବେ । ବାପ ମା’ ପୁଅକୁ ପଢ଼େଇ ମଣିଷ କଲେ କ’ଣ ନା ଭଲଘରେ ବନ୍ଧୁ ବାନ୍ଧିବେ, ଶିକ୍ଷିତ ବୋହୂଟିଏ ପାଇବେ । ବୋହୂଟିଏ ଆଣିଲେ ମା’ ମାନେ ଅଉ ଚୁଲି ଉପରେ ହାଣ୍ଡି ବସେଇବେ ନାହିଁ । ଗନ୍ଧବାଡି ପରଶିବା ଦୂରେ ଥାଉ ଏବକୁ ଶାଶୁଶଶୁର ପୋଇଲା ପୋଇଲୀଙ୍କପରି ଖଟୁଛନ୍ତି ଦିନ ସାରା ।

ବାପ ଭାବେ ପୁଅ ବା’ କର ବୋହୂ ହାତରୁ ପରଶା ଖାଇବ ।

ପୁଅ ମଧ୍ୟ ବଡ଼ ଚାକିରି କରି ଟଙ୍କା ରୋଜଗାର କରି ଦେବ । ପୁଅ ଚାକିରି କଲେ, ଆଗେ ମାଇପକୁ ନେଇଯିବାର ପ୍ରସ୍ତାବ । ବାପ ମା'ଙ୍କ କଥା ବା କିଏ ଶୁଣୁଛି; ବିଦେଶରେ ପୂର୍ବରୁ ଚାଲି ଯାଉଥିଲେ, ବାହା ହୋଇ ପଡିଲେ ଆ ପାଖରେ, ତା ପାଖରେ କହି ବୁଲିବେ— କ'ଣ ନା! ଖାଇବା ପିଇବାରେ ବଡ଼ ଅସୁବିଧା ହେଉଛି । ବାପ ମା'ଙ୍କୁ ନ କହି ପରସ୍ପର ଦ୍ୱାରା ଶୁଣାଇବେ । ବାପ ମା ବାଧ୍ୟ ହୋଇ କହିବେ ନେଇଯିବା ପାଇଁ । ଦେଖିବେ ଯଦି ବାପ ମା ଅନ୍ୟ ବା କଡ଼ା ଧରଣର ହୋଇଥିବେ; ନେବାଟା ଯେତେବେଳେ ସମ୍ଭବପର ନ ହେବ, ସେତେବେଳେ ମାଇପକୁ ଇଆଡ଼ ଶିଖେଇ ଦେଇଯିବେ ମୁଁ ଗଲାପରେ ତୋ ଦେହ ଭଲ ହେଉନି ବୋଲି କହିବୁ । ବାପା ବୋଉ ବାଧ୍ୟ ହେବେ ମୋ ପାଖକୁ ଲେଖିବାକୁ । ସେତେବେଳେ ମୁଁ ଆସି ନେଇଯିବି ।

ଏଣେ ଘେରସ୍ତ ଗଲା ଦୁଇ ଚାରିଦିନେ ଏ କାଢିବେ ବାହାନା । ଖାଇବେ ନାହିଁ କି ଗାଧୋଇବେ ନାହିଁ । କ'ଣ ନା ମୋ ଦେହ ଭଲ ନାହିଁ । ଯେତେ ଡାକ୍ତର କବିରାଜ ଲାଗିବେ ସବୁ ନିଷ୍ଫଳ ହେବ । ମିଛ ରୋଗ କି କେବେ ଭଲ ହୋଇପାରେ ? ଦେଶ ଡାକ୍ତର କବିରାଜମାନେ ଯେତେବେଳେ ରୋଗ ଚିହ୍ନି ନ ପାରିବେ; ଚିଠି ଯିବ ପୁଅ ପାଖକୁ ବୋହୂକୁ ନେଇ ଭଲ କର । ଚିଠିକୁତ ସିଏ ଅନେଇଁ ବସିଥିବେ—ଚିଠି ପାଇବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବୁଝିବେ ମୋ'ର କହି ଆସିଥିବା ଔଷଧ ଠିକ୍ କାମ କରୁଛି । ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ବିଳମ୍ବ ନ କରି; ଆସି ନେଇଯିବେ । ଘରୁ ବା ଗାଁ ପାର ହେଲେ ଅଳ୍ପକ୍ଷଣରେ ରୋଗ ବିନା ଔଷଧରେ ଭଲ ହୋଇଯିବ ।

ଏହି ସବୁ କଥାରେ ଲୀଳା ଘର ପାଖରେ ଯାଇଁ ପହଞ୍ଚି ତାସ୍ ଖେଳିଲା ସନ୍ଧ୍ୟା ହେବାରୁ; ମୁଁ ଫେରି ଆସିଲି ଘରକୁ ।

ବୋଉ ଖଣ୍ଡେ ଗୋଲାପି ରଙ୍ଗର ଲଫାପା ମୋ ହାତକୁ ଦେଲା । ଅମୂଲ୍ୟବାବୁଙ୍କ ହାତ ଅକ୍ଷର ବୋଲି ବେଶ୍ ଚିହ୍ନି ପାରିଲି । ପଢିବାକୁ ସେତେବେଳେ ସମୟ ନ ଥିଲା ମୋ'ର ।

ବୋଉର କ'ଣ ହୋଇଛି କେଜାଣି; ତା ଦେହ ମୋଟେ ଭଲ ହେଉନି । ଆଜି ମୁଣ୍ଡ ବିନ୍ଧୁଛି ତ, କାଲି ଦେହ କ'ଣ ହେଉଛି । ବୋଉକୁ ଷ୍ଟୋଭେଇ କରିବାକୁ ମନାକରି, ମୁଁ ନିଜେ ଯାଇଁ ରୋଷେଇ ବାସର ବ୍ୟବସ୍ଥା କଲି ।

ମନଟା ଖାଲି ଛଟପଟ ହେଉଥାଏ—ଚିଠିଟି ପଢିବା ପାଇଁ । ରୋଷେଇ ମଧ୍ୟ ଶୀଘ୍ର ସରୁ ନାହିଁ, ସେ ବି ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ଦାଉ ସାଧୁଛି । ମନେ ମନେ ଭାରି ରାଗ ହେଉଥାଏ ଚୂଲି ଉପରେ । କାଠ ମଧ୍ୟ ଓଦା; ଫୁଙ୍କି ଫୁଙ୍କି ବେଦମ୍ ହେଲିଣି; ତେବେ ସୁଦ୍ଧା ଚୂଲି ଜଳୁ ନାହିଁ । ବୋଉ ଆସିବାରୁ ଷ୍ଟୋଭେଇ ହେଲା, ନଚେତ୍ ରୋଷେଇ ବନ୍ଦ ହୋଇଥା'ନ୍ତା, ଉପାସରୁ ପେଟେ ପେଟେ ଖାଇ ଶୋଇଥା'ନ୍ତୁ ।

× × × ×

ଖିଆ ପିଆ ସରିବାପରେ, ମୋ ଶୋଇବା ଘରକୁ ଯାଇଁ, କବାଟଟି ଦେଇ ଚିଠିକୁ ଖୋଲି ପଢିଲି—

ସ୍ନେହର ବନ୍ଧୁ !

ଆଜି ଏ ଚିଠି ଖଣ୍ଡି ପଢି ନିଶ୍ଚୟ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେବ ! ଏଇଠି ପଡ଼ିଲା ଆମର ମିଳନର ଯବନିକା । ତମେ କେତେ ଦୂରେ, ଆଜି ମୁଁ... ତମକୁ ଜଣାଇନି, ମୋ ଆସିବା କଥା । ଏଇଥିପାଇଁ ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଲଜ୍ଜିତ । ଅନେକ ଦିନ ଆଗରୁ ଗୋଟିଏ ଦରଖାସ୍ତ ଦେଇଥିଲି । ହଠାତ୍ ଇଣ୍ଟରଭିଉ କାର୍ଡ ପାଇ ଆସିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ କାମରେ ଯଏନ୍ କରିବାକୁ ହେଲା । ମୋ'ର ମାମୁଁ ଏଠାରେ ଅଛନ୍ତି, ସେ' ବି

ଆମ ଏହି ଅଫିସ୍‌ରେ କାମ କରନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଜରିଆରେ ମୋ'ର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଶୀଘ୍ର ହୋଇଗଲା । ମୁଁ ଜାଣେ ତମେ ନିଶ୍ଚୟ ରାଗିବ; ତଥାପି ମୁଁ ନିରୁପାୟ ଥିଲି ସେତେବେଳେ ।

ତମକୁ ଭଲ ପାଇ, ମୁଁ ମଧ୍ୟ ନିଜକୁ ଧନ୍ୟ ମନେ କରିଛି । ଏ କଥା ମନେ ରଖ; କେବେହେଲେ ତମକୁ ହତାଦର କରି ଦୂରକୁ ଠେଲି ଦେବନି । ତମକୁ ଚିରଦିନ ପାଇ ସହଚରୀ କରି ରଖିବି । କେବଳ ତମ କଥାହିଁ ମନେ ପଡ଼ୁଛି—ଶୋଇଲେ ଖାଲି ତମର ମଧୁର ସ୍ୱପ୍ନ ଆଖି ଆଗରେ ଦେଖିବାକୁ ପାଉଛି । ବସିଲେ ମଧ୍ୟ ତମକୁ ଚିନ୍ତା କରେ । ମନକୁ ମୋର ଥୟ କରି ପାରେନା । ଆତ୍ମା ମୋର ତମ ପାଇଁ ଅସ୍ଥିର ହୋଇ ଖୋଜି ବୁଲୁଛି ତମର ସେଇ ପ୍ରେମର ପରଶ—।

ହଁ ବର୍ତ୍ତମାନ ମୋ'ର ମନ କ'ଣ ହେଉଛି କହି ପାରିବ ? ଝରକାଟି ନିଶ୍ଚୟ ଖୋଲିଥିବ ? କଟିକଟିଆ ଅନ୍ଧକାରରେ ଯାଇଁ ସେଇ ଝରକା ପାଖରେ ଥାଇଁ ଫୁଲଟିଏ କିମ୍ବା ଗୋଡ଼ିଟିଏ ପକାଇ ଦିଅନ୍ତି ତମ ଉପରକୁ । ସେଇ ସମୟରେ ତମେ ଚମକି ଉଠି— ଏପଟ ସେ ପଟ ଚାହାନ୍ତି—କିନ୍ତୁ ପାଆନ୍ତି ନି କାହାକୁ । ତାପରେ ମୁଁ ଇଙ୍ଗିତ ଦିଅନ୍ତି ପଦାକୁ ସେଇ ଆମ୍ବଗଛ ମୂଳକୁ । ଆମେ ଯାଇଁ ସେଇ ଆମ୍ବଗଛ ମୂଳରେ ବସନ୍ତେ—ତାପରେ ଚାଲନ୍ତା ଆମର "ଗୋପନ ଅଭିସାରର"ର ନିୟମ କାନୁନ । ଠିକ୍ ତା ପରମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ତମ ଶୁଖିଲା ମୁହଁରେ ହସ ଫୁଟି ଉଠନ୍ତା—।

ଏ ପାଇଁ ତମେ ଅଧୀର ହେବନି କି ମନ ଦୁଃଖ କରିବନି । ବିଚ୍ଛେଦ ପରେ ମିଳନଟି ସୁଖକର ହେବ ନିଶ୍ଚୟ । ଜାଣିଥିବ ଦୁର୍ଗାପୂଜା ଘନେଇ ଆସିଲାଣି—ସେହି ଦୁର୍ଗାପୂଜା ଛୁଟିରେ ଯିବି ସ୍ଥିର କଲି । ତେବେ ଚିଠି ଖଣ୍ଡିଏ ଦେବାକୁ ଭୁଲିବନି । ହେଉ

ଥାଅ । ମୋଉସା ଓ ମାଉସୀଙ୍କୁ ମୋ'ର ପ୍ରଣାମ ଦେବ ।

ଏଥିରେ ମୋର ଠିକଣା ଦେଲି । ଇତି । ତମର—

......ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ

ତାଙ୍କ ଉପରେ ଯେଉଁ ରାଗ କରିଥିଲି, ତାହା ଚିଠି ପଢି କ୍ଷଣ-କରେ ସବୁ ମିଳାଇଗଲା—। ସେ ବା କ'ଣ କରିବେ, ବାପ ମା'ଙ୍କ କଥାହିଁ ରଖିବାକୁ ହେବ । ଆଜିକାଲି ଯେପରି ସମୟ ହେଲାଣି, ଚାକିରି ନ କଲେ ଚଳିବନି । ଜମିଦାରୀ ଉଠିଗଲା ପରେ ଜମି ଯା' କିଛି ଅଛି, ଅବଶ୍ୟ ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ଚଳିଯିବେ । ତଥାପି ବର୍ତ୍ତମାନ ୮। ବାପା ଅଛନ୍ତି- ଚାକିରି କରି ପଇସା କିଛି ଉପାର୍ଜନ କରିବା ନିତାନ୍ତ ପ୍ରୟୋଜନ ।

ଚିଠି ଖଣ୍ଡିଏ ଲେଖିବି ବୋଲି ମନରେ ସ୍ଥିର କଲି । ଚିଠି ଖଣ୍ଡିଏ ପାଇଲେ ସେ ନିଶ୍ଚୟ ଖୁସିହେବେ । ଏଇ ଚିଠି ! କାହାକୁ ଦିଏ ସୁଖ; କାହାକୁ ଦିଏ ଦୁଃଖ । ତଥାପି ଏ ଚିଠି ଖଣ୍ଡି ପାଇବାକୁ ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ ଚାହିଁ ରହି ଥା'ନ୍ତି—।

ସୁଖ ଓ ଦୁଃଖ ଏ ଦୁହିଁଙ୍କୁ ବାଦ ଦିଅନ୍ତୁ ନା । ଦୁଃଖ ନ ଥିଲେ ସୁଖ ଅନୁଭବ କର ହୁଅନ୍ତାନି । କିଛି ଦିନ ଏକ ସଙ୍ଗରେ ରହି ଆସିଥିଲୁ ସେ ଓ ମୁଁ । ତାପରେ ମଝିରେ ମଝିରେ ବି ମିଳନ ହୋଇ ପାରୁଥିଲା, ଅନ୍ଧାର ରାତରେ । ତାପରେ ଆମ ଦୁଇଜଣଙ୍କର

ହେଲା ଦାରୁଣ ବିଚ୍ଛେଦ । ମନୁଷ୍ୟ ଯାହା କଳ୍ପନା କରେ ତା କରି ପାରେନା । ନିୟତିର ପିଚ୍ଛଅଙ୍କ ଯିବାକୁ ହୁଏ । ନଚେତ୍ ସେ ଯେଉଁ-ଅଙ୍କ ଥାଇ ହାତ ଠାରେ, ସେଇଅଙ୍କକୁ ମନୁଷ୍ୟକୁ ଯିବାକୁ ହୁଏ ।

ଭଗବାନ କରନ୍ତୁ; ଏ ସଂସାରରେ ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ଜଣେ ମନୁଷ୍ୟ ହୋଇ ଛିଡ଼ା ହୁଅନ୍ତୁ । ମୁଁ ତାଙ୍କର ଉନ୍ନତି ଦେଖିଲେ କ'ଣ ଖୁସି ହେବିନି ? ଯେତେବେଳେ ଦୁନିଆଁ ରେ ମନୁଷ୍ୟହୋଇ ଛିଡ଼ାହେବେ, ସେତେବେଳେ ବରଂ ମୋ'ର ମନ ଆନନ୍ଦରେ ନାଚି ଉଠିବ ।

ଆଉ କିଛି ଭାବି ପାରିଲି ନାହିଁ । ଶୀତ ବେଶୀ ହେବାରୁ ଚିଠି ଲେଖିବା ଆରମ୍ଭ କଲି । ଦିନବେଳା ଟିକିଏ ହେଲେ ସମୟ ପାଉନି ବୋଉ ଦେହ ଖରାପ ହେବା ଦିନଠୁଁ ।

ହୃଦୟର ରାଜା !

ମୋ'ର ବହୁ ଦୂରରୁ ପ୍ରଣାମଟି ଆଦରରେ ଗ୍ରହଣ କରିବ ।

ତୁମଠାରେ ମୋ'ର ଯେଉଁ ରାଗ ଟିକକ ହୋଇଥିଲା, ଚିଠିଟି ପାଇବାଠାରୁ ସବୁ ଉଭେଇ ଗଲାଣି । ତମ ମନରେ ଏବେ ଦୁଃଖ ଦେବାଭଳି କଥା କେବେ ଲେଖିବିନି । କେତେ ଦୂରରେ ଅଛ; ମୁଁ ଯଦି ତମ ମନରେ ଦୁଃଖ ଦେଲାଭଳି କଥା କୁହେଁ ସେତେ-ବେଳେ ତୁମେ କାହାର ହେବ କୁହତ ? ନିଜର ବୋଲି ସେଠାରେ ତ କେହି ନାହିଁ । ସେଠାରେ କ'ଣ କିପରି ଚଳୁଚ, ସେକଥା ତ କାହିଁ ଲେଖିଲ ନାହିଁ ?

ପୂଜାକୁ ଆସୁଛ ଜାଣି ମୋ' କଥା କିଛି ଲେଖୁନି । ଦେହପ୍ରତି ଟିକିଏ ଯତ୍ନ ନେଲେ ବରଂ ଖୁସି ହେବି, ସେତିକି ମୋ'ର ବିଶେଷ ପ୍ରୟୋଜନ । ନିଦ ଆସିଲାଣି, ଯାଉଚି ଶୋଇବି । ଏକୁଟିଆ ଆଦୌ ଭଲ ଲାଗୁନି; ଏକଥା ଅବଶ୍ୟ ଜାଣିଥିବ ।

ବୋଉ ଦେହ ଆଦୌ ଭଲ ହେଉନି କେତେଦିନ ହେଲା ।

ମୋ' ଦେହ ମଧ୍ୟ ଟିକେ ଶର୍ଦ୍ଧିପାଇଁ ଖରାପ ଲାଗୁଛି । ଛାଡ଼ିଯିବ, ସେ ପାଇଁ ମନ ଦୁଃଖ କରିବନି । କଟକର ଜଳବାୟୁ ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ଦେବ, ସେପାଇଁ ମୋ' ରାଣ ରହିଲା ।

ଏଣୁ ତେଣୁ ଅତୀତ କଥା ଭାବି ମନରେ ଦୁଃଖ କରିବନି ? ସୁନାଟି ପରା ! ଯଦି କିଛି କଥା ଭାବି ମନରେ ଦୁଃଖ ଆଣ, ସେ ଦୁଃଖର ଭାଗ ନେବାପାଇଁ ସେଠାରେ କିଏ ଅଛି କହିଲ ?

ଏତିକିରେ ବିଦାୟ । ।। ଇତି ।

ତୁମ୍ଭର—ବନ୍ଧୁ

× × × ×

ଏହା ଭିତରେ ସାତ ଅଠ ଦିନ ବିତି .... । ଅମୂଲ୍ୟବାବୁଙ୍କର ହସ୍ତ ଲେଖା ପତ୍ର ଖଣ୍ଡିକ ପାଇଁ ବଡ଼ ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲି । ଘରେ ଏଣେ ବୋଉର ଦେହ ଖରାପ ଆଡ଼କୁ ଗତି କଲାଣି । ଖାଇଲେ କିଛି ହଜମ ହେଉନି, ରାତିରେ ଶୋଉନି । ରାତିସାରା ତା ପାଖରେ ଜଗି ବସିବାକୁ ହେଉଛି । ଯେତେ ଔଷଧ ଖାଇଲାଣି ତା ମଧ୍ୟ କାମ କରୁନି । ଯାଜପୁରର ବଡ଼ ଡାକ୍ତର ଦୁଇଥର ଆସି ଦେଖିଗଲେଣି । ଇଞ୍ଜେକ୍‌ସନ ଦେଇ ବି ଜ୍ୱର ଛାଡ଼ୁନାହିଁ । ବୋଉକଥା ଘନ ଘନ ମନରେ ପଡ଼ୁଛି; ବୋଉ ଯଦି ଭଲ ନ ହୁଏ ତାହେଲେ ଆମର ଅବସ୍ଥା ଯେ କ'ଣ ହେବ ।

ବୋଉ ପାଖରେ ବସି ଏହି ସବୁ କଥା ଭାବୁଥିଲି—ଓ କାନ୍ଦୁଥିଲି । ବାପା ଖଣ୍ଡିଏ ଖାମ୍ ଆଣି ଦେଲେ ଏବଂ କହିଗଲେ—ଅମୂଲ୍ୟବାବୁଙ୍କ ପାଖକୁ ଚିଠି ଖଣ୍ଡିଏ ଦେବାକୁ । ସେଥିରେ ଲେଖିବାକୁ କହିଗଲେ, କଟକରେ ଗୋଟିଏ ବସାଘର ଯୋଗାଡ଼ କରି ଦେବେ ଏବଂ ବୋଉର ମେଡ଼ିକାଲରେ ଭର୍ତ୍ତି କରିଦେବା କଥା ।

ବାପା ଏତିକ କହି ଗଲାରୁ; ଚିଠିଟି ଖୋଲି ପଢ଼ିଲି—

ଲେଖାଥିଲା—ହୃଦୟର ରାଣୀ ମୋ'ର !

ତମ ଦେଇଥିବା ପତ୍ର ପଢି ସମସ୍ତ ବିଷୟ ଅବଗତ ହେଲି । ନ କହି ଆସିଥିବାରୁ ନିଜକୁ ନିଜେ ଦୁଃଖିତ ଓ ଅନୁତାପ କରୁଛି ମଧ୍ୟ । କାହିଁକି ଯେ ନ କହିଲି; ଏ କଥା ତମ ମନକୁ ପଚାର ? ସେ ନିଶ୍ଚୟ ଉତ୍ତର ଦେବ । ତଥାପି ଲେଖୁଛି— ଯେଉଁଦିନ ତମ ଘରୁ ଆସିଲି; କେତେ ନ କାନ୍ଦିଛ କହିଲ ? କେତେ ଦୂର ବା ତଫାତ୍ ଥିଲି । ବର୍ତ୍ତମାନ କଟକ । ନିଶ୍ଚୟ ବେଶୀ ଦୂର । ଏ ପରିସ୍ଥିତିରେ ତମେ ଯେ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧରି ରହି ପାରିଥା'ନ୍ତ ? ବୃଥାଟାରେ କାହିଁକି କନ୍ଦାଇ ଥା'ନ୍ତ କହିଲ ??

ସେ ସବୁ ପାଇଁ ମନରେ କିଛି ଭାବବନି । ବୋଉଙ୍କର ଦେହ ଭଲନାହିଁ ଜାଣି ବିଶେଷ ଦୁଃଖିତ । ତୁମ ଦେହ ମଧ୍ୟ......। ଏ ଚିଠି ଖଣ୍ଡି ପାଇ ସମସ୍ତ ଲେଖ । ତାପରେ ଯା' ହେବ ମୁଁ ସମସ୍ତ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବି ।

ମୋ ଦେହ ପ୍ରତି ଯତ୍ନ ନେବାକୁ କହିଛ । ମୁଁ ଦେଖୁଚି ତମେ ଗୋଟିଏ ପାଗଳୀ । ତମକୁ ବା କ'ଣ କହିବି, ତମେ କ'ଣ କଥା ମାନିବ । ତେବେ ଆଶା......। ନିଜର ଦେହ ଯତ୍ନ ନେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବୋଉଙ୍କର ଦେହପ୍ରତି ଯତ୍ନ ନିଅ ।

ମୁଁ ତ ନିକଟରେ ଯାଉଛି; ଦୁର୍ଗାପୂଜା ନିକଟ ହୋଇ ଆସି-ଲାଣି । ତମେ ମନରେ କିଛି ଭାବବନି । ଆଜ ଏତିକିରେ ରହୁଛି । ଦଶଟା ବାଜିବ; ଅଫିସ୍ ଯିବାବେଳ ହେଲାଣି । ହଁ ମୋ ଦେହ କଥା ଲେଖିଛ । ମୁଁ ଭଲରେ ଅଛି, ଚାରି ଜଣ ଆମ ଅଫିସ୍‌ର ଲୋକ ମିଳି ଗୋଟି ମେଶ୍ କରିଛୁ; ପିଲାଟିଏ ମଧ୍ୟ ରହିଚି; ଖାଇବା ରହି-ବାର କୌଣସି ଅସୁବିଧା ହେଉନି । ଶେଷରେ ସ୍ନେହ ନିଅ । ଇତି ।

ତମର—ପ୍ରେମର ଭିକାରି

ଶଠିଟି ଏକା ନିଶ୍ୱାସରେ ପଢିଗଲି । ଭାବିବାକୁ ଆଉ ବେଳ ନାହିଁ । ବୋଉଙ୍କ କଥା ଲେଖିବାକୁ ହେବ ବୋଲି; ଶଠି ଖଣ୍ଡିଏ ଲେଖିଲି—

ପ୍ରାଣର ସର୍ବସ୍ୱ ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ !

ଏ ଦୁଃଖିନୀର ପ୍ରଣାମ ନେବେ ।

କ'ଣ ଲେଖିବ କିଛି ଭାଷା ପାଉନି । ଆମର ଘରର ବିଷୟ ନ ଲେଖି ଅନ୍ୟ କିଛି ଲେଖିବାକୁ ହାତ ଚଳୁନି । ଆଜକୁ କେତେଦିନ ଧରି ବୋଉର ଦେହ ଭଲ ନାହିଁ । ଆଗରୁ ମଧ୍ୟ ଜଣାଇଥିଲି—ପୂର୍ବ ଅପେକ୍ଷା ବୋଉର ଅବସ୍ଥା ବଢ଼ି ଯାଉଛି । ଆମ ଗାଁ କୈଳାଶ ବୈଦ୍ୟ ଓ ଯାଜପୁରରୁ ବଡ଼ ଡାକ୍ତର ଔଷଧ ଦେଇ ସୁଦ୍ଧା ଫଳ କିଛି ହେଲାନି । ବର୍ତ୍ତମାନ ବୋଉର ଏପରି ଅବସ୍ଥା ପାଣି ଟୋପେ ପେଟରେ ରହୁନାହିଁ, ଯା ଖାଇବାକୁ ଦିଆଯାଉଛି ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବାନ୍ତି ହୋଇ ଯାଉଛି । ବିଛଣାରୁ ଉଠିବାର ଶକ୍ତି ଆଉ ନାହିଁ । ବୋଉ ଯେ ଆଉ ଭଲ ହେବ ଏକଥା ଆଉ ବିଶ୍ୱାସ ହେଉନି । ଯଦି ବୋଉ ଗ୍ଲଲିଯାଏ ତାହେଲେ ଆମର ଅବସ୍ଥା ଯେ କ'ଣ ହେବ, ସେ କଥା ଭାବିଲେ ଆମମାନଙ୍କ ଆଖିରୁ ଲୁହ ବନ୍ଦ ହେଉନି । କେତେ ଦିନ ଧରି ବାପା ମଧ୍ୟ ଜଳ ତୁଳସୀ ଆହାର କରୁନାହାନ୍ତି । ଆମ ଘରେ ଏକରକମ ରୋଷେଇ ବନ୍ଦ ବୋଲି କହିଲେ ଚଳେ ।

ମୋ'ର ବା' ଆମର ଗୋଟିଏ ଛୋଟ କଥା ରଖିବେ ବୋଲି ମୋ'ର ବିଶ୍ୱାସ । ଯଦି ଗୋଟିଏ ବସା କଟକରେ କରି ଦେଇ ପାରନ୍ତି ତା ହେଲେ ବୋଉକୁ ନେଇ କଟକରେ ଡାକ୍ତର ଦେଖା-ଇବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରି ପାରନ୍ତୁ । ଶେଷଥର ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତୁ । ଏଠାରେ ବହୁ ଚେଷ୍ଟା କରି ସୁଦ୍ଧା ଆମେ ସଫଳତା ଅର୍ଜନ କରି

ପାରିଲୁ ନାହିଁ । ଏତକ ଯଦି ଗରିବ ପ୍ରତି ଦୟା କର କିନ୍ତୁ ନା କିଛି ସୁବିଧା ଟିକିଏ କରନ୍ତେ; ଆମେ ତୁମଠାରେ ଚିର ଋଣୀ ହୁଅନ୍ତୁ । ଧର୍ମ ବି ହୁଅନ୍ତା ତୁମର ।

ତୁମର ଦେଇଥିବା ପତ୍ର ଖଣ୍ଡି ବାପାଙ୍କ ହାତରେ ପଡ଼ିବାରୁ ସେ ଆଣି ମୋତେ ଦେଇ କହିଲେ—ବୋଉର କଟକ ନେବା ବିଷୟ ଜଣାଇବୁ, ଏବଂ ଲେଖିବୁ ଆମପାଇଁ କଟକରେ ଖଣ୍ଡେ ଘର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରି ଚିଠି ଦେଲେ ଆମେ ଯିବୁ । କଟକରେ ତାଙ୍କ ଛଡ଼ା କିଏ ଅଛି ନେ; ତା ଭରସାରେ ଆମେ ଗୋଟିଏ ରୋଗୀ ନେଇ ଯିବା ।

ବିଶେଷ କିଛି ଲେଖି ପାରୁନି; ବୋଉ ଖାଲି ତୁମ କଥା ଘଣ୍ଟା ଘଣ୍ଟା ପଚାରୁଛି । ଏବଂ କହୁଛି, ତୁମଙ୍କୁ ଦେଖିବ ।

ଏ ଚିଠିଟି ପାଇ ନିରାଶ କରିବନି ? ଫେରନ୍ତା ପତ୍ରକୁ ଚାହିଁ ରହିଲୁ । ଏତକରୁ ବିଦାୟ ନେଲି—ବର୍ତ୍ତମାନ ମୋ'ର ମନର ଭାବ ନିଶ୍ଚୟ ଏହି ଚିଠିରେ ଦାଗ ଜଣେଇ ଦେବ । । ଇତି ।

ତୁମର—

ହତଭାଗୀ ଚନ୍ଦ୍ର

ଚିଠି ଦେବା, ତିନି ଚାରି ଦିନ ହୋଇଗଲାଣି । ତାଙ୍କର ଆସିବା ବାଟକୁ ଚାହିଁ ରହିଛୁ । ବାପା ମଧ୍ୟ ପାଗଳ ପରି ହୋଇ ଗଲେଣି ନ ଖାଇ ନ ପିଇ । ଘରେ ଯା' କିଛି ପଇସା ପତ୍ର ସଂଗ୍ରହ କରି ରଖିଥିଲେ ମୋ' ବାହାଘର ପାଇଁ, ତା ସମସ୍ତ ଖର୍ଚ୍ଚ ହୋଇ ଗଲାଣି । ବୋଉକୁ କଟକ ନେବେ ବୋଲି, ଅଜୟଭାଇଙ୍କ ବାପା ଠାରୁ ଜମି ବନ୍ଧା ଦେଇ ଦୁଇଶ ଟଙ୍କା ଆଣିଛନ୍ତି । ବର୍ତ୍ତମାନ ଆମର ଏ ବିପଦ ସମୟରେ ଓ ଆମକୁ କେହି ପଚାରୁ ନାହାନ୍ତି । ଏ ଦୁଃଖ ବେଳରେ ଆମ ଘରକୁ କେହି ଆସୁନାହାନ୍ତି । ଆଜିକାଲି ସୁନା କିମ୍ବା ଜମି ବନ୍ଧା ନ ଦେଲେ ଖାଲି ହାତରେ କିଏ ବା ଟଙ୍କା ଦେଉଛି ?

ବୋଉର କିଛି ଗହଣା ଥିଲା, ଗତବର୍ଷ ସେ ସବୁକୁ ବିକ୍ରୀକରି ମୋ' ପାଇଁ କେତେ ଗୁଡ଼ିଏ ଗହଣା କରେଇଥିଲେ । ମୁଁ ଯଦି ଜମି ବନ୍ଧା ଦେବା କଥା ଜାଣିଥା'ନ୍ତି ତାହେଲେ ମୋ' ଗହଣା ଗୁଡ଼ିକ ବିକ୍ରୀ କରିବାକୁ ଦେଇଥା'ନ୍ତି । ମୋର ଜାଣିବା ଆଗରୁ ସବୁ କାମ ସରି ଯାଇଛି ।

ଜମିରେ ଧାନ ମଧ୍ୟ ଦୁଇବର୍ଷ ଧରି ଭଲ ହେଉନି । ବର୍ତ୍ତମାନ ଯେଉଁ କେତେ ଖଣ୍ଡି ଜମି ଅଛି; ବର୍ଷକ ଚଳା ହେବନି । କିନ୍ତୁ ସେଥିରୁ ଯଦି ବିକ୍ରୀ ବା ବନ୍ଧା ଦିଆଯାଏ; କ'ଣ ଖାଇବୁ, ବଞ୍ଚିବୁ ବା କିପରି ? ବାପାଙ୍କୁ ବି ଏ ବିଷୟ ନେଇ କିଛି କହିପାରୁନି ।

ଦୁର୍ଗାପୂଜା ମାତ୍ର ତିନିଦିନ ଥାଏ । ମା'ଙ୍କର ଆଗମନୀପାଇଁ

ପ୍ରତି ଘରେ ଘରେ ଆନନ୍ଦର ଢେଉ ଖେଳୁଛି···। ମନରେ ଅଛି ତାଙ୍କର ଅସରନ୍ତି ଆନନ୍ଦ। କିନ୍ତୁ ଆମଘରେ······।

ବୋଉର ଦେହ ଗତ ଦିନ ଅପେକ୍ଷା ଆଜି ବେଶୀ ପରିମାଣରେ ଖରାପ। କଥାବାର୍ତ୍ତା କହି ପାରୁନି। ସଦାବେଳେ ଖାଲି ମୋ'ରି ମୁହଁକୁ ଅନେଇ କାନ୍ଦୁଛି। ପଚାରିଲେ କିଛି କହୁନି।

ବୋଉର ଶୋଇବାଘରର ଦୁଆରେ ଠିଆ ହୋଇ ଅନାଇ ରହିଛି ଶୂନ୍ୟ ଆକାଶକୁ—ଏହି ସମୟରେ ଡାମରାକାଉଟା ଲାଞ୍ଜ ହଲେଇ, କା'କା ରଡ଼ି କରି ସେଇ ଦୁଆର ମୁହଁରେ ବସିଲା। ହାତ ଉଞ୍ଚେଇ ଉଡ଼େଇଲେ ମଧ୍ୟ ସେ ଗଲାନାହିଁ।

ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ଆସିବା କଥା ଭାବିଲି—ତାଙ୍କର କ'ଣ ଅଫିସ୍ ବନ୍ଦ ହୋଇନି ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ? ତାଙ୍କରି ଭରଷାରେ ଅନାଇଁ ବସିଛି, ସେ' କ'ଣ ନିରାଶ କରିବେ ??

ବାପା ସେତେବେଳେ ଘରେ ନ ଥା'ନ୍ତି ଏକୁଟିଆ ବସିଥିବାରୁ କାନ୍ଦ ମାଡ଼ିଲା—ବସି କାନ୍ଦୁଥିଲି—।

ଟେମା ମା' ଜାତରେ ବାଉରିଆଣୀ ହେଲେ କ'ଣ ହେବ; ପର ଦୁଃଖରେ ସଦା ସର୍ବଦା ସେ ଦୁଃଖି। ପରର ଦୁଃଖ ସେ ଆଦୌ ସହି ପାରେନା। ଯାହାର ଭଲ ମନ୍ଦ କିଛି ହୁଏ ତାକୁଇ ଆଗେ ଲୋଡ଼ା। ତା'ର ନିଜର ବୋଲି କେହି ନାହିଁ। ପରକୁ ନିଜର ଭାବି, ଦିନ ଗୁଡ଼ିକ କଟାଏ।

ସେ ଆସି ପଚାରିଲା—ଅମୂଲ୍ୟ କ'ଣ ଏ ଯାଏଁ କଟକରୁ ଆସିଲା ନାହିଁ ? ସକାଳେ ନନ୍ଦଆବୋଉକୁ ପଚାରିଥିଲି—ସେ କହୁଥିଲା ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ଆଜି କାଲି ଭିତରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିବେ। ତୁ ପରା ଚାଲି କାଲେ ଚିଠି ଦେଇଥିଲୁ ? ନାହିଁ ସେ ତ ସେପରି ଲୋକ ନୁହନ୍ତି, ଚିଠି ପାଇଲାକ୍ଷଣି ଆସି ସାରନ୍ତେଣି।

ତା କଥାରେ କିଛି ଉତ୍ତର ନ ଦେଇ ପାରି; ଜୋରରେ କାନ୍ଦି ଉଠିଲି । ମୋ ଲୁହ ପୋଛି ଦେଇ କହିଲା—ମା ! କାନ୍ଦିଲେ କ'ଣ ହେବ, କାନ୍ଦିକି ବା ଆମେ କ'ଣ କରିବା । ଏତିକି ଦୁଃଖ ରହିଗଲା, ଯଦି ତୋତେ ହାତକୁ ଦି' ହାତ କରି ଦେଇ ପାରିଥା'ନ୍ତେ ତା ହେଲେ······।

ଏତିକି କହି, ବୋଉପାଖକୁ ଯାଇଁ; ଝିଅ ଝିଅ ଡାକିଲା— ବୋଉ ସେତେବେଳେ ମନରେ କିଛି ଭାବୁଥିଲା ବୋଧହୁଏ । ତେମା ମା' ହାତଟିକୁ ଧରି, କ'ଣ କହିବାକୁ ଯାଉଥିଲା । କିନ୍ତୁ କହି ନ ପାରି ଖାଲି କାନ୍ଦିବାକୁ ଲାଗିଲା । ଖାଲି ଏତିକି କହିଲା— ଅମୂଲ୍ୟ ପାଖକୁ ଚିଠି ଦେଇଥିଲେ ଆସିବାପାଇଁ; ସେ ତ କାହିଁ ଆସିଲେ ନାହିଁ ? ଆଉ ଡେରିରେ ଆସି ଲାଭ ବା କ'ଣ ହେବ । ମରିବା ଆଗରୁ ଯଦି ଥରେ ଦେଖି ପାରିଥା'ନ୍ତି ତାହେଲେ ଶାନ୍ତିରେ ମରି ପାରିଥା'ନ୍ତି । ମନରେ ମୋ'ର ଅଶାନ୍ତି ରହିଗଲା, ଆଉ ଦେଖି ପାରିବି ନାହିଁ । ଜମଠାରୁ ଡାକରା ଆସିଲାଣି, ମୋତେ ଏବେ ଯିବାକୁ ହେବ । ବଡୁର ଟିକିଏ ଫୁଲ ନୋଳ ଦେଖି ପାରିଲି ନାହିଁ । ମୁଁ ବା କ'ଣ କରିବି; ଜନ୍ମ ଦେଇଛି ବୋଲି ତ କର୍ମ ଦେଇନାହିଁ । ତେବେ ତା ଭାଗ୍ୟରେ ଯା' ଥିବ ତାହା ହେବ । ଯଦି ଅମୂଲ୍ୟ ଏଇନେ ଆସନ୍ତା······। ଆଉ କିଛି କହି ପାରିଲା ନାହିଁ । ପେଟ ଭିତର ବାଇଠା ବୋଧହୁଏ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱମୁଖା ହୋଇଛି । ହାତ ଠାରି ପାଣି ମାଗିଲା ପିଇବାକୁ ।

× × × ×

ସନ୍ଧ୍ୟା ବେଳ । ଆକାଶରେ ଦୋଟି ଆସିଲାଣି କଳାବଉଦ । ବାପା ସେତେବେଳକୁ ଘରକୁ ଫେରି ନ ଥିଲେ । ତେମା ମା' ଗଲାରୁ, ବୋଉ ମୁଣ୍ଡ ପାଖରେ ବସି ଥାଏ । ବୋଉ ତା'ର ମନକୁ

ମନ ଏଣୁତେଣୁ ଗପିବାରେ ଲାଗିଛୁ—ବର୍ଷା ହେବାର ସମ୍ଭାବନା, ଗୃହିଅଡ଼ ଅନ୍ଧାର କରି ଆସିବାରୁ, ଘରେ ଏକୁଟିଆ ଥିବାରୁ ଖାଲି ଥରୁଥାଏ—।

ଏତିକିବେଳେ କବାଟର ଜଞ୍ଜିର ଖଡ଼ ଖଡ଼ ଶବ୍ଦ ହେବାରୁ, ବାପା ଆସୁଥିବାର ଜାଣି କବାଟ ଖୋଲିବାକୁ ଗଲି। ପବନରେ ହାତରେ ଥିବା ଡିବିରିଟା ଲିଭିଗଲା । କବାଟ ଖୋଲିଲି—ଅନ୍ଧାର ହେଲେ ମଧ୍ୟ; ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ବୋଲି ବେଶ୍ ଚିହ୍ନି ନେଲି । ସେ ସେତେବେଳେ କିଛି ନ କହି, ମୋ' ପଛେ ପଛେ ଆସିଲେ । ବୋଉ ଶୋଇଥିବା ଘର ଦୁଆର ମୁହଁରେ ଠିଆହେବାରୁ, ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରଣାମ କଲି । ମୋ ମୁଣ୍ଡରେ ହାତଟି ବୁଲାଇ ନେଇ, ବୋଉ ପାଖକୁ ଯାଇଁ ଗୋଡ଼ରେ ମୁଣ୍ଡ ଲଗାଇ ପ୍ରଣାମ କରି; ମାଉସୀ ମାଉସୀ ଦୁଇ ତିନିଥର ଡାକିବା ପରେ, ବୋଉ ଆଖି ଖୋଲି ଅନେଇଲା—ଏବଂ କହିଲା—କିଏ ଅମୂଲ୍ୟ ?

—ବୋଉକୁ କହିଲି—'ବୋଉ ! ଅମୂଲ୍ୟବାବୁଙ୍କୁ କ'ଣ ଚିହ୍ନି ପାରୁନୁ ?'

—ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ କହିଲେ—'ଆଉ କ'ଣ ସେ ଚିହ୍ନିବା ଅବସ୍ଥାରେ ଅଛନ୍ତି ?' ଏହା କହି ବୋଉ ପାଖରେ ବସିଲେ ।

—ବୋଉ ତାଙ୍କ ଉପରେ ହାତ ରଖି କହିଲା—'ବାପା ! ଏତେ ଦିନ ପରେ ମନେ ପଡ଼ିଲା ? ବହୁ ଚିଠି କ'ଣ ପାଇ ନ ଥିଲୁ ??'

—ହଁ ମାଉସୀ ! ବହୁ ଚିଠିକୁ ପାଇବା ସଂଗେ ସଂଗେ ପଦ ଛୁଟି ଆସିଛୁ । ତଥାପି ଗାଡ଼ି ଟିକିଏ ବିଲମ୍ବ ହେବାରୁ ଡେରି ହୋଇ ଗଲା । ଏହା କହି; ବୋଉ ଦେହରେ ହାତ ବୁଲାଉ ବୁଲାଉ କହିଲେ—'ବହୁ ! ମାଉସୀଙ୍କ ଦେହ ଏତେସରି ହେଲାଣି; ଏହା

ପୂର୍ବରୁ ଜଣାଇଥିଲେ କିଛି ଅସୁବିଧା ହୋଇଥା'ନ୍ତା ?'

—ହଠାତ୍ ଏପରି ହେବ ବୋଲି, କ'ଣ ଜାଣି ପାରିଲୁ କି ? ମଝିରେ ମଝିରେ ଟିକେ ଜ୍ୱର ହେଉଥାଏ । କୈଳାଶ ବୈଦ୍ୟଠାରୁ ଔଷଧ ଦିଆଗଲା । ସେଥିରେ କିଛି ନ ହେବାରୁ, ଯାଜପୁରରୁ ଡାକ୍ତର ଆଣି ଦେଖାଇଲୁ । ଦୁଇଶ ଉପର ଇଞ୍ଜେକ୍‌ସନ ଓ ଔଷଧ ଖର୍ଚ୍ଚ ନେଲେ । କୌଣସି ଆଶା ଭରଷା ନ ପାଇ ବାଧହେଲୁ...।

—ମୋ କଥା ଶୁଣି; ତାଙ୍କ ଆଖିରୁ ଦୁଇ ବିନ୍ଦୁ ଅଶ୍ରୁ ଗଡ଼ି ପଡ଼ିଲା । ମନ ଦୁଃଖରେ ବସି ରହିଲେ କିଛି କ୍ଷଣ । ବାପା ଆସି ଗୁହା ଟିକେ କରିବାକୁ କହିଲେ । ତାପରେ ବାପା ଓ ଅମୂଲ୍ୟ-ବାବୁ ବୋଉକୁ କଟକ ନେବା ବିଷୟରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଲେ ।

ଗୁଡ଼ ଜଳଖିଆ ଖାଇସାରିବାପରେ ବାପା ଓ ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ବଳଦଗାଡ଼ି ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରିବାକୁ ବାହାରିଛନ୍ତି ଏହିସମୟରେ ବଡ଼ ଧରଣର ଅସରାଏ ବର୍ଷା ହୋଇଗଲା ।

ବର୍ଷା ଛାଡ଼ିବା ପରେ ଆକାଶ ଟିକିଏ ସଫା ହେବାରୁ ଲଣ୍ଠଣ ନେଇ ଝୁମ୍ପୁରି ହାଟ ପାଖକୁ ଗଲେ

ସେ ଗଲାପରେ ଗୋଟେଇ କରିବାକୁ ଗଲି ହାଣ୍ଡିଶାଳକୁ । ସେଇଠାରେହିଁ ଅମୂଲ୍ୟବାବୁଙ୍କ କଥା ନେଇ ଭାବିବାକୁ ସମୟ ପାଇଲି—ସେ କେତେ ଭଲ ଲୋକ; ଆମକୁ ପରବୋଲି ଭାବନ୍ତି ନି; ଶୁଣି ପାଇବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଛୁଟି ଆସିଛନ୍ତି କେତେ ଦୂରରୁ । ଆମେ ତାଙ୍କର ବା କିଏ, ଆମପାଇଁ ତାଙ୍କର ପ୍ରାଣ କାନ୍ଦେ । ବଡ଼ ଲୋକ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ମନରେ ଦୟା ଭାବ ଅଛି । ମନ ଦୁଃଖରେ ହାହାକର କରି ଉଠିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଆମାନଆଁ ଆଖିରୁ ଲୁହ ଗଡ଼ି ପଡ଼ିଲା ଝରଁ ଝରଁ ।

ଗୋଟେଇ ସାରି ଅନାଇଁ ବସିଥାଏ—ବଡ଼ କ୍ଳାନ୍ତ ଅନୁଭବ

କରୁଥାଏ; ଅଖି ପତାରେ ନିଦ ମାଡ଼ି ମାଡ଼ି ଅସିବାରୁ ବୋଉ ପାଖରେ ବସି ଢୋଳେଇଲି—।

କେତେ ସମୟ ପରେ ବାପା ଓ ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ଅସିବାରୁ ଖାଇବାକୁ ଦେଲି । ଏତେଦିନପରେ ବାପା ଗଣ୍ଡେ ଭାତ ଖାଇଲେ । ଅମୂଲ୍ୟବାବୁଙ୍କୁ ଅଜି ପାଇ ତାଙ୍କର ମନ ଟିକେ ଭଲଅଛି ବୋଲି ଜାଣିଲି—।

ସେମାନେ ଖାଇସାରିବାପରେ, ବୋଉକୁ ବାଢ଼ି ଦିଅଇଦେଇ ଖାଇବାକୁ ଇଚ୍ଛା ନ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ବାପାଙ୍କ ଥାଳିରେ ଗଣ୍ଡେ ଭାତ ଥିବାରୁ ସେ ଗଣ୍ଡିକ ଖାଇ ଶୋଇବାକୁ ଗଲି ।

ଶୋଇଲି ସତ କିନ୍ତୁ ଅସମାପ୍ତ ଭାବନାକୁ ନେଇ ଭାବିବାକୁ ଲାଗିଲି—। ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ, ବାପା ସେତେବେଳକୁ ବୋଉ ପାଖରେ ବସି କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଉଥା'ନ୍ତି । ଘନ ଅନ୍ଧକାର ଭିତରେ ଶୁଣିବାକୁ ପାଇଲି—'ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ କହୁଛନ୍ତି; ମୋତେ ଓ କଟକ ସଂଗରେ ନେବେ ବୋଲି ।'

ଗାଢ଼ ନିଦ ମାଡ଼ି ଅସିଛି; ହଠାତ୍ କାହାର କର ପରଶରେ ନିଦ ଚଟ୍‌କରି ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ନିଦ ବଲବଲ ଆଖିରେ କହି ପକାଇଲି—କିଏ ?

—କିଛି ସମୟ ନୀରବ ହୋଇ ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ କହିଲେ—ମୁଁ ଚୋର ?

—ଚୋର ! ନିଜେ ଚୋର; ଚୋରବୋଲି କହିବାକୁ କ'ଣ ସାହାସ କରେ ?

—ଏ, ସେ ଚୋର ନୁହେଁ, ଏ ପକ୍କା ପ୍ରେମ ଚୋର । ତା ନ ଚାହାଇଥିଲେ.....।

—ନିଦୁଆ ଆଖି ଦୁଇଟା ପୁରାପୁରି ଖୋଲିଦେଇ, ତାଙ୍କୁ

ପଚାରିଲି—'କ'ଣ ଗପ ଏବେ ସରିଲାତ ?'

କିଛି ଉତ୍ତର ନ ଦେଇ, ମୋ' ଦେହସାରା ହାତ ବୁଲେଇ ନେଇ; ଧୀର ଗଳାରେ ଡାକିଲେ—'ବିଦ୍ୟୁ !'

—'ଉଁ... !'

—ତମେ ମୋତେ ନିଶ୍ଚୟ ଭଲ ପାଅନା ?

—ନିଜ ମନକୁ ନିଜେ ପଚାରି ତାର ଉତ୍ତର ନିଅ ।

—ତା ହେଲେ ମୁଁ ଗୋଟିଏ କଥା କହିବ ରଖିବ ?

—କ'ଣ କହୁନା ? ରଖିବାର ହୋଇଥିଲେ ନିଶ୍ଚୟ ରଖିବ

—ରଖିବାର ନ ହୋଇଥିଲେ ରଖିବ ନାହିଁ ? ଏଇଆତ ?!

—ମୁଁ ଜାଣେ; କଷ୍ଟକ ଯିବା କଥା । ଏହା କହି ତାଙ୍କ ଛାତି ଉପରେ ମୁହଁ ରଖି କାନ୍ଦିବାକୁ ଲାଗିଲି—।

ତାପରେ ସେ ମୋତେ ବହୁତ ପ୍ରଲୋଭନ ଦେଇ କହିଲେ କିଛି ଚିନ୍ତା କରନା, କଥା ଦେଉଛି—ବୋଉଙ୍କୁ ତୁମର ଭଲ କରିବାପାଇଁ ଯଥାପରନାସ୍ତି ଚେଷ୍ଟା କରିବ । ଭାଗ୍ୟରେ ଯଦି ଥାଏ ମରଣ ମୁହଁରୁ ଫେରେଇ ଆଣି ପାରିବା । ଏ ସମୟରେ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଦରକାର; ଅଧୈର୍ଯ୍ୟ ହେଲେ କ'ଣ ଚଳିବ । ଶେଷ ଚେଷ୍ଟା ଦେଇ ପ୍ରାଣ ପଣେ ଲାଗିବ । ତେଣିକି ଯଦି......।

ଏହା କହି; ମୋ ବୁକୁକୁ ଦୁଇହାତରେ ଜଡ଼ାଇ ରଖି; ଏଥିରୁ ତେଣୁ ପ୍ରଶ୍ନକରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ କହିଲେ, ବାପା ମୋ କଷ୍ଟକ ଯିବାର ମତ ମୋ ଠାରୁ ନେବାପାଇଁ କହିଛନ୍ତି । ମୁଁ ଯିବ ବୋଲି ସମ୍ମତ ହେଲି । ତାପରେ ଅଧୀର ହୋଇ ଭିଡ଼ି ଧରିଲି ଦୁଇ ହାତରେ । ସ୍ନେହ ଓ ଆଦର, ଯେପରି ଲୁହାକୁ ଚୁମ୍ବକ ଧରି ରଖେ ସେଇପରି ଲାଗୁଥିଲା ମୋତେ । ସେ ମୋ' କଅଁଳିଆ ମୁହଁକୁ ତାଙ୍କ ଓଠ ପରଶରେ ଜଡ଼ାଇ ରଖିଲେ କେତୋଟି ମୁହୂର୍ତ୍ତ ପାଇଁ । ତାଙ୍କ

ଥାନ୍ତି ଯେଉଁଠାରୁ ଦୂରେଇ ରଖିବାକୁ ଯଥାସମ୍ଭବ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିଲେ ହୁଏତ ପାରିଥା'ନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଏ ପରିସ୍ଥିତିରେ ଦୂରେଇ ରହି ପାରିଲି ନାହିଁ । ତାଙ୍କର କୁସୁମ କୋମଳ ଦେହର ପରଶ ଏବଂ ତାଙ୍କର ମିଠା କଥାରେ ନିଜକୁ ଭୁଲିଗଲି ।

ବଳଦ ଗାଡ଼ି । ଧୀରେ ଧୀରେ ଚାଲିଛି—। ବୋଉ ଶୋଇଥାଏ ଗାଡ଼ି ଭିତରେ । ମୁଁ ବୋଉ ପାଖରେ ବସି ଅସରନ୍ତି ବାଟକୁ ଚାହିଁ ରହିଥାଏ । ବାପା ଓ ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ଗାଡ଼ି ପିଛା ଧରି ଚାଲିଥା'ନ୍ତି ।

ବେଳ ତିନିଟାରୁ ବେଶୀ ହେବ; ଯାଜପୁର ମଟର ଷ୍ଟାଣ୍ଡରେ ପହଞ୍ଚିଲୁ । ବସ୍ ଟାଇମ୍ ଡେରି ଥିବାରୁ, ଛ'ଟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁହିଁ ହେବ; ନ ହେଲେ ଅନ୍ୟ ଉପାୟ କିଛି ନାହିଁ ।

ବାପା ଓ ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ଆମକୁ ଓ୍ୱେଟିଂରୁମ୍‌ରେ ବସେଇ ଦେଇ ବଜାର ଆଡ଼େ ଗଲେ । ଦଶ ପନ୍ଦର ମିନିଟ୍ ପରେ ହାତରେ ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ଜଳଖିଆ ଠୁଙ୍ଗାଟିଏ ଧରି ପହଞ୍ଚି ଖାଇବାପାଇଁ କହିଲେ ।

ବୋଉର ଅବସ୍ଥା ତୃଷ୍ଣା ଭୋକ ଶୋଷ ବନ୍ଦ ହୋଇ ଯାଇ ଥାଏ । ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ରାଗିବେ ବୋଲି ଦୁଇଖଣ୍ଡ ପୁରି, ଗୋଟିଏ ମିଠା ଖାଇ ପାଣି ପିଇଲି । ଗାଡି ଯିବା ସମୟ ହେବାର ଟିକେଟ

ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରି ଅଣିଲେ । ପୂର୍ବରୁ ବସ୍ କଣ୍ଡାକ୍ଟର ସଙ୍ଗରେ ପରି-ଚୟ ଥିବାରୁ ଟିକେଟ୍ ପାଇଁ ବିଶେଷ ଅସୁବିଧା ହେଲାନି । ଆରା-ମରେ ବସି ଷ୍ଟେସନରେ ଯଥା ସମୟରେ ପହଞ୍ଚି, ପୁରୀ ଅଡ଼କୁ ଯାଉଥିବା ଟ୍ରେନ୍‌ରେ ଯାଇଁ; ଠିକ୍ ରାତି ଦଶଟାରେ କଟକ ଷ୍ଟେସ-ନରେ ପହଞ୍ଚିଲୁ ।

ଘୋଡ଼ାଗାଡ଼ିରେ ଯାଉଥିବାବେଳେ; ବାଟରେ ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ବିଶିଷ୍ଟ ଜାଗା ମାନ ଦେଖାଇ ଦେଉଥା'ନ୍ତି । ଚୌଧୁରୀ ବଜାର ଛକରେ ଓହ୍ଲାଇ ଅମୂଲ୍ୟବାବୁଙ୍କ ବସାକୁ ଗଲୁ ।

× × × ×

ପରଦିନ ବୋଉକୁ ମେଡ଼ିକାଲରେ ଭର୍ତ୍ତି କରିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ହେଲା । ଠିକ୍ ଦୁଇଦିନ ମେଡ଼ିକାଲରେ ରହିବାପରେ ବଡ଼ ଡାକ୍ତର କହିଲେ—ରୋଗୀର ଦେହରେ ଆଦୌ ରକ୍ତ ନାହିଁ । ଯଦି ପାର କିଛି ରକ୍ତ କିଣିଆଣ । ରକ୍ତ ଦେବାକୁ ହେଲେ ଦୁଇଶହ ଟଙ୍କା ଅନ୍ତତ ଲାଗିବ । ଆମ ପାଖରେ ସେତେବେଳକୁ ଜମି ବନ୍ଧାଦେଇ ଅଣିଥିବା ଦୁଇଶହ ଟଙ୍କା ଥାଏ । ସେତିକ ମାତ୍ର ଆମର ସମ୍ବଳ । ଗଲାବେଳ ଖର୍ଚ୍ଚ ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ସମସ୍ତ ବହନ କରିଛନ୍ତି ।

ବୋଉପାଇଁ ନିଜ ଦେହର ରକ୍ତକୁ ପରୀକ୍ଷା କରି, ଶହେଟଙ୍କାର ରକ୍ତ ଦେଲେ । କିନ୍ତୁ ମନା କରିଥିଲେଓ ସେ' ମନା ମାନିଲେ ନାହିଁ ।

ରକ୍ତ ଦେଇ ସୁଦ୍ଧା ଫଳ କିଛି ହେଲା ନାହିଁ; ବରଂ ରୋଗର ଗତି ଦିନକୁ ଦିନ ବଢ଼ି ଚାଲିଲା । ରୋଗ ମଧ୍ୟ ଧରାପଡ଼ି ଡାକ୍ତର-ମାନେ ଚିହ୍ନି ପାରୁ ନାହାନ୍ତି ।

× × × ×

ଦି'ପହର ବେଳ ଆସି ହେଲାଣି । ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ସକାଳ, ଦିଟା

ଚୁଡ଼ା ଭଜା ଖାଇଥିଲେ, ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଫେରି ନାହାନ୍ତି । ଆମ ଦୁଃଖରେ ତାଙ୍କୁ ଭୋକ ମଧ୍ୟ ବନ୍ଦ ହୋଇ ଗଲାଣି । ସେ ଆମପାଇଁ ଏତେ କଷ୍ଟ ଅନୁଭବ କରୁଛନ୍ତି, ସ୍ୱାର୍ଥ ବା କ'ଣ ଅଛି ତାଙ୍କର । ତିନି ଶହ ଟଙ୍କାରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ହେଲାଣି ତାଙ୍କର ଖର୍ଚ୍ଚ । ଚାକିରିରେ ମାତ୍ର ଆଠଦିନ ଛୁଟି ଥିଲା । ଆଠଦିନ ହୋଇଗଲାଣି । ତାଙ୍କର ଚାକିରି ପ୍ରତି ଓ ଦୃଷ୍ଟି ନାହିଁ । ଏସବୁ ଉପକାର ବା କ'ଣ ଦେଇ ସୁଝି ପାରିବୁ ?

ଏହି ସମୟରେ ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ଘର ଭିତରକୁ ପଶି ଆସି, ସୁଖିଲା ହସଟିଏ ହସି କହିଲେ—ତୁମେ ସବୁ ଖାଇଚତ ? ବାପା କାହାନ୍ତି ??

ବାପା ବସ୍ତା ଆଡ଼େ ଯାଇଛନ୍ତି କହି, ପାଣି ଲୋଟେ ଆଣି ଦେଲି ମୁହଁ ହାତ ଧୋଇବାକୁ । ମୁହଁ ହାତ ଧୋଇ କହିଲେ— ଅଳ୍ପ ଦି'ଟା ଭାତ ଦିଅ, ଭୋକ କାହିଁକି ଲାଗୁନି ।

ଖାଇ ବସିଥିବାବେଳେ, ବାପା ଆସି ବୋଉ କଥା ପଚାରିବାରୁ ସେ କହିଲେ—ଡାକ୍ତରମାନେ କହୁଛନ୍ତି ଭଲ ହୋଇଯିବେ । ତଥାପି ଟିକେ ଡେରି ହେବ ।

ବାପା ଡେରି କଥା ଶୁଣି, ଟିକିଏ ଗୁମ୍ ମାରି କହିଲେ—ତା ହେଲେ ଗୋଟିଏ କାମ କର ଅମୂଲ୍ୟ ! ମୁଁ ବହୁକୁ ନେଇ ଘରକୁ ଯାଉଛି, ତିନି ତିନିଟା ଲୋକ କାହିଁକି ଏଠି ରହିବା ? ତୁମେ ଚାକି-ରିରେ ଯଏନ୍ କର । ଏବଂ ବହୁବୋଉର ଖବର ନେଇ ଯା ପାର କରିବ । ନହେଲେ କଟକ ପରି ସହରରେ ଚଳିବା ବଡ଼ କଷ୍ଟକର ହୋଇ ପଡ଼ିବ ।

ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ଦି' ପାଞ୍ଚଥର ଭାତ ପାଟିକୁ ନେଇଛନ୍ତି କି ନା, ତାଙ୍କର ଜଣେ ବନ୍ଧୁ ଆସି ଖବର ଦେଲା—ବୋଉର ଅବସ୍ଥା ବଡ଼ ଶୋଚନୀୟ, ତୋତେ ଖୋଜୁଚି ।

ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ଖାଇବା ପାଖରୁ ଉଠି ଭିତରଘରରେ ହାତ ମୁହଁ ଧୋଇ, ଘୋଡ଼ାଗାଡ଼ି ଡାକିବାକୁ ଗଲେ ।

ମେଡ଼ିକାଲରେ ପହଞ୍ଚି ଯା ଦେଖିଲି; ନ କାନ୍ଦି ରହି ପାରିଲି ନାହିଁ । ବୋଉ ମୁହଁରେ ଆଉ କଥା ନ ଥିଲା; ସେ ଛଳ ଛଳ ଆଖିରେ ଅନାଇଁ ରହିଲା ମୋରି ଆଡ଼େ । ତାପରେ ଅମୂଲ୍ୟବାବୁଙ୍କୁ ହାତ ଠାରି ଡାକି; ଧୀର ଗଳାରେ କହିଲା—'ଅମୂଲ୍ୟ ! ମୁଁ ଏବେ ଚାଲିଲି; ମୋ'ର ସେ' ପୁରରୁ ଡାକରା ଆସିଲାଣି—ମୁଁ ଆଉ ରହି ପାରିବି ନାହିଁ । କେବଳ ମନରେ ମୋର ରହିଗଲା ଗୋଟିଏ କଥା ଅପୂରଣ । ଏହା କହି ଡାକିଲା ମୋତେ ପାଖକୁ ।

—ଏପରି ଅଧୀର ହେଲେ କ'ଣ ହେବ ମାଉସୀ ! ମୋ'ର ପୂରା ବିଶ୍ୱାସ ଥିଲା, ତୁମେ ନିଶ୍ଚୟ ଭଲ ହୋଇଯିବ । କିନ୍ତୁ ତା' ନିଶ୍ଚିତ କରିଦେଲା ନାହିଁ । ତୁମର ବନ୍ଧୁ ଯେ......।

ମୁଁ, ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ; ବୋଉ ବିଛଣାରେ ବସିଥିଲୁ । ବାପା ପାଖରେ ଠିଆହୋଇ ଅନାଇଁ ରହିଥା'ନ୍ତି ବୋଉ ଆଡ଼େ ।

ମନେ ମନେ କ'ଣ ଭାବି; ବୋଉ କହିଲା—ଅମୂଲ୍ୟ ! ମୁଁ ଆଜି ବନ୍ଧୁକୁ ତୋ'ରି ଭରସାରେ ଛାଡ଼ିଗଲି । ପରକରିବୁ ନାହିଁ । ମୋ' ହାତ ତାଙ୍କ ହାତ ମୁଠାରେ ରଖି କହିଲା—'ଏ ଯାତ୍ରା ମୋର ଶେଷ, ବନ୍ଧୁ ତୋତେ ପାଇବାପାଇଁ ବହୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଆସିଛୁ ଚିର-ଦିନପାଇଁ ତୁମଙ୍କୁ ପାଇବାର ସଂକଳ୍ପ କରି ବସିଅଛୁ, ତାକୁ ଉପର ନିଷ୍ଫଳ ନ କରୁ ।'

ଏହା କହିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ; କଣ୍ଠ ତା'ର କ୍ଷୀଣ ହୋଇ ଆସିଲା—ଶୁଷ୍କ ଅଧରଟି ଥରିବାକୁ ଲାଗିଲା—କିଛି କହି ପାରିଲା ନା ସେ । କେବଳ ପୁଣି ଥରେ ଡାକିଲା—ବନ୍ଧୁ । ମୋତେ ଅନାଇଁ ପାଟି ଖାଲି ପାକୁ ପାକୁ କଲା । ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ପାଣି ଟୋପେ ଦେଲେ;

ମୁହଁରେ । କିନ୍ତୁ ପାଣି ଆଉ ପେଟକୁ ଗଲା ନାହିଁ । ହିକ୍କା ଉପରେ ହିକ୍କା; ମାତ୍ର ତିନୋଟି ।

ଅଧୀର ହୋଇ ଡାକିଲି—ବୋଉ; ବୋ······ସବୁ ଶେଷ ।

ଦୀପ ଲିଭିଗଲା—ଚିରଦିନକୁ ବୋଉ ଡାକ ଦୁନିଆରୁ ଲିଭି-ଆସିଲା ସେତେବେଳେ । ଆଖିରେ ଲୋତକ ନାହିଁ; ମୂକ ପାଲଟି ଯାଇଛି—।

ଦ୍ୱାରକୁ ଆସି ବସି ଭାବିବାକୁ ଲାଗିଲି—ମନୁଷ୍ୟ ଜୀବନରେ କ'ଣ କେତେବେଳେ ଆସେ; ତା କିଏ କହି ପାରିବ । ଆମ ଘର ଥିଲା କ'ଣ; ବର୍ତ୍ତମାନ ବା କ'ଣ ହେବାକୁ ଯାଉଛି । ଧନ୍ୟ ନିୟତି ! ତୋ'ର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଯେ କଣ ତା କେବଳ ତୁ ଜାଣୁ । ଦୁନିଆକୁ ନେଇ ଖେଳ ଖେଳିବା ତୋ'ର ନିତିଦିନିଆ ଖେଳ । କାହାର ଘର ଭାଙ୍ଗୁ ବା କାହାର ଘର ଯୋଡ଼ୁ; ସେଇଥିରେ କ'ଣ ତୁ ପାଉ ଆନନ୍ଦ ?

× × × ×

ଦୁଇଦିନ ପରେ ଫେରି ଆସିଲି ଘରକୁ । ଘରେ ଆସି ଦେଖୁଛି; କବାଟରେ ତାଲା ପଡ଼ିଛି । ତାଲା ଖୋଲି ଘର ଭିତରକୁ ଯାଇଁ ଯାହା ଦେଖିଲି ଦେହ ସହିଲା ନାହିଁ । ବାପା ଗଛ କାଟିଲା ପରି ତଳେ ପଡ଼ିଗଲେ । କଥାରେ କହନ୍ତି—ଚୋର ଘରେ କଳା କନା ବୁଲେଇ ଦେଇ ଯାଇଛି । ଲୁଗା ପାଲଟିବାକୁ ଖଣ୍ଡେ କନା ନାହିଁ; ଖାଇବାକୁ ମଧ୍ୟ ପଡ଼ିଥାଳି ନାହିଁ । ଅଜଣା ଆଶଙ୍କାରେ ଖାଲି ଥରିଥରି ହୋଇ ତିନି ପାହାର ପିଟିଦେଲି ଦୁଆରମୁହଁ ବନ୍ଧରେ ମୁଣ୍ଡ । ରକ୍ତ ଧାର ଧାର ଛୁଟିଲା ମୁଣ୍ଡରୁ । ମୁଁ ସେତେବେଳେ ଜ୍ଞାନଶୂନ୍ୟ ।

ଚେତା ଆସିବାରୁ ଦେଖିଲି—ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ, ମୋ ମୁଣ୍ଡ କୋଳରେ ରଖି ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେଉଛନ୍ତି । ଭାବିଲି—ଆଉ ଭାବ ବା

ଦୁଃଖ କରି ବୋଉକୁ କ'ଣ ଫେରି ପାଇବ ? ଯା ଭାଗ୍ୟରେ ଥିଲା ତା ହୋଇଗଲା । ଘରୁ ଚୋରି ବିଷୟ ପଡ଼ୋଶୀ ଘରେ ପଚାରିବାରୁ, ସେ ଏସବୁ ବିଷୟ ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ ବୋଲି କହିଲେ ଜାଣିବାକୁ ବାକି ରହିଲା ନାହିଁ କିଛି ।

ବୋଉର ଶୁଦ୍ଧି କ୍ରିୟାରେ ଯେଉଁ ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ ହେଲା, ସେ ସବୁ ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ଦେଲେ । ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟ ଶେଷରେ ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ କଟକ ଗଲେ । ଠିକ୍ ଦୁଇଦିନ ପରେ ଚାକିରି ନ ହେବାରୁ ହତାଶିଆ ହୋଇ ଫେରି ଆସିଲେ ଘରକୁ । ତାଙ୍କ ବାପା ଓ ବୋଉଙ୍କର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନୁହେଁ ଯେ ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ରୋଜଗାର କରି ଟଙ୍କା ଦେଉ । ନ ଦେଲେ ହେବନି ଏହା ନୁହେଁ । ଗୋଟିଏ ପୁଅ, ଯାଇ ଦଶ ପଚିଶ୍ ଏକର ଜମି ଅଛି; ନେଇ ଆଣି ଖାଇ ପାରିଲେ ସେ ନିଶ୍ଚୟ ଆନନ୍ଦରେ ଚଳିଯିବେ । ତଥାପି ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ବୁଝୁଥିଲେ; ବେକାର ହୋଇ ବସି ଦିନ ଗୁଡ଼ିକ କଟେଇ ଦେବେ; ତା ଅପେକ୍ଷା ଧନ ଅର୍ଜନ କରିବାହିଁ ଉଚିତ ।

ନିତି ନିତି ଆମ ଘରକୁ ଆସୁଛନ୍ତି ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ । ଘରର ସମସ୍ତ ଖର୍ଚ୍ଚ ବହନ କରୁଛନ୍ତି ଆମର । ତାଙ୍କ ବୋଉ ସବୁ ବିଷୟ ଜାଣନ୍ତି । ସେ ବି ଖୁସି ମନରେ ହସି ହସି ଆମ ଘରକୁ ଧାନ, ଚାଉଳ; ଟଙ୍କା ସମସ୍ତ ଅମୂଲ୍ୟବାବୁଙ୍କ ବାପାଙ୍କୁ ଲୁଚାଇ ଦିଅନ୍ତି ।

ଏଇପରି କେତେ ଦିନ ପରର ହାତକୁ ଅନେଇ ରହିବୁ । ଏହି ସବୁ ଭାବି; ବାପା ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିଲେଣି । ବୋଉ ମରିବା ତିନି ଚାରି ମାସ ହେଲାଣି । ଜମିରେ ମଧ୍ୟ ଏଥର ଭଲ ଧାନ ହୋଇନି । ନାନାଦି ଅଭାବର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଲେ ମଧ୍ୟ; ଅମୂଲ୍ୟବାବୁଙ୍କ ସାନ୍ତ୍ୱନା ବାଣୀରେ ବଞ୍ଚି ରହିଛୁ । ନହେଲେ ବୋଉ ପରି ଏ ସଂସାରରୁ ବିଦାୟ ନିଅନ୍ତ ନା ।

ନଂ.....17 ୫୪

ଦିନ ପରେ ଦିନ ଗଡ଼ି ଚାଲିଛି । ସଂଧ୍ୟା ହୋଇ ଆସିଲଣି । ବାପା ତରଙ୍ଗ ଆଡ଼େ ଯାଇଥିଲେ । ମୁଁ ଝରକାଟି ଖୋଲିଦେଇ ଅନାଇଁ ବସିଛି ଦାଣ୍ଡଆଡ଼େ । କିଛି କ୍ଷଣ ବସିବାପରେ କାହାର ପାଦ ଶବ୍ଦ ବାରି ପାରିଲି । ଜାଣିବାକୁ ବାକି ରହିଲା ନା ! ନିଶ୍ଚୟ ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ । ତାଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଅନାଇଁ ରହିଲି କିଛିକ୍ଷଣ— ଚାରି ଆଖି ଏକ ହେଲା । ତାଙ୍କ ଅନାଇବାର କି ମାଦକତା ଥିଲା କେଜାଣି; ଏତେଦିନ ମଧ୍ୟରେ ତାଙ୍କୁ ଅନ୍ୟ ରୂପରେ ଦେଖି ନ ଥିଲେ ଓ ଆଜି କିନ୍ତୁ ସେ ମୋ ଆଖିରେ…… । ନୀରବରେ ତାଙ୍କ ସୁନ୍ଦର ସୁଠାମ ଦେହକୁ ଅନାଇଁ ରହିଛି; ଏହି ସମୟରେ ବାପା ଘରକୁ ପଶି ଆସିଲେ । ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ଆସିଥିବା ଦେଖି ରୋଷେଇର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବାକୁ କହିଲେ । ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ଘରକୁ ଯିବା କଥା କହିବାରୁ, ବାପା ମନା କଲେ ।

ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ଗାଁ ଆଡ଼େ ବୁଲିବାକୁ ଯାଇଥିବାରୁ, ରୋଷେଇ ସାରି ହାରମୋନିୟମ୍ ଆଣି କେଁ କେଁ କଲି— । ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ମୋ ପଛରେ ଠିଆ ହୋଇଥିବାର ଦେଖି, ଉଠିପଡ଼ି, ବାପା ଶୋଇଥିଲେ ଉଠିବାକୁ କହି, ଭାତ ବାଢ଼ିବାକୁ ଗଲି ।

ଖିଆ ପିଆ ସରିବା ପରେ ବାପା; ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ଖଟ ଉପରେ ବସି ଏଣୁ ତେଣୁ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଉଥା'ନ୍ତି । ଦାଣ୍ଡ ଘରେ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ବିଛଣା କରିଦେଇ ଆସି ଭାତ ଖାଇ ବସିଲି । ବାପା ପାନ

ମାଗିଲାରୁ ଶୀଘ୍ର ଦି'ଟା ଖାଇସାରି ପାନଦେଇ; ଶୋଇବାକୁ ଗଲି ।

କିଛି ସମୟ ଶୋଇବାପରେ; ଶୁଣିବାକୁ ପାଇଲି—ବାପା ତାଙ୍କୁ ନାହିଲେ ଯାଅ ଶୋଇବ ରାତି ଅନେକ ହେଲାଣି । ମୁଁ ଏ ପଦକ ଶୁଣି, ନିଜର ଦେହକୁ ଭଲକରି ଥରେ ଅନାଇନେଲି । ଦେହକୁ ଦେଖି ଲୋଭେଇ ଆସିଲା ମୋର ମନ । ହଠାତ୍ ଯୌବନର ଉତ୍ତେଜନା ଖେଳିଗଲା ଦେହରେ । ଯୌବନର ଠେସ ଲୁଗାକୁ ଉବୁକି ଉଠିଥିବାର ଦେଖି; କୁଲୁରି ଉଠିଲା ମନ । ଅଧା ଖୋଲି-ଦେଲି ଲୁଗା । ମୁକୁଳା କେଶ କେରାକ ଦେହରେ ପଡ଼ି ଶକ୍ ଶକ୍ କରୁଥାଏ । ଗୋରା ତକତକ ଦେହ, ସ୍ତନ ଓ ବଳିଲା ବଳିଲା ଜଙ୍ଘ ଦି'ଟାକୁ ଦେଖି, ଦେହ ଝାଲି ଥରିବାକୁ ଲାଗିଲା—। ମନକଲି; ନିଜ ଦେହରେ ଗୋଟିଏ ଚୁମ୍ବନ ଆଙ୍କି ଦିଅନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଚେଷ୍ଟାକରି ସୁଦ୍ଧା ବିଫଳ ହେଲି । ଏହି ସୁଯୋଗ ନେଇ; ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ପଶି ଆସିଲେ ଘରକୁ । ମୋର ଏ ଅସମ୍ଭାଳ ଦେହକୁ ଦେଖି, ସେ କ'ଣ ଭାବିଥିବେ ? ତଥାପି ଥରଟିଏ ତାଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ, ତଳକୁ ମୁହଁମାଡ଼ି ଶୋଇ ପଡ଼ିଲି ।

କବାଟକୁ ଆଉଜେଇ ଆସି, ତାଙ୍କ କଅଁଳିଆ ହାତକୁ ବୁଲେଇ ନେଲେ ମୋ ପୃଷ୍ଠରେ । ପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ୱାଧୀନତା ମିଳିଲା ପରି ମୋ' ପାଖରେ ଶୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ଦେହ ଓ ହାତର ପରଶରେ ଶିହରି ଉଠିଲା ଦେହ । ସେତେବେଳେ ମନେ ହେଉଥାଏ, ତାଙ୍କ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଇଙ୍ଗିତରେ କାଉଁରି କାଠିର ପରଶ ଥିଲାପରି ।

କିଛି ସମୟ ନୀରବତାପରେ; ସରୁକଣ୍ଠରେ ଡାକିଲେ—ବିନ୍ଦୁ !

—କ'ଣ ?

—ମୁଁ ଗୋଟିଏ କଥା ପଚାରିବି; ସତ କହିବତ ?

—ତୁମ ପାଖରେ ଲୁଚାଇବି ତ, କହିବି......।

—ମୁଁ ଏ ଘର ଭିତରକୁ ଆସିଲିବୋଲି ମନରେ ଦୁଃଖ କର ନାହାନ୍ତି ?

—ସତେତ; ତୁମେ କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଧରଣର ଲୋକ । ଏତକ ବୁଝି ପାରୁନ ? ମୁଁ ତୁମଙ୍କୁ କେତେ ଭଲ ପାଏ । ତା ନ ହୋଇ-ଥିଲେ ଦରଜାଟିକୁ ଖୋଲା ରଖିଥା'ନ୍ତି କାହିଁକି ? ଆଉମଧ୍ୟ କ୍ଷଣିକ ଦେଖାରେ ପ୍ରଥମେ ଅଧର ସଂଗରେ ଅଧର ମିଳାଇ ଦେବାକୁ······। ଆଖି ମୋ'ର ଛଳ ଛଳ ହୋଇ ଆସିଲା—କିଛୁ ଆଉ କହି ପାରିଲି ନାହିଁ । ସେ' ମୋ ଆଖିରୁ ଲୁହ ପୋଛି ଦେଇ କହିଲେ—ଛି ପାଗଳୀ ପରି ! ତୁମେ କାନ୍ଦିବାର ଜାଣିଥିଲେ କେବେ ମୁଁ ଏ ପଦକ କହି ନ ଥା'ନ୍ତି । ଏହାକହି ପାଖକୁ ଟାଣିନେଇ ମୁକୁଳା କେଶ କେରାକ ଅତି ଆଦରରେ ସାଉଁଳେଇ ଦେବା ସଂଗେ; ଗୋଲାପି ଅଧରରେ ଆଙ୍କିଦେଲେ ଚୁମ୍ବନ—।

—"ଏହି ଚୁମ୍ବନ" !

—ଏ ଚୁମ୍ବନରେ କି ମାଦକତା ଅଛି କେଜାଣି । ଏଥିରେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେବାର କିଛି ନାହିଁ । ଅନ୍ତର ଅନ୍ତରକୁ ମିଳାଇ ପାରିଲେ ସେଇଠି ହୁଏ ଚୁମ୍ବନ ।

ଆଜି ଏହି ଘର ଭିତରେ ସେ ଓ ମୁଁ । ମାନେ ଜଣେ ଯୁବକ ଆଉଜଣେ ଯୁବତୀ । ଏବଂ ଜଣେ କିଶୋର ଅନ୍ୟ ଜଣେ କିଶୋରୀ । ତା ମଧ୍ୟରେ ଏକାନ୍ତ ଶୟନ । ଏହାଠାରୁ ବଳି ଏ ଦୁନିଆରେ······।

ଖୋଲା ଝରକାବାଟେ ଗୃହିଁଲି—ପୂର୍ବର ଇତିହାସ ଖୋଲିଲେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ; ଏହି ମଣିଷ ନାରୀକୁ ପାଇବାପାଇଁ ଲଢ଼ାଇ କରି ଯିଏ ଜିତୁଥିଲା ତା'ରି ଗଳାରେ ଫୁଲମାଳା ଲମ୍ବାଇ ଦେଉଥିଲା ବରତ୍ୱର ମୁଗ୍ଧ ହୋଇ । ଏହି ନାରୀ ପାଇଁ 'ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଶିବଧନୁ ଭାଙ୍ଗିଥିଲେ । ଦେଖିବାକୁ ଗଲେ ଏହିପରି କେତେ ପ୍ରମାଣ ମିଳିବ ।

କିନ୍ତୁ ଅମର ହାରଜିତ୍‌ର ସମ୍ବନ୍ଧ ନାହିଁ ଏଠି । ନିଜ ମନରେ ବାଛି ନେଇଛି ମୁଁ ଏହି ଅମୂଲ୍ୟବାବୁଙ୍କୁ । ସେ ମଧ୍ୟ ବାଛି ନେଇଛନ୍ତି ତାଙ୍କ ମନରେ ମୋତେ ।

ବିଶେଷ କରି ଲଜ୍ୟା ଆସିବାରୁ, ଆଖିକୁ ମୋର ବୁଜି ଧରିଲା ତନ୍ଦ୍ରାର କୁହୁକ । ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଥାଇ ନିଜକୁ ଭୁଲି ଗଲିଣି ଏକବାରେ । ନିଜର ମୋ'ର ଅକ୍ତିଆର ନ ଥିଲା ସେତେବେଳେ—।

କିଛି ସମୟ ନିରବ ରହିବା ପରେ, କହିଲି—ରାତି ଆଉ ବେଶୀ ନାହିଁ ମୁଁ ଏବେ.....।

—ଯିବ ? ଯାଅ ।

—ରାଗରେ କହୁଛ ନା କ'ଣ ?

—ରାଗିବ କାହିଁକି ?

—ମୋତେ କ୍ଷମା କରିବେ ! ଭୁଲ୍‌ରେ ମୁଁ......।

ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଅଭିମାନ ମିଳାଇଗଲା—ତାଙ୍କର । ସେ ମୋତେ ସେତେବେଳେ ଶତଶତ ଚୁମ୍ବନରେ ଛାଇ ଦେଲେ—। ମୁଁ ଆଉ ତାଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ ପାରିଲି ନି । ଦରଫୁଟା ହସଟିଏ ହସି ଉଠି ବସି; ନିତମ୍ବରୁ ଖୋଲି ଯାଇଥିବା ପଣତକୁ ସଜାଡ଼ି ନେଲି । ମୁଠୁ ମୁଠୁ କଳା କେଶ କେରାକ ବାନ୍ଧିନେଲି । ସେତେବେଳକୁ ରାତି ନ ଥାଏ ଆଉ ।

ପଇସା ପଇସି ନ ଥିବାରୁ ଚଳିବାପାଇଁ ବଡ଼ କଷ୍ଟକର ହେଉଛି । ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ଏହା ଭିତରେ ଟଙ୍କା ପଇସା ଦେଇ ନାହାନ୍ତି । ପନ୍ଦର ଦିନ ଧରି ଦେଖାନାହିଁ ତାଙ୍କର । ଘରର ପରିସ୍ଥିତି ଦେଖି, ବାପା ମୋତେ କେତେଥର ପ୍ରଶ୍ନ କଲେଣି, ମୋ'ର ବିବାହ ପାଇଁ । ମୁଁ ଉତ୍ତର ଦେଇ ପାରୁ ନ ଥିଲି । ବାପା ଭାବୁଛନ୍ତି; ମୋତେ ପର ଘରକୁ ବିଦା କରିଦେଇ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ହେବେ ।

ନନ୍ଦଅବୋଉ ହାତରେ ଖଟି ଦେଇଥିଲି; ସେ ଆସିଲେ । ତାଙ୍କର କ'ଣ ହୋଇଚି କେଜାଣି ଯେତେ ବାଧ୍ୟ କଲି ସେ ରହିଲେ ନାହିଁ । ସତେ ଯେମିତି ମନେକଲି, ଗୋଟାଏ ବିଶିଟ ବୋଝ ଲଦା ହୋଇ ଯାଇଛି ତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରେ । ତାଙ୍କର ମନର ଗତିକୁ ବଦଳେଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକଲି । କିନ୍ତୁ ପାରିଲି ନାହିଁ । ଭାବିଲି; ଏହା ଭିତରେ କିଛି ବ୍ୟତିକ୍ରମ ଘଟିଛି । ଗଲାବେଳକୁ ପଚାରିଲି—ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ! ମନଟା ଏପରି ଶୁଷ୍କ ହୋଇ ଉଠିଛି କାହିଁକି ? ସେ ସେତେବେଳେ କିଛି ଉତ୍ତର ନ ଦେଇ, ପଚାଶଟି ଟଙ୍କା ଦେଇ ଗ୍ଲିଗଲେ ।

× × × ×

ସେ କାହିଁକି ଯେ ସେ ଦିନ ଗ୍ଲିଗଲେ ତା କେବଳ ସେ' ଜାଣନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଦୋଷ ଦେଇ ହେବନି । ସେ ସବୁ ଆମ କପାଳ ଲିଖନ । ମୁଁ ବି ଏପରି ଘଡ଼ି ମୂଳରେ ଜନ୍ମ ହୋଇଛି ଯେ······। ନିଜର କରି ମଣିଥିଲେ; ନିଜର କରି ଗଢିଥିଲେ ।

ସେ ନିଜ ହାତରେ ଛିଣ୍ଡାଇ ଦେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛନ୍ତି । ସେଥିରେ ଯଦି ସେ ଶାନ୍ତି ପାଇବେ, ତାହାହିଁ କରନ୍ତୁ । ସେ ଦିନ ନ ରହିବା ପରେ ବାପାଙ୍କ ମନରେ ଯେ କେତେ ଅଘାତ ଆସିଥିଲା—ତଥାପି ମୋ ଦୋଷ ଦେଇ କହିଲେ—ତୁ ବୋଧହୁଏ ଅମୂଲ୍ୟ ମନରେ ଦୁଃଖ ଦେଲା ଭଳିଆ କଥା କହିଛୁ । ଯଦ୍ଵାରା ସେ ରହିଲେ ନାହିଁ । ତାଙ୍କ କଥାର ଉତ୍ତର ଦେଇ ପାରିଲି ନାହିଁ । ମୋର ଏହି ନିରୁପାୟ ମନୋଭାବ ଦେଖି କେତେ 'କୁ' ଭାଷାରେ କେତେ କ'ଣ କହିଗଲେ । ସେ ସବୁ ମଧ୍ୟ ସହ୍ୟ କରିବାକୁ ହେଲା ।

ଦିନେ ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ କହିଥିଲେ—ମୋତେ ନ ଦେଖିଲେ ପାଗଳ ହୋଇଯିବେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଦେଖିବାର ତୃପ୍ତି ରହିଲା ବା କେଉଁଠି ? ଯଦି ମୁଁ ତାଙ୍କ ମନରେ ଦୁଃଖ ଦେଲା ଭଳି କଥା କହିଥାଏ, ତାହେଲେ ସେତକ କହିଥିଲେ କ'ଣ ମୁଁ ତାଙ୍କଠାରୁ କ୍ଷମା ମାଗି ପାରି ନଥା'ନ୍ତି ??

ଏହା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବାପା ମଧ୍ୟ ମୋ'ର ବିବାହ ପ୍ରସ୍ତାବ ଉଠାଇଛନ୍ତି । ବାପାଙ୍କୁ ମୁହଁ ଖୋଲି କହି ସାରିଲିଣି; ଅମୂଲ୍ୟବାବୁଙ୍କ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ କାହାରିକୁ······।

ଅମୂଲ୍ୟବାବୁଙ୍କୁ ନିଜର ପୁଅ ପରି କରିଥିଲେ । ପୁଅ ବଦଳା ପୁଅ ଅଛି ବୋଲି ଯେଉଁ ଗର୍ବ କରିଥିଲେ, ସେ ତ ପର କରି-ଦେଲେ, ଆଉ କା ସାହାସରେ ସେ ଅଜି ଅଗେଇବେ । ତାଙ୍କର ସବୁ ଆଶା ଭରସା ପାଣିରେ ମିଳେଇ ଯିବାକୁ ବସିଲାଣି । ମୁଁ ବର୍ତ୍ତ-ମାନ ତାଙ୍କର ଜଞ୍ଜାଳ, ମୁଁ ଯଦି ମୋ'ର ଶେଷ ବାଟକୁ ଧରିନେଇ ପାରନ୍ତି ତାହେଲେ ତାଙ୍କୁ ଆଉ ଭାବିବାକୁ ହୁଅନ୍ତାନି । ତଥାପି ମନୁଷ୍ୟର ମରିବା ସମୟ ନ ହେଲେ ସେ କେବେ ମରି ପାରେନା ଶତ ଶତ ଚେଷ୍ଟା ତାର ବିଫଳ ହୁଏ ।

ଏହାପରେ କ’ଣ କେତେ ଭାବିବାପରେ, ନନ୍ଦଅବୋଉ ବାବୁ ବାବୁ ଡାକ; ଘର ଭିତରକୁ ପଶି ଆସି, ମୋ’ ହାତକୁ ଖଣ୍ଡିଏ ଚିଠି ବଢ଼େଇ ଦେଇ ଚାଲିଗଲା । ଚିଠିଟି ଉପରେ ରାଗ ହେଲା । ମୋ’ର ତ ପୋଡ଼ା କପାଳ, ମୁଁ ବା କାହାର ଦୋଷ ଦେବି । ଆମର ସେ’ତ ନିଜର ନୁହେଁ, ଅଳ୍ପ ଆମକୁ ଭଲ ପାଇଥିଲେ । ସେ ଦେଖିଲେ, ଆମ ସାଙ୍ଗରେ ଯଦି ଚିରଦିନପାଇଁ ସମ୍ବନ୍ଧ ରଖନ୍ତି ତାହେଲେ ଆମର ସମସ୍ତ ବହନ କରିବାକୁ ହେବ । ସେଇଥିପାଇଁ ସେ ନିଜେ ନିଜେ ସରି ଯିବାକୁହିଁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛନ୍ତି । ତଥାପି ସେ ଯେଉଁ ଉପକାର କରିଛନ୍ତି; ଜୀବନ ଥିବା ଯାଏ ଭୁଲି ହେବନି ।

କ୍ଷେପେଇ କରୁଥିବାବେଳେ ସେଇ ଚିଠିଟି କଥା ମନେ ପଡିଲା । ଚିଠି ! ଯେଉଁ ଚିଠି ଖଣ୍ଡିକପାଇଁ ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ ପଢ଼େ, ଥର ଥର କରି କେତେ ଥର ପଢ଼େ । କିନ୍ତୁ ସେଇ ଚିଠି ଖଣ୍ଡିକ ଓ ଥରେ ମାତ୍ର ପଢିନି । ସେ କଥା ଭାବି ଗଲା ମନରେ ଭାବନାର ସୁଅ ଦୁଇ ଆଖିରୁ ବରଷାର ଧାର ପରି ଛୁଟିଲା—ସ୍ମୃତି ଭିତରେ କୋହ ଉଠିଲା—ମନ ଧାଇଁଲା ଅମୂଲ୍ୟବାବୁଙ୍କ ଘରଆଡ଼େ । ତାଙ୍କ ଯିବାଠାରୁ ଆଖିକୁ ନିଦ ଆସୁନି, ଖାଇବାକୁ ଭୋକ ଲାଗୁନି । ତାଙ୍କରି କଥାକୁ ଜପାମାଳି ପରି ବସି ସମୟ ପାଇଲେ ଦିନ ରାତି ଭାବୁଛି । ସେଦିନ ଗଲାବେଳେ ବହୁତ ଅନୁରୋଧ କଲି ଉତ୍ତର ପାଇଁ । କିଛି ନ କହି ଚାଲିଗଲେ କାହିଁ କି ? ଏତିକ ବଡ଼ ବାଧୁଛି ମୋତେ ।

ବାପାଙ୍କୁ ଖାଇବାକୁ ଦେଲି । ସେ ଖାଇସାରିବା ପରେ ଇଚ୍ଛା ନ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ବାପାଙ୍କ ଡରେ ଖାଇବାକୁ ଗଲି । ବାପା କେତେ ଥର କହିଲେଣି, ମୋ ଦେହ ଭାଙ୍ଗି ଗଲାଣି । ସତରେ ନିଜେ ମୋ ଦେହକୁ ଦେଖିଲେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୁଏ । ଏଇ କେଇଦିନ

ଭିତରେ କ'ଣ ହେଲଣି ମୁଁ ? କାହାଁକି ବା ଦେହକୁ ଯତ୍ନ ନେବ; ଯାହାଙ୍କପାଇଁ ଘଣ୍ଟା ଘଣ୍ଟା ଦେହ ମନକୁ ସଜୋଉଥିଲି; ସେ'ତ ଆଜି ହତାଦାର କରି ଦୂରେଇଦେଲେ—ଆଉ କାହିଁକି......। ବୋଉ ମଧ୍ୟ ତା ବାଟ ଧରି ଗୁଲିଲା—ସେ କ'ଣ ଆମ ଭଲ ମନ୍ଦ ବୁଝିଲାକି ? ଏ ଦୁନିଆ ସ୍ୱାର୍ଥପର । କେହି କାହାର ଦୁଃଖରେ ଭାଙ୍ଗି ହୁଅନ୍ତିନି ।

ଚିଠିଟି ପଢିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ନ ଥିଲେ ଓ ଦୀର୍ଘ ଦିନ ପରେ ଚିଠିଟି ପଢ଼ି ତାଙ୍କର ବକ୍ତବ୍ୟ କ'ଣ ବୁଝିବ ବୋଲି, ପଢି ବସିଲି—।

ଲେଖାଥିଲା—

ସ୍ନେହର ବନ୍ଧୁ !

ଏ ଚିଠିରେ କ'ଣ ଲେଖିବ ଭାବି ପାରୁନି ।

ବିଶେଷ କିଛି ଲେଖିବାକୁ ହାତ ଚଲୁନି । ଅକସ୍ମାତ ଯେତେବେଳେ ଏ ଚିଠି ଖଣ୍ଡି ପାଇବ ଚକ୍ଷୁରୁ ତମର ଦୁଇଟୋପା ଅଶ୍ରୁ ଗଢ଼ି ଆସିବ, ତା ମୁଁ ଜାଣେ । ତେବେ ଏତକ ମନେ ରଖିବ; ଯେଉଁ ଅମୂଲ୍ୟବାବୁଙ୍କୁ ପ୍ରାଣଠାରୁ ଅଧିକା ଭଲ ପାଇଥିଲ; ଏ ଚିଠି ପାଇବା ସଂଗେ ସଂଗେ ତୁମ ମନ ରାଇଜରୁ ତା ପୋଛି ଦିଅ; ଆଜିଠାରୁ ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ବୋଲି ଏ ଦୁନିଆରେ କେହି ନାହିଁ । ସେ ନ ମରିଥିଲେ ଓ ତୁମର ସେ କେହି ନୁହେଁ ।

ଆଜି ଭଗବାନ ବୋଲି କେହି ନାହିଁ । ଗୋଟିଏ ଧୂର୍ତ୍ତର ପନ୍ଥା ନେଇ ଈଶ୍ୱରଙ୍କୁ ବିଶ୍ୱାସ ରଖିଛନ୍ତି; ଏସବୁ ଅନ୍ଧ ବିଶ୍ୱାସ । ଯେଉଁ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଆମେ ମନ ପ୍ରାଣ ଦେଇ ତାଙ୍କୁ ସାକ୍ଷୀ ରଖି ଆମେ ଆମ "ଗୋପନ ଅଭିସାର" ରଚିଥିଲେ; ତାହା କ'ଣ ସତ୍ୟରେ ପରିଣତ କରିଦେଇ ପାରିଲେ କି ? ନା ନା ସେ ସବୁ ମିଥ୍ୟା ପ୍ରଲୋଭନ । ତା ନ ହୋଇଥିଲେ ଆଜି ଆମେ......।

ଏତେଦିନ ପରେ ସେଦିନ ବାପାଙ୍କ ସାମନା ସାମନି ପଡ଼ିଗଲି । ଚୋରର ଘରେ କି ସବୁଦିନେ ଅନ୍ଧାର ଥାଏ । ଦିନେ ନା ଦିନେ ତାକୁ ଧରା ପଡ଼ିବାକୁ ହେବ । ତାହାହିଁ ହେଲା ସେଦିନ ମୋର । ନାନାଦି କଟୁ ଭାଷା କହିଥିଲେ ମୋତେ । ଏବଂ କହିଲେ—ତାଙ୍କର ଯେଉଁ ବଡ଼ଲୋକର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ମୁଁ ତାହା ଲୋପ୍ କରିଦେବ । ଏତେ କହି ସୁଦ୍ଧା ତାଙ୍କ ମନରେ ଶାନ୍ତି ଆସିଲା ନାହିଁ । ମୋତେ ଶପଥ କରିବାକୁ ହେଲା । ନ ହେଲେ ନିଜେ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରି-ଥା'ନ୍ତେ ସେ ।

ସେ ଯାହେଉ ଗତକଥା ମନରେ ଆଣି ଦୁଃଖ କରି କିଛି ହେବନି । ସେଦିନ ଯାଇଛି, ଆଉ ଫେରିବନି । ବର୍ତ୍ତମାନ ସମୟ ଅଛି, ତମେ ବିବାହ କରି ସୁଖି ହୁଅ । ଜାଣୁ ଜାଣୁ ଅମୂଲ୍ୟ ଜୀବନ-ଟିକୁ ନଷ୍ଟ କରନା ।

ମୁଁ ଜାଣେ ତମେ ବିନା ଘଡ଼ିଏ ରହିଁ ପାରିବନି । ତଥାପି କଣ କରିବା, ଦୁନିଆରେ ଜନ୍ମ ହେଲେ ସମସ୍ତ ସହ୍ୟ କରିବାକୁହିଁ ହେବ । ବୋଉକୁ ଆମର ସମସ୍ତ ବିଷୟ କହିସୁଦ୍ଧା ବିଫଳ ହେଲି । ମୋର କିଛି ଉପାୟ ନାହିଁ ବୋଲି ବୋଉ କହିଲା । ମନ କଥା କେହି ବୁଝିଲେ ନି । କ'ଣ କରିବି ବୁଦ୍ଧି କିଛି ପାଉନି । ମୁଁ ବର୍ତ୍ତମାନ ସ୍ଥାଣୁ, ଏବଂ ପଙ୍ଗୁ ପରି ପଡ଼ି ରହିଛି ଏଇ ଘରେ । ଯେପ-ରିକି ଏ ଘରୁ ଯିବାକୁ ମନା । ଚୋର ଯେପରି ଦୋଷରେ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଜେଲ୍‌ରେ ଶାସ୍ତି ପାଏ । ମୁଁ ବି ଆଜି ଗୋଟିଏ ପ୍ରେମ ଚୋର । ମୁଁ ଆଜି ଧରା ପଡ଼ିଛି, ମୋ'ର ସାସ୍ତି ଏହି ଘରେ ।

ଭାବିଥିଲି—ତମର ଛବି ସାରା ଜୀବନପାଇଁ ମନଉଦ୍ୟାନରେ ରଖିବବୋଲି ବାଛିଥିଲି । କିନ୍ତୁ ନିୟତି...... । ସେ କଥା ସବୁ

ଲେଖିବା ଅନାବଶ୍ୟକ । ଯଦି ପାର ବିବାହ କର, ମୁଁ ଶୁଣିଲେ ବରଂ ଶାନ୍ତି ପାଇବି । ହଁ ମୁଁ ଶୁଣୁଛି; ବାପା ମୋ ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ଧନୀ ଘରେ ମୋ'ର ବିବାହ ଦେବାକୁ ସ୍ଥିର କରି-ଛନ୍ତି । ବହୁତ ଦାନ ଯୌତୁକ ଆଣିବେ; ମୋର ପାଠପଢ଼ା ଖର୍ଚ୍ଚ ସମସ୍ତ ଆଦାୟ କରିବେ । ତାହାହିଁ ଯଦି ହୁଏ ତାଙ୍କ ଯୌତୁକ ଆଣିବା ପୂର୍ବରୁ ମୁଁ ଏ ଦୁନିଆରୁ ଚିରଦିନପାଇଁ......।

ଚିଠି ପତ୍ର ଆଉ ଦେବନି । ଆଜି ମୋ ଉପରେ ଶହେ ଚୌରାଳିଶ ଧାରା ଜାରି ହୋଇ ଯାଇଛି । ଖୁବ୍ ସାବଧାନ । ଯଦି ପାରେ ଦେଖା କରିବି ଶେଷଥର ପାଇଁ । ଏ ପଚିଶଟି ଟଙ୍କା ନେଇ ବର୍ତ୍ତମାନ ଚଳା-ଚଳି କରୁଥାଅ । ନନ୍ଦଅବୋଉଠାରୁ ସମସ୍ତ ଖବର ନେବାପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରିବି । ତାକୁ ବି ଆମ ଘରକୁ ଆସିବାପାଇଁ ବାପା ମନା କରିଛନ୍ତି । ଏତିକିରେ ରହିଲି । । ଇତି ।

ତୁମର—
"..........

ଏଇ ଚିଠିଖଣ୍ଡି ପଢି ସାରିବାପରେ; କେତେ କ'ଣ ଆକାଶ ପାତାଳ ଭାବିନେଲି । ଅଥଚ ବିପଦବେଳେ ମନୁଷ୍ୟ କୁଟା ଖିଅକୁ ଆଶ୍ରା କଲାପରି; ଆମେ ତାଙ୍କୁ ଆଶ୍ରା କରିଥିଲୁ । ଦୋଷ ଦେବୁ କାହାରି ?, ନିଜ ପୂର୍ବ ଅର୍ଜିତ ଫଳ ନିଜେ ନ ଭୋଗି ଆଉ କିଏ ଭୋଗିବ ?? ମନେ ମନେ ଠିକ୍ କଲି, ଏ ନିଉଛୁଣା ଜୀବନ ରଖି ଆଉ ଲାଭ ନାହିଁ । ସେତିକି ବା କପରି ହେବ । ବାପ ବୁଢ଼ା ଯେ...।

ମୁଣ୍ଡ ଗୋଳମାଳ ହୋଇଗଲା । ସେ ଯଦି ଆମର କେହି ନୁହେଁ ତାଙ୍କ ଟଙ୍କା କାହିଁକି ରଖିବୁ ? କୋହ ଚାପିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲି । କିନ୍ତୁ ପାରିଲି ନାହିଁ । ପଲଙ୍କ ବାଡ଼ରେ ଦୁଇ ତିନିଥର ମୁଣ୍ଡ ବାଡ଼େଇ ଦେଲି । ଶବ୍ଦ ଶୁଣି ବାପା ସେ ଘରୁ ଉଠି ଆସିଲେ ।

ତନୁ ମନ ମୋର ବିରହ ଜ୍ୱାଳା ନ ପାରେ ସହି ।
ସମସ୍ତ ବିଷୟ ବୁଝାଇ ପିକ କହିବୁ ଯାଇଁ ॥
ସପନ ଦେଖେ ମୁଁ ରାତିରେ ତାଙ୍କ କୋଳରେ ଶୋଇ ।
ମୋ' ଗଣ୍ଡେ ଚୁମ୍ବନ ଅଙ୍କନ୍ତି ମୋ'ର ପରାଣ ସାଇଁ ॥
ଯେତେବେଳେ ତନ୍ଦ୍ରା ମୋ'ରରେ ପିକ ହୁଅଇ ଶେଷ ।
ତାଙ୍କ କଥା ଭାବି ମନରେ ହୁଏ ଭାରି ବିରକ୍ତ ॥
ତାଙ୍କ ପାଇଁ କେତେ ଦେବତା ଦାଣ୍ଡ ମନାସିଥିଲି
ହତାଦାର କରି ଦୂରକୁ ଠେଲି ଗଲେ ସେ ଚାଲି ॥
ଶପଥ କରିବା କଥାକି ମନେ ନାହିଁ ତାଙ୍କରି ।
ଏକଥା ପଦକ କହିବୁ ପିକ ନ କରି ଡେରି ॥
ଆଉ ଏକ କଥା ଗୋପନେ ତାଙ୍କ କାନେ କହିବୁ ।
ରାଣ ଅଛି ପକ୍ଷୀ ପିକରେ କେବେ ଭୁଲି ନ ଯିବୁ ॥
ତାଙ୍କ ଗଲା ଦିନୁ ତୃତୀୟ ମାସ ରଜ ଦର୍ଶନ ।
କରିନାହିଁ ବୋଲି କହିବୁ ମୋ'ର ପରାଣ ଧନ ॥
ଯେତେ ଶୀଘ୍ର ଆସି ଏ କଥା ମୋତେ ଦେବେ ବୁଝାଇ ।
ମନେ ରଖିଥିବୁ ପିକରେ କେବେ ଭୁଲିବୁ ନାହିଁ ॥

× × × ×

ସକାଳୁ ଏଯାଏଁ ଗଣ୍ଡେ କିଛି ପେଟରେ ପଶିନି । ବେଳ ଅସ୍ତ ଯିବା ଉପରେ । ସହଜେ ତ ବୈଶାଖ ମାସ । ଘରେ ଗଣ୍ଡେହେଲେ ଚାଉଳ ନାଇଁ । ରୋଜ ରୋଜ, ବାପା ଖାଲି ହାତରେ କ'ଣ କେଉଁଠୁ ଆଣିବେ ? ମୁଁ ମଧ୍ୟ ବାପାଙ୍କୁ ଅନେକ ଥର କହିଲିଣି, ମୋ ଗହଣା ଦି'ଖଣ୍ଡି ନେଇଯାଇ, ବନ୍ଧକୀ କରିଦିଅ ? ତାପରେ ଆମ ଭାଗ୍ୟରେ ଯା'ଥିବ ତାହା ହେବ ।

ବାପା ମୋ କଥା ଆଦୌ ଶୁଣୁ ନାହାନ୍ତି । ଆଜି କାଲେ ପୁଣି

ଅଜୟଭାଇଙ୍କ ବାପାଠାରୁ ମାଣେ ଜମି କଣ୍ଟକବଲା କରି ପଚିଶଟଙ୍କା ଆଣିଛନ୍ତି ବୋଲି ଦେମାମା’ କହୁଥିଲା । ବାପା ଏସବୁ ବିଷୟ କେବେ କିଛି କହୁ ନାହାନ୍ତି ମୋତେ । ପରସ୍ପରଠାରୁ ଶୁଣି ଖାଲି ପୋଡ଼ା ପ୍ରାଣଟା ସବୁବେଳେ ଦାହଗଞ୍ଜ ହେଉଛି ।

ଲୀଲା ଆସିବାରୁ, ମୁଁ ଉଠିଗଲି ପାଣିପାଇଁ । ମୋ ପଛେ ପଛେ ଲୀଲା ମଧ୍ୟ ଗଲା । ମୁଁ ତାକୁ କିଛି ନ କହିବାରୁ, ସେ ଟିକିଏ ଅଭିମାନ ଭାଷାରେ କେତେ କ’ଣ କହିଗଲା । ମୁଁ ତା କଥାରେ କାନ୍ଦ ପକାଇଲି । ତାପରେ ସେ ସବୁ ମୋ ଠାରୁ ଶୁଣି; ମୋତେ କେତେଆଡ଼ୁ କେତେ ପ୍ରକାର କଥା କହି ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେଲା ।

ତା ଜୀବନର ଇତିହାସ ଲେଖିଲେ, ସେ ବି ଗୋଟିଏ ମୋ’ରି ଅରି । କଅଁଳ ଦେହ, କଅଁଳ ମନ ବେଳରେ ସ୍ୱାମୀ ଛଡ଼ା ହୋଇଛି ସେ । ତା ମନରେ ଯେ କି ଭିଷଣ ଦୁଃଖ ବା ଜ୍ୱାଳା, ସେ କଥା କିଏ ବୁଝିବ, କିଏ ଲିଭାଇବ ।

ଦୁନିଆର ଅନ୍ଧ ବିଶ୍ୱାସ ନେଇ ଅନନ୍ତକାଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାଙ୍କୁ ଅପେକ୍ଷାକରି ରହିବାକୁ ହେବ । ଏ ତାର ପୂର୍ବ ଜନ୍ମର ଅଭିଶାପ ।

ଏମିତି କେତେ କ’ଣ ଗପ ସପ ହେବାରୁ; ରାତି ଟିକେ ବେଶୀ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ବାପା ଆସି ସାରିଥିଲେ । ସେ ନେଇ ଛାଡ଼ି ଆସିଲେ ତାଙ୍କ ଘରେ ।

ଲୀଲା ଘରୁ ଫେରିଲା ପରେ ବାପା କହିଲେ—ମୁଁ ଆଜି ଅମୂଲ୍ୟ ଘରକୁ ଯାଇଥିଲି । ବିଭାଘର କଥା କହିବାରୁ, ତାଙ୍କ ବାପା ହଠାତ୍ ରାଗି ଉଠି, କେତେ କଟୁଭାଷା ସହ ନାନାଦି କଥା କହିଲେ । ତା ପରେ କହିଲେ—କେଉଁ ସାହସରେ ତୁମେ ଆସିଛ; ତୁମଙ୍କୁ ଲାଜ ଲାଗିଲା ନାହିଁ ? ତୁମପରି ଗରିବ ଘରେ ବନ୍ଧୁ କଲେ; ମୋ’ର ମାନ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ରହିବ ??

ବାପାଙ୍କ କଥା ଶୁଣି; ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ କହିଲେ—କ'ଣ କହୁଛ ବାପା ? ନା ନା ମୁଁ ତାଙ୍କ ଝିଅ ବିନ୍ଦୁ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ କାହାକୁ ବିବାହ କରି ସୁଖି ହୋଇ ପାରିବି ନାହିଁ । ପ୍ରଥମଥର ଯାହାକୁ ଭଲ ପାଇଛି, ଦ୍ୱିତୀୟ ଥର ପାଇଁ ଅନ୍ୟ କାହାକୁ ଭଲ ପାଇ……।

ତାଙ୍କ କଥା ଶୁଣି ବାପା ତାଙ୍କର ଜଳିଗଲେ—ଏବଂ କହିଲେ; ତୁ ମୋ' ଘରୁ ବାହାରି ଯା ? ତୁ ମୋର ସାମନାରେ କଥା ବା ପ୍ରତିବାଦ କରିବୁ କିଏ ??

ଅମୂଲ୍ୟ କହିଲେ—ତାହାହିଁ ମୋ'ର ମଙ୍ଗଳ ! ଯିବି । ଏକଥା ମନେ ରଖ ବାପା ! ଏହିପରି ଲାଲ୍ ଆଖି ଦେଖେଇ କେତେଦିନ ଚଳିବ ? ଏହାର ଶେଷ ଫଳ କ'ଣ ହେବ କହି ପାରିବ ?? ପର ତଣ୍ଟି ଚିପି ଯେଉଁ ଧନ ଅର୍ଜିଛ, ତାହା ଆଉ ବେଶୀ ଡେରି ନୁହେଁ; ସମୟ ଆସିବ, ସେତେବେଳେ କାନ୍ଦୁ କାନ୍ଦୁ ଦିନ ସରିବନି ।

କଥାରେ ଅଛି—

ପାପ ଧନ ବାଢ଼େ ବାଢ଼ୁଥା ।
ଯିବାବେଳେ ଯ ଏ ମୂଳ ସହିତ ॥

ଏତକ କହି ଚୁପ୍ ହେବାରୁ, ତାଙ୍କ ବାପା ଆସି; ଠାଏଁ ଠାଏଁ କରି ଦୁଇ ଚାରି ଚାପୁଡ଼ା ବସେଇଦେଲେ ତାଙ୍କ ଗାଲରେ । ତାପରେ ତାଙ୍କ ବୋଉ ଆସିବାରୁ; ଅବସ୍ଥା ଟିକେ ଥଣ୍ଡା ପଡିଗଲା । ନଚେତ୍……।

ମୁଁ ନୀରବ ରହି ସବୁ ଶୁଣିଗଲି ବାପାଙ୍କ କଥା । ଉତ୍ତର କିଛି ଦେଇ ପାରିଲି ନାହିଁ ।

ଢାଙ୍କୁଣୀ ଭିତରେ ଢାଙ୍କି ରଖିଲେ; କଥା କେବେ ଲୁଚି ରହେନା; ଏ କଥା ସତ । ମୋ'ର ଅବସ୍ଥା ତାହାହିଁ ହୋଇଛି । ଗାଁରେ କେତେଟା ମାଇପେ ଅଛନ୍ତି ଯେ ତାଙ୍କର ମାହେନ୍ଦ୍ର ଯୋଗ ପଡ଼ିଛି କହିଲେ ଚଳେ । ଗଡ଼ିଆକୂଳେ, ଢିଙ୍କିଶାଳେ ଓ ନଈତୁଠରେ ଦେଖେଇ ଶିଖେଇ କିଏ କେତେ ରକମର କଥା କହନ୍ତି । ତାଙ୍କର ସେଠାରେ ନିତିଦିନିଆଁ ସଭା ବସେ । ଦିନେ ତାଙ୍କର ସଭାର ଆଲୋଚନାବେଳେ ମୁଁ ଯାଇଁ ପହଞ୍ଚିଗଲି । ସେମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଦମ୍ଭୁମା:’ ଆଗକୁ ବାହାରି ପଡ଼ି; ଯା ତାର ପାଟିକୁ ଆସିଲା ତାହା କହିଗଲା । ମୋତେ ସେ ସବୁ ଯେତିକି ବାଧିଲା, ସେତିକି ଖିଗ ହେଲାବି ତା ଉପରେ । କିମିତି ଗାଧୋଇକି ଆସିବି ବୋଲି ବଳି ବାଟ ଦେଖା ଗଲାନି ।

ଭାବିଲି—ମୋର କଲା କର୍ମ ମୁଁ ନିଜେ ଭୋଗିବି; ଏମାନଙ୍କୁ କାହିଁକି ବାଧୁଛି । ଯା'ର ଯାହା ମନକୁ ଆସୁଛି; ସେ ତାହା କହି-ବାକୁ ପଛେଉ ନାହିଁ । ବାପାଙ୍କ କାନକୁ ଏ କଥା ଗଲାଣି ବୋଲି ସେ ମୋତେ ଭଲ ଭାବରେ କଥା କହୁନାହାନ୍ତି । ମୋ ଉପରେ ସଦାବେଳେ ଚିଡ଼ିଚିଡ଼ି ହେଲା ପରି ଜଣା ପଡୁଛି ।

× × × ×

ସକାଳୁ ଦାଣ୍ଡ ଦୁଆରେ ବସିଛି, ହଠାତ୍ ବାପା କଟୁଭାଷା ସହ କହିଲେ—ତୁ ମୋ'ର ସର୍ବନାଶ କରିଛୁ; ତୋ'ରି ପାଇଁ ମୁଁ

ଅଜା ପାଞ୍ଚ ଲୋକଙ୍କ ପାଖରେ ବସି କଥା କହି ପାରୁନି; ମୋ'ର ବଂଶର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ମଧ୍ୟ ବୁଡ଼େଇଲୁ । ତୋ ମା' ମଲା, ତା ସଂଗରେ ତୁ ମରିଯାଇଥିଲେ ବରଂ ଖୁସି ହୋଇ ପାରିଥା'ନ୍ତି । ତୁ ମୋତେ ପୃଥିବୀରୁ ଉଠେଇଛୁ, ଯା ତୁ ମୋ ଘରୁ ବାହାରି ଯା ? ତୋ'ର ସେ ପୋଡ଼ା ମୁହଁ ଚାହିଁଲେ ଯଶ ନାହିଁ ।

ବାପା ଏଯାକୁ କହିବାପରେ ଠିକ୍‌କଲି; ତାହାହିଁ ହେଉ; ମୁଁ ମୋ ବାଟଧରି ଯିବି—ଯେଉଁଠାରେ କି ନ ଥିବ ଏ ସବୁ ଅସହ୍ୟ କଥା । ଗଲା ଆଇଲା ଲୋକଙ୍କ କଥାରୁ ମଧ୍ୟ ତ୍ରାହି ମିଳିବ ।

× × × ×

ବାପା କେତେ କ'ଣ କହି, ରାଗରେ ଘରୁ ବାହାରି ଯା'ଇଛନ୍ତି । ରାତି ଅସି ଘଡ଼ିଏ ହେଲା; ବାପା ଫେରି ନାହାନ୍ତି । ସକାଳେ କମ୍ପା ଗାଧୁଅବେଳେ କିଛି ଖାଇ ନାହାନ୍ତି । ରାତି ଅସ୍ତେ ଅସ୍ତେ ଘନେଇ ଆସୁଛି । ଏଯାଏଁ ବାପା ଫେରିଲେ ନାହିଁ । ରୋଷେଇ କରିବାପାଇଁ ଘରେ ଚାଉଳ ନାହିଁ ।

ମୋ' କଥା ଯେତିକି ଚିନ୍ତା କରୁଥାଏ; ତା ମଧ୍ୟରେ ଆମ ଘରର ଓ ବାପାଙ୍କର ପରିସ୍ଥିତି ନେଇ ସଦା ସର୍ବଦା କାନ୍ଦିବାକୁ ପଡୁଛି । ଆଖିରୁ ଟିକିଏ ଲୁହ ବନ୍ଦ ହେଉନି କେତେବେଳେ । ଘରେ କଣ୍ଢେଇ ଟିକିଏ ନଥାଏ । ସେଇ କିଟିକିଟିଆ ଘମାଘୋଟରେ ବସି ଭାବିବାକୁ ବେଶ୍ ସମୟ ପାଉଥିଲି । ସେଇ ଅନ୍ଧକାର ଭିତରେ ଖାଲି ଶୁଣିବାକୁ ପାଉଥିଲି; ବାପାଙ୍କର ସେଇ ଶେଷ କଥା ପଦକ—ତୁ ମୋତେ ପୃଥିବୀରୁ ଉଠାଇଲୁ; ତୁ ମୋ ଘରୁ ବାହାରି ଯା; ତୋ ମୁହଁ ଚାହିଁଲେ ଯଶ ନାହିଁ ।

ଚାଲିଯାଇ ପାରନ୍ତିଣି । କିନ୍ତୁ ବାପାଙ୍କୁ ଯଦି ଅଉଥରେ······। ବାପାଙ୍କୁ ପ୍ରକୃତରେ ମୁହଁ ଦେଖାଇବା ଉଚିତ ମନେ କଲିନି ।

ମନେ ମନେ ଠିକ୍‌କଲି, ଏହି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଚାଲିଯିବ । କେଉଁଠିକି ଯିବ ? ଯେଉଁଠାକୁ ଗଲେ ବି, ଏ ପାପ ମୁହଁ ଦେଖାଇବାକୁ ହେବତ !? ଯିଏ ପଚାରିବ ତାଙ୍କୁ କି ଉତ୍ତର ଦେବ ???

ନା ନା ବରଂ ହେଉ ଭ୍ରୂଣ ହତ୍ୟା, ସେପାଇଁ ନାହିଁ ଦୁଃଖ । ଆଉ କାହିଁକି ବଞ୍ଚି ରହିବି; ଏ କଳଙ୍କ ଜୀବନକୁ ରଖିବ କାହା ପାଇଁ । ମୂଲ୍ୟ କିଛି ହେବନି; ବରଂ ଅଶାନ୍ତ ନିଆଁରେ ଏ ପ୍ରାଣ ହୁହୁ ହୋଇ ଜଳି ଉଠିବ । ସେତେବେଳେ ଲିଭାଇବାକୁ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ନ ଥିବ ମୋ'ର ।

କ୍ରମେ କ୍ରମେ ରାତି ବଢି ଚାଲିଛି—ଯା କିଛି କରିବାକୁ ହେବ ଆଜି ରାତିରେ । ନହେଲେ ଏପରି ରାତି ଆଉ ମୋ ଜୀବନରେ ଆସିବ ନାହିଁ । ରାତି ପାଇଲେ ବାପା ଯଦି ଅସନ୍ତି ତାହେଲେ ମୋ ଯିବା ସମ୍ଭବପର ହେବନି । ଯଦିଚ ବାପାଙ୍କର ମନ ବଦଳି ଯାଇ-ଥିବ ତାହେଲେ ମମତା ଏଡ଼ାଇ ହେବନି । ଏଠି ରହିଲେ ଆଜି ଠିକ୍ ଛି, ସାତ ମାସ ପରେ ମୁହଁ ଦେଖାଇବାର ଶକ୍ତି ନ ଥିବ ମୋ'ର । ଏ ଯେଉଁ ନିଆଁ ଲଗା ପୋଡ଼ା ଗାଁରେ କେତେଟା ଦର-ବୁଢ଼ୀ ମାଇପେ ଅଛନ୍ତି ସେ'ତ ରଟେଇ ଥୋଇ ଦେବେନି ।

ଆଉ କିଛି ଭାବି ଲାଭ ବା କ'ଣ । କବାଟ ଖୋଲିଲି—ବାହା-ରକୁ ଚାହିଁଲି । ଚାରିଆଡ଼ ଘନଘଟା ଅନ୍ଧକାର । କଳା ରାତିଟା ଦୁନି-ଆଟାକୁ କରକବଳିତ କରିବାରେ ଖୁବ୍ ବ୍ୟସ୍ତ । ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗ କୁହୁକିନୀ ବେଶରେ ଘୁରି ବୁଲୁଛି । ସତେ ଯେପରି କାହାକୁ ଆଗରେ ପାଇଲେ ଗିଳିଦେବ । ପେଚା ଗୁଡ଼ାକର କର୍କଶ ଧ୍ୱନି ଚାରିଦିଗ ଉଚ୍ଛୁଳି ପଡୁଛି ।

ମୋ' ଦେହ ହାତରେ ଯେଉଁ ଦି'ଖଣ୍ଡି ଗହଣା ଥିଲା; ଖୋଲି ଟ୍ରଙ୍କରେ ରଖି ଚାବି ଦେଲି; ବାପାଙ୍କୁ ଆଉ ମୋତେ ଖୋଜିବାକୁ

ହେଇଛି ବୋଲି ଗଠି ଖଣ୍ଡିଏ ଲେଖିଲି—

ବାପା !

ଶେଷଥର ପାଇଁ ଏ ହତଭାଗିନୀ କନ୍ୟାର ପ୍ରଣାମ ନେବ ।

ମୋତେ ଜନ୍ମ ଦେଇ ଜୀବନରେ ସୁଖୀ ହେବା ଦୂରେ ଥାଉ ବରଂ ଅଶାନ୍ତି ଭୋଗିବାକୁ ପଡୁଛି । ଏବଂ ଅଧିକ ବେଶୀ ପଡ଼ିବ । ଶେଷଥର ପାଇଁ ଆପଣଙ୍କୁ ଥରେ ଦେଖିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ଥିଲା, ଏଯାଏଁ ମଧ୍ୟ ଫେରିଲ ନାହିଁ । କାହିଁକି ଯେ ଫେରିନା ତା ମଧ୍ୟ ମୁଁ ଜାଣେ । ମୋ ମୁହଁ ଚାହିଁବ ନାହିଁ କହିଥିଲ ସକାଳେ । ସେଇଥି ପାଇଁ ମୋ ବାଟ ମୁଁ ଆଗେ ଧରି ଚାଲିଲି—କେଉଁ ଆଡ଼େ ଯାଉଛି କି କେଉଁ ଆଡ଼େ ଯିବ ତା କହି ପାରୁନି । ତଥାପି ମୋର ଏହି ନୁଖିଆଁ ଅଖି ଯୋଡ଼ାକ ଯେଉଁ ଆଡ଼େ ବାଟ ଦେଖାଇବ ମୁଁ ସେଇ-ଆଡ଼େ ଯିବ । ଏ ଜୀବନକୁ ରଖି ସୁଖି ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ଏଇଠାରେ ସେ କାମ ଠିକ୍‌କ କରି ପାରନ୍ତି; କିନ୍ତୁ ବିବେକ ବାଧା ଦେଲା । ଏପରି ଯାଗାରେ ମରିବ ଯଦ୍ୱାରା କି ଦେଖିବାକୁ କେହି ପାଇବେନି ।

ଲେଖିବାକୁ ଆଉ ହାତ ଚଳୁନି । ମୋ'ର ଏହି ନିଆଁଲଗା ପୋଡ଼ା ଅଖିରେ ଅନାଇ ପାରୁନି, ତାର ପ୍ରମାଣ ଏହି କାଗଜ ଖଣ୍ଡି-କରୁ ପାଇ ପାରିବ । ଗହଣା ଗୁଡ଼ିକ ଟ୍ରଙ୍କରେ ରଖି ତାଲା ପକେଇ ତକିଆତଳେ ଚାବି ରଖିଗଲି । ଇତି ।

ଆପଣଙ୍କର—

ଚିର ଦୁଃଖିନୀ କନ୍ୟା ବନ୍ଦୁ

ଚିଠିଟି ଲେଖି, ଖଟ ଉପର ତକିଆତଳେ ରଖି, ଶେଷଥର ପାଇଁ ଝଙ୍କାଆଡ଼େ ଅଖି ବୁଲେଇ ନେଇ ବାହାରି ଗଲି—ସେତେ-ବେଳେ ପାଖଘରରୁ ଭାସି ଆସୁଥାଏ—ଶ୍ୟାମ ସୁନ୍ଦର କରିଙ୍କର

ରେକର୍ଡ଼ ଗୀତ—

ଅଜି ଏକ ଗୁମାନରେ (ଚନ୍ଦ୍ରାନନା)
ଦେଖିନାହିଁ ସ୍ୱପନରେ ।
ସୁନ୍ଦର ବଦହାସ— ମନ୍ଦାର ଜଳେ ହାସ
କୁନ୍ଦକୁ ପରକାଶ— କୁନ୍ଦନାଙ୍ଗୀ ଗୋ ଧନୀ
(ପଢ଼ି) ତୁ ସିନା ମୋ'ର ପ୍ରାଣ ରମଣୀ ଗଣ ଗଣି
ଗଣି ଅଚ୍ଛନ୍ତି ମାଣି— ବାଣ ମୃଗାକ୍ଷୀ ଜାଣି
ଦାରୁଣ ସ୍ମର ଗଣି— ଶାଣଦିଆ ତୀକ୍ଷଣ
ବାଣ ଗଣରେ ନିଷ୍ଟେ ନରଚି ଏ ପରାଣ ॥
ଗୃହ ଦେହାରେ— ଚନ୍ଦ୍ରାନନା
କାହୁଁ ଶିଖିଲୁ ଏହାରେ
ଅଶ୍ରୁ ପ୍ରସରିବାର— ମହାକ ଚରିବାର
ଅଜନ୍ମ ପରିଗୃହ— ସଂସାର ସାରିବାର
ମର୍ମ ଗଲାଟି ଫାଟିରେ— ଚନ୍ଦ୍ରାନନା
ମାର ମାର୍ଗଣ ଘାଟିରେ
ବନ୍ଧୁଆ ସରିଲିଟି ତୋ କାନ୍ତି ପରିପାଟି
ରୋପିବାର ଲତାଟି ମୂଳୁ ନ ପକା କାଟି ॥

ହଠାତ୍ କାହିଁକି କେଜାଣି ମୋ' ଗୋଡ଼ଟି ଅଟକି ଗଲା । ମନ ଭିତରେ ବାରମ୍ବାର ମୋତେ କିଏ କହିଲା—'ଯା ! ଶେଷଥର ପାଇଁ ଅମୂଲ୍ୟବାବୁଙ୍କୁ ଦେଖାକରି; ଯେଉଁ ଅଭେଡ ଯିବୁ ଯାଅ; ତେଣୁଥିରେ ଅଶାନ୍ତ ହେବନି ବରଂ ଶାନ୍ତିରେ ମରି ପାରିବୁ ।'

ମନେ ପଡ଼ିଗଲା—ତାଙ୍କର ଯେଉଁ ପଚିଶଟି ଟଙ୍କା ଦେଇ ପଠାଇଥିଲେ, ତା ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଫେରେଇ ଦେବ । ସେ' ତ ଆମର କେହି ନୁହେଁ; କାହିଁକି ତାଙ୍କ ଟଙ୍କା ନେବୁ ।

ଫେରିଗଲି ପୁଣି ମୋ' ଶୋଇବା ଘରକୁ । .... ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ଖୋଜି, ଲୁଗା କାନିରେ ବାନ୍ଧିଲି । ଘରର ମମତା ଏଡାଇ ହେଉ ନ ଥାଏ । ଏଇ ଘରେ ଜନ୍ମ ହୋଇ ଅଜ ସତର଼ଟି ବସନ୍ତ ଉପଭୋଗ କରି ସାରିଛି, ଏହି ଦାଣ୍ଡରେ ଧୂଳି ଖେଳି ଦିନ ପରେ ଦିନ ବିତେଇଛି । ଏତେ ଶୀଘ୍ର ମମତା କ'ଣ ଛୁଡେଇ ପାରିବି ?, ଏତେ ଦିନର ହସ କାନ୍ଦକୁ ପଛରେ ପକେଇବା ସହଜ କି ??

ଲୁହ ଛଳ ଛଳ ଆଖିରେ ଚାଲିଲି; ଅମୂଲ୍ୟବାବୁଙ୍କ ଘର ଆଡେ । ପେଚାଙ୍କର ବିକଟାଳ ରଡ଼ି ଶୁଣି ମୋ ଦେହରେ ରକ୍ତ ନ ଥାଏ ସେତେବେଳେ । ତା ପରେ ପିଲାବେଳେ ବୁଢ଼ୀମାଠାରୁ ଶୁଣିଥିବା ବାବନା ଭୂତ କଥା ମନେ ପଡ଼ି ଯାଉଥାଏ— ।

ବୋଉକୁ ନେଇ କଟକ ଯାଉଥିବାବେଳେ, ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ଦେଖେଇ ଦେଇଥିଲେ ତାଙ୍କ ଘର । ଠିକ୍ ମନେଥିଲା ମୋ'ର ସେ' ଦିନ କଥା । ବଳଦ ଗାଡ଼ିରେ ବସିଥିବାବେଳେ ଭାବୁଥିଲି—ଏହି ଘରକୁ ଦିନେ ବୋହୂ ହୋଇ ଆସିବି ବୋଲି; ଗର୍ବ କରିଥିଲି— । କିନ୍ତୁ ସେ ଗର୍ବ ଟିକକ ଭଗବାନ କରେଇ ଦେଲେନି । ନ ବୁଝି ଏତେ ଶୀଘ୍ର ଭ୍ରମରେ ପଡ଼ି ଯାହା କଲି; ତା ମୁଁ ନ ଭୋଗି କିଏ ଭୋଗିବ ।

ଅମୂଲ୍ୟବାବୁଙ୍କ ବାଡ଼ି ଦୁଆରେ ଠିଆହେଲି । କୁକୁରଟାଏ ଶୋଇଥିଲା ମୋତେ ଦେଖି; ଭୋ' ଭୋ' ହୋଇ ଭୁକିବାରୁ; ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ବାଡ଼ି ଦୁଆର ଦରଜା ଖୋଲି; ଟର୍ଚ୍ଚ ଟିପିଲେ । ସେଇ ଟର୍ଚ୍ଚ ଆଲୁଅ ଫୋକସ୍‌ରେ ମୋତେ ସେ ବେଶ୍ ଚିହ୍ନି ନେଇ ଖୁବ୍ ଧୀର ଗଳାରେ ପ୍ରଶ୍ନକଲେ—'ଏତେ ରାତିରେ ତୁମେ କୁଆଡେ ?'

କିଛି ସମୟ ମୋ ଠାରୁ ଉତ୍ତର ନ ପାଇବାପରେ ପୁଣି କହିଲେ—'କ'ଣ ହୋଇଛି ବନୁ ! ସତ କଥା କୁହ, କାହିଁକି ଏତେ ରାତିରେ ଏତେବାଟ ଦଉଡ଼ି ଆସିଛ ?'

ମନର କୋହ ରୁଦ୍ଧି ରଖି କହିଲି—କାହିଁକି ଆସିଛି, ତା କ'ଣ ତୁମେ ଜାଣନି ? ଏତିକ କହି ଖାଲି କାନ୍ଦିବାକୁ ଲାଗିଲି। ତାପରେ କହିଲି—ତୁମେ ସବୁ ବୁଝି ପାରିବ, ତୁମର ବିବେକକୁ ପଚାର ସେ କ'ଣ କହୁଛି ?

ଏ କଥାର ଉତ୍ତର ନ ଦେଇ ଘରକୁ ଯିବାକୁ ବାହାରିଲେ । ମୁଁ ପାଗଳୀଙ୍କ ପରି ତାଙ୍କ ବାଟ ଓଗାଳି କହିଲି—ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ! ଯାଅ । ସେ ପାଇଁ ଦୁଃଖ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଯିବା ପୂର୍ବରୁ ଆଖି ଦ'ଟାକୁ ଫୁଟେଇ ଦେଇ ଯାଅ । ତୁମେ ଅନ୍ତର ଦେଇ ଦେଖ, ବୁଝିବ ଏ ଅନ୍ତର ତୁମ ଛଡ଼ା ରୂପବନ୍ତ; ଗୁଣବନ୍ତ; ଧନବନ୍ତ ଅନ୍ୟ କେହି ନାହିଁ । ମୋତେ ପର କରନି, ମୁଁ ବଡ଼ ହତଭାଗୀ । ବୋଉ ପରା ସଅଁପି ଦେଇ ଯାଇଛି ମେଡ଼ିକାଲରେ । ସେଇଦିନଠାରୁ ଏ ପୋଡ଼ା ପ୍ରାଣ ଦେଇ ଦେଇଛି । କେଉଁଆଡେ ଏ ନିର୍ଜନ ରାତିରେ ଯିବ । ମୋର ଦେବତା; ମୋ'ର ସ୍ୱାମୀ; ଇହକାଳ ପରକାଳର ତୁମେହିଁ......। ଏହା କହି ତାଙ୍କ ଗୋଡ ଦ'ଟାକୁ ଧରି ବଡ କାକୁତି ମିନତି ହୋଇ କାନ୍ଦିବାକୁ ଲାଗିଲି ।

ତା ପରେ ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ମୋ ଆଡକୁ ଚାହିଁ ନ ଚାହିଁଲାପରି କହିଲେ—ବନୁ ! କ'ଣ କହୁଛ ମୁଁ ବୁଝି ପାରୁନାହିଁ ।

—ବୁଝି ପାରୁନାହଁ ? ଆଜି ମୋତେ କଳଙ୍କିନୀ ସଜେଇଛ; ଆଜି ଅକାତ ପାଣିକୁ ଠେଲି ଦେଇ ନିଶ୍ଚିନ୍ତରେ ରହି ପାରିଛ ?? ଧନ୍ୟ ତୁମର ପୁରୁଷ ଜାତି । ମନେ ଅଛିତ ସେ ଦିନ କଥା, ବାପା କହିବାନୁଯାୟୀ ଇଂଲିଶ୍ ଅଙ୍କ ପଢ଼ାଉଥିଲ ? ପଢ଼ାଇବାତ ଦୂରର

କଥା । ପଢ଼ାଇବା ବଦଳରେ ହୁଏ କ'ଣ ପ୍ରେମ । ବୋଉ ଯାଧ ପକ୍ଷିଅଛେ ଧରିକୁ । ଅଙ୍କ ଝଣ୍ଟେ କହି ଦିଅ । ମୁଁ ମଧ୍ଯ ତୁମ ବାହାନା ଦେଖି, ଶତ ବାହାନା କରି ବହିର ପୃଷ୍ଠା ଓଲଟାଏ । ଏଇଥିପାଇଁ କାନ ପାଖରେ କହୁଥିଲ; ପ୍ରେମ ବିବାହ କରିବ ? ତୁମ ପୁରୁଷ ଠିକ୍ ଭ୍ରମର ପରି । ଭ୍ରମର ଯେପରି ଫୁଲରାଣୀର ମନ ନେଇ ମଧୁ ଟିକକ ଚୁମ୍ବି ଛାଡ଼ିଦିଏ···ଫୁଲ ବିଧୁରି ଝଡ଼ି ପଡେ । କିନ୍ତୁ ଫୁଟି ରହେନା ।

ପୂର୍ବ କଥା ସବୁ ଭୁଲିଗଲ ? ବହି ଛୁଇଁ ନିଯମ କରିଥିଲ, ଚନ୍ଦ୍ରକୁ ଚୁହିଁ ଶପଥ କରିଥିଲ ଏବଂ ମୋ ହାତଧରି ତୁମେ ନା କହିଥିଲ; ମୋତେ ବିବାହ କରି ସୁଖୀ ହେବ ବୋଲି ?? ଜାଣ ତ ବାପା ମୋ ପାଇଁ ବର ଠିକ୍ କରିଥିଲେ—ମୁଁ ଶେଷରେ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ କହିଲି—ନା ବାପା ! ମୁଁ ଅମୂଲ୍ୟବାବୁଙ୍କୁ ଅନେକ ଆଗରୁ କଥା ଦେଇ ଅସିଛି, ତାଙ୍କ ଛଡା ଅନ୍ୟ କାହାକୁ ବିବାହ କରି ସୁଖି ହୋଇ ପାରିବନି । ମୋ କଥାନୁଯାୟୀ ବାପା ଅସିଥିଲେ—ବିବାହ ପ୍ରସ୍ତାବ ପକାଇବା ପାଇଁ । ବିଭାଘର କରିବା ଦୂରେ ଥାଉ; ଓଲଟି ତୁମର ବାପା ମୋ ବାପାଙ୍କୁ ଅପମାନ ଦେଲେ । ସେତେ-ବେଳେ ପରା ନିଜେ ସବୁ ଶୁଣିଛ ?

ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦୂରେଇ ଠିଆ ହୋଇ ଶୁଣି ଯାଉଥିଲେ ସବୁ । ପୁଣି ପଚାରିଲି—କୁହ, ମୁଁ ଆଜି କ'ଣ କରିବ ? କଳଙ୍କିନୀ ସଜେ-ଇଛ; ପାପର ଭାର ଲଦି ଦେଇଛ ମୋ ମୁଣ୍ଡରେ । ନାରୀର ହୃଦ-ୟକୁ ଚହୁଁନି; ଖାଲି ନାରୀକୁ ନେଇ ଖେଳ ଖେଳିବାକୁ ଭଲ ଲାଗେ । କୁହ, ଭାବୁଛ କ'ଣ । ବିଶ୍ବାସରେ ଆଜି ବିଷ ଦେଇଛ । ମୁଁ ଭୁଲକରିଛି, ସେଇ ଭୁଲରେ ଯୁବତୀର ସୁଲଭତାର ଗୌରବ ନଷ୍ଟ ହୋଇ ଯାଇଛି । ମୋ'ର ଆଉ······।

ସେ କହିଲେ—ବାପା; ସେ ଦେବତା, ମୁଁ ତାଙ୍କ କଥା ନ୍ୟାୟ

ହେଉ ବା ଅନ୍ୟାୟ ହେଉ, ତାଙ୍କୁ ମାନି ନେବାହିଁ ପୁତ୍ରର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ତର୍କ କରିବାର କ୍ଷମତା ଟିକିଏ ମୋ'ର ନାହିଁ ଯେ; ବାପାଙ୍କ କଥାନୁଯାୟୀ ମୋତେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ହେବ ।

ମରଣକୁ ବରଣ କରି ନେଇଛି ମୁଁ ; ତଥାପି ଭୟ କରିବ କାହିଁକି ? ମୁଁ ମରିବ ମୋତେ ଅନୁମତି ଦିଅ ?

ବନ୍ଧୁ ! କ'ଣ ପାଗଳୀଙ୍କ ପରି ଗପି ଯାଉଛ । ତୁମର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କ'ଣ ଶୁଣେ ? କାହିଁକି ଏ ନିସ୍ତବ୍ଧ ଅନ୍ଧକାରରେ ମୋତେ ଜଳେଇ ପୋଡେଇ ମାରୁଛ ??

—ମୁଁ ଜଳେଇ ପୋଡେଇ ମାରୁଛି ନା; ତୁମେ......? ନା କହି ନୁହେଁ, ହେଉ ଥାଅ ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ! ଯଦି ଜୀବନରେ ବଞ୍ଚିଥାଏଁ ଆଉ ଯଦି ଆମର ସତ୍ୟ ପ୍ରେମ ହୋଇଥାଏ ତାହେଲେ ଦିନେ ନା ଦିନେ ଦେଖା ହେବ । ଆଉମଧ୍ୟ ମୋ ପାଇଁ କାନ୍ଦ ଦୁରି ବୁଲିବ ସାରା ଦେଶ । ନିଜର ପ୍ରଥମ ଭୁଲରେ ସଂଶୋଧନ କରି ସାରିଲେ...।

—ଏହା କହି ତାଙ୍କ ଠେଙ୍ଗା ଫେରେଇ ଦେଇ; ଚାଲି ଆସିଲି—। ରାତି ଚାଲୁଥାଏ, ଏବଂ ଭାବୁଥାଏ—ମନୁଷ୍ୟ ନ ବୁଝି ନ ସୁଝି ଯାହା କରେ; ତାହା ତାକୁଇ ଭୋଗିବାକୁ ହୁଏ । କ୍ଷଣିକ ଦେଖାରେ ମୁଁ ବହେର ହୋଇ ଯାହା କରିଛି......।

ତାଡନାରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବାପାଇଁ ପାଦ ବଢ଼ାଇ ଚାଲିଲି ଆଗକୁ । କେଉଁଠାକୁ ଯିବି କେଉଁ ଠାକୁ ଯାଉଛି ତା ବୁଝି ପାରୁନାହିଁ ମୁଁ ନିଜେ ।

ସମୟ ସେତେବେଳେ ବାରଟାରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ହେବ । ହାତରେ କେବଳ ଲୁଗା ଖଣ୍ଡିଏ ଧରି ବୁଲିଥାଏ । ପୂର୍ବ ପରିଚିତ ଷ୍ଟେସନ ଦେଖି; ଚମକି ପଡ଼ିଲି । ଏହି କେତେ ଦିନ ତଳର କଥା, ବୋଉକୁ ନେଇ କଟକ ଯିବାବେଳେ ଦେଖିଥିଲି । ସେଦିନ ଦେଖିବା ଆଉ ଆଜି ଦେଖିବା ଆକାଶ ପାତାଳ ପରି ଲାଗିଲା— ମୋତେ ।

ଷ୍ଟେସନର ୱେଟିଂରୁମ୍‌ରେ ଗୋଟିଏ କୋଣରେ ବସିଲି । କେଉଁଆଡ଼କୁ ଯିବି ବୋଲି ଠିକ୍ କରି ପାରୁ ନ ଥାଏ । ଲୋକ-ମାନେ ଆସି ମୋତେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରୁଥା'ନ୍ତି । ମନେ ଭାବୁଥିଲି— ଅନେକ ସମୟ ଧରି ଏଠାରେ ବସି ରହିଛି, ବା କାହିଁକି ? ପଚାରିବାକୁ ଇଚ୍ଛାକରୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସାହାସ କରୁ ନ ଥିଲେ ସେମାନେ ।

ଯଦି ଏମାନେ ଆସି ପଚାରନ୍ତି; ମୁଁ କି ଉତ୍ତର ଦେବି ତାଙ୍କୁ । ଏହି ସବୁ ଭାବନାନେଇ ବସିଥିବା ସମୟରେ ଶୁଣିଲି କଲିକତା ଅଡୁ ଗାଡ଼ି ଆସିବ । ଟିକେଟ୍ ଘର ପାଖରେ ଲୋକମାନେ ଯାଇଁ ରୁଣ୍ଡ ହେଲେ ।

ଗାଡ଼ି ଆସିବା ଅଧଘଣ୍ଟା ଆଗରୁ ଟିକେଟ୍ ଦେବା ଆରମ୍ଭ ହେଲା—। ମୁଁ ଯାଇଁ ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଠିଆ ହେବାରୁ ସେମାନେ ଆଗ ମୋତେ ଟିକେଟ୍ ନେବାକୁ କହି ରାସ୍ତା ଛାଡ଼ି

ବୋଲେ । ଦଶଟଙ୍କିଆ ନୋଟ୍ ଖଣ୍ଡ ମୋ'ର ମାନ ସମ୍ବଳ ଥିଲା । ସେଇ ଖଣ୍ଡିକ ଟିକେଟ୍ ମାଷ୍ଟରଙ୍କ ହାତକୁ ବଢ଼େଇ ଦେଇ ହଠାତ୍ କହି ପକାଇଲି—ପୁରୀକୁ ଟିକେଟ୍ ଦଅ ।

ଟିକେଟ୍ ନେବାପରେ, ଯାଇଁ ପ୍ଲାଟ୍ ଫର୍ମରେ ଠିଆହେଲି । ଗାଡ଼ି ପହଞ୍ଚିବା ପୂର୍ବରୁ ଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କ କୋଳାହଳରେ ଜାଗାଟି ପୂରି ଉଠିଲା । କିଛି ସମୟପରେ ଗାଡ଼ି ଆସିବାରୁ ମୁଁ ତରବର ହୋଇ ଉଠିଗଲି ଡବାକୁ । ଯାହେତୁ ଯେଉଁ ପାଇଁ ମନରେ ଭୟ ହେଉଥିଲା ସେଥିରୁ ଭଗବାନ ବଞ୍ଚେଇଦେଲେ । ଦେଖିଲି—ସେ ଡବାରେ ଲେଖାଅଛି ଲେଡିସ୍ ବୋଲି । ସେ ଡବାରେ ଅନ୍ୟ କେହି ଜଣେ ମଧ୍ୟ ନଥିଲେ । ମୁଁ ଏକା ଥିବାରୁ ଭାବିବାକୁ ବେଶ୍ ସମୟ ପାଇଲି ।

ଗାଡ଼ି ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ଆଗେଇ ଚାଲିଛି । ତା ସଙ୍ଗରେ ମୋର ମନଟି ମଧ୍ୟ ଦ୍ରୁତ ଗତିରେ ଆଗେଇଛି ।

ଜେନାପୁର, କଟକ; ବାରଙ୍ଗ ଏମିତି କେତେ କ'ଣ ଷ୍ଟେସନ ପାର ହୋଇ ସାକ୍ଷୀଗୋପାଳ ଷ୍ଟେସନ ପଡ଼ିଲା । ପିଲାବେଳେ ସ୍କୁଲରେ ପଢିଲାବେଳେ ସାକ୍ଷୀଗୋପାଳ ବିଷୟ ଜାଣିଥିଲି । ତାହା ଆଜି ସେଇ ଜାଗାଟି ଦେଖିବାରୁ ମନେ ମନେ ସାକ୍ଷୀଗୋପାଳଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ପ୍ରଣାମ କଲି ।

ଦେଖିଲି—ଗାଡ଼ିରୁ ଧୀରେ ଧୀରେ ଲୋକ କମି ଆସିଲେ । ସେଇ ଷ୍ଟେସନରୁ ଗୋଟିଏ ବୃଦ୍ଧ ଓ ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ତାଙ୍କର ସହ-ଧର୍ମିଣୀଙ୍କୁ ମୋ ଥିବା ଡବାଟିରେ ଉଠାଇ ଦେଇ ଗଲେ ।

ବୃଦ୍ଧାଟି ମୋ ବସିବା ପର ସିଟ୍‌ରେ ବସି ହଠାତ୍ ପଚାରିଲେ; ମା ! କେଉଁଠାକୁ ଯିବୁ ? ମୁଁ ତାଙ୍କ କଥାରେ ଉତ୍ତର ନ ଦେଇ; ଟିକିଏ ସମୟ ନେଇ କହିଲି—'ପୁରୀ ।' ପୁରୀର କେଉଁଠାକୁ ଯିବୁ

ବୋଲି କହିବାରୁ, ଆଉ କିଛି ନ କହି ବାନ୍ଧିବାରୁ, ସେ' ବସିଥିବା ସିଟ୍‌ରୁ ଉଠି ଆସି ମୋ' ପାଖରେ ବସି ଆଖିରୁ ମୋ'ର ଲୁହ ପୋଛି ଦେଇ କହିଲେ—ମା ! ତୋର କ'ଣ ହୋଇଛି ସତକଥା କହ ? କ'ଣ କହିବି ଠିକ୍ କରି ପାରିଲି ନାହିଁ । ତାଙ୍କ କଥାରେ ଉତ୍ତର ଦେବାକୁ ହେବ ବୋଲି ଭାବି; ତାଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଦେଖିଲି ବେଳକୁ ଆଖିରୁ ତାଙ୍କର ଠପ୍ ଠପ୍ କରି ଲୁହ ଗଡ଼ି ପଡୁଛି । ମୁଁ ଆଉ ନୀରବ ନ ରହି, ମୋ' ଜୀବନରେ ଘଟିଥିବା ଗୋଟି ଗୋଟି କରି ପୃଷ୍ଠା ଓଲଟାଇଲି—। ସେ ସେତେବେଳେ ଲୁହ ଛଳ ଛଳ ଆଖିରେ ସବୁ ଶୁଣି ଯାଉଥିଲେ ।

ମୋତେ କୋଳକୁ ଆଉଜେଇ ନେଇ କହିଲେ—ମା' କାନ୍ଦ ଆଉ ଲାଭ ନାହିଁ । ତୋ'ର ପରି ମୋ'ର ଗୋଟିଏ ଝିଅ ଥିଲା । ସେ ଏଇ ଗଲା ମାଘମାସ ଆମକୁ ଛାଡ଼ି ଚାଲି ଯାଇଛି ବହୁତ ଦୂର ଦେଶ ପୁରକୁ । ଭଗବାନ ପୁଣି ତା ବଦଳରେ ତୋତେ ଦେଇଛି ତା'ର ରୂପରେ । ଚାଲେ ମୋ ପାଖରେ ରହିବୁ । ଭଗବାନ ଯା କରନ୍ତି ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ । ତାଙ୍କୁ କଣାଉଥିଲି—ମୋ'ର ବନ୍ଧୁ ପରି ଝିଅଟିଏ ପାଇଁ । ଆଜି ତାର ରୂପରେ ଠିକ୍ ଫେରି ପାଇଛି ତୋତେ । ଆମର ଯେଉଁ ସଞ୍ଚିତ ଧନ ଅଛି ତା ସମସ୍ତ ତୋତେ ଦେଇ ଆମେ ବୁଢ଼ା ବୁଢ଼ୀ ଶେଷ ବିଦାୟ ନେବୁ ।

କିଛି କହିବାକୁ ଯାଉଥିବା ସମୟରେ; ଗାଡି ଯାଇଁ ପୁରୀ ଷ୍ଟେସନରେ ଲାଗି ସାରିଲାଣି ଜାଣି, ଆଉ କିଛି କହି ପାରିଲି ନାହିଁ । ବୃଦ୍ଧ ଭଦ୍ରଲୋକଟି ଆସିବାରୁ ଗାଡ଼ିରୁ ଓହ୍ଲାଇ ତାଙ୍କ ପିଛା ଧରି ଘୋଡ଼ା ଗାଡି ପାଖରେ ଯାଇଁ ଠିଆହେବାରୁ, ମୋତେ ପଚାରିଲେ, ମା ! ତୁମେ କେଉଁଠାକୁ ଯିବ ? ତାଙ୍କ କଥାର ଉତ୍ତର ଦେବା ଆଗରୁ ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ମୋ'ର ହାତଟା ଟେକି ଘୋଡ଼ା ଗାଡିରେ

କହୁଥିବେ ବୋଲି କହିଲେ ।

ଗାଡିରେ ବସି ଆମାର ସମସ୍ତ ଘଟଣା ଶୁଣି ଗଲା ପରେ; ମୋ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ କହିଲେ—ତୋ'ର ନାଁ ଏବଂ ଘର କେଉଁଠି ?

ଗାଁ ନାଁ କହି ମୋ ନାଁ ବାବୁ ବୋଲି କହିବାରୁ; ସେ ଖୁସି ହୋଇ ମୋ ମୁଣ୍ଡରେ ହାତ ବୁଲେଇ; କୋଳକୁ ଆଉଜେଇ; ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ କୁ ଚାହିଁ କହିଲେ—ଦେଖିଲ; ଭଗବାନ ନିଷ୍ଠୁର ବୋଲି ପରା କୁହ ? ସେ ଏତେ ନିଷ୍ଠୁର ନୁହନ୍ତି; ହରେଇଥିବା ବାବୁକୁ ଆମର ପୁନଶ୍ଚ ଫେରି ପାଇଲେ ।

× × × ×

ସାଇ, ଭାଇ, ସହି ସଂଗାତ ଓ ଆପଣାର ପ୍ରିୟ କୁଡିଆଟି ଛାଡି ଆସିଛି, ଏବଂ ଗତର ବରଷର ହସ କାନ୍ଦକୁ ପଛରେ ରଖି ଆସିଛି ଗାଁ ଭୂଇଁର ଅନେକ ଦୂରକୁ । ବାପାଙ୍କ କଥା ମନେ ପଡିଲେ ଏ ଛୋଟ ଛୋଟ ଆଖି ଜୋଡିକରୁ ଲୁହ ଝରୁଛି— ।

ଏଠାକୁ ଆସିବା ମୋ'ର ଗୋଟିଏ ମାସ ହୋଇ ଯାଇଛି । ମୋତେ ଠିକ୍ ଜନ୍ମ କଲା ବାପାଙ୍କଠାରୁ ଅଧିକା ସ୍ନେହ କରୁଥା'ନ୍ତି । ମୁଁ ନିଜ ବାପା ବୋଉଙ୍କୁ ଭୁଲିଯିବାକୁ ବସିଲିଣି । ଦେଖୁଛି 'ମୋତେ ପାଇ ଅତି ଆନନ୍ଦରେ ଦିନ ଗୁଡ଼ କାଟୁଛନ୍ତି । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କୁ ମା' ଓ ବାପ ପରି କରି ଚାଲୁଥାଏ ।

× × × ×

ରାତି ଅଧରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ହୋଇ ଆସିଛି । ଜହ୍ନ ବି ବୁଲିଗଲାଣି ସରଗର ତଳକୁ । ଝରକା ଦେଇ ଟିକିଏ ଟିକିଏ ପବନ ଘରୁ ଭିତରକୁ ପଶି ଆସୁଥାଏ । ଘରେ ଖଣ୍ଡିଏ ସପ ବଛେଇ ଶୋଇଛି— ଏହି ସମୟରେ ନଜର ପଡିଲା, ଗୋଟିଏ ଦୈନିକ ଖବର କାଗଜ ଉପରେ । ଖବର କାଗଜ ବାପା ଆଣୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ମୁଁ କିନ୍ତୁ ସେ ସବୁ

କୌଣସି ଦିନେ ପଢ଼େନା । ମନରେ ନାନାଦି କଥା ଆସି ବଡ଼ ବିବ୍ରତ କରିବାରୁ, ଖବର କାଗଜଟି ଆଣି ଲଣ୍ଠଣକୁ ତେଜି ଦେଇ; ଆଖି ଦ'ଟାକୁ ବୁଲେଇ ନେଲି । ବଡ଼ ଅକ୍ଷରରେ ଲେଖାଥିଲା— ଯାଜପୁର ସବ୍‌ଡିଭିଜନ ରାମବାଗ ଗ୍ରାମର ବିଶିଷ୍ଟ ଧର୍ମାଲୋକ ଗୋପାଳ ଚରଣ ମହାନ୍ତିଙ୍କ ପୁତ୍ର ଅମୂଲ୍ୟ ମହାନ୍ତି; ଆଜକୁ ପନ୍ଦର କୋଡ଼ିଏ ଦିନ ଧରି କେଉଁଆଡେ ଚାଲି ଯାଇଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ମସ୍ତି ବିକୃତ ହୋଇଛି । ଯଦି କେହି ସୁହୃଦ ବ୍ୟକ୍ତି ସଂଧାନ ପାଇ, ନିମ୍ନ ଲିଖିତ ଠିକଣାରେ ଖବର ଦେଇପାରିଲେ ଆମେ ବିଶେଷ ଉପକୃତ ହେବୁ । ଏବଂ ନିମ୍ନ ଲିଖିତ ଠିକଣାରେ ପହଞ୍ଚାଇଦେଲେ ଉପଯୁକ୍ତ ପୁରସ୍କାର ଦେବୁ ।

ବିଜ୍ଞାପନଟି ପଢିଯିବା ପରେ; ଆଖିରୁ ମୋ'ର୍ ଲୁହ ଧାର ଧାର ଛୁଟିବା ସଂଗେ ସଂଗେ ମନରେ କେତେରକମର ପ୍ରଶ୍ନ ଉଙ୍କି ମାରିଲା । ଯଦିଚ ଅଜି ମସ୍ତି ବିକୃତ ହୋଇଥାଏ, ଏ ପାଇଁ ମୁଁ କ'ଣ ଦାୟୀ ନୁହଁ ? ସେଦିନ ଆସିବାବେଳେ କେତେ କ'ଣ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ନ କହିଲି—ଏହାଦ୍ୱାରା ତାଙ୍କ ମନରେ କ'ଣ ଦୁଃଖ ନ ହୋଇ-ଥିବ ??? ମୁଁ ସତ୍ୟାନାଶୀ, ନିର୍ବୁଦ୍ଧି ! ଏତେ ବଡ଼ ସୁଖର ସଂସା-ରକୁ ଭାଙ୍ଗି ଚୁରମାର କରିଦେଲି ???

ଆଉ କିଛି ଭାବି ପାରିଲି ନାହିଁ । ବିଛଣାରେ ମୁହଁମାଡି ଶୋଇ ଖାଲି କାଇଁ କାଇଁ ହୋଇ, କାନ୍ଦିବାହିଁ ହେଲା ସାର ।

× × × ×

ପରଦିନ ଏ ସବୁ କଥା ବା'ପାଙ୍କୁ କହି, ଅମୂଲ୍ୟବାବୁଙ୍କ ଖବର ନେବାକୁ କହିଲି । ତାପରେ ନିଜ ବାପାଙ୍କ କଥା ନେଇ ଭାବିବାକୁ ଲାଗିଲି—।

ଦିନେ ଗଲା; ଦୁଇଦିନ ଗଲା । ଏହିପରି କେତେ ଦିନ

ବିତିଗଲା । କିନ୍ତୁ ଅମୂଲ୍ୟବାବୁଙ୍କର କୌଣ... ... । ଏବେ ମଧ୍ୟ ଦିନେ ପୁଣି ଖବର କାଗଜରେ ବାହାରିଥିଲା ଗୋଟିଏ ଛୋଟ ବିଜ୍ଞାପନ । ସେଥିରେ ଲେଖାଥିଲା—ଅମୂଲ୍ୟ ! ତୁ କେଉଁଠାରେ ଅଛୁ ଶୀଘ୍ର ଫେରିଆ । ତୋର ବାପା ତୋତେ ନ ପାଇ ପାଗଳ ପରି ହେଲେଣି । ତୋ'ର ବୋଉ ମଧ୍ୟ ତୋ ବିଷୟ ନେଇ ଚିନ୍ତାକରି ଶଯ୍ୟାଶାୟୀ ହେଲେଣି । ତୋତେ ଦେଖିବାକୁ ସର୍ବଦା ଚାହୁଁଛି—ତୁ ଏହାକୁ ପଢିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ, ଶୀଘ୍ର ଫେରିଆ, ନଚେତ୍ ମୋ' ପାଖକୁ ଲେଖିଲେ ମୁଁ ଯାଇଁ ତୋତେ ସଙ୍ଗରେ ନେଇ ଆସିବ । ତୋର ମାମୁଁ ।

ବାପା ନିଶ୍ଚୟ ମୋତେ ଭାବୁଥିବେ ଓ ଖୋଜୁଥିବେ । ରାଗରେ ସିନା ମୋତେ କ'ଣ କେତେ କହି ଯାଇଥିଲେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ନିଶ୍ଚୟ ଅନୁତାପ କରୁଥିବେ । ମୁଁ କେଉଁଠାରେ ଏବଂ କେଉଁଠାକୁ ଆସିଛି; ସେସବୁ ଜଣାଇଦେବି ବୋଲି ସ୍ଥିର କରି, ଚିଠି ଲେଖିଲି—

ମାନନୀୟ

ବାପା !

ମୋ'ର ବହୁ ଦୂରରୁ ପ୍ରଣାମ ନେବେ ।

ମୁଁ ଆପଣଙ୍କ କହିବାନୁଯାୟୀ ଚାଲି ଆସିଛି ବହୁତ ଦୂରକୁ । ମୁଁ ହତଭାଗୀ, ବୋଉକୁ ହରେଇଥିଲି; ଆଶା ଥିଲା, ଆପଣଙ୍କ ପାଖରେ ରହି ମୋ'ର ଅସରନ୍ତି ଦିନ ଗୁଡ଼ିକ ଅତିବାହିତ କରିବି ବୋଲି ; କିନ୍ତୁ ଭଗବାନ ତା କରେଇ ଦେଲେନି ।

ମୋ ପାଇଁ ଆପଣ କାହିଁକି ଦହଗଞ୍ଜ ହୋଇଥା'ନ୍ତେ ? ସେ ପାଇଁ ମୋ ବାଟ ମୁଁ ଧରି ଚାଲି ଆସିଲି । ଏଠାକାର ବିଶିଷ୍ଟ ଉକିଲ ମାଧବାନନ୍ଦ ମହାନ୍ତି, ସାକ୍ଷୀଗୋପାଳ ଷ୍ଟେସନରେ ଦେଖା ହେବାରୁ, ମୋ'ର ସମସ୍ତ ବିଷୟ ଶୁଣି, ମୋତେ ନେଇ ଆସିଲେ ତାଙ୍କ

ଘରକୁ । ଘରେ ସେ ଓ ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ କେହି ନାହିଁ । ତାଙ୍କର ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ଝିଅ ଥିଲା, ସେ ଏହି ଗଲା ମାଘ ମାସ ଏମାନଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ଚାଲି ଯାଇଛି ସେ ପୁରକୁ ।

ମୋତେ ପାଇଲାଠାରୁ ନିଜର ଝିଅ ପରି ସ୍ନେହ ଚକ୍ଷୁରେ ଦେଖୁଛନ୍ତି । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କୁ ନିଜର ଜନ୍ମ ଦେଲା ପିତା ମାତାଙ୍କ ପରି କରି ଚାଲୁଛି । ମୋ କଥା ନେଇ ଆପଣ ବିଶେଷ ଚିନ୍ତିତ ହେବେନି । ଏତିକିରେ ରହିଲି—ବେଶୀ କିଛି ଲେଖି ଆପଣଙ୍କୁ ଦୁଃଖ ଦେବା ଉଚିତ ମନେ କଲିନି । ଆପଣଙ୍କ କଥା ସବୁବେଳେ ମନେ ପଡୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ......।

ଏ ଚିଠିରେ ଠିକଣା ଦେବାକୁ ଇଚ୍ଛା ନ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ବାଧ୍ୟ ହେଲି ଲେଖିବାକୁ—କାରଣ ଆପଣ ଜନ୍ମ ଦେଲା ପିତା । ଯଦି...। ନା ଆଉ କିଛି ଲେଖି ପାରୁନି । । ଇତି ।

ଆପଣଙ୍କର—ହତଭାଗୀ
ଝିଅ—ବିନ୍ଦୁ

ମୋ ଆସିବା ଏଠାକୁ ବର୍ଷକରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ହୋଇ ଗଲାଣି । ବର୍ତ୍ତମାନ କୋଳରେ ମୋ'ର ସନ୍ତାନ । ଏହାପାଇଁ ମୁଁ ଖୁସି ହେବାର କଥା । କିନ୍ତୁ କେମିତି ବା ଖୁସି ହେବ ? ଯାହାଙ୍କ ପାଇଁ ମୁଁ ଆଜି ସନ୍ତାନର ଜନନୀ, ସେ ଯେ ବର୍ତ୍ତମାନ ନିରୁଦ୍ଦେଶ ।

ମୁଁ ଯାହାଙ୍କୁ ନେଇ ଦିନେ ଗର୍ବ କରୁଥିଲି, ସେଇ ଗର୍ବରେ ଛାତି ମୋ'ର ଫୁଲି ଉଠୁଥିଲା—ସେ ଯେ କେଉଁଠି.....?

ବାପା ଓ ବୋଉ ଟିକିଏ ହେଲେ ପୁଅକୁ କୋଳରୁ ଛାଡ଼ନ୍ତିନାହିଁ। ସଠିଘର ଦିନ ନାଁ ଦେଇଛନ୍ତି ବିଜୟ କୁମାର। ଡାକ ନାଁ ଟୁନା।

ଟୁନାକୁ ପାଇବାଠାରୁ; ବାପା ବୋଉ ଖୁବ୍ ଖୁସି ହୋଇ ପାରିଛନ୍ତି। ବାପା ମଧ୍ୟ କଚେରି ଯିବା ବନ୍ଦ କହିଲେ ଚଳେ। ବାପାଙ୍କୁ ଦିନେ କଚେରି ଯିବା ବିଷୟ କହିବାରୁ, ସେ କହିଲେ—ଝିଅ'ର ସେସବୁ ମୂଣ୍ଡ ଖେଳେଇବା ଲାଭ କ'ଣ ? ମୁଁ ଯାହା ସଂପତ୍ତି ଉପାର୍ଜ୍ଜିତ କରି ଜମେଇ ଯାଉଛି, ତାହା ବସି ଖାଇଲେ କେତେ ଦିନ ଲାଗିବ। ହଁ ଆଉ ଗୋଟିଏ କଥା ବିନୁ !, ତୋତେ କହିବ ବୋଲି ଭାବୁଛି କିନ୍ତୁ କହି ପାରୁନି। ଆଜି ଠିକ୍ ବେଳରେ ଭଲକଥା ମନରେ ପକାଇଲୁ। ଆମର ଯେଉ ଦୋତାଲା କୋଠା ଖଣ୍ଡିକ ମନ୍ଦିର ପାଖରେ ଭଡ଼ା ଲାଗିଛି, ସେ ଖଣ୍ଡି ତୋ ନାଁରେ କରି ଦେଇଛି। ଆଜିମଧ୍ୟ ବ୍ୟାଙ୍କ୍‌ରେ ତୋ ପୁଅ ନାଁରେ ଦଶ ହଜାର ଟଙ୍କା ରଖିଗଲି। ସେଇ ଟଙ୍କା ଆଣି ତାକୁ ମନୁଷ୍ୟ ପରି ମନୁଷ୍ୟ କରି ଗଢ଼ିବୁ। ଆମେ ତ ଆସି ବୁଢ଼ା ବୁଢ଼ୀ ହେଲୁଣି ଆଉ କେତେ ଦିନ ବା ବଞ୍ଚିବୁ।

ବାପା ଆଉ କ'ଣ କହିବାକୁ ଯାଉଥିଲେ। ମୁଁ ତାଙ୍କ କଥାରେ ବାଧା ଦେଇ କହିଲି—ଏସବୁ କ'ଣ କହୁଛ ବାପା ? ଏମିତ ଆଉ ଥରେ ଯଦି କୁହ ତାହେଲେ.....। ଏତକ କହିବା ପରେ ଆଖି ମୋ'ର ଛଳ ଛଳ ହୋଇ ଆସିଲା—।

ବୋଉ ମୋ' ଆଖିରେ ଲୁହ ଦେଖିଲେ ସେ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧରି ରହି ପାରେନା। ମୋ ଆଖିରେ ଲୁହ ଦେଖି, ବାପାଙ୍କ ଉପରେ ରାଗି ଯାଇଁ କହିଲା—ସେଇ ପଦକ ନ କହିଥିଲେ 'କ'ଣ ଚଳି ନ

ଥା'ନ୍ତା ତୁମର ? ଦେଖୁଛନ୍ତି, ସବୁବେଳେ ଛିଅଣ୍ଡା କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ ଅଖି କଣ୍ଟା ହେଲାଣି ?

ଦିନେ ସଂଧ୍ୟା ସମୟରେ ବୁଲୁ ହା କରୁଛି; ବାପା ଆସି ମୋ' ହାତକୁ ଖଣ୍ଡେ କାର୍ଡ ବଢ଼େଇ ଦେଇ କହିଲେ—ସକାଳେ କଚେରିକୁ ଗଲା-ବେଳେ ପୋଷ୍ଟମ୍ୟାନ୍ ଦେବାରୁ, ମୁଁ ପକେଟ୍‌ରେ ପକାଇ ଚାଲି ଗଲି । ଦେଖିଲୁ ଏ ଚିଠି କେଉଁଠୁ ଅସିଛି ? ତୋ ନାଁରେ ଥିବାରୁ ପଢ଼ିନାହିଁ ।

ଚିଠିଖଣ୍ଡି ପଢିବା ଆଗରୁ ବାପାଙ୍କୁ ଚୁ'ଜଲଖିଆ ଦେଲି । ତାପରେ ଟିକିଏ ନିରୋଳା ପାଇବାରୁ ଚିଠିଟି ପଢି ବସିଲି—

ଲେଖାଥିଲା—

ସ୍ନେହର ବନ୍ଧୁ !

ତୁମୋ'ର କଲ୍ୟାଣ ନେବୁ ।

ନକ ଦିନ ଆଗରୁ ଦେଇଥିବା ଚିଠିଟା ତୋର ପାଇବାରୁ ବାଧ୍ୟ ହେଲି ଏ ଚିଠି ଖଣ୍ଡି ଦେବାକୁ । ଜାଣେ ଏ ଚିଠି ଖଣ୍ଡି ତୋ ମନରେ ଦୁଃଖ ଦେବ; ତଥାପି ନ ଲେଖି ରହି ପାରିଲି ନାହିଁ ।

ଅଜକୁ ତିନିମାସ ହେବ ତୋ'ର ବାପା ଏ ମାୟା ସଂସାରରୁ ଚିରଦିନ ପାଇଁ ବିଦାୟ ନେଇ ସାରିଛନ୍ତି । ଆମ ଗାଁର ଅନେକ ଲୋକ କଲେରାରେ ମରିଯିବା ପରେ ହଠାତ୍ ଦିନେ ରାତିରେ ତୋ ବାପାଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ ଝାଡ଼ା ହେଲା । ତାପରେ ସେଇ ରାତିରେ ମୁଁ ସାଇକେଲ୍ ନେଇ ଛୁଟିଗଲି ଯାଜପୁର । ଏତେ ବାଟରୁ ସଂଗେ ସଂଗେ ଡାକ୍ତର ଆସିବା ସମ୍ଭବପର ହୋଇ ପାରିଲା ନାହିଁ । ମୁଁ ଫେରିବାପରେ ଆଉ ଦୋ'ଟି ଝାଡ଼ାରେ ସେ ଶେଷ ନିଶ୍ୱାସଟି ମାରି ଚାଲି ଯାଇଥିଲେ ସେ ପୁରକୁ ।

ମୁଁ ଶୁଣିଥିଲି ତୁ କେଉଁଅଡ଼େ ସ୍ରୋତରେ ଉଠି ଚାଲି ଯାଇଛୁ । ଆଜି ତୁମଘରୁ ତୋ ଚିଠିଟି ପାଇବାରୁ ଚିଠିରେ ସମସ୍ତ ବିଷୟ ଜଣାଇ ଦେବାକୁ ଉଚିତ ମନେ କରି ଲେଖିଲି । ଜାଣେ ଏହାଦ୍ୱାରା ଶାନ୍ତି ପାଇ ପାରିବୁ ନାହିଁ । ତଥାପି······। ଶୁଦ୍ଧିକ୍ରିୟା ସମସ୍ତ ମୁଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରି କରେଇ ଦେଇଛି । ପୂର୍ବରୁ ସେ ମୋତେ ପୁଅ ଚକ୍ଷୁରେ ଦେଖୁଥିବାରୁ ପୁତ୍ରର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଟିକକ ମୁଁ ଯଥାସାଧ୍ୟ କରି ପାରିଛି । ଏ ପାଇଁ ମୁଁ ······।

ହଁ ଆଉ ଗୋଟିଏ କଥା, ଯେଉଁ ଲୀଳାକୁ ନେଇ ଦାଣ୍ଡରେ ଧୂଳି ଖେଳଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି, ପନ୍ଦର ଷୋଳ ବରଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିତେଇ ଆସିଥିଲୁ—ସେ ବି ଆଜି ଆଉ ନାହିଁ । ସେ ମଧ୍ୟ ଏହି କଲେରାରେ ଚାଲି ଯାଇଛି । ତା ପାଇଁ ମୋ' ମନରେ ବରଂ ଖୁସି ଅଛି । ତା'ର ସ୍ୱାମୀ ମରିଯିବାପରେ ଇଚ୍ଛାଥିଲି, ତାକୁ ପୁଣି ବିବାହ ଦେଇ ପୁନର୍ବାର ନୂଆ ସଂସାରକୁ ଫେରେଇ ଆଣି ପାରିଥା'ନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ବାପା ଓ କେତେକ ମରହଟ୍ଟିଆ ଲୋକଙ୍କ ଯୋଗୁ ତାହା ହୋଇ ପାରି ନ ଥିଲା । କାହିଁକି ସେ ରହି ଦହଗଞ୍ଜ ହୋଇଥା'ନ୍ତା । ସେ ତା ବାଟ ଧରି ପାରିଛି । ତା ପରେ ତୁ ମଧ୍ୟ ଏ ଗାଁରୁ ଚାଲି ଯାଇଛୁ ସେଥିନେଇ ବରଂ ବେଶୀ ଖୁସି ମୁଁ । ଏଠାରେ ରହିଥିଲେ ମୁହଁ ଦେଖାଇ କଥା କହିବାର ଶକ୍ତି ନ ଥା'ନ୍ତା ତୋର । ଖାଲି ଦହଗଞ୍ଜରେ ପୋଡ଼ି ହୋଇ ମରିଥା'ନ୍ତୁ ଏଠି ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ତୁମର ସମସ୍ତ ଜମିବାଡ଼ି ବାପା ତାଙ୍କ ନାଁରେ କବଲା କରି ନେଇଛନ୍ତି । ତୁ ଯଦି ଏଠାକୁ ଫେରି ଆସୁ ମୁଁ ବାପାଙ୍କୁ କହି ବିନା ଟଙ୍କାରେ ତୁମର ସମସ୍ତ ସମ୍ପତ୍ତି ତୋ ନାଁରେ କରେଇ ଦେବି । ଏ ସବୁ ବିଷୟ ଓ ତୁ କିପରି ଅଛୁ ଶୀଘ୍ର ଲେଖିବୁ ।

ତୋ ଯିବା ପରେ ପରେ ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ କେଉଁଅଡ଼େ ଘରରୁ

ଉଠ ପଳାଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାଙ୍କର କୌଣସି ଖବର ପାଉ ନାହାନ୍ତି । ତାଙ୍କ ବାପା ମଧ୍ୟ ପାଗଳ ପରି ହୋଇ ନାନାଦ ଅଡ଼େ ଏକମାତ୍ର ସନ୍ତାନଙ୍କୁ ଖୋଜିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ମୁଁ ବର୍ତ୍ତମାନ ସେଇ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ । ଦୁଇମାସ ଛୁଟି ଆଣି ଘର ପାଖରେ ଅଛି । ନିକଟରେ ଛୁଟି ପୂରିଯିବ । ଗଲେ ପୁରୀକୁ ଯାଇଁ ତୋତେ ଦେଖା କରି ସମସ୍ତ କହିବି । ଏ ଚିଠି ପାଇ ମନରେ ଦୁଃଖ କରିବୁ ନାହିଁ । ଯାହା ଭାଗ୍ୟରେ ଥିଲା ତା ହୋଇଗଲା । ଆଜି ଏତିକିରେ ରହିଲି । ପାରୁତ ଖଣ୍ଡେ ଚିଠି ଦେବୁ । । ଇତି । ତୋର—

ଶୁଭାକାଙ୍କ୍ଷୀ

ଅଜୟ ଭାଇ

ଚିଠିଟି ପଢ଼ିଲାପରେ ଘଡ଼ର ଛାତ ଗୋଟାକ ମୋ ଉପରେ ଭୁସୁଡ଼ି ପଡ଼ିଲା ପରି ଲାଗିଲା । ଧାଉଁ ଧାଉଁ ଛାତି ପଡ଼ିଲା ଉଠିଲା । ମନଟା କଲବଲ ହେଲା । ଚେତା ଶୂନ୍ୟ ହୋଇ ପଡ଼ିଗଲି ସେଇ ଘର ଭିତରେ ।

× × × ×

ଅଚେତ୍ ଅବସ୍ଥାରେ କେଜାଣି କେତେ ସମୟ ବିତିଗଲାପରେ; ବାପା, ବୋଉ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେଲେ । ଭାଗ୍ୟକୁ ନିନ୍ଦି ପଡ଼ି ରହିଲି ଖାଲି ହା ହୁତାଶିଆ ଜୀବନ ନେଇ ।

× × × ×

ଟୁନାକୁ ଦୁଇ ବରଷ ହୋଇ ଗଲାଣି । ତା'ରି ଗୁଲୁଗୁଲୁ କଥାରେ ଅତୀତ କଥା ଭୁଲି ଆସିଲାଣି ମନରୁ । ବାପା ଓ ବୋଉ ଟୁନାକୁ ଅତି ଆଦରରେ ବଢ଼ାଉଛନ୍ତି । ସ୍ନେହ ମଧ୍ୟ କରୁଛନ୍ତି । ତା ଦେହରୁ ଟିକେ ଝାଳ ବୋହିଲେ, ତାଙ୍କ ଦେହରୁ ରକ୍ତ ବୋହି ପଡ଼େ । ନ ଖାଇଥିଲେ ସେମାନେ କିଛି ଖା'ନ୍ତି ନାହିଁ । ଚବିଶ ଘଣ୍ଟା

କିଛି ନା କିଛି ଖାଇବାପାଇଁ ସାଇତି ରଖିଥା'ନ୍ତି । ଝୁନା ଯଦି କିଛି ଅଳିକଲା, ସଂଗେ ସଂଗେ ଆଣି ଦିଅନ୍ତି ତାକୁ ।

ଆଜି ଝୁନା ଦେହ ଭଲ ନାହିଁ ବୋଲି ତାଙ୍କ ମନରେ କେତେ ଦୁଃଖ । ଡାକ୍ତର ଦେଖାଉଛନ୍ତି । ପଇସା ପ୍ରତି ମମତା ନ ରଖି ଅବାଟ କଣରେ ତାହା ଖର୍ଚ୍ଚ କରୁଛନ୍ତି ।

ଆମେ ବା ତାଙ୍କର କ'ଣ ? ତଥାପି ଆମ ପାଇଁ ତାଙ୍କ ପ୍ରାଣ କାନ୍ଦୁଛି । କାହିଁକି ଆମପାଇଁ ସେ ଆଜି......।

ବୋଉକୁ ହରେଇଥିଲି । ମାତୃତ୍ୱ ମଧ୍ୟ ବାପାଙ୍କୁ ବଞ୍ଚେଇ ରଖି ପାରିଲା ନାହିଁ । ମୋ'ରି ପାଇଁ ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ହେଲେ ନିରୁଦ୍ଦେଶ ବା ଦେଶାନ୍ତର । ତାଙ୍କ ବାପା ହେଲେ ପାଗଳ; ଏବଂ ବୋଉ ହେଲେ ତାଙ୍କର ଶଯ୍ୟାଶାୟୀ ।

ମୋ'ର ବାପା ଆମ ଗାଁରେ ଥିଲେ ବିଶିଷ୍ଟ ଭଦ୍ର । କେତେ ଲୋକଙ୍କର ନିଶାପ କରି ତାଙ୍କର ଗର୍ବ ଚୂନା କରୁଥିଲେ । ପାଞ୍ଚ ଦଶ ଖଣ୍ଡ ଗାଁରେ ବେଶ୍ ସୁନାମ ଅର୍ଜନ କରି ପାରୁଥିଲେ । ମୋ'ରି ପାଇଁ ଆଜି ମୁଣ୍ଡ ଟେକି କଥା ନ କହି ପାରିବାରୁ ବଞ୍ଚି ପାରିଲେ ନାହିଁ ବେଶୀ ଦିନ ।

ଏହି ସବୁର ଫଳ ମୋତେ ଦିନେ ନା ଦିନେ ଭୋଗିବାକୁ ହେବ । ଏ ପୋଡ଼ା ଜୀବନ ରଖି କ'ଣ ସୁଖି ହୋଇ ପାରିବ ?

ଏହି ସବୁ ଭାବି; ଆତ୍ମ ହତ୍ୟା କରିବାକୁ ମନ ହୁଏ । କିନ୍ତୁ ହାତ ଯାଏନା; ଝୁନା କଥା ମନେ ପଡ଼ିଲେ ସବୁ ପଣ୍ଡ ହୋଇ-ଯାଏ ମନରୁ । ତାକୁ କା' ପାଖରେ ଛାଡ଼ି କରି ଯିବ, କିଏ ତାକୁ ମନୁଷ୍ୟ କରି ଗଢ଼ିବ; ତାକୁ କାହାର ଭରଷାରେ ଛାଡ଼ି ଦେଇ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ହୋଇ ମରିବ ।

ଝୁନା ଦେହରେ ହାତ ଦେଲି । ଦେହରୁ ତାତି କମୁ ନାହିଁ;

ହାତ ଦେଇ ଚାହୁଁନାହିଁ ତା ଦେହରେ । ବୋଉ ବସି ରହୁଛି ସବୁବେଳେ ତା ପାଖରେ । ଡାକ୍ତର ଘଣ୍ଟା ଘଣ୍ଟା ଆସି ଝୁନାର ଜର ପରୀକ୍ଷା କରି ଯାଉଛନ୍ତି ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେଉଛନ୍ତି ଝୁନା ଆମର ନିଶ୍ଚୟ ଭଲ ହୋଇଯିବ ।

ବୋଉ ତା ପାଇଁ କେତେ ଦିଅଁ ମନାସି ସାରିଲାଣି । ଝୁନା ଭଲ ହୋଇଗଲେ ଶିବଙ୍କ ଉପରେ ଶହେ ଆଠ ବେଲପତ୍ର ଚଢ଼େଇବ । ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ପାଖରେ ବଡଭୋଗ କରିବ, କୁଞ୍ଜବିହାରୀଙ୍କ ପାଦ ପଦ୍ମରେ ଶହେ ଆଠ ତୁଳସୀ ଦେବ । ଏମିତି କ'ଣ କେତେ । ଦିନ ରାତି ଖାଲି କହି ହେଉଛି—'ହେ ଠାକୁରେ ! ସାଉଁଟି ଆଣିଥିବା ଝୁନାକୁ ମୋ'ର ବଞ୍ଚେଇ ଦିଅ ।'

× × × ×

ଝୁନା ପାଇଁ ବୋଉକୁ ନିଦ ଆସୁନି । ବୋଉକୁ କହିଲି— ତୁ ଯା' ଟିକେ ଶୋଇବୁ ? କାହିଁକି ଆମମାନଙ୍କପାଇଁ ଏ ଦେହକୁ ଚୂନା କରିବାକୁ ଯାଉଛୁ ?? •ଆମେ ଆମ ଦୁଃଖରେ ରହିବୁ; ତୁ କାହିଁକି ମିଛେ ମିଛେ ଦହଗଞ୍ଜ ହେଉଛୁ ଆମପାଇଁ କହିଲୁ ???

ବୋଉ ମୋ' କଥାରେ ଉତ୍ତର ନ ଦେଇ ଖାଲି କାନ୍ଦିବାକୁ ଲାଗିଲା—। ମୁଁ ଏ ପଦକ କାହିଁକି ଯେ କହି ପକାଇଲି କିଛି ବୁଝି ପାରିଲି ନାହିଁ । ହଠାତ୍ ଏପରି କଥା ପଦକ ମୋ' ପାଟିରେ ବାହାରି ଆସିବାରୁ; ମୋ ମନକୁ ମନ ଧିକ୍କାର କଲି ।

ବୋଉ ଓ ମୁଁ ଝୁନା ପାଖରେ ବସିଥାଉ । କାହାରି ମୁହଁରେ କଥା ନ ଥାଏ । ଡରେ କିଛି ବୋଉକୁ କହୁ ନ ଥିଲି, କଥା କହୁ କହୁ ହଠାତ୍ ପଦ କିଛି କହି ପକାଇବି—ବୋଉ କାନ୍ଦିବ ।

ଟୁନା ଦୀର୍ଘ ପନ୍ଦର ଦିନ ପରେ ଭଲ ହୋଇ ମରଣ ମୁହରୁ ଫେରି ଆସିଛି । ବାପା ଓ ବୋଉଙ୍କ ମନରେ ଯେ କେତେ ଆନନ୍ଦ ତା କହିଲେ ନ ସରେ । ଆଜି ସକାଳୁ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଡାକି, ଶିବଙ୍କ ଉପରେ ବେଲପତ୍ର ଚଢ଼ାଉଛନ୍ତି ତ; ଠାକୁରାଣୀଙ୍କ ପାଖରେ ଚଣ୍ଡୀ ହେଉଛି । ବାଲକଲୀଳା କରିବେବୋଲି ଗାଁ ଗାଁ ବୁଲି, ପିଲା-ମାନଙ୍କୁ ଆଣି ନିଜ ହାତରେ ପରଷୁଛନ୍ତି । ଟୁନା ମଧ୍ୟ ତୁଆଙ୍କ ମେଳରେ ବସି ଖାଉଛି ଖିରି ଖିଚଡ଼ି । ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ପାଖରେ ବଡ଼ ଭୋଗ ହୋଇ ସାରିଲାଣି । ତରିଙ୍ଗ କୁଞ୍ଜବିହାରୀଙ୍କ ପାଖରେ ଶହେ ଆଠ ତୁଳସୀ ଚଢ଼ାଇବାପାଇଁ, ଆମ ଗୁମାସ୍ତା ବାବୁଙ୍କୁ ସକାଳ ଗାଡ଼ିରେ ପଠାଇ ଦିଆଯାଇଛି ।

ଏ ସବୁ ଦେଖି, ମନେ ମନେ ଭାବିଲି—ଆଜି ଯଦି ଅମୂଲ୍ୟ-ବାବୁ ଥା'ନ୍ତେ; ତାହେଲେ ସେ କେତେ ଖୁସି ନ ହୋଇ ପାର-ଥା'ନ୍ତେ !

× × × ×

ଏ ସବୁ କାମ ଶେଷରେ; ଶୋଇବା ରାତି ଟିକେ ବେଶୀ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ଅମୂଲ୍ୟବାବୁଙ୍କ କଥା ବାରମ୍ବାର ମନରେ ପଡ଼ିବାର ନିଦ ଆସୁ ନ ଥାଏ ଆଖିକୁ ।

କେତେବେଳେ ଯେ ନିଦ ଅସି ଯାଇଛି ମୁଁ ଜାଣେ ନା ।

ହଠାତ୍ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖି, ନିଦ ଗୁଣ୍ଡୁଁକନା ଭାଙ୍ଗି ଗଲା । ରାତି ଶେଷ ହେବାକୁ ବସିଲାଣି । କିଏ ଜଣେ କହିଲା—ଯେଉଁ ଅମୂଲ୍ୟବାବୁଙ୍କୁ ମନ ପ୍ରାଣ ଦେଇ ଭଲ ପାଇଥିଲୁ ବା ସୁଖର ସଂସାର ଗଢ଼ିବୁ ବୋଲି ମନରେ କଳ୍ପନାର ଆଶାର ଜାଲ ପାତିଥିଲୁ; ସେ ଆଜି ନିଜର ଭୁଲ ନେଇ ବା ତୋତେ ପାଇବାପାଇଁ; ଆଜି ସେ ଖୋଜି ବୁଲୁ-ଛନ୍ତି ସାରା ଦେଶ ।

ତୁ ସିନା ଏଠାରେ ସୁଖରେ ରହିଛୁ, ତାଙ୍କ କଥା ନେଇ ଚିନ୍ତା କଲେ ବୁଝିବୁ ସେ ତୋ ପାଇଁ ଆଜି ଏତେ ବଡ ସଂସାରକୁ ଭାଙ୍ଗି ଛାରଖାର କରି ଦେଇ କେଉଁଆଡ଼େ ପଳାଇ ଗଲେ ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ସେ କଲିକତାରେ । ତାଙ୍କୁ ନିଜେ ଯାଇଁ ଖୋଜି ବାହାର କର । ସେ ଏଇନେ ଖରାପ ବାଟକୁ ପାଦ ବଢ଼ାଇଛନ୍ତି, ଯଦି ପାରୁ; ଯାଇଁ ଶୀଘ୍ର ଭଲ ବାଟକୁ ଫେରେଇ ଆଣି ପୁନର୍ବାର ନୂଆ କରି ସୁଖର ସଂସାର ଗଢ଼ । ଜାଣୁଚୁ, ଆଜି ତୋ'ରି ଲାଗି ଘର; ବାପ, ମା' ଛାଡ଼ି ଚାଲି ଯାଇଛୁ ବହୁତ ଦୂରକୁ । ଅଭାବ କ'ଣ ଥିଲା ତା'ର; ଇଚ୍ଛା କରିଥିଲେ ଭଲ ଘରେ ବାହା ହୋଇ; ସୁଖର ସଂସାର କରି, ସୁଖରେ ରହି ପାରିଥା'ନ୍ତା । ତୋତେ ସିନା ସେତେ-ବେଳେ ମନା କଲା କିନ୍ତୁ ନିଜର ଭୁଲ ବୁଝିପାରି ଖୋଜି ବୁଲିଲା ତୋତେ । ଆଜି ସେ ତୋତେ ପାଇଲା ନାହିଁ ବୋଲି ମସ୍ତିଷ୍କର ବିକୃତ ଦୋଷରୁ ଖରାପ ଆଡ଼କୁ ବା ଖରାପ ବାଟକୁ ଗୋଡ ବଢ଼ା-ଇଲା । ପାରୁତ ଚେଷ୍ଟା କର ଫେରେଇ ଆଣିବା ପାଇଁ । ପୁରୁଷ ଯେତେ ପାପ କଲେ ଓ ସେ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷୀ । ଆଗପରି ଯୁଗ କଥା ମନେ ପକାଅ, ଏହି ସ୍ତ୍ରୀ; ସ୍ୱାମୀପାଇଁ କେତେ କଷ୍ଟ କରି ନ ଥିଲେ । ସୀତା, ଶୈବ୍ୟା । ସାବିତ୍ରୀ ପରା ମୃତ ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ଯମଠାରୁ ଫେରେଇ ଆଣି ପାରିଥିଲା ।

ହଁ ତୁ କହିପାରୁ ସେ ମୋ'ର ବିବାହିତ ସ୍ୱାମୀ ନୁହେଁ । [illegible] ବିବାହ ବେଦିରେ ବସି ବ୍ରାହ୍ମଣ ବେଦ ଉଚ୍ଚାରଣ ନ କରିଛି, କିନ୍ତୁ ଯେଉଁଦିନ ବୋଉ ତୋ'ର ମଲାବେଳେ ତୋ ହାତ ଏବଂ ତାଙ୍କ ଛନ୍ଦି ଦେଇ, ତୋତେ ସଅଁପି ଦେଲା ତାଙ୍କୁ । ସେଇଦିନୁ ତୋ'ର ସେ ଇହକାଳ ଓ ପରକାଳର ସ୍ୱାମୀ ।

ପାହାନ୍ତିଆ ସ୍ୱପ୍ନ ସତ ହେବା କଥା ତ ନିଜେ ମୁଁ ଅଜମେଇଛି । ଏ ସବୁ କଥା ବାପା କିମ୍ବା ବୋଉକୁ ନ କହି ନିଜେ ତାଙ୍କର ଖୋଜିବାର ଦାୟିତ୍ୱ ନେବ ବୋଲି, ମନେ ମନେ ସ୍ଥିର କଲା । ଯଦି କଲିକତାରେ ନ ପାଇବ ଆଉ ଏ ନିର୍ଲଜ ପ୍ରାଣକୁ ନେଇ, ଫେରିବନି । ସେଇ ଗଙ୍ଗାରେ ବୁଡ଼ି ମରିବ ବୋଲି ମନେ ମନେ ସ୍ଥିର କଲି । ଏପରି ସମୟରେ ଯିବ ଯଦ୍ୱାରା କେହି ଦେଖି ପାରିବେ ନାହିଁ ।

× × × ×

ରାତି ପାହି ସକାଳ ହେଲା । ସବୁଦିନ କାମ ପରି ଆଜି ସବୁ କଲା । କଲିକତା ଯିବାକୁ ହେଲେ ନିଶ୍ଚୟ ଟଙ୍କା ଦର୍କାର । ଟଙ୍କା ନିହାତି ଦଶ ପଚିଶ୍ ଟଙ୍କା ନ ହେଲେ କିପରି ହେବ । ବାପା ବା ବୋଉକୁ ଟଙ୍କା କଥା କିପରି କହିବ; ସେ ଯଦି କ'ଣ ହେବ ବୋଲି କହନ୍ତି; ସେତେବେଳେ ବା କି ଉତ୍ତର ଦେବ ତାହାଙ୍କୁ

ମନେ ମନେ ଗୋଟିଏ ଉପାୟ ସ୍ଥିରକରି, ବୋଉକୁ କହିଲି— ବୋଉ ! ଜଣେ ଗୋଟିଏ ବଡ ବିପଦରେ ପଡ଼ିଛି; ତା'ର ନିହାତି କୋଡ଼ିଏ ପଚିଶଟି ଟଙ୍କା ଦର୍କାର । ସେ ମୋତେ ମାଗିବାରୁ ମୁଁ ତାକୁ ଦେବବୋଲି କହି ପକାଇଛି । ସେ ତୋତେ ମାଗିବାକୁ ଲଜ୍ୟା ବୋଧ କରିବାରୁ ମାଗି ପାରି ନାହିଁ ।

ସେ କିଛି ନ କହି, ପଚିଶଟି ଟଙ୍କା ଆଣି ମୋ ହାତରେ

ଦେଲା । ମୁଁ ତାକୁ ଖୁବ୍ ସାବଧାନରେ ମୋ ଟ୍ରଙ୍କ୍‌ରେ ରଖିଲି । ତାପରେ ମୁଁ ମୋ'ର କାମରେ ବ୍ୟସ୍ତ ରହିଲି ଦିନଭରି ।

ଏମିତି ଦୁଇଦିନ ବିତିଗଲାରୁ, ମନ ବଡ଼ ଦୁଃଖ ହେଲା । ବିଳମ୍ବ କଲେ ହେବନି; ତେଣୁ ଆଜି ଗୃହ ତ୍ୟାଗର ସଂକଳ୍ପ ସ୍ଥିର କରି; ଝୁନୁ'କୁ ନେଇ ବୋଉ ପାଖରେ ଶୋଇ ପକେଇ ଆସିଲି । ପିତା ମାତାଙ୍କ ଶ୍ରୀଚରଣ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପରମ ଭକ୍ତିଭରେ ପ୍ରଣାମ କରି ଘର ଜୀବନର ମମତାକୁ ଏଡ଼ି ବାହାରି ପଡ଼ିଲି—।

ରାତି ସେତେବେଳେ ବାରଟା । ଧୀରେ ଧୀରେ ଦାଣ୍ଡ କବାଟ ଖୋଲି ବାହାର ପାଖ ଦରଜା ଦେବାକୁ ଯାଉଛି; ଏହି ସମୟରେ ଝୁନା କଥା ଘନ ଘନ ମନେ ପଡ଼ିବାରୁ; ସେଇ ଅନ୍ଧକାରରେ ଯାଇଁ ତା ମୁଣ୍ଡରେ ହାତ ବୁଲେଇ ନେଇ, ଶେଷଥର ପାଇଁ ଏକ ମଧୁର ଚୁମ୍ବନ ଅଙ୍କିଦେଲି ତା ମୁହଁରେ । ବିଳମ୍ବ କଲେ ବୋଉ ଉଠିବ ବୋଲି ଶୀଘ୍ର ବାହାରି ଆସିଲି ରାସ୍ତାକୁ ।

ଦେଖିଲି; ଲୋକଙ୍କର ସମାଗମ ରାସ୍ତାରୁ କମି ଆସିଲାଣି । ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ମନ୍ଦିର ପାଖକୁ ଯାଇଁ ଦେଖିଲି; ପହଡ଼ ପଡ଼ି ସାରିଲାଣି । ତାଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ମୋ'ର ସମସ୍ତ ଦୁଃଖ ଜଣାଇ ପ୍ରଣାମ କରି; ଚାଲିଲି ଷ୍ଟେସନକୁ ।

ଭୋ'ରୁ ଗାଡ଼ିରେ ହାଓଡ଼ାକୁ ଖଣ୍ଡେ ପାସେଞ୍ଜର ଟିକେଟ୍ କାଟି ଗାଡ଼ିରେ ବସିଲି ।

ଗାଡ଼ି ଚାଲିଥାଏ—କେତେ ନଈ, ନାଳ ଗାଁ ଗହଳ ପଛକୁ ରଖି ଚାଲିଛି; ତା'ର ଇୟତ୍ତା ନାହିଁ । ଗାଡ଼ି ଚାଲିଛି ତହିଁ ସଂଗେ ଦୁଇ ପାଖରେ ଥିବା ଗଛ ଗୁଡ଼ାକ ନାଚି ନାଚି ଚାଲିଲା ପରି ଲାଗୁଥାଏ ମୋତେ । ବାପା; ବୋଉ ଏବଂ ଝୁନା ଏମାନେ ମଧ୍ୟ ମୋତେ ଧରିବା ପାଇଁ ମୋ' ପଛରେ ଗୋଡ଼େଇ ଆସୁଥିବାପରି, ମୋ'

ଆଖି ଆଗରେ ନାଚି ଯାଉଥାଏ—।

କଟକ ପାର ହୋଇ, ସନ୍ଧ୍ୟା ଚାରି ଟାରେ ଗାଡ଼ି ଯାଇଁ; ଯାଜପୁର ରୋଡ ଷ୍ଟେସନରେ ଲାଗିଲା । ପରିଚିତ ଜାଗା ଇଏ । ଯାଜପୁର ବିରଜା ଦେବୀଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ମୁଣ୍ଡ ନୁଆଁଇଲି ।

ରାତି ଅସ୍ତେ ଅସ୍ତେ ଘନେଇ ଆସିବାରୁ ନିଦ ଆସିଗଲା ଆଖିକୁ । ରାତି ଚାରିଟା ସାଢ଼େ ଚାରିଟାରେ ଗାଡ଼ି ହାଓଡ଼ା ଷ୍ଟେସନରେ ଲାଗିବାର କଥା । କିନ୍ତୁ ବାଟରେ ଲାଇନ୍ ଖରାପ ଥିବାରୁ, ବାଲେଶ୍ୱରରେ ପଡ଼ି ରହିଲା ଗାଡ଼ି ।

ଠିକ୍ ସନ୍ଧ୍ୟା ଛ'ଟାରେ ଗାଡି ଯାଇଁ ଲାଗିଲା ହାଓଡ଼ା ଷ୍ଟେସନରେ । ଗାଡିରୁ ଓହ୍ଲାଇ; ପ୍ଲାଟ୍‌ଫର୍ମରେ ଠିଆହୋଇ ଚାରିଆଡକୁ ଥରେ ଚାହିଁନେଇ, ଲୋକଙ୍କ ପିଛା ଧରି ଆସିଲି ବାହାରକୁ ।

ଏତେ ବଡ ଜନଗହଳି ଦେଖି, ହଠାତ୍ ବଡ଼ ବିବ୍ରତ ହୋଇ ପଡିଲି । ରାତିଟି ମନେ ହେଉଛି ଠିକ୍ ଦିନ ପରି । କେଉଁ-ଆଡୁ ଆସିଲି, କେଉଁଆଡ଼କୁ ଯିବି କିଛି ସ୍ଥିର କରି ପାରିଲି ନାହିଁ ।

ଗଙ୍ଗା ପୋଲ ଉପରେ ପହଞ୍ଚିଲି । ପୋଲଟି ଦେଖିବାକୁ ଖୁବ୍ ମନୋହର ହୋଇଥାଏ । ସେ ପୋଲଟି ଲମ୍ବ ମାଇଲିଏ ନ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ପୋଲଟି ପାର ହେଲା ବେଳକୁ ମନେ କଲି, ମାଇଲିଏରୁ କିଛି କମ୍ ହେବ । ଇଲେକ୍‌ଟ୍ରିକ୍ ଆଲୁଅ ଏପରି ସବୁ ଝଞ୍ଜା ହୋଇଛି, ଦିନ ପରି ଦିଶୁଛି । ଏହି ସବୁ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଭିତରେ ଖାଲି ଭାସି-ବାକୁ ଲାଗିଲି ସେତେବେଳେ । ଟ୍ରାମଗାଡି, ମଟରଗାଡ଼ି ଓ ଘୋଡ଼ା-ଗାଡି ଇତ୍ୟାଦି ଘୁ ଘୁ ଶବ୍ଦରେ ସହରଟି ଉଚ୍ଛୁଳି ପଡୁଥାଏ ।

ମନେ ମନେ ଭାବୁଥାଏ—ସୁନ୍ଦର ପଦାର୍ଥ ବା ସୁନ୍ଦର ଦୃଶ୍ୟ; ଭଗବାନ ଏହି କଲିକତାରେ ଅଜାଡି ଦେଇଛନ୍ତି ସବୁ । ଅଗଣିତ ବିଜୁଳିବତୀର ତାରକା ଏହି ସହରରେ ଝଞ୍ଜା ହୋଇ

ଥିବାରୁ ବେଶ୍ ମନୋରମ ହୋଇଥାଏ ଏହି ସହରଟି । କୋଠା ଉପରେ କୋଠା ଯେପରି ରଖା ହୋଇଛି; ମୋତେ ସେପରି ଲାଗିଲା । ଗାଡ଼ି ଘୋଡ଼ାର ସଂଖ୍ୟା ଏତେ ଯେ ଅଖ ଟିକ୍କୁଡ଼ାକେ ପ୍ରାଣ ଗୁଲିଯିବ ।

ଷ୍ଟ୍ରାଣ୍ଡ ରୋଡ ଦେଇ ଡେଲହାଉସ୍ ପାର ହୋଇ ଲାଲବଜାର ପାଖରେ ଠିଆହେଲି । କେଉଁଆଡୁ ଆସିଲି ଓ କେଉଁଆଡ଼କୁ ଯିବି କିଛି ସ୍ଥିର କରି ପାରିଲି ନାହିଁ । ମୋ'ର ଏହି ମୂନିଅାଁ ମୂନିଅାଁ ଅଖି ଯୋଡ଼ାକ ଏତେ ସମୟ ଧରି ଯେଉଁଆଡେ ଅଣିଲା ମୁଁ ଆସିଲି ।

ବଡ଼ବଜାର ନାଁ ଶୁଣିଥିଲି । ସେଇଠାରେ ମୋ'ର ଗୋଡ଼ ଅଟକି ଗଲା । ଗୋଡ଼ ଚଳାଲାନି ଆଗକୁ । ଏଇଠି ଆମ ଗାଁ ଶାମ ପଣ୍ଡା ଅଛନ୍ତି । ବିଚରା ଗରିବ ହେଲେ କ'ଣ ହେବ, ଦୁନିଆର ଛନ୍ଦ କପଟ ସେ ଜାଣନ୍ତିନି । ବିଚରା ଟଙ୍କା ପଇସା ଅଭାବରୁ ବା' ହୋଇ ପାରୁନାହାନ୍ତି ସେ । ସହଜେ ତ ଆଜି ଦୁନିଆରେ ଚହଲ ପଡ଼ିଛି, ବ୍ରାହ୍ମଣ ଘରେ କନ୍ୟା ଅଭାବ । ଆଜିକାଲି ଦେଖା ଯାଉଛି, ଅନେକ ଯାଗାରେ ବ୍ରାହ୍ମଣ କନ୍ୟା ବିକ୍ରୀ ହେଉଛି । ଏବେ ମଧ୍ୟ କେତେ ଯାଗାରେ ଦେଖାଗଲାଣି କେତେକ ଟାଉଟର ଗଡ଼ଜାତ ଅଞ୍ଚଳ ମାନଙ୍କରୁ ଝିଅ ଅଣି ଗାଁ ଗହଳରେ ବ୍ୟବସାୟ ସୂତ୍ରେ ଚଲାଇ ବେଶ୍ ମୁନାଫା ଉଠାଇ ନେଉଛନ୍ତି । ସେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ହେଉ ବା ଅନ୍ୟ କିଛି ଜାତି ହୋଇଥାଉ, ସେ କଥା କିଏ ବିଚାର କରୁଛି ।

ଶାମ ନନାଙ୍କର ବି ସେତିକ ଶକ୍ତି ନାହିଁ ଯେ ଗଡ଼ଜାତରୁ କନ୍ୟା ଅଣି ବିବାହ କରିବା । ବଙ୍ଗାଳି ବାଡ଼ିରେ ରୋଷେଇ କରି, ଯାଇ ଦଶ କୋଡ଼ିଏ ଟଙ୍କା ରୋଜଗାର କରିବେ, ନିଜ ଘରେ ଯେଉଁ ଦୁଇ ତିନି ଜଣ ଅଛନ୍ତି ତାଙ୍କୁ ନିଅଣ୍ଟ । ଜମିବାଡ଼ି ଗୁଣ୍ଠେ ବିଘେ

ଥିଲେ ହୁଏତ ସେଥିରେ ଚାରି ଛ' ମାସ ଚଳିଯା'ନ୍ତେ । ଘରେ ସେମିତ କିଛି ନ ଥିବାରୁ, ଶାମ ନନା ବର୍ଷ ବର୍ଷ ଧରି ଏହି କଲିକତାରେ ପଡ଼ିରହନ୍ତି ଘରର ଅବସ୍ଥା ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବାକୁ । କିନ୍ତୁ ଯେଉଁ କଳ୍ପନା ନେଇ ପଡ଼ି ରହିଥା'ନ୍ତି; ତା କାର୍ଯ୍ୟରେ ପରିଣତ କରି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ମନର କଳ୍ପନା ମନରେ ମିଳାଇ ଯାଏ ।

ଶାମ ନନାଙ୍କୁ ଦେଖା କରି, ସମସ୍ତ ଖବର ନେବି ଓ ଗାଡ଼ିଟି କାଟେଇବି ବୋଲି ଇଚ୍ଛା କଲି । କିନ୍ତୁ ଠିକଣା ପାଉନି ବା କେମିତି । ଏଠି ନମ୍ବର ନ ଜାଣିଲେ କେଉଁଠି କିଏ ଅଛି ଜାଣିବା ମୁସ୍କିଲ ।

ଦଣ୍ଡେ ଠିଆ ହେଲି । ଦେଖିଲି ସ୍ତ ଦଶଟାରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ହେବ, ଠିଆ ହୋଇ ଖାଲି ଚାରିଆଡ଼କୁ ଚାହୁଁ ଥାଏ—। ଦଶ ପନ୍ଦର ମିନିଟ୍ ପରେ ଦେଖିଲି, ଶାମନନା କାନ୍ଧରେ ଖଣ୍ଡେ ନାଲିଆ ଗାମୁଛା ପକେଇ ଟ୍ରାମ ରାସ୍ତାରୁ ଗୋଟିଏ ଗଳିକୁ ପଶୁଥିବାର ଦେଖିଲି । ଇଲେକ୍ଟ୍ରିକ୍ ତୋଫା ଆଲୁଅରେ ଭଲକରି ତାଙ୍କୁ ଚିହ୍ନି ନେଇଥିଲି ସେତେବେଳେ । ପଛଆଡ଼ୁ ଯାଇଁ; ଡାକିଲି ତାଙ୍କୁ । ସେ' ହଠାତ୍ ମୋତେ ଦେଖି, ଅବାକ୍ ହୋଇଗଲେ । ତାପରେ ମୁଁ ମୋ'ର ସମସ୍ତ ବିଷୟ ଗୋଟି ଗୋଟି କରି ସଂକ୍ଷେପରେ କହିଗଲି ତାଙ୍କୁ । ମୁଁ ସେତେବେଳେ ଲଜ୍ୟା କଲିନି କିଛି କହିବାକୁ । କାରଣ ମୋ'ର ମନେ ଅଛି; ପିଲାଟିଏ ହୋଇଥାଏଁ ; ସେ' ମୋତେ କେତେ ଭଲ ପାଆନ୍ତି । ହାଟକୁ ଗଲେ ମୋ ପାଇଁ କିଛି ନ ନେଇ ଖାଲି ହାତରେ ସେ କେବେ ଫେରନ୍ତିନି । ମୋ' ବୋଉ ପାଖରେ ଯେତେବେଳେ ତାଙ୍କ ଘରର କଥା ନେଇ; ଦୁଃଖ ସୁଖ କଥା ବାର୍ତ୍ତା ହୁଅନ୍ତି—। ସେଇ କଥାବାର୍ତ୍ତା ବେଳେ; ପିଲାବେଳୁ ବାପାଙ୍କୁ ହରେଇଥିବା କଥା ମନେ ପକେଇ କେତେ କାନ୍ଦନ୍ତି । ବୋଉ ତାଙ୍କୁ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେଇ କହେ ପୁଅ ! ମନ ଦୁଃଖ କରନା, ଆଜ ଦୁଃଖ ସହିଥିଲେ

କାଲି ସୁଖ ମିଳିବ । ଏହିପରି କଥାବାର୍ତ୍ତାରେ ଅଧାଅଧିରୁ ଅଧିକ ରାତ କଟି ଯାଉଥିଲା । ମୁଁ ସେତେବେଳେ ବୋଉ କୋଳରେ ଶୋଇ ସବୁ ଶୁଣୁଥାଏ ।

ଆଜି ହଠାତ୍ ମୋତେ ଏପରି ସମୟରେ ପାଇ, ମନେ ମନେ ଖୁସି ହୋଇଗଲେ । ମୋ' ଠାରୁ ସବୁ ଶୁଣି ସାରିବା ପରେ, ମୋତେ ସଙ୍ଗରେ ନେଇ ସେଇ ଗଳିରେ ଥିବା ଗୋଟିଏ ଘରେ ବସାଇଲେ । ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଅନ୍ୟ କେତେ ଜଣ ରହୁଥିବାରୁ, ତାଙ୍କ ବାଡ଼ିର ବାଡ଼ିବାଲାଙ୍କୁ କହି ଗୋଟିଏ ଘର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରି ଦେଲେ ।

ଶାମନନା ନିଜ ହାତରେ ମୋ ଖାଇବା ପାଇଁ ରୋଷେଇ କଲେ । ସେଇ ରୋଷେଇ କରୁଥିବା ବେଳେ କହିଲେ—ମୁଁ ଶୁଣି-ଥିଲି, ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ଆମ ଏହି ହାଡ଼କଟା ଗଳିରେ ଗୋଟିଏ ବେଶ୍ୟା ପାଖରେ ଅଛନ୍ତି । ମୁଁ କିନ୍ତୁ କେବେ ତାଙ୍କୁ ଏଠାରେ ଦେଖିନାହିଁ ।

ବେଶ୍ୟା ପାଖରେ ଥିବା ଶୁଣି, ଅମୂଲ୍ୟବାବୁଙ୍କ ଉପରେ ରାଗିଗଲି । ତଥାପି ମନେ ମନେ ଭାବିଲି; ପୁରୁଷ ଯେତେ ପାପ କଲେ ମଧ୍ୟ, ତାଙ୍କପାଇଁ ଏ ଦୁନିଆରେ ସ୍ଥାନ ଅଛି ।

ଏମିତ କେତେ କ'ଣ ଗାଁ କଥାନେଇ କଥା ବାର୍ତ୍ତା ହେଲୁ । ରୋଷେଇ ସରିଯିବା ପରେ ଖାଇବାକୁ କହିଲେ । ସେତେବେଳେ ଖାଇବାକୁ ଇଚ୍ଛା ନ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ଶାମନନାଙ୍କ ମନରେ ଦୁଃଖ ହେବ ବୋଲି ଅଳ୍ପ ଗଣ୍ଡେ ଖାଇ ଶୋଇଲି ।

ତା ପରଦିନଠାରୁ ଅମୂଲ୍ୟବାବୁଙ୍କର ଖୋଜ୍ ନେଲେ ମଧ୍ୟ କୌଣସି ଖବର ମିଳିଲାନି । ଦିନ ପରେ ଦିନ, ଆଠଦିନ ବିତି ଗଲା । ଅମୂଲ୍ୟବାବୁଙ୍କର କୌଣସି ସଂଧାନ ପାଇଲୁନି ।

ମନ ଖାଲି ଛଟ ପଟ ହେଲା । ଯାହାଙ୍କ ପାଇଁ ଆଜି ଏତେ ବାଟ ଧାଇଁ ଆସିଛି, ନିରାଶ ହୋଇ କ'ଣ ଫେରି ଯିବାକୁ ହେବ । ମନେ ମନେ ସ୍ଥିର କଲି, ଯଦି ତାଙ୍କୁ ନ ପାଏ ତାହେଲେ ଆଜି ଏହି ଗଙ୍ଗାରେ ପ୍ରାଣ ହରେଇଦେବି; କୋଉ ମୁହଁରେ ଫେରିବି । ପଚାରିଲେ ସେମାନଙ୍କୁ କି ଉତ୍ତର ଦେବି ?

ଦିନେ ସଂଧ୍ୟାବେଳେ ପଦାକୁ ବାହାରିଲି—ଅମୂଲ୍ୟବାବୁଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ । ଦେଖିଲି ପ୍ରତି ଦୁଆର ମୁହଁରେ କେତେ ଗୁଡ଼ିଏ ସ୍ତ୍ରୀ ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି । ଏମାନେ ଏଠି ଏପରି ଭାବରେ କାହିଁକି ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି, ଜାଣିବାକୁ ଇଚ୍ଛାଥିଲେ ଓ ସାହାସର ସହିତ କାହାରିକି ପଚାରିବାକୁ ସାହାସ ହେଲାନି । ରଙ୍ଗ ବେରଙ୍ଗର ଲୁଗା ପିନ୍ଧିଛନ୍ତି, ଶିଏ ବିଶିଏ ରଙ୍ଗର ବ୍ଲାଉଜ୍, ଭଲିଙ୍କି ଭଲି ଚଷମା ଆଖିରେ । ରୂପ ଥିଲାପରି ଜଣା ଯାଉ ନ ଥାଏ । ଦେଖିଲି, କେବଳ ଆକର୍ଷଣ ପୂରି ରହିଛି ସେମାନଙ୍କଠି । ଶେଥିଅ ମୁହଁରେ ସ୍ନୋ ଆଉ ଓଠରେ ଲିପଷ୍ଟିକ୍‌ର ପ୍ରଲେପ । ତହିଁ ସଂଗେ ପଞ୍ଜାବି ହାଓ ଘୋଡାଇବାକୁ ଜର୍ଜେଟ୍ ଶାଢ଼ୀ ଓ ସିଲକ୍‌ର ବ୍ଲାଉଜ୍ । ଦାମିକା ଦାମିକା ଜୋତା ଗୋଡ଼ରେ । କୃତ୍ରିମ କେଶର ଓସାରିଆ ଜୁଡ଼ାରେ ରୋଲ୍‌ଡଗୋଲ୍ଡ

କ୍ଲବ୍ । ରାସ୍ତା ମଝିରେ ବା ଘରର ଦୁଆରେ ବୋଧହୁଏ ଝିଅ ଝିଅ ଚଲା ପଥିକ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଅଟକେଇରଖନ୍ତି ଆଖିର ଚାହାଣୀ ଦେଇ । ଯୁବକ ହେଉ ବା ବୃଦ୍ଧ ହେଉ ଚୁମ୍ବକ ପରି ଟାଣି ନିଅନ୍ତି ପାଖକୁ ।

ମନକୁ ମନ କହିଲି—କିଏ କହେ ନାରୀର ଉପାଶିଆ ଇଙ୍ଗି-ତରେ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ବଜାରରେ ଚମକ ଆସେନା; କିଏ କହେ ଯୁବ-ତୀର ଉଷ୍ଣ ଯୌବନର ଭାପ ଭିତରେ ପଥର ତରଳି ପଡ଼େନା । ବାସ୍ତବିକ୍ ଏହି କଲିକତାରେ ତା'ର ପ୍ରମାଣ ।

ଧନ୍ୟ କଲିକତା । ଏଠାରେ କୃତ୍ରିମ ଉପାୟରେ କ'ଣ ନ ହେଉଛି ? ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ ଏଙ୍କ ପାଲରେ ପଡ଼ିବା କିଛି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ନୁହେଁ । ଏଠାରେ ଖାଲି ଦେଖିବ; ଉପରେ ଚହଟ ଚିକ୍କଣ, ଅନ୍ତ ଭିତରେ ଫାମ୍ପା । ଏଠାକାର ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକମାନେ ପୁରୁଷଙ୍କୁ ଭୁଲେଇ ରଖିବାର ବେଶ୍ ବୁଦ୍ଧି ପାଇଁ ପାରନ୍ତି ପଇସା ଲୋଭରେ । ଏବଂ ପଇସା ଲୋଭରେ ପ୍ରେମ କିଣା ବିକା ହୁଏ ।

ସେ ଗଳିରୁ ବାହାରି ଟ୍ରାମ ରାସ୍ତାରେ ଠିଆ ହେଲି । ଅନ୍ୟ ମନସ୍କ ଥିଲି ସେତେବେଳେ । ପଛରୁ ଗୋଟିଏ ଟ୍ରାମ ଧକ୍କାରେ ପଡିଗଲି ତଳେ ।

କେତେବେଳକେ ଚେତା ଆସିବାରୁ ଦେଖିଲି, ଗୋଟିଏ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକ ମୋ' ମୁଣ୍ଡରେ ପଟି ବାନ୍ଧୁଛନ୍ତି । ମୁଣ୍ଡରୁ ଧାର ଧାର ହୋଇ ରକ୍ତ ବୋହି ତକିଆଟି ଭିଜି ଯାଉଛି । ସମସ୍ତ କଥା ବୁଝିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିଲେ ବି ପଚାରି ପାରିଲିନି ତାଙ୍କୁ । ମୁଣ୍ଡର ଯନ୍ତ୍ରଣା ବଡ଼ ଅସହ୍ୟ ବୋଧ ହେଉଥାଏ । ନିଦ ଆସୁଥିଲେ ଓ ଶୋଇ ପାରୁ ନ ଥିଲି । ଖାଲି ଚାହିଁ ରହିଥାଏ ଘରର ଛାତକୁ । ବୁଝି ପାରିଲି; ମୁଁ କାହିଁକି ମେଡିକାଲରେ ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇଛି ।

କେତେବେଳକୁ ଯାଇଁ ଆଉ ଗୋଟିଏ ନର୍ସ ଆସି; ମୋତେ

ପରୀକ୍ଷା କଲେ । ଡାକ୍ତର ଅସି ଇଞ୍ଜେକ୍‌ସନ ଦେଇ; ଔଷଧ ଖାଇବାକୁ କହି ଚାଲିଗଲେ ଅନ୍ୟ ରୋଗୀମାନଙ୍କ ପାଖକୁ । ମୁଁ ନର୍ସଟିର ଅତେଡ ଚାହିଁ କଥା କହିବାକୁ ଯାଉଥିବାବେଳେ; ସେ ମୋତେ ମନା କଲେ କଥା କହିବାକୁ ।

× × × ×

ମେଡିକାଲ୍‌ରେ ରହିବା ମୋ'ର ପନ୍ଦର ଦିନ ହୋଇ ଯାଇଛି । ମୁଣ୍ଡରୁ ବ୍ୟାଣ୍ଡିଜ୍ ଖୋଲା ହୋଇ ନ ଥାଏ । ଦେହର ଦୁର୍ବଳତା ଯୋଗୁ ଉଠି ପାରୁ ନ ଥିଲି ବିଛଣାରୁ । ମେଡ଼ିକାଲ୍ ଜଣେ ଲୋକ ଅସି, ମୋ ନାଁ ଓ ଗାଁ ନାଁ ଏବଂ ବାପାଙ୍କ ନାଁ ଲେଖି ନେଇଥିଲେ । କାହିଁକି ଯେ ଲେଖିଲେ ମୁଁ କିଛି ବୁଝି ପାରିଲି ନାହିଁ । ସେତେବେଳେ ପଚାରି ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେ କ'ଣ ବଙ୍ଗଳାରେ କହିଲେ ମୁଁ ବୁଝି ପାରିଲି ନାହିଁ ।

ନିଦ ଅସି ଯାଇଛି । ହଠାତ୍ କାହାର ହାତ ପରଶରେ ନିଦ ମୋ'ର ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ଦେଖିଲି, ବୟସ ସତେଇଶ୍ କିମ୍ବା ଅଠେଇଶ୍ ହେବ । ସୁନ୍ଦର ଚେହେରା, ମୁଣ୍ଡର ବାଳ ଗୁଡିକ କୁଞ୍ଚକୁଞ୍ଚିଆ; ଗୋଡରେ ଦ'ଫଣ୍ଡି ଛିଣ୍ଡା ଚଟି; ଦେହରେ ଖଣ୍ଡେ ମଇଳା କୁରୁତା । ଅନ୍ୟ ସବୁ ଠିକ୍ ଅଛି; ତଥାପି ମୁହଁରେ ସରସତା ନ ଥାଏ ତାଙ୍କର । ଦାଢି ଗୁଡିକ ବଢି ଯାଇଛି ମୁହଁରେ ।

ଅଖି ବୁଜିଲି । ମନେ ମନେ କେତେ କଥା ଅସି, ମନକୁ ଅଥୟ କଲା । ବଡୁ ବଡୁ ଡାକରେ, ମୋ' ଦେହସାରା ଏକ ଅପୂର୍ବ ଶିହରଣ ଖେଳିଗଲା—ଅଖି ଖୋଲି ଅନାଇ ରହିଲି ତାଙ୍କରିଆଡ଼େ ।

ଦେଖିଲି, ବସି ଅଖିରୁ ଲୁହ ଗଡ଼ାଉଛନ୍ତି । ତାଙ୍କୁ ଚାହିଁ, ଥରିଲା କଣ୍ଠରେ କହିଲି—ଅପଣ କିଏ ? କାହିଁକି ଏଠାରେ ବସି କାନ୍ଦୁଛନ୍ତି ??

ସେ ମୋ କଥାର କ'ଣ ଉତ୍ତର ଦେବେ କିଛି ସ୍ଥିର କରି ପାରୁ ନ ଥିଲେ ବୋଧହୁଏ । ଟିକିଏ ମୌନ ରହି, କହିଲେ— ତୁମର କଳ୍ପନାକୁ ଧକ୍‌କା ଦେଇ ମୁଁ ଗୋଟାଏ ମସ୍ତବଡ଼ ଭୁଲ୍ କରି ପକାଇଛି ବନ୍ଧୁ ! ତୁମେ କ'ଣ ମୋତେ ଚିହ୍ନି ପା'ରୁନା ? ଏହି ତୁମ ଯୌବନର ସାଧକ; ଏହି ତୁମ ପ୍ରେମ ମନ୍ଦିରର ପୂଜାରୀ । ଯିଏ ତୁମଙ୍କୁ ଆଜି ଏହି ମରଣ ମୁହଁକୁ ଠେଲି ଦେଇଛି—ସେଇ ମୁଁ ତୁମର ଅମୂଲ୍ୟବାବୁ । ଏହା କହି ଖାଲି ପିଲାଙ୍କ ପରି କଇଁ କଇଁ ହୋଇ କାନ୍ଦିବାକୁ ଲାଗିଲେ ।

ମୁଁ ତାଙ୍କ କାନ୍ଧରେ ହାତ ଧରାଇ ଉଠିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିବା ମୋତେ ଉଠାଇ ନେଲେ କୋଳକୁ । ପରସ୍ପରକୁ ଚାହୁଁ ଥିଲେହେଁ କାହାରି ମୁହଁରେ କଥା ନ ଥିଲା ସେତେବେଳେ । କେତେବେ- ଳକେ କହିଲି —ଦେବତା ! ତୁମେ ଆସିଛ ? ଚରଣ ତଳେ ମୋ'ର ପ୍ରଣାମ । ଭଗବାନ ନିଷ୍ଠୁର ନୁହନ୍ତି । ଆଜି ଦୁହେଁ ଦୁହିଁଙ୍କୁ ପାଇ ପାରିଛନ୍ତି ତାଙ୍କରି ପାଇଁ । କେବଳ ତାଙ୍କରି ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ଆମର ଜୀବନ ଶକ୍ତି ହେବ । ତଥାପି ମୋ'ର ଅନୁରୋଧ; ସ୍ନେହ ଓ ସହାନୁଭୂତିରୁ କେବେ ବଞ୍ଚିତ କରିବନି ।

କଥା ନ ସରୁଣୁ ବାପା; ବୋଉ, ଟୁନା ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ ଆମ ପାଖରେ । ଆମ ଦୁହିଁଙ୍କୁ ଏପରି ଭାବରେ ବସିଥିବାର ଦେଖି; ବେଶ୍ ଚିହ୍ନି ପାରିଲେ । ହାତରେ ଥିବା କାଗଜଟି ଆଣି ପାରିଛି ଏହି ମହାନଗରୀ କଲିକତା ସହରକୁ । ଟୁନା ବୋଉ ବୋଉ କହି ଡେଇଁ ପଡ଼ିଲା ମୋ' କୋଳକୁ । ମୁଁ ଟୁନାକୁ ଅମୂଲ୍ୟବାବୁଙ୍କ ହାତକୁ ଦେଇ କହିଲି—ନିଅ ଏହି ତୁମର **ଗୋପନ ଅଭିସାରର**.....।

—*ଶେଷ*—

[illegible] ৭1754 [illegible]

କର୍ମ ଚଞ୍ଚଳମୟ ଜୀବନରେ ଆନନ୍ଦ ପାଇବାକୁ ହେଲେ
ଉଲ୍ଲିଖିତ କେତେ ଖଣ୍ଡି ଆଧୁନିକ ଧରଣର
ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଉପନ୍ୟାସ ପଢ଼ନ୍ତୁ ।

ଗୋପନ ଅଭିସାର

ଅଦେଖା ଚୁମ୍ବନ

ପ୍ରଣୟ ମାଧୁରୀ

ପ୍ରାଣ ସଙ୍ଗିନୀ

ପହିଲି ଭେଟ

ମିଳନ ମଞ୍ଚ

ଛକା ପଞ୍ଝା

ପ୍ରକାଶ ଅପେକ୍ଷାରେ—

ଗାର୍ଲସ୍ ହଷ୍ଟେଲ

ଫାଷ୍ଟ ଲଭ୍

ପ୍ରାପ୍ତିସ୍ଥାନ—

ମଙ୍ଗଳା ପୁସ୍ତକ ଭଣ୍ଡାର
୪୦।୪ ଷ୍ଟ୍ରାଣ୍ଡ ରୋଡ଼, କଲିକତା-୧